

Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Covasna

Partea I-a: Analiza situației existente și identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea, cu evidențierea problemelor și disfuncționalităților

Capitolul 3. Structura activităților economice

Iunie 2024

Planul de amenajare a teritoriului județean Covasna

contract nr. 139 / 14.03.2023

Partea I-a: Analiza situației existente și identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea, cu evidențierea problemelor și disfuncționalităților

Capitolul 3. Structura activităților economice

Beneficiar: Județul Covasna

Tamás Sándor, președintele Consiliului Județean Covasna

Riti Oliver-Raul, Arhitect Șef

Elaborator:

Asocierea S.C. ECO MAPS S.R.L., Lider de Asociere, S.C. IHS Romania S.R.L., Asociat

Călin Roman,
Director General

Sorina Racoviceanu,
dr. arh-urbanist
Director

Iunie 2024

Colectiv de elaborare a documentației P.A.T.J. Covasna

Etapa a-II - a – Planul de Amenajare a Teritoriului Județean Covasna

Partea I-a: Analiza situației existente și identificarea elementelor care condiționează dezvoltarea, cu
evidențierea problemelor și disfuncționalităților

Capitolul 3. Structura activităților economice

S.C. I.H.S. Romania SRL

Coordonator echipă de specialiști în elaborarea documentației PATJ Covasna

dr. urb. arh. Nicolae Tarălungă
Specialist urbanist atestat RUR simbol B

Elaboratori de specialitate în domeniul amenajării teritoriului și urbanism

dr. urb. arh. Sorina Racoviceanu,
Specialist urbanist atestat RUR simbol B și A

S.C. ECO MAPS S.R.L

Coordonator contract

Elaboratori de specialitate în domeniul dezvoltării economice a teritoriului

dr. ec. Marius Cristea, specialist economist în
domeniul dezvoltării economice a teritoriului,
atestat RUR simbol F2

Specialiști GIS

dr. geogr. urbanist Ciprian Moldovan,
Specialist urbanist atestat RUR simbol G9

Întocmire cartograme GIS

geogr. Loredana Bufnea

geogr. Elena Jigarov

Iunie 2024

CUPRINS

1. CONTEXT ECONOMIC JUDEȚEAN	10
1.1. ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI MACROECONOMICI DE LA NIVEL JUDEȚEAN	10
1.2. ANALIZA MEDIULUI DE AFACERI JUDEȚEAN	14
1.3. ANALIZA RESURSELOR DE MUNCĂ	21
1.4. INFRASTRUCTURA ȘI SERVICIILE-SUPPORT PENTRU AFACERI, CERCETARE- DEZVOLTARE ȘI INOVARE	37
1.5. INVESTIȚIILE STRĂINE ȘI COMERȚUL EXTERIOR	41
2. ANALIZA SECTORULUI PRIMAR (AGRICULTURA, SILVICULTURA ȘI PISCICULTURA)	49
2.1. AGRICULTURA	49
2.1.1. FONDUL FUNCİAR ȘI PROPRIETATEA AGRICOLĂ	49
2.1.2. SECTOR AGRICOL VEGETAL (PRODUCȚIE, POTENȚIAL)	56
2.1.3. SECTORUL ZOOTEHNIC (POTENȚIAL, PRODUCȚIE)	63
2.1.4. FORȚA DE MUNCĂ OCUPATĂ ÎN AGRICULTURĂ	67
2.1.5. MECANIZAREA ȘI CHIMIZAREA AGRICULTURII	71
2.1.6. VALORIFICAREA PRODUSELOR AGRICOLE	74
2.1.7. INFRASTRUCTURI ȘI SERVICII-SUPPORT PENTRU AGRICULTURĂ. STRUCTURI ASOCIATIVE	77
2.2. SILVICULTURA	82
2.2.1. RESURSE FORESTIERE	82
2.2.2. FUNCȚIUNILE ȘI STAREA FONDULUI FORESTIER	83
2.2.3. VALORIFICAREA ECONOMICĂ A PĂDURILOR ȘI A PRODUSELOR SILVICE	86
2.3. PISCICULTURA	87
2.3.1. POTENȚIAL PISCICOL	87
2.3.2. EXPLOATAȚII ȘI AMENAJĂRI PISCICOLE	87
2.3.3. VALORIFICAREA PRODUSELOR PISCICOLE	88
3. ANALIZA SECTORULUI SECUNDAR (INDUSTRIA, CONSTRUCȚIILE, ENERGIA)	89
3.1. INDUSTRIA (EXTRACTIVĂ ȘI PRELUCRĂTOARE)	89
3.1.1. ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI AI ÎNTREPRINDERILOR CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚ	92
3.1.2. PRINCIPALELE RAMURI INDUSTRIALE ȘI DISTRIBUȚIA ACESTORA ÎN TERITORIUL DOMENIILOR DE EXCELENȚĂ	95
3.1.3. FORȚA DE MUNCĂ OCUPATĂ ÎN INDUSTRIE	96
3.1.4. SUPRASTRUCTURI INDUSTRIALE (REȚELE DE PRODUCȚIE)	99
3.2. ENERGIA	100
3.2.1. CAPACITĂȚILE DE PRODUCERE A ENERGIEI	100
3.2.2. ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI AI ÎNTREPRINDERILOR DIN SECTORUL ENERGETIC DIN JUDEȚ	105

3.3. CONSTRUCȚIILE	106
3.3.1. ANALIZA INDICATORILOR PRINCIPALI AI ÎNTREPRINDERILOR DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚ	106
3.3.2. ANALIZA FORȚEI DE MUNCĂ DIN SECTORUL CONSTRUCȚIILOR.....	108
4 ANALIZA SECTORULUI TERȚIAR.....	110
4.1 SERVICIILE ECONOMICE (DE PIAȚĂ)	110
4.1.1. ANALIZA INDICATORILOR PRINCIPALI AI ÎNTREPRINDERILOR CU PROFIL DE SERVICII DIN JUDEȚ	110
4.1.2. ANALIZA FORȚEI DE MUNCĂ DIN DOMENIUL SERVICIILOR DE PIAȚĂ.....	114
4.1.3. ANALIZA SUBDOMENIULUI DE COMERȚ	118
4.1.4. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE TRANSPORT ȘI LOGISTICĂ	119
4.1.5. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE INFORMAȚII ȘI TELECOMUNICAȚII.....	120
4.1.6. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE SERVICII PENTRU DEZVOLTAREA AFACERILOR	120
4.1.7. ANALIZA SUBDOMENIULUI DE FINANCIAR ȘI DE ASIGURĂRI, INCLUSIV FINANȚE-BĂNCI, BURSE DE VALORI ȘI BURSE DE MĂRFURI	122
4.1.8. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE TRANZACȚII IMOBILIARE	123
4.1.9. ANALIZA SUB-SECTORULUI DE SERVICII PRIVATE SANITARE, EDUCAȚIONALE, CULTURAL-RECREATIVE ȘI DIVERSE	123
4.2 TURISMUL	124
4.2.1. INFRASTRUCTURA TURISTICĂ, INCLUSIV DE CAZARE, A JUDEȚULUI.....	125
4.2.2. CIRCULAȚIA TURISTICĂ DIN JUDEȚ.....	129
4.2.3. POTENȚIAL TURISTIC ȘI FORME DE TURISM PRACTICABILE. DOMENII DE EXCELENȚĂ	133
4.2.4. STAȚIUNI TURISTICE.....	137
4.2.5. REȚEAUA DE OPERATORI TURISTICI DIN JUDEȚ	139
4.2.6. PROMOVARE TURISTICĂ.....	142
5. CONCLUZII, PROBLEME, DISFUNCȚIONALITĂȚI ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE	144
5.1. PROBLEMATICA GENERALĂ A STRUCTURII ECONOMICE ȘI IDENTIFICAREA ELEMENTELOR CARE CONDIȚIONEAZĂ DEZVOLTAREA 144	
5.2. EVIDENȚIEREA DISFUNCȚIONALITĂȚILOR ȘI A PRIORITĂȚILOR DE INTERVENȚIE	148
BIBLIOGRAFIE.....	151

Lista figurilor

- Figura 1 – Contribuția județelor la PIB-ul (PPS) Regiunii Centru, în anul 2020
Figura 2 – PIB/locuitor (PPS) în anul 2020
Figura 3 – Dinamica PIB/locuitor (PPS) la nivel european, național, regional și județean, în perioada 2010-2020
Figura 4 – Dinamica VAB la nivelul județului Covasna, în perioada 2010-2020
Figura 5 – Structura VAB înregistrate în județul Covasna, în anul 2020
Figura 6 – Dinamica VAB la nivelul județului Covasna, în perioada 2010-2020
Figura 7 – Profesioniștii activi juridic înregistrați în județul Covasna, la data de 31 iulie, 2013-2023
Figura 8 – Densitatea profesioniștilor activi juridic la 1.000 de locuitori stabili, în anul 2023
Figura 9 – Demografia profesioniștilor din județul Covasna, în perioada 2012-2022
Figura 10 – Numărul de firme la nivel județean
Figura 11 – Cifra de afaceri a întreprinderilor active din județul Covasna, 2021
Figura 12 – Unitățile locale active din județul Covasna, în perioada 2011-2021
Figura 13 – Unitățile locale active din județul Covasna pe domenii de activitate, în anul 2021
Figura 14 – Populația ocupată a județului Covasna (mii persoane), pe sexe, 2011-2021
Figura 15 – Populația ocupată (mii persoane) din județul Covasna, pe activități ale economiei naționale, 2021
Figura 16 – Dinamica populației ocupate din județul Covasna (mii persoane), pe principalele activități economice, 2011 vs. 2021
Figura 17 – Specializarea economică a localităților din județul Covasna
Figura 18 – Ponderea populației ocupate din județul Covasna, în funcție de principalele sectoare de activitate
Figura 19 – Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel național, regional și județean (%), 2011-2021
Figura 20 – Numărul mediu al salariaților din județul Covasna, 2012-2022
Figura 21 – Numărul mediu de salariați din județul Covasna, pe activități ale economiei naționale, 2022
Figura 22 – Numărul mediu de salariați din județul Covasna, pe activități ale economiei naționale, 2012 vs 2022
Figura 23 – Numărul mediu de salariați din județul Covasna, 2021
Figura 24 – Distribuția numărului de contracte individuale de muncă active din județul Covasna, în funcție de grupa de bază conform cor, 2023
Figura 25 – Evoluția numărului de șomeri înregistrați (indemnizați și neindemnizați) din județul Covasna, pe sexe, 2013-2023
Figura 26 – Numărul șomerilor din județul Covasna, decembrie 2022
Figura 27 – Rata șomajului la nivel național, regional și județean, 2011-2021
Figura 28 – Rata șomajului din județul Covasna
Figura 29 – Locul de muncă al populației stabile ocupate din județul Covasna, 2011
Figura 30 – Persoanele navetiste din județul Covasna, pe sexe, în funcție de localizarea locului de muncă, 2011
Figura 31 – Rata navetismului din județul Covasna
Figura 32 – Evoluția câștigului salarial nominal mediu net lunar la nivel național, județean și lunar, 2012-2022
Figura 33 – Evoluția câștigului salarial nominal mediu net lunar din județul Covasna pe activități economice, 2012 vs 2022
Figura 34 – Dinamica investițiilor străine din județul Covasna, în perioada 2012-2022
Figura 35 – Numărul societăților cu participare străină la capital și valoarea investițiilor străine, sub forma participărilor la capitalul firmelor, în Regiunea Centru (la 31 decembrie 2022)
Figura 36 – Efectivele de salariați din unitățile cu capital integral străin, la nivelul județelor din Regiunea Centru, în 2011 și 2021
Figura 37 – Dinamica exporturilor (fob) și importurilor (cif) din județul Covasna (mii euro), în anii 2012-2022
Figura 38 – Structura exporturilor din județul Covasna, în anul 2022
Figura 39 – Structura importurilor județului Covasna, în anul 2022
Figura 40 – Modul de utilizare a terenurilor agricole din județul Covasna

- Figura 41 – Numărul de exploatații agricole din județul Covasna, pe clase de mărime a suprafeței agricole utilizate
- Figura 42 – Suprafața folosită de către exploatațiile agricole din județul Covasna, pe clase de mărime a suprafeței agricole utilizate
- Figura 43 – Suprafața agricolă din județul Covasna, 2014
- Figura 44 – Suprafața agricolă utilizată din județul Covasna
- Figura 45 – Suprafața arabilă cultivată (ha) din județul Covasna, după tipul exploatațiilor, în perioada 2012-2022
- Figura 46 – Suprafața productivă (ha) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2022
- Figura 47 – Producția agricolă totală a județului Covasna, pe tipuri de culturi, 2022
- Figura 48 – Producția agricolă medie la hectar a județului Covasna, pe tipuri de culturi, 2022
- Figura 49 – Suprafața cultivată, producția totală și producția medie a pomilor fructiferi din livezi, pe specii de pomi fructiferi, 2022
- Figura 50 – Suprafața cultiată, producția totală și producția medie a pomilor fructiferi din livezi, 2018-2022
- Figura 51 – Efectivele de animale din județul Covasna, 2015-2022
- Figura 52 – Efectivul de animale din județul Covasna
- Figura 53 – Densitatea animalelor la 100 ha, la nivel național, regional și județean, în anul 2022
- Figura 54 – Producția animală de la nivelul județului Covasna, 2012-2022
- Figura 55 – Forța de muncă ocupată în sectorul agriculturii, silviculturii și pescuitului din județul Covasna (mii persoane), după statutul ocupațional, în perioada 2011-2021
- Figura 56 – Numărul mediu al salariaților din întreprinderile active în domeniul agriculturii, 2021
- Figura 57 – Numărul de persoane care au lucrat în agricultură în județul Covasna, după timpul lucrat
- Figura 58 – Numărul șefilor de exploatații agricole din județul Covasna, după grupa de vârstă și nivelul de instruire
- Figura 59 – Dinamica parcului de mașini și utilaje agricole din județul Covasna, 2012-2022
- Figura 60 – Numărul de mașini și echipamente agricole din județul Covasna
- Figura 61 – Suprafețe pe care s-au folosit îngrășăminte chimice și cantitatea acestora, la nivelul județului Covasna, în perioada 2012-2022
- Figura 62 – Valoarea producției agricole a județului Covasna (mii lei), pe subramuri, în perioada 2011-2021
- Figura 63 – Exporturile fob (mii euro) de produse agroalimentare realizate de companiile din județul Covasna, 2012-2022
- Figura 64 – Capacitatea de depozitare a produselor agricole în județul Covasna
- Figura 65 – Suprafața terenurilor (ha) amenajate cu lucrări de irigații din județul Covasna, 2012-2022
- Figura 66 – Operatori și suprafețe certificate pentru agricultura ecologică în județul Covasna, 2022
- Figura 67 – Suprafața terenurilor (ha) administrate de Covasna, pe care s-au executat lucrări de regenerare, 2012-2022
- Figura 68 – Suprafața parcursă cu lucrări de îngrijire a arboretelor tinere, 2012-2022
- Figura 69 – Volumul de masă lemnoasă tăiat ilegal (mc), 2012-2022
- Figura 70 – Programul de recoltare masă lemnoasă și volumul efectiv de masă lemnoasă recoltat în perioada 2012-2022
- Figura 71 – Număr de unități industriale locale active din județul Covasna, pe clase de mărime, 2011-2021
- Figura 72 – Numărul de unități locale active cu profil industrial din județul Covasna, pe ramuri, în 2021
- Figura 73 – Cifra de afaceri a unităților locale active cu profil industrial din județul Covasna, pe ramuri, 2021
- Figura 74 – Investițiile nete ale unităților locale active cu profil industrial din județul Covasna, 2011-2021
- Figura 75 – Numărul de salariați ai unităților locale active din domeniul industrial din județul covasna, pe ramuri, 2022
- Figura 76 – Numărul mediu al salariaților întreprinderilor active în domeniul industriei, 2021
- Figura 77 – Salariul mediu net lunar (lei) pe principalele ramuri ale industriei, în județul Covasna, 2022
- Figura 78 – Cifra de afaceri a unităților locale active din sectorul energetic din județul Covasna, în perioada 2011-2021

- Figura 79 – Număr de unități locale active din domeniul construcțiilor din județul Covasna, pe clase de mărime, 2011-2021
- Figura 80 – Cifra de afaceri a unităților locale active din domeniul construcțiilor din județul Covasna, 2011-2021
- Figura 81 – Investițiile nete realizate de unitățile locale active din domeniul construcțiilor din județul Covasna, 2011-2021
- Figura 82 – Efectivul de salariați din domeniul construcțiilor din județul Covasna, 2012- 2022
- Figura 83 – Numărul de unități locale active cu profil servicii din județul Covasna, pe clase de mărime, 2011-2021
- Figura 84 – Numărul de unități locale active cu profil servicii din județul Covasna, în funcție de activitatea desfășurată, 2021
- Figura 85 – Numărul de unități locale active din sectorul serviciilor în județul Covasna, pe subdomenii de servicii, 2011 vs 2021
- Figura 86 – Evoluția cifrei de afaceri a unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, 2011-2021 (milioane lei)
- Figura 87 – Cifra de afaceri a unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, pe subdomenii de servicii, 2021 (milioane lei)
- Figura 88 – Dinamica investițiilor nete ale unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, 2011-2021 (milioane lei)
- Figura 89 – Investițiile nete ale unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, pe subdomenii de servicii, 2021 (milioane LEI)
- Figura 90 – Evoluția populației civile ocupate în servicii din județul Covasna, 2011-2021 (mii persoane)
- Figura 91 – Populația din județul Covasna ocupată în servicii, 2021 (mii persoane)
- Figura 92 – Evoluția efectivului de salariați în servicii, la sfârșitul anului, 2012-2022
- Figura 93 – Evoluția efectivului de salariați în subdomeniile de servicii din județul Covasna, 2012 vs 2022
- Figura 94 – Efectivul de salariați în servicii din județul Covasna, 2022
- Figura 95 – Salariul mediu net lunar în sub-domeniile de servicii la nivel județean, regional și național, 2022
- Figura 96 – Numărul mediu al salariaților din întreprinderile active din domeniul serviciilor, 2021
- Figura 97 – Concentrarea resurselor turistice din județul Covasna
- Figura 98 – Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare din județul Covasna, 2022
- Figura 99 – Capacitatea de cazare turistică existentă în județul Covasna, pe tipuri de structuri de primire turistică, 2012 vs 2022
- Figura 100 – Capacitatea de cazare turistică existentă în județul Covasna, după numărul de locuri de cazare, pe tipuri de structuri de primire turistică, 2022
- Figura 101 – Capacitatea de cazare turistică existentă în localitățile din județul Covasna, 2022
- Figura 102 – Dinamica sosirilor turiștilor în structurile de primire turistică din județul Covasna, 2012-2022
- Figura 103 – Ponderea turiștilor cazați în județul Covasna, în funcție de tipul structurii de primire turistică, 2022
- Figura 104 – Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică din județul Covasna, pe localități, 2022
- Figura 105 – Dinamica indicelui de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune din județul Covasna, 2015-2022
- Figura 106 – Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune din județul Covasna, pe principalele tipuri de structuri de primire turistică, 2022

Lista tabelelor

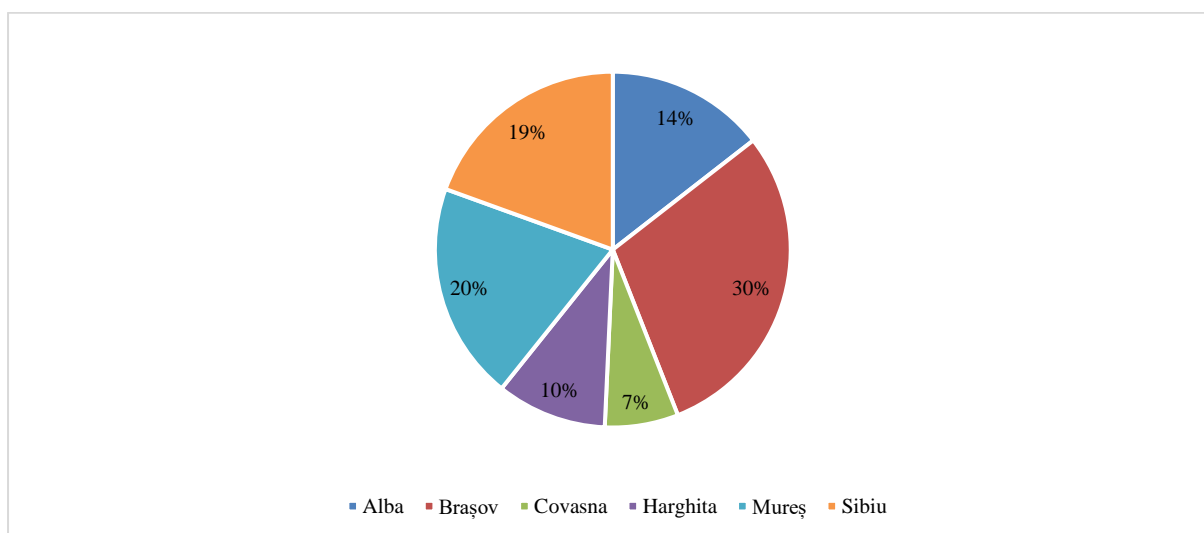
- Tabel 1 – Primele 10 companii din județul Covasna în funcție de cifra de afaceri, 2022
- Tabel 2 – Primele 10 companii din județul Covasna în funcție de profitul brut, 2022
- Tabel 3 – Primele 10 companii din județul Covasna în funcție de numărul de angajați, 2022
- Tabel 4 – Gruparea localităților din județul Covasna, în funcție de specializarea economică
- Tabel 5 – Repartiția terenurilor pe clase de calitate în anul 2022
- Tabel 6 – Fermele cu suprafețe mai mari de 30 ha din județul Covasna
- Tabel 7 – Suprafețele de pajiști cu valoare naturală ridicată din UAT-urile din județul Covasna
- Tabel 8 – Dinamica suprafeței productive (ha) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2018-2022
- Tabel 9 – Dinamica producției agricole totale (tone) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2018-2022
- Tabel 10 – Dinamica producției medii la hectar (kg/ha) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2018-2022
- Tabel 11 – Grupuri de producători din județul Covasna recunoscute de MADR, 2022
- Tabel 12 – Topul companiilor industriale din județul Covasna, după cifra de afaceri, 2022
- Tabel 13 – Topul companiilor industriale din județul Covasna care au capital străin, în ordinea cifrei de afaceri, 2023
- Tabel 14 – Unitățile de producție a energiei electrice din județul Covasna, licențiate ANRE, 2023
- Tabel 15 – Parcuri fotovoltaice din județul Covasna, care dețin autorizații de mediu valabile (CAEN 3511), 2023
- Tabel 16 – Solicitări pentru acorduri de mediu, în vederea construirii unor parcuri fotovoltaice în județul Covasna, 2022-2023
- Tabel 17 – Agenți economici care dețin autorizații de mediu valabile pentru activitatea de exploatare agregate minerale pe raza județului Covasna, 2023
- Tabel 18 – Lista agenților de turism din județul Covasna, licențiate de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, octombrie 2023
- Tabel 19 – Centralizator disfuncționalități și priorități de intervenție

1. CONTEXT ECONOMIC JUDEȚEAN

1.1. ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI MACROECONOMICI DE LA NIVEL JUDEȚEAN

Conform datelor furnizate de EUROSTAT, în anul 2020, PIB-ul județului Covasna a atins valoarea de 3.198,41 milioane de euro, exprimată în standarde ale puterii de cumpărare (SPC/PPS), marcând o creștere de 57,2% în comparație cu anul 2010. Totuși, în ciuda creșterii semnificative înregistrate, în anul 2020, contribuția județului Covasna la PIB-ul Regiunii Centru a fost de doar 7%, reprezentând cea mai scăzută pondere a județelor din regiune.

Figura 1 – Contribuția județelor la PIB-ul (PPS) Regiunii Centru, în anul 2020

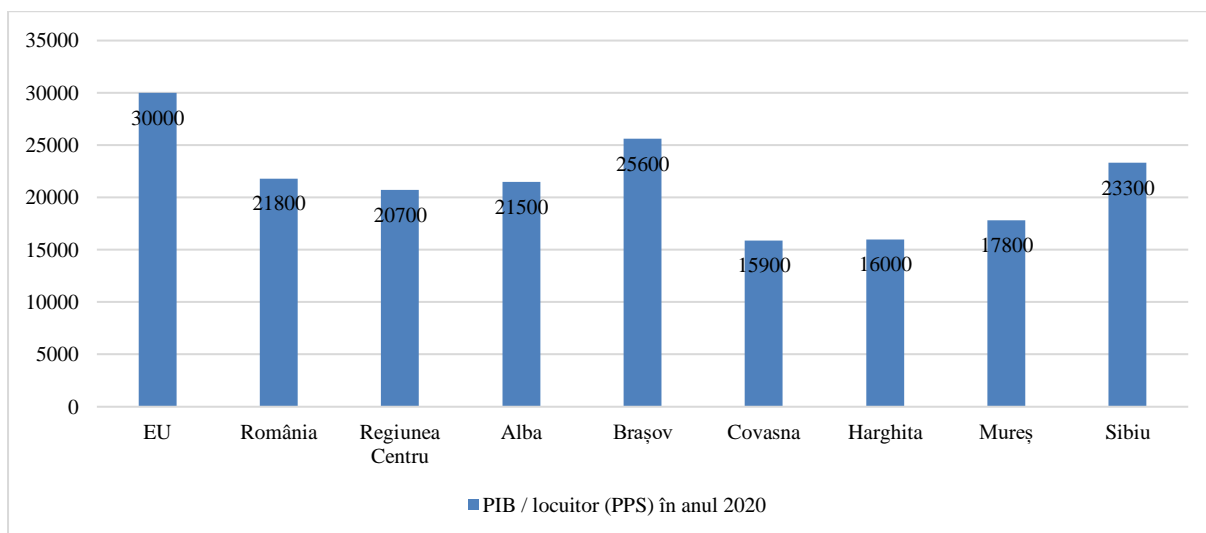

Sursa: EUROSTAT

În anul 2020, județul Covasna a înregistrat o valoare a PIB/locuitor (PPS) de 15.900 euro, fiind cu 23,2% mai mic decât media regională. Din perspectiva acestui indicator, județul Covasna se plasa pe ultima poziție în Regiunea Centru. Comparativ cu media națională, PIB/locuitor al județului Covasna era cu 27,1% mai mic, iar raportat la nivel european, acest indicator se plasa cu 47% sub valoarea medie a a UE-27.

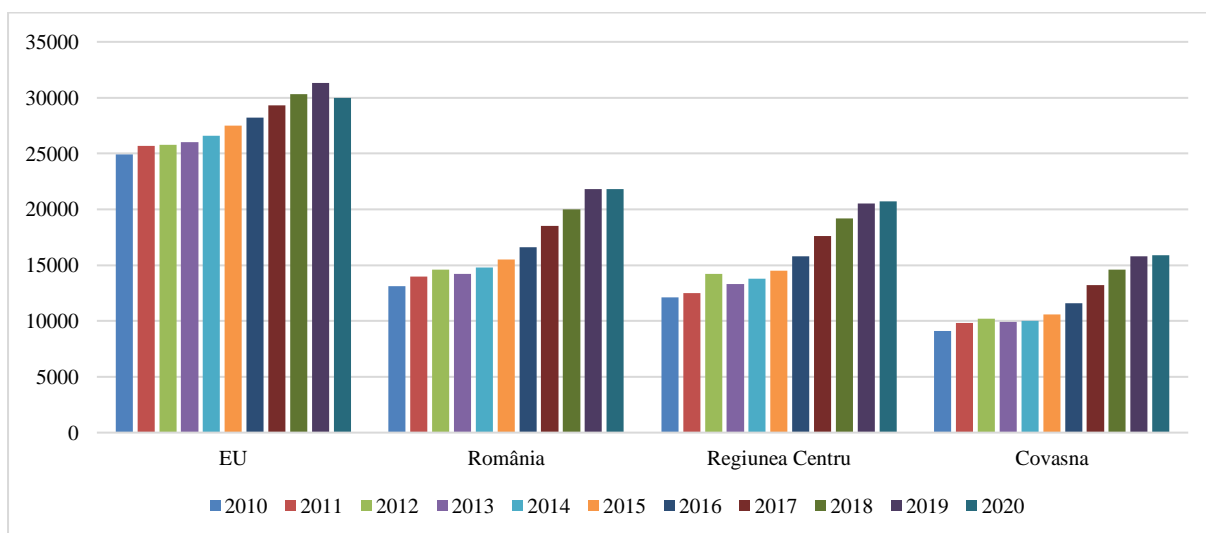
Dacă analizăm evoluția din perioada 2010-2020, la nivelul județului putem observa o tendință generală de creștere a PIB-ului pe cap de locuitor (PPS). Mai exact, în perioada analizată, indicatorul a înregistrat o creștere de 74,7%, în termeni comparabili ai puterii de cumpărare, depășind rata de creștere regională (+71,1%), națională (+66,4%) și europeană - UE-27 (+20,5%). În anul 2010, PIB-ul pe locuitor din județ reprezenta doar 36,6% din media UE, iar în anul 2020, acesta a ajuns la aproximativ 53%.

Figura 2 – PIB/locuitor (PPS) în anul 2020

Sursa: EUROSTAT

Figura 3 – Dinamica PIB/locuitor (PPS) la nivel european, național, regional și județean, în perioada 2010-2020

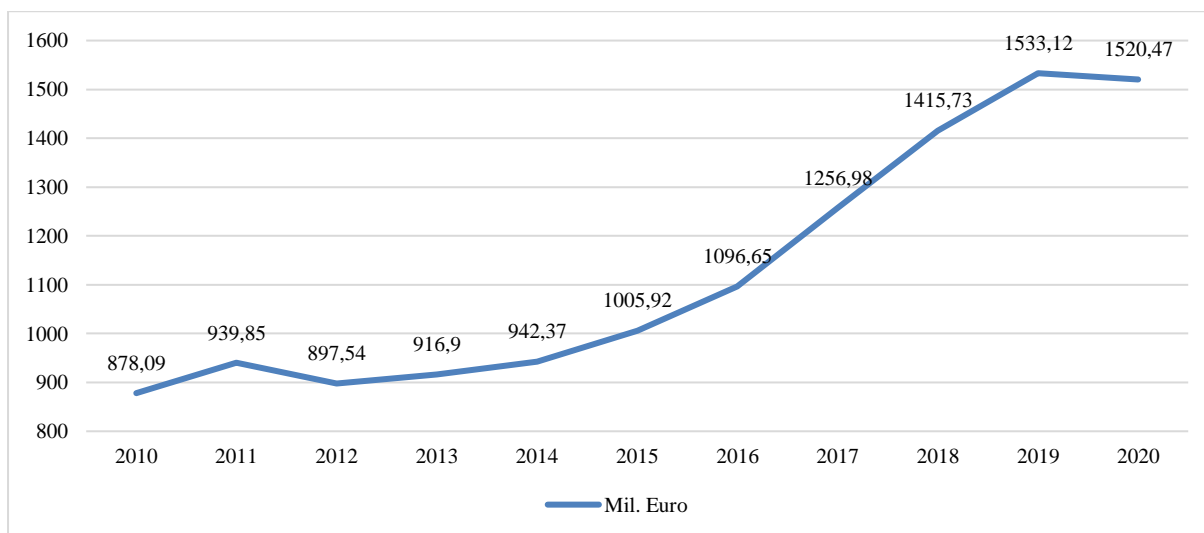

Sursa: EUROSTAT

Valoarea Adăugată Brută (VAB) este un alt indicator relevant pentru evaluarea performanțelor economice ale județului. În anul 2020, județul Covasna a înregistrat o VAB de 1.520,5 milioane euro a VAB, fiind în creștere cu 73,2% față de anul 2010. În aceeași perioadă, rata de creștere a VAB a fost de 74,2% la nivel național și de 73,3% la nivelul Regiunii Centru. Dinamica pozitivă din ultimul deceniu indică nu doar o creștere a volumului de activitate, reflectată și de evoluția PIB-ului, ci și o valorificare superioară a resurselor materiale și umane.

Județul Covasna ocupa ultima poziție în regiune în ceea ce privește VAB înregistrată în anul 2020, cu o diferență semnificativă față de județul Mureș, care ocupa penultima poziție, având o VAB de 2.281,4 milioane euro. În comparație cu VAB înregistrată de județul Brașov, care ocupa prima poziție în clasamentul regional din perspectiva indicatorului analizat, VAB a județului Covasna era cu 77,4% mai mică.

Figura 4 – Dinamica VAB la nivelul județului Covasna, în perioada 2010-2020

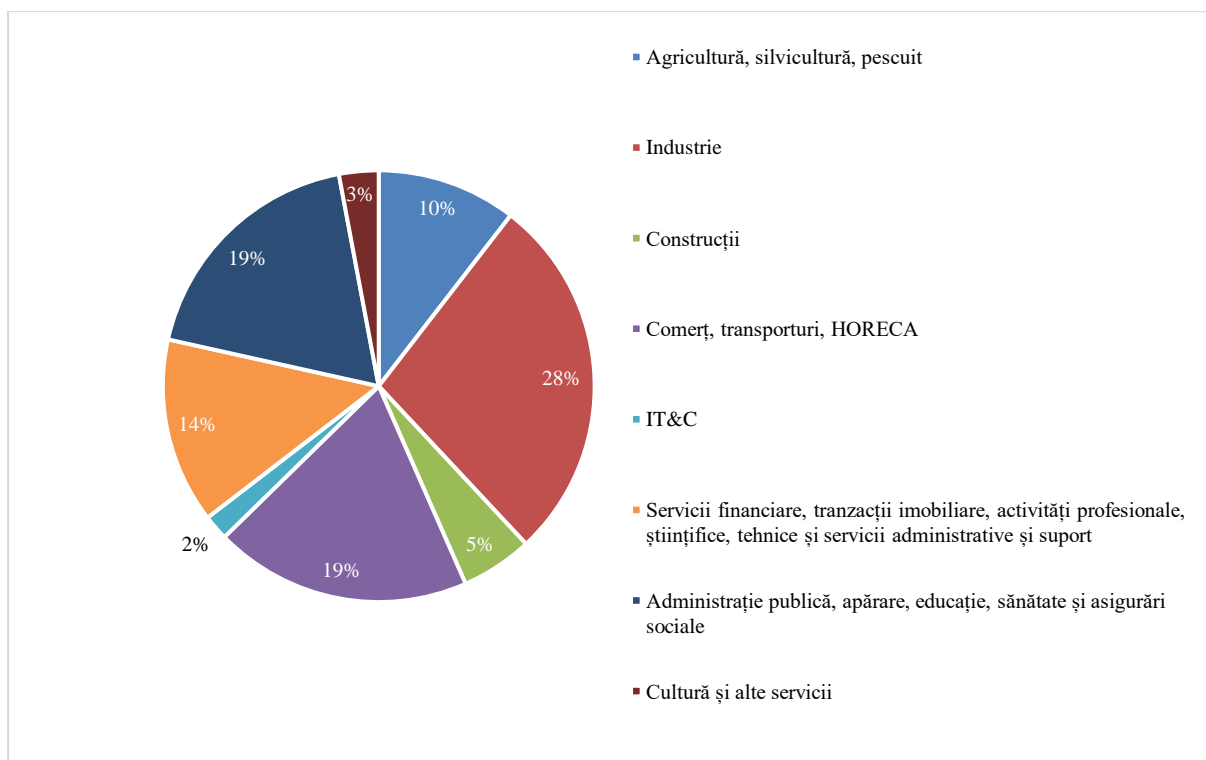

Sursa: EUROSTAT

Observăm că în anul 2020, în județul Covasna, sectorul industrial a avut cea mai mare contribuție (28%) la Valoarea Adăugată Brută, în timp ce sectoarele de comerț, transporturi și HORECA, împreună cu administrația publică, apărarea, educația, sănătatea și asigurările sociale, au avut fiecare o pondere de aproximativ 19%. De asemenea, serviciile financiare, tranzacțiile imobiliare, activitățile profesionale, științifice, tehnice și serviciile administrative și de suport au contribuit cu 14% la Valoarea Adăugată Brută a județului. Agricultură a avut o pondere de aproximativ 10%, iar construcțiile au reprezentat 5% din totalul VAB. Sectorul ITC, care implică forță de muncă înalt calificată, a asigurat numai 2% din VAB totală a județului Covasna în anul 2020, în timp ce activitățile culturale și alte servicii au avut o contribuție de aproximativ 3%.

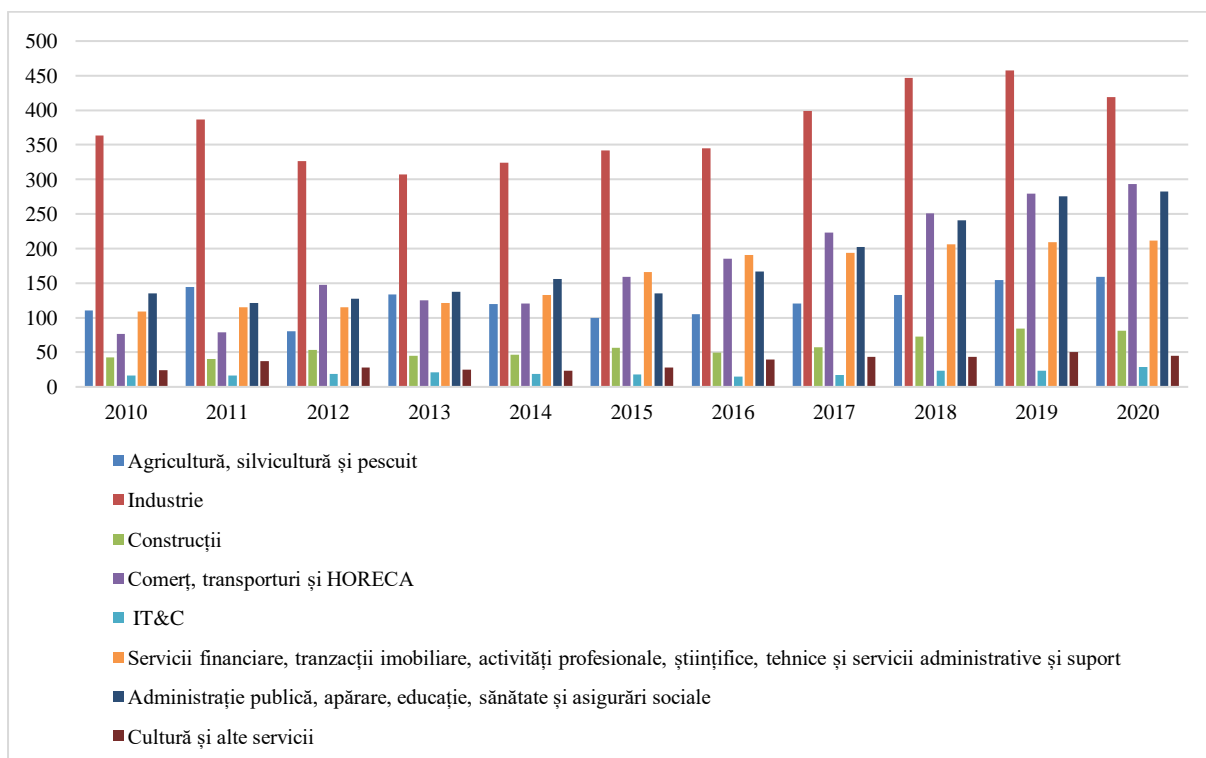
În comparație cu anul 2010, sectoarele care au înregistrat cele mai semnificative creșteri ale Valorii Adăugate Brute au fost comerțul, transporturile și HORECA, cu o majorare de +216,3 milioane euro, urmate de administrația publică, apărare, educație, sănătate și asigurări sociale, care au înregistrat o creștere de +146,8 milioane euro, respectiv de serviciile financiare, tranzacțiile imobiliare, activitățile profesionale, științifice, tehnice și serviciile administrative și de suport, cu o creștere de +102,8 milioane euro. Celelalte sectoare au înregistrat creșteri mai modeste: +55,8 milioane euro în cazul industriei, +48,4 milioane euro în agricultură, silvicultură și pescuit, +39,1 milioane euro în construcții, +20,6 milioane euro în domeniul culturii și altor servicii și +12,7 milioane euro în sectorul ITC.

Figura 5 – Structura VAB înregistrate în județul Covasna, în anul 2020

Sursa: EUROSTAT

Figura 6 – Dinamica VAB la nivelul județului Covasna, în perioada 2010-2020

Sursa: EUROSTAT

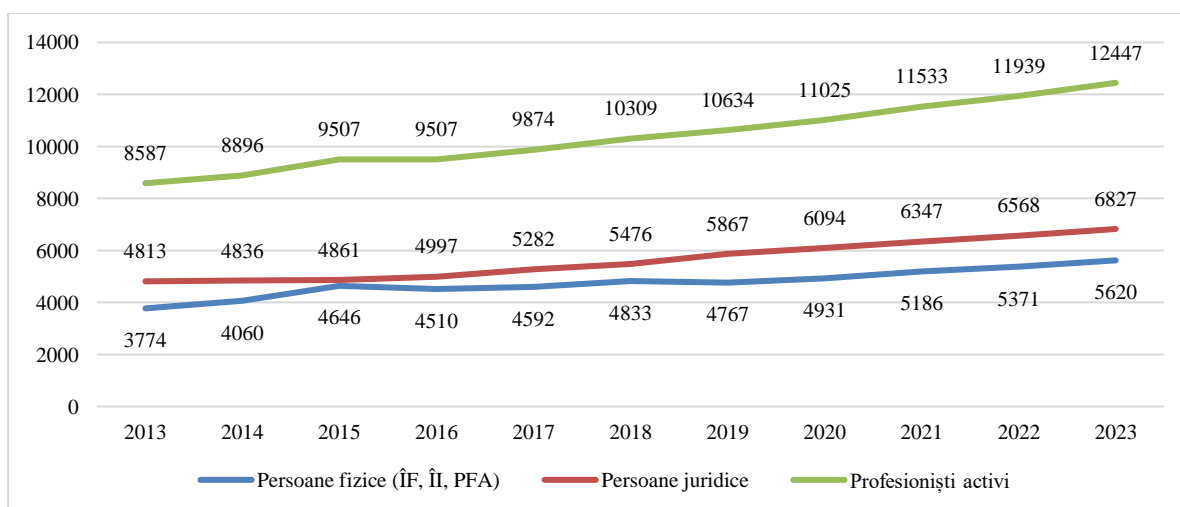
1.2. ANALIZA MEDIULUI DE AFACERI JUDEȚEAN

Conform datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului, la finele lunii iulie 2023, județul Covasna găzduia 12.447 de profesioniști activi, fiind județul cu cel mai scăzut număr de profesioniști activi din țară. Aceștia reprezentau doar 0,75% din totalul profesioniștilor din România. Dintre aceștia, 5.620 erau persoane fizice (întreprinderi familiale, întreprinderi individuale și persoane fizice autorizate), în timp ce 6.827 erau persoane juridice.

Comparativ cu anul 2013, numărul profesioniștilor activi din punct de vedere juridic din județul Covasna a crescut cu aproximativ 45%. Numărul persoanelor fizice a înregistrat o creștere de aproape 48,9%, în timp ce numărul persoanelor juridice a crescut cu aproximativ 41,9%, în aceeași perioadă.

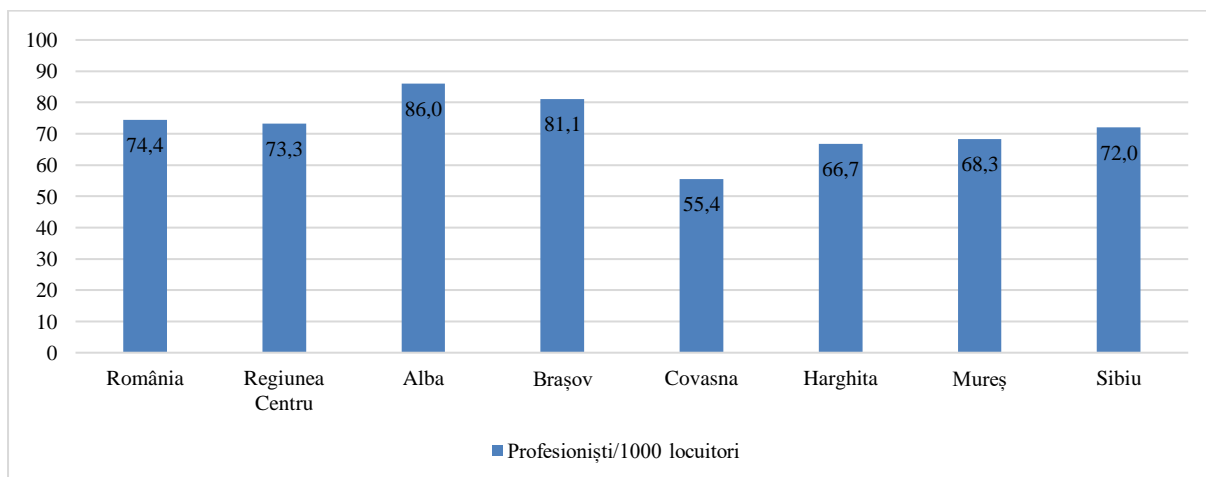
Astfel, densitatea agenților economici activi din punct de vedere juridic în județul Covasna a fost de 55,4 profesioniști la 1.000 de locuitori, situându-se sub media națională, de 74,4 profesioniști la 1.000 de locuitori și sub cea regională, de 73,3 profesioniști la 1.000 de locuitori și reprezentând cea mai scăzută densitate din Regiunea Centru.

Figura 7 – Profesioniștii activi juridic înregistrați în județul Covasna, la data de 31 iulie, 2013-2023

Sursa: ONRC

Figura 8 – Densitatea profesioniștilor activi juridic la 1.000 de locuitori stabili, în anul 2023

Sursa: ONRC

Analizând demografia întreprinderilor din județul Covasna, în baza datelor furnizate de ONRC, observăm că numărul de înmatriculări de noi agenți economici a oscilat în ultimii 10 ani. În perioada 2012-2014, numărul înmatriculărilor a scăzut de la 947 în 2012, la un minim de 792 în 2014. În anul 2015, s-a înregistrat o ușoară creștere, ajungând la 833, dar numărul a scăzut din nou, la 815, în 2016. Din anul 2017, numărul înmatriculărilor a început să crească treptat, atingând un maxim de 1.107 în 2019. Cu toate acestea, în 2020, numărul înmatriculărilor a scăzut semnificativ, ajungând la 805. În anul 2021, numărul înmatriculărilor a crescut, ajungând la 1.065, urmând să scadă, din nou, în anul următor (954 de înmatriculări efectuate în anul 2022).

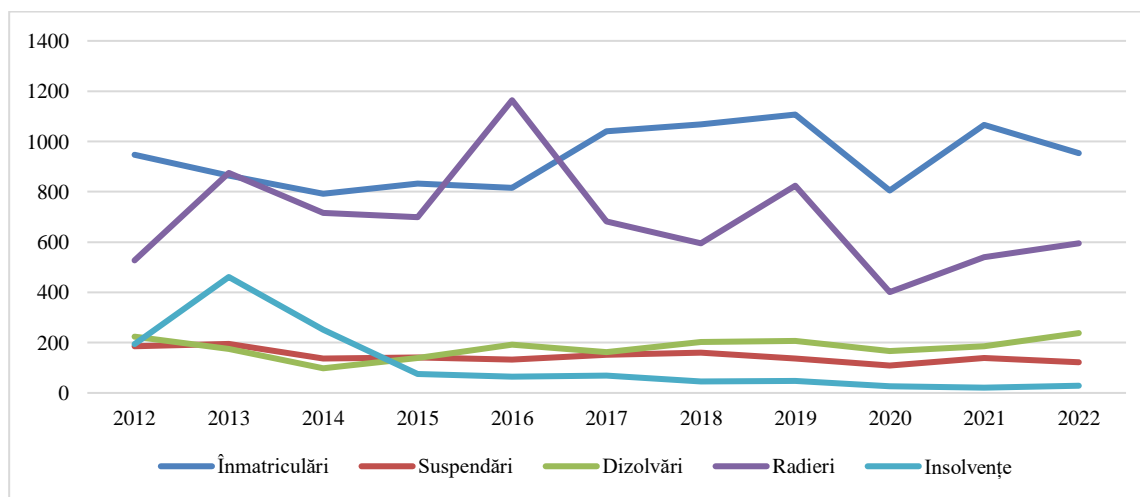
Și în ceea ce privește suspendările se remarcă fluctuații în perioada analizată, tendința generală fiind una de scădere. În anul 2022, numărul suspendărilor a fost cu 34,9% mai mic decât în 2012.

Referitor la dizolvările de societăți, se observă tot un trend fluctuant. În perioada 2012-2014, numărul dizolvărilor scăzut de la 223 în 2012 la 98 în 2014. Ulterior, începând cu 2015, dizolvările de societăți au crescut, ajungând la 206 în 2019. Trendul de creștere a dizolvărilor a continuat și în următorii 2 ani (de la 167 în 2020, până la 185 în 2021), iar în 2022 indicatorul avea să atingă maximum perioadei de referință, de 238.

Fluctuații se întâlnesc și în cazul radierilor, care au înregistrat cele mai ridicate valori în perioada 2013-2016, respectiv în anul 2019. În anul 2022, numărul radierilor a fost cu 12,5% mai mare decât cel înregistrat în anul 2012.

Numărul profesioniștilor din județul Covasna care au intrat în insolvență prezintă o tendință predominantă de scădere, astfel că, în anul 2022, numărul celor care au intrat în insolvență era cu 85,1% mai mic decât în anul 2012.

Figura 9 – Demografia profesioniștilor din județul Covasna, în perioada 2012-2022

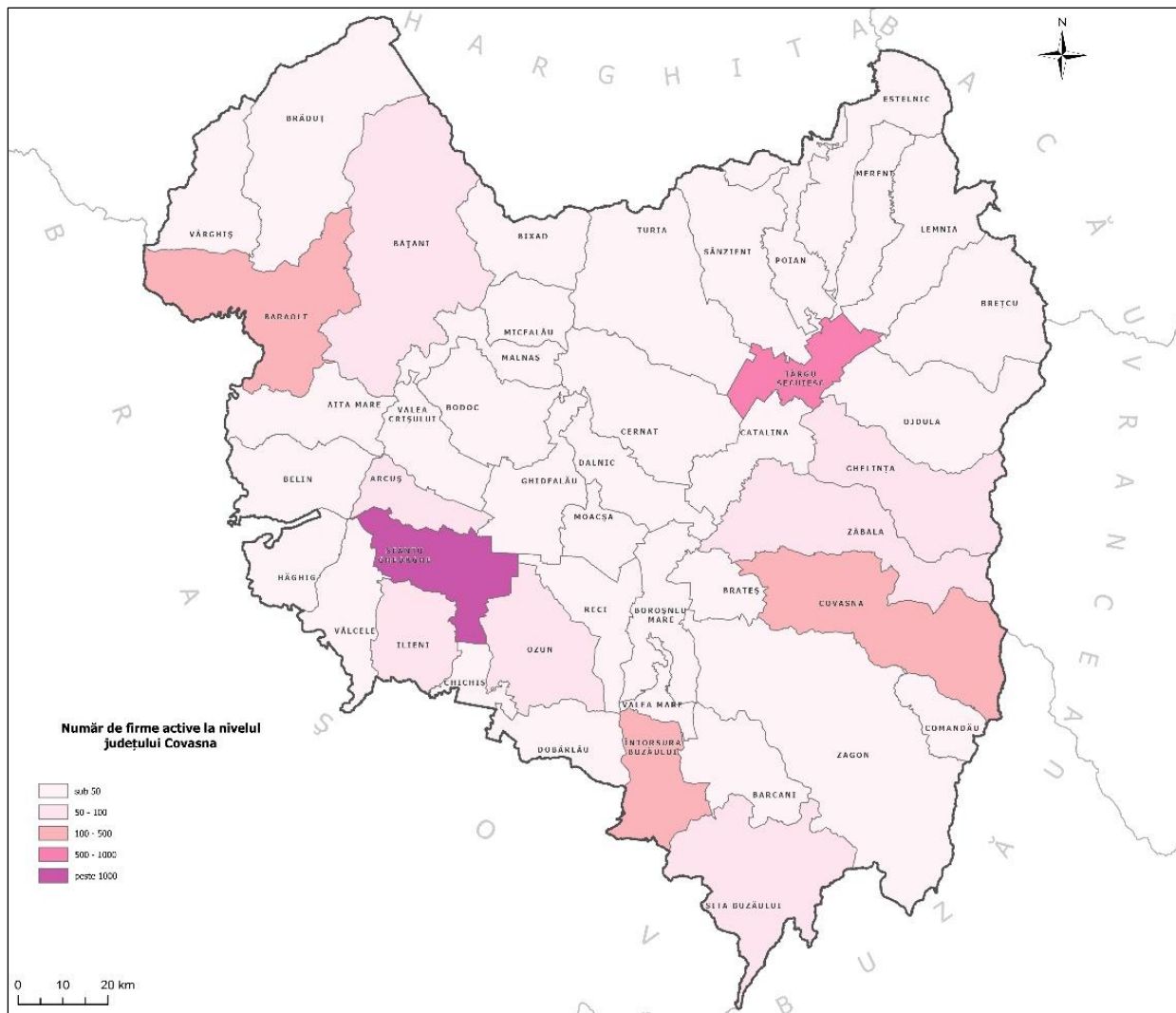
Sursa: ONRC

În luna iulie a anului 2023, în cadrul celor 6.827 de persoane juridice din județul Covasna, existau, în total, 10.225 de acționari sau asociați. Dintre aceștia, 64,3% erau de sex masculin. În ceea ce privește distribuția pe grupe de vârstă a acționarilor/asociaților, constatăm că doar 6,8% aveau sub 29 de ani, în timp ce 21,8% aveau peste 60 de ani. Cei mai mulți antreprenori (28,8%) se încadrau în intervalul de vârstă cuprins între 40 și 49 de ani.

Totodată, observăm că din cei 5.912 titulari/membri ai persoanelor fizice autorizate/întreprinderilor individuale/întreprinderilor familiale, 61,8% erau de sex masculin. În ceea ce privește distribuția lor pe grupe de vârstă, doar 11,9% aveau vârste de sub 29 de ani, în timp ce 13% se încadrau în categoria celor cu vârste de peste 60 de ani. Cea mai mare proporție dintre aceștia, mai precis 31,1%, se încadrau în intervalul de vârstă cuprins între 40 și 49 de ani.

În iulie 2023, în județul Covasna, existau 166 de societăți cu răspundere limitată - Debutant (SRL-D), reprezentând doar 0,3% din totalul de firme de acest tip înmatriculate în România. Prin urmare, județul Covasna se situează pe ultimul loc la nivel național în ceea ce privește numărul de SRL-D înființate. Dintre acestea, numai 120 erau în funcțiune. În plus, în județul Covasna au fost înregistrate 91 de firme ale studenților conform prevederilor HG nr. 166/2003, reprezentând 0,5% din totalul de astfel de firme înregistrate în România. De menționat este și faptul că doar 50 din cele 91 de firme erau în funcțiune în luna iulie a anului 2023.

Figura 10 – Numărul de firme la nivel județean

Sursa: prelucrare proprie după datele EDEMOS

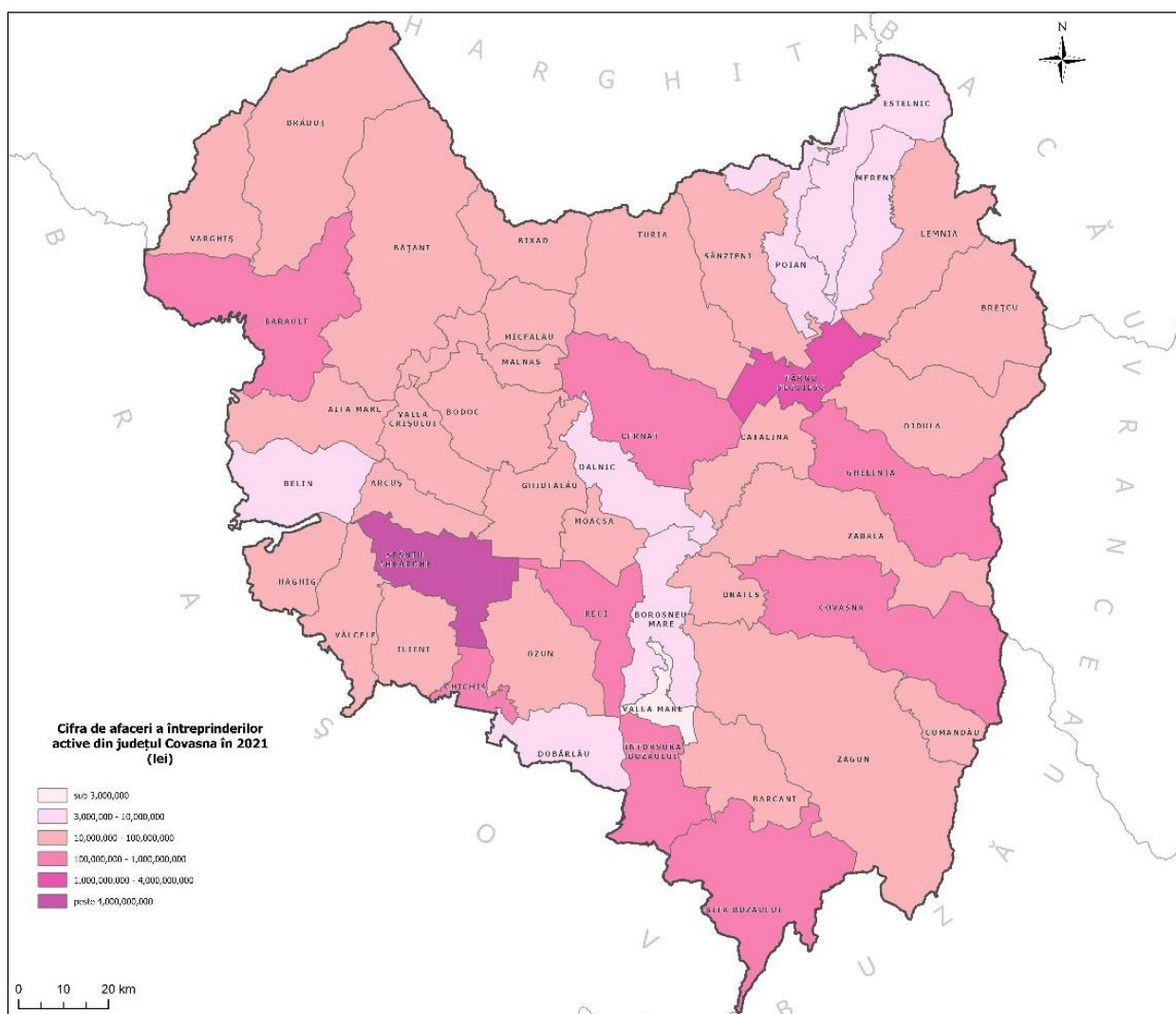
În contextul analizei, este important să punctăm faptul că nu toți profesioniștii activi din punct de vedere juridic sunt activi și din punct de vedere economic. Conform datelor disponibile în baza de date online ListăFirme, la finalul anului 2022, în județul Covasna, dintr-un total de 12.178 de firme active din punct de vedere juridic (potrivit datelor ONRC), aproximativ 11.846 (97,3%) și-au depus bilanțul financiar pentru acel an fiscal. Întrucât doar 4.655 din acestea (adica 39,3%) au înregistrat venituri, putem concluziona că aproape două treimi din totalul de persoane juridice din județul Covasna sunt inactive din punct de vedere economic. Mai mult, doar 3.592 (aproximativ 30,3%) dintre firmele care și-au depus bilanțul pentru anul 2022 aveau personal angajat.

Dacă analizăm distribuția agenților economici în teritoriu, pe baza datelor publicate de Institutul Național de Statistică pe platforma online eDemos, putem observa o polarizare semnificativă a acestora în municipiile Sfântu Gheorghe și Târgu Secuiesc, care ocupă primele două poziții la nivel județean din perspectiva numărului de întreprinderi active. Cele două municipii sunt urmate de orașele Covasna, Întorsura Buzăului și Baraolt, din perspectiva numărului de întreprinderi active existente la nivelul acestora.

În municipiul Covasna, se remarcă o concentrare de aproximativ 52,1% din cifra totală de afaceri înregistrată de întreprinderile din județ, cuprinzând, de asemenea, aproape 54,3% din totalul angajaților din județ. Această polarizare, împreună cu fenomenul de suburbanizare, conduce la disparități între localitățile rurale, deoarece comunele situate în imediata apropiere a orașelor (de exemplu, comunele Sita Buzăului, Ghelița, Arcuș) înregistrează un număr mai mare de întreprinderi active comparativ cu localitățile aflate la distanțe mai mari de oraș. Această situație poate fi explicată prin faptul că unele companii din mediul urban preferă să se mute în zonele periurbane, probabil în vederea reducerii costurilor (terenuri mai ieftine) sau pentru a se extinde într-o zonă cu mai multe terenuri disponibile și cu mai puține restricții urbanistice sau de mediu.

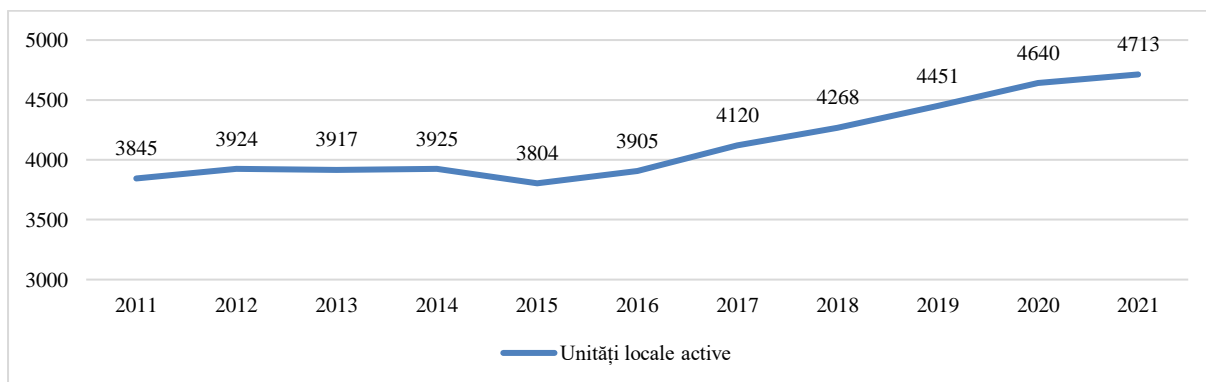
Figura 11 – Cifra de afaceri a întreprinderilor active din județul Covasna, 2021

Sursa: prelucrare proprie după datele EDEMOS

Privind dintr-o altă perspectivă, datele oferite de INS prin intermediul platformei TEMPO online pentru anul 2021 indică existența a 4.713 unități locale active din punct de vedere economic în județul Covasna. Acestea reprezintă aproximativ 40,1% din totalul persoanelor juridice active din punct de vedere juridic (conform statisticilor ONRC) la sfârșitul anului 2021. Prin comparație cu numărul de unități active economic înregistrate în anul 2011, se poate observa o creștere de aproximativ 22,6%.

Figura 12 – Unitățile locale active din județul Covasna, în perioada 2011-2021

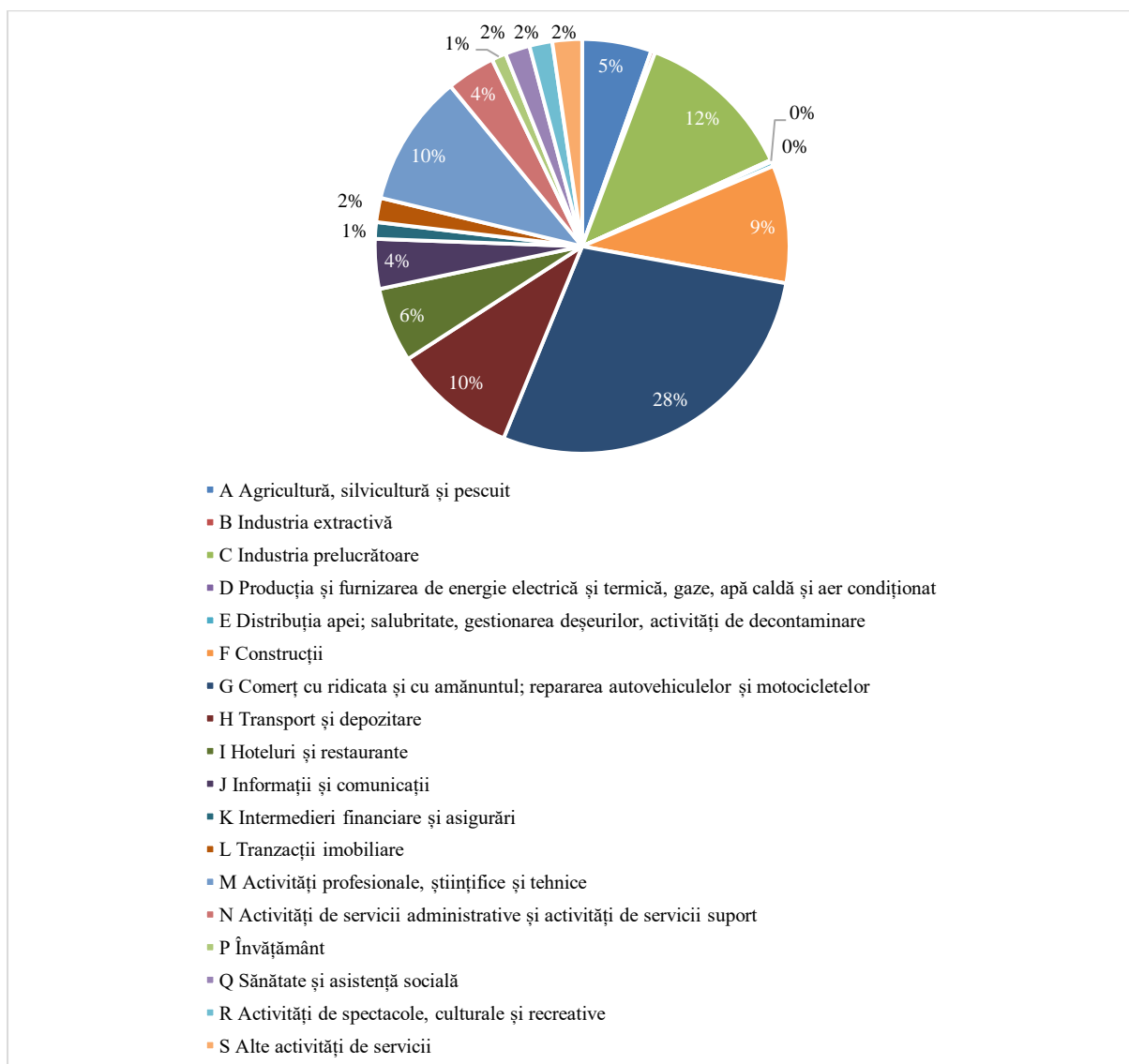

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Dacă ne raportăm la structura mediului de afaceri din județul Covasna, în funcție de numărul de unități locale active, pe clase de mărime (după numărul de salariați), sesizăm că predomină microîntreprinderile (0-9 salariați), care, în anul 2021, au reprezentat 88,5% din totalul unităților active din județ. În comparație cu anul 2011, numărul de microîntreprinderi a crescut cu 28,1%, ajungând de la 3.256 la 4.171. În schimb, numărul întreprinderilor mici a înregistrat o scădere de 28 de unități, al celor mijlocii de 13 unități și al celor mari de 6 unități.

În ceea ce privește structura mediului de afaceri pe domenii de activitate, se poate observa că cea mai mare parte a unităților locale active (mai exact, 28,3% din totalul acestora) operează în domeniul comerțului. Pe pozițiile următoare se află industria prelucrătoare (12,4%), activitățile profesionale, științifice și tehnice (10,3%), sectorul transporturilor și depozitării (9,7%), respectiv construcțiile (9,2%). În contrast, cel mai mic număr de unități active se înregistrează în domeniile producției și furnizării de energie electrică și termică, gazelor, apei calde și aerului condiționat (7 unități active), în industria extractivă (15 unități active), respectiv în distribuția apei și gestionarea deșeurilor (17 unități active).

Figura 13 – Unitățile locale active din județul Covasna pe domenii de activitate, în anul 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În baza informațiilor publicate de Camera de Comerț și Industrie Covasna pe website-ul acesteia, redăm în tabelele de mai jos primele 10 companii din județul Covasna în funcție de cifra de afaceri, profitul brut și numărul de angajați înregistrate în anul 2022.

Tabel 1 – Primele 10 companii din județul Covasna în funcție de cifra de afaceri, 2022

DOMENIU	COMPANIE	LOCALITATE	CIFRĂ DE AFACERI (LEI)
Industrie	HS Timber Productions Reci SRL	Reci	1186158023
Industrie	Fabrica de Lapte Brașov SA	Baraolt	749383531
Industrie	Dunapack Rambox Prodimpex SRL	Sfântu Gheorghe	349366745
Comerț	Bertis SRL	Sfântu Gheorghe	285542228
Industrie	Covalact SA	Sfântu Gheorghe	261880555
Comerț	Nexxon SRL	Târgu Secuiesc	214493653

DOMENIU	COMPANIE	LOCALITATE	CIFRĂ DE AFACERI (LEI)
Industrie	Walor RO SRL	Sfântu Gheorghe	188291613
Industrie	Productie Zarah Moden SRL	Târgu Secuiesc	146695836
Servicii	Hope Sped SRL	Sfântu Gheorghe	127255613
Construcții	Valdek Impex SRL	Sfântu Gheorghe	109307485

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Covasna

Tabel 2 – Primele 10 companii din județul Covasna în funcție de profitul brut, 2022

DOMENIU	COMPANIE	LOCALITATE	PROFIT BRUT (LEI)
Industrie	HS Timber Productions Reci SRL	Reci	69469050
Servicii	Balvanyos Resort SA	Târgu Secuiesc	53841055
Industrie	Fabrica de Lapte Brașov SA	Baraolt	31247828
Cercetare-Dezvoltare și High/Tech	Combridge SRL	Sfântu Gheorghe	16726738
Industrie	Walor RO SRL	Sfântu Gheorghe	15797244
Industrie	Viatein SRL	Chiciș	14839891
Turism	Imperial Hotel Management SRL	Târgu Secuiesc	12470371
Construcții	Baumeister SRL	Sfântu Gheorghe	11300136
Servicii	HCR SRL	Sfântu Gheorghe	9700482
Comerț	Bertis SRL	Sfântu Gheorghe	9577234

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Covasna

Tabel 3 – Primele 10 companii din județul Covasna în funcție de numărul de angajați, 2022

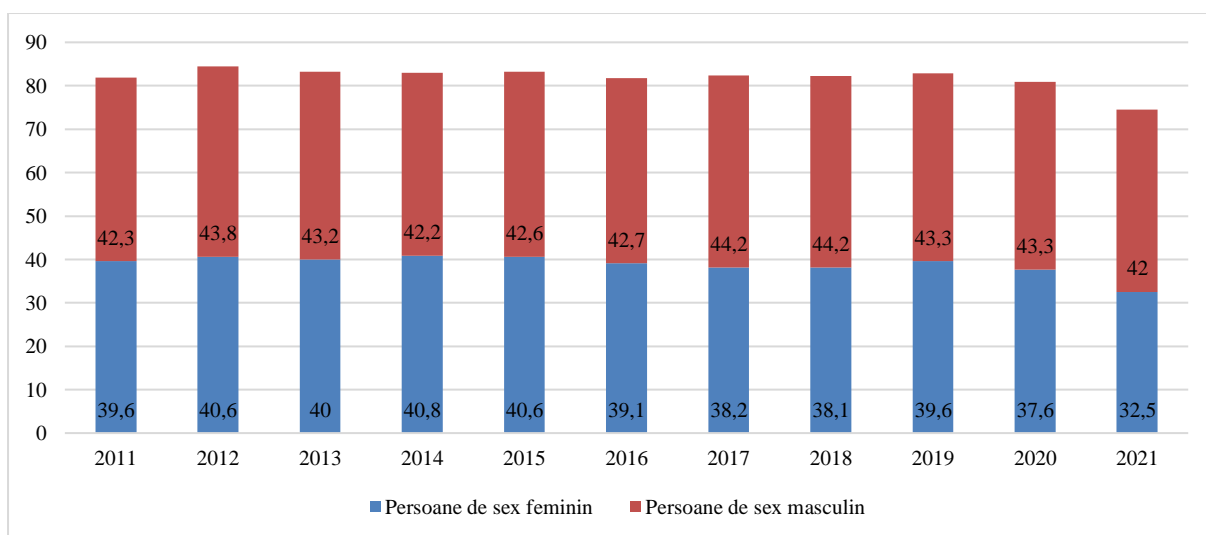
DOMENIU	COMPANIE	LOCALITATE	NUMĂRUL SALARIAȚILOR
Industrie	Productie Zarah Moden SRL	Târgu Secuiesc	715
Comerț	Bertis SRL	Sfântu Gheorghe	573
Industrie	Secuiana SA	Târgu Secuiesc	519
Industrie	HS Timber Productions Reci SRL	Reci	517
Industrie	Ready Garment Technology Romania SRL	Sfântu Gheorghe	480
Industrie	Fabrica de Lapte Brașov SA	Baraolt	447
Industrie	Dunapack Rambox Prodimpex SRL	Sfântu Gheorghe	303
Servicii	Gospodărie Comunala SA Sfântu Gheorghe	Sfântu Gheorghe	293
Servicii	Tega SA	Sfântu Gheorghe	269
Industrie	Zambelli Metal SRL	Sfântu Gheorghe	240

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Covasna

1.3. ANALIZA RESURSELOR DE MUNCĂ

Potrivit datelor INS referitoare la populația ocupată, se observă că, în 2021, din totalul de 75.500 de persoane ocupate (adică persoanele care desfășoară o activitate remunerată în mod obișnuit, fie pe bază de contract de muncă, fie în mod independent, în scopul obținerii de venituri sub formă de salarii, plăți în natură etc.), 43,6% erau femei, în timp ce 56,4% erau bărbați. Este important de menționat că acest indicator nu cuprinde doar persoanele care au reședința în județul Covasna, ci și pe cele care practică navetismul în afara județului, în scopuri de serviciu. În perioada 2011-2021, tendința generală a populației ocupate a fost de scădere, aceasta fiind cu 7,6% mai mică în 2021 decât în 2011, în principal din cauza reducerii numărului de femei ocupate (cu 17,9%). Între 2020 și 2021, a avut loc cea mai mare scădere a populației ocupate (6,4 procente), raportat la perioada analizată.

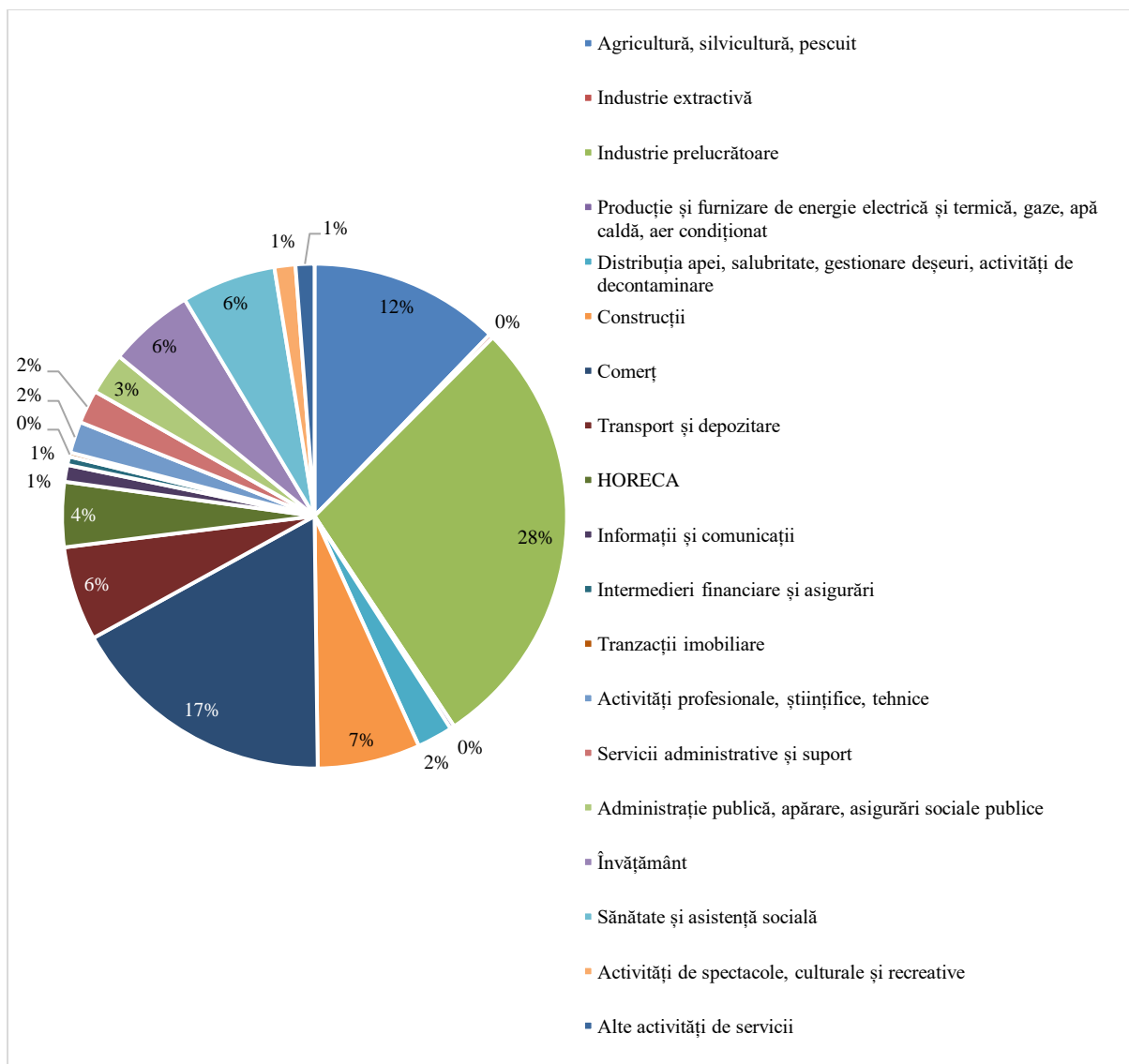
Figura 14 – Populația ocupată a județului Covasna (mii persoane), pe sexe, 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Dacă analizăm populația ocupată din județul Covasna în funcție de activitățile economice, putem observa că în anul 2021, cea mai mare parte a populației desfășura activități în domeniile industriei prelucrătoare, comerțului, agriculturii, construcțiilor, transporturilor și sănătății. Industria prelucrătoare deținea cel mai mare procent din populația ocupată a județului, mai exact 28,2%. Comerțul reprezenta 17,2% din totalul populației ocupate, agricultura 12,2%, construcțiile 6,6%, iar transportul și sănătatea reprezentau fiecare câte 6% din populația ocupată. Alte sectoare relevante, chiar dacă cu ponderi mai mici, erau învățământul, cu 5,5%, și HORECA, cu 4,2%. Serviciile administrative și suport, respectiv activitățile profesionale, științifice, tehnice concentrău fiecare circa 2% din populația ocupată a județului. Sectoarele care acopereau cele mai mici procente din populația ocupată a județului Covasna au cuprins: tranzacțiile imobiliare, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă, aer condiționat și industria extractivă. Acestea din urmă concentrău, cumulată, sub 1% din populația ocupată a județului. Ponderi reduse aveau și sectoarele intermediere financiare și asigurări (0,5%), ITC (1,1%), alte activități de servicii (1,2%), respectiv activitățile de spectacole, culturale și recreative (1,3%).

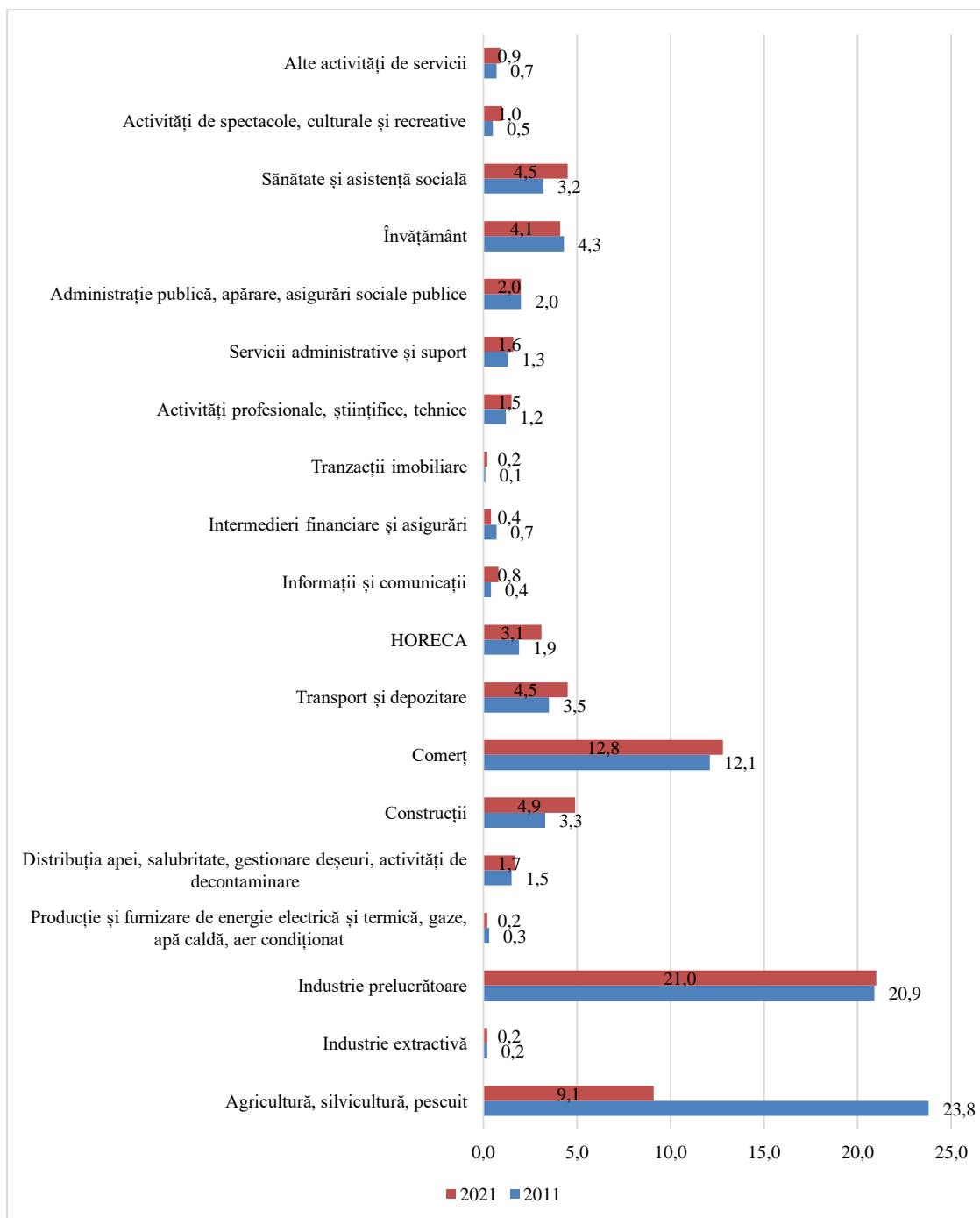
Figura 15 – Populația ocupată (mii persoane) din județul Covasna, pe activități ale economiei naționale, 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În ceea ce privește evoluția populației ocupate din județul Covasna în intervalul 2011-2021, observăm că majoritatea sectoarelor au înregistrat creșteri, chiar dacă modeste, în timp ce altele au cunoscut scăderi semnificative, așa cum s-a întâmplat în cazul agriculturii. Sectoarele care au înregistrat creșteri ale populației ocupate între 2011 și 2021 includ activitățile de spectacole, culturale și recreative, ITC-ul, tranzacțiile imobiliare (unde populația ocupată s-a dublat), HORECA (+63,2%), construcțiile (+48,5%), sănătatea și asistența socială (+40,6%), alte activități de servicii (+28,6%), transportul și depozitarea (+28,6%), activitățile profesionale, științifice, tehnice (+25%), serviciile administrative și suport (+23,1%), distribuția apei, salubritatea, gestionarea deșeurilor și activitățile de decontaminare (+13,3%), comerțul (+5,8%) și industria prelucrătoare (+0,5%). Alte sectoare, precum administrația publică, apărarea și asigurările sociale publice sau industria extractivă, au menținut un nivel constant al populației ocupate. Cea mai mare scădere în rândul populației ocupate a avut loc în sectorul agricol, unde populația ocupată a scăzut de la 23.000 persoane în 2011, la doar 9.100 persoane în 2021 (-61,8%). Scăderi au înregistrat și domeniile de intermedieri financiare și asigurări (-42,9%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă, aer condiționat (-33,3%) și învățământul (-4,7%).

Figura 16 – Dinamica populației ocupate din județul Covasna (mii persoane), pe principalele activități economice, 2011 vs. 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Pentru județul Covasna, singurele informații disponibile despre specializarea economică a localităților sunt cele concluzionate pe fondul datelor din anul 2011, furnizate de către Institutul Național de Statistică. Conform acestei surse, se poate observa următoarea distribuție a specializării economice în cele 45 de localități ale județului: 53,3% (24 localități) au un profil economic agricol, 20% (9 localități) au un profil economic agricol și de servicii, 15,6% (7 localități) au un profil economic predominant agro-industrial și 11,1% (5 localități) au un profil economic industrial și de servicii. Din analiza acestor date, se poate observa că în județul Covasna nu există nicio localitate cu o specializare economică predominant industrială, comercială sau de

construcții (adică, cu ponderi de peste 50% din populația ocupată în aceste sectoare). De asemenea, nu există localități care să aibă o specializare economică care să cuprindă sectoarele construcțiilor și comerțului, în combinație cu sectoarele agricol, industrial sau de servicii.

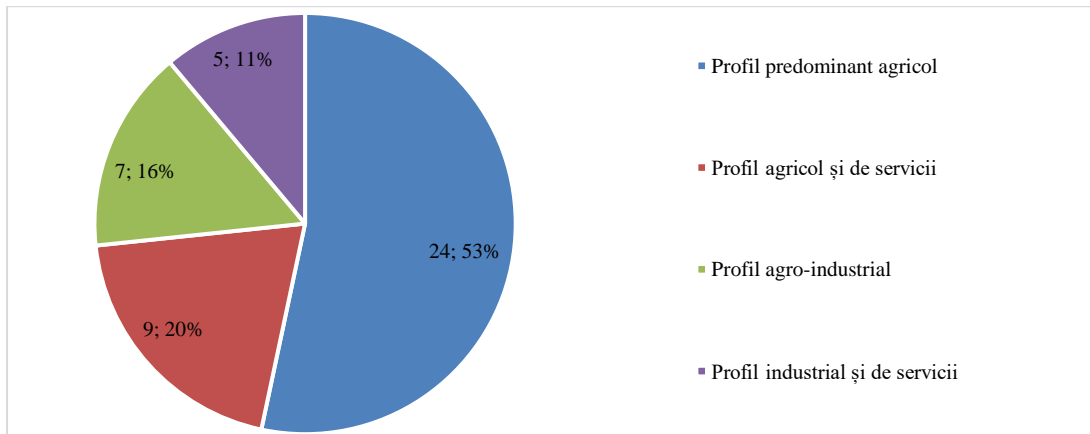
Tabel 4 – Gruparea localităților din județul Covasna, în funcție de specializarea economică

PROFIL	LOCALITATE
PROFIL PREDOMINANT AGRICOL	Dalnic Belin Valea Mare Ojdula Barcani Brăduț Boroșneu Mare Bățani Catalina Turia Aita Mare Cernat Sita Buzăului Zagon Estelnic Ghelița Lemnia Brateș Reci Vârghiș Sânzieni Mereni Ghidfalău Dobârlău
AGRICOL ȘI DE SERVICII	Malnaș Moacșa Vâlcele Hăghig Ilieni Bixad Chichiș Valea Crișului Întorsura Buzăului
AGRO-INDUSTRIAL	Zăbala Brețcu Micfalău Poian Bodoc Ozun Comandău
INDUSTRIAL ȘI DE SERVICII	Baraolt Arcuș Covasna Târgu Secuiesc Sfântu Gheorghe

Sursa: prelucrare proprie după datele INS

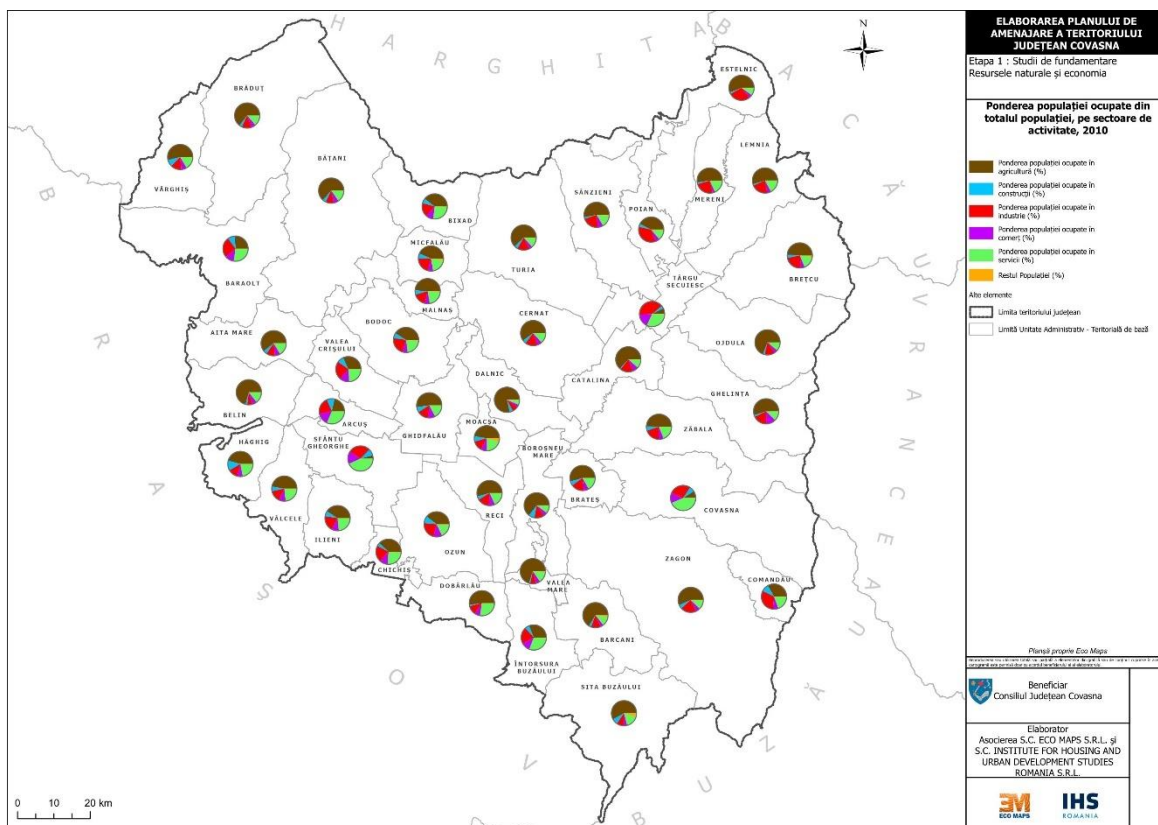

Figura 17 – Specializarea economică a localităților din județul Covasna

Sursa: prelucrare proprie după datele INS

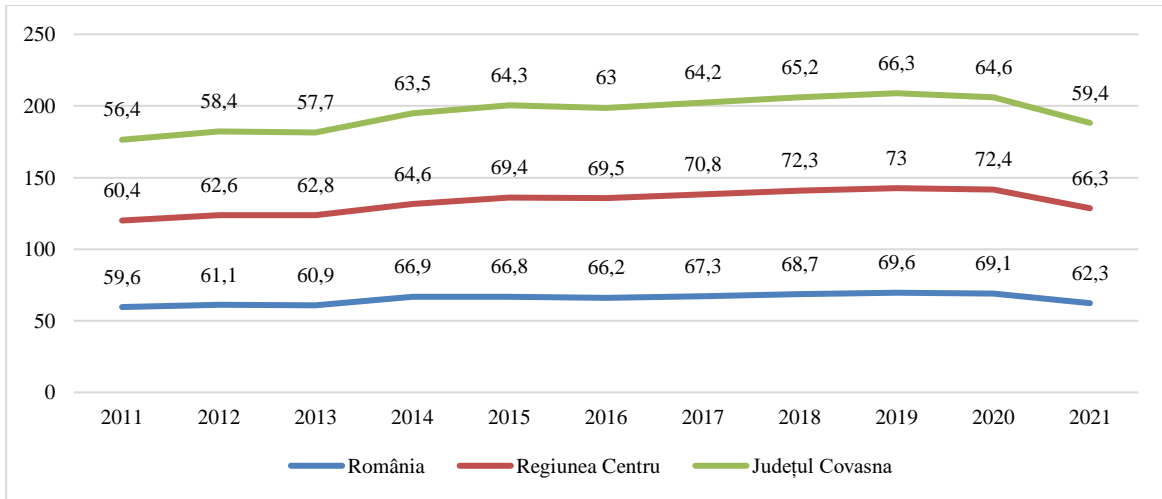
Figura 18 – Ponderea populației ocupate din județul Covasna, în funcție de principalele sectoare de activitate

Sursa: prelucrare proprie după datele INS

În anul 2021, rata de ocupare a resurselor de muncă din județul Covasna a fost de 59,4%, reprezentând raportul procentual dintre populația ocupată și resursele de muncă disponibile. Această valoare plasează județul Covasna sub media regională, de 66,3%, și sub cea națională, de 62,3%. Comparativ cu anul 2011, rata de ocupare a crescut cu 5,3%. Deși între anii 2014 și 2019 observăm o creștere constantă a ratei de ocupare a resurselor de muncă, odată cu schimbarea bazei de raportare de la populația cu domiciliul la cea rezidentă, trendul s-a modificat, iar, ca urmare, se observă scăderi semnificative începând cu anul 2020. Mai mult, în anul 2021, observăm o scădere bruscă, de 8%, a indicatorului, în comparație cu valoarea înregistrată în anul anterior.

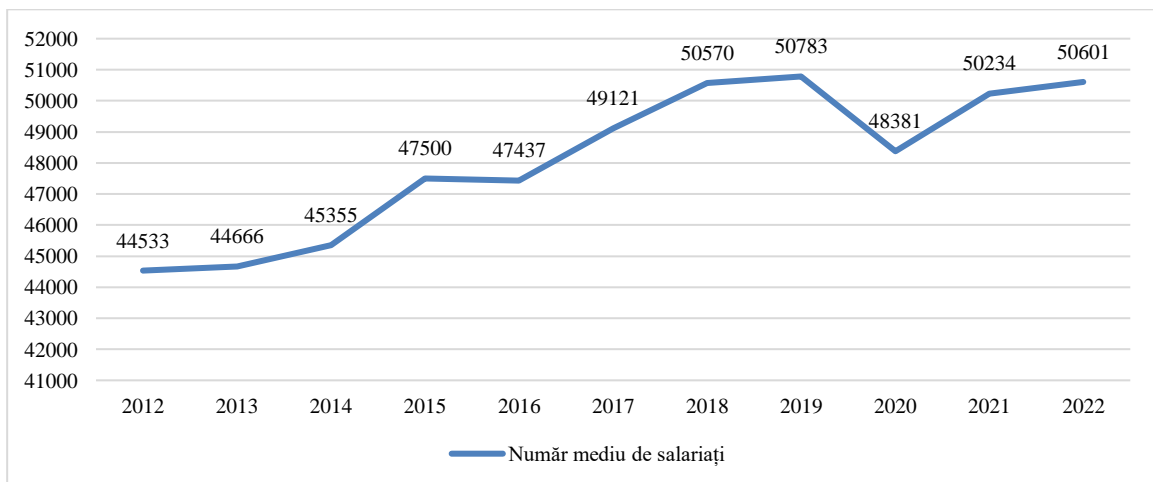
Figura 19 – Rata de ocupare a resurselor de muncă la nivel național, regional și județean (%), 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În anul 2022, numărul mediu de salariați din județul Covasna a ajuns la 50.601 persoane, înregistrând o creștere de 13,6% în comparație cu anul 2012. Pe parcursul perioadei analizate, s-au observat creșteri constante ale acestui indicator, cu excepția anului 2020, când numărul mediu de salariați a scăzut cu 4,7% în comparație cu angajații înregistrați în anul anterior. Comparând numărul de salariați cu numărul total al populației ocupate în județul Covasna în anul 2021, se observă o diferență de 24.266 persoane, care indică faptul că aproximativ 67,4% din totalul persoanelor care desfășoară o activitate economică în județul Covasna sunt angajate. Diferența de aproximativ o treime o reprezintă populația ocupată informal sau semi-formal. O mare parte din această categorie desfășoară activități economice pe cont propriu, de pildă prin intermediul PFA-urilor, al întreprinderilor individuale sau al întreprinderilor familiale, uneori chiar și fără a avea forme juridice de organizare. De asemenea, există și persoane care lucrează neremunerat în gospodăriile proprii, mai ales în sectorul agricol. Această ultimă categorie este mai prezentă în mediul rural și se confruntă cu un grad ridicat de vulnerabilitate în fața sărăciei și excluziunii sociale. Totodată, un segment al acestei categorii este format din cei care au emigrat și care lucrează în străinătate, însă, din păcate, nu există informații sau statistici relevante disponibile cu privire la această categorie de persoane.

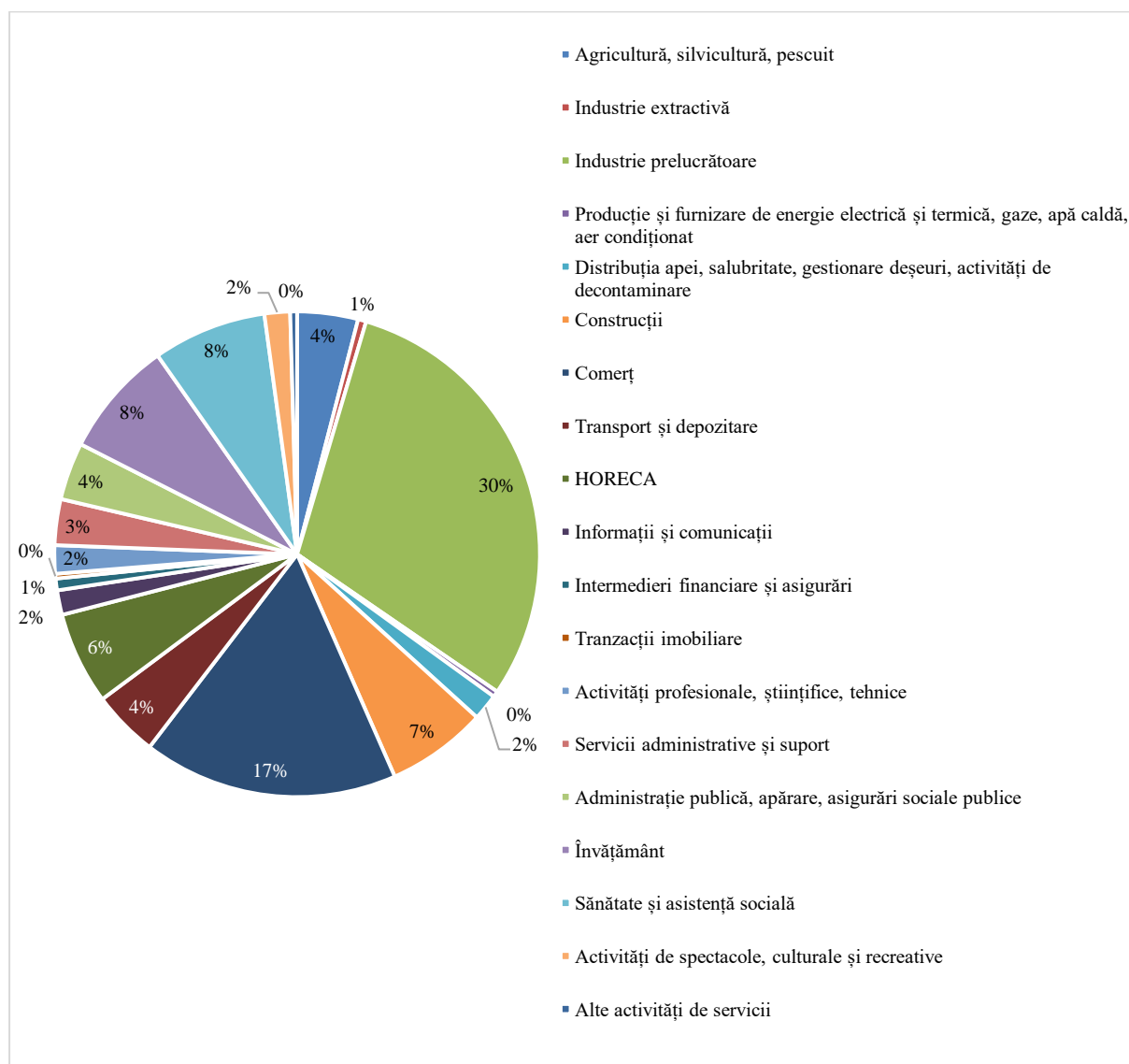
Figura 20 – Numărul mediu al salariaților din județul Covasna, 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Prin examinarea datelor INS pentru anul 2022 cu privire la numărul mediu de angajați din județul Covasna în funcție de activitățile economiei naționale, se poate constata că următoarele domenii înregistrează cel mai mare număr mediu de persoane ocupate: industria prelucrătoare (30%), comerțul (17%), învățământul (7,8%), sectorul sănătății și asistenței sociale (7,6%) și construcțiile (6,7%). Pe de altă parte, ramurile economice cu cel mai mic număr mediu de angajați sunt tranzacțiile imobiliare (0,3%), producția și furnizarea de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat (0,4%), alte activități de servicii (0,5%), industria extractivă (0,5%) și intermediari financiare și asigurări (0,8%).

Figura 21 – Numărul mediu de salariați din județul Covasna, pe activități ale economiei naționale, 2022

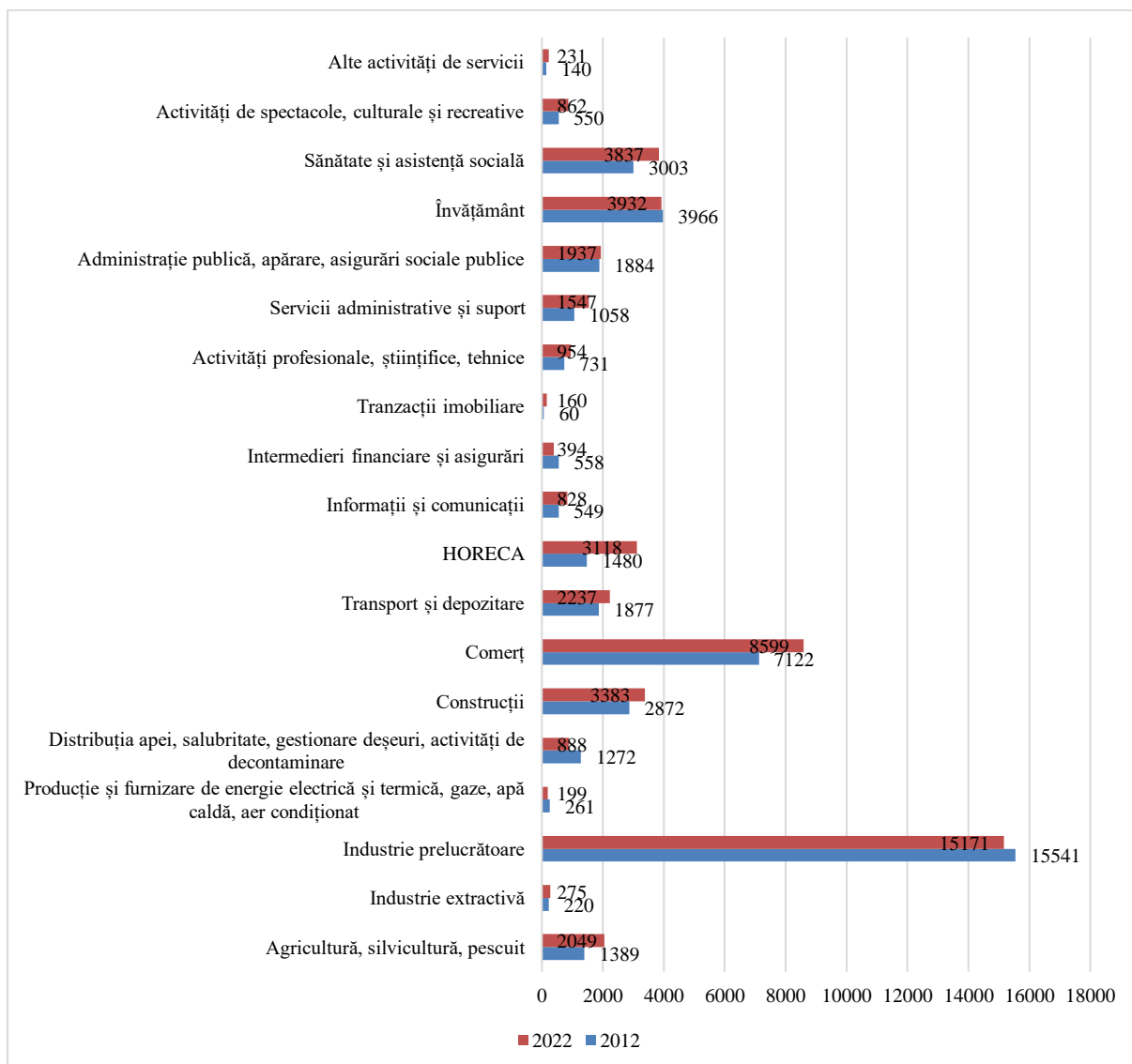

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Examinând evoluția numărului mediu de angajați în intervalul de timp cuprins între anii 2012 și 2022, se poate observa că majoritatea sectoarelor au înregistrat creșteri în această perioadă. Sectoarele economice care au înregistrat cele mai semnificative creșteri procentuale ale numărului mediu de angajați sunt: tranzacțiile imobiliare (+166,7%), HORECA (+110%), alte activități de servicii (+65%), activitățile de spectacole, culturale și recreative (+56,7%) și sectorul ITC (+50,8%). Din perspectiva numărului efectiv de angajați, cele mai mari creșteri au fost înregistrate

în sectoarele: HORECA (+1.638 angajați), comerț (+1.477 angajați), sănătate și asistență socială (+834 de angajați), agricultură (+660 angajați) și construcții (+511 angajați). Pe de altă parte, ramura de distribuție a apei, salubritate și gestionare a deșeurilor a înregistrat o scădere de 30,2% în numărul mediu de angajați, intermedierea financiară și asigurările de 29,4%, producția și furnizarea de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat de 23,8%, industria prelucrătoare de 2,4%, iar învățământul a consemnat o scădere de 0,9%.

Figura 22 – Numărul mediu de salariați din județul Covasna, pe activități ale economiei naționale, 2012 vs 2022

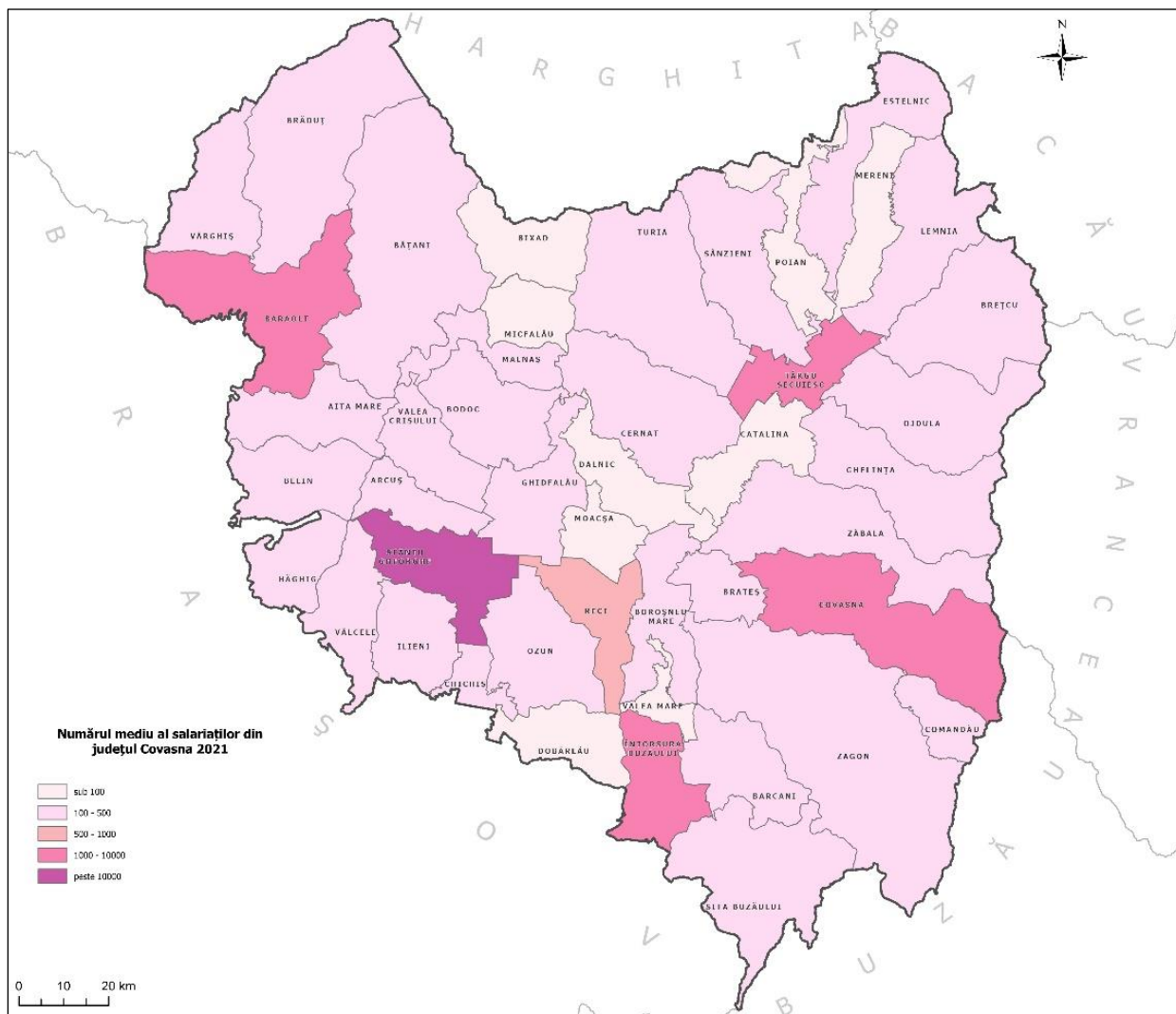

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform datelor furnizate de Inspectoratul Teritorial de Muncă Covasna, valabile la data de 03.05.2023, în județul Covasna erau înregistrate 47.572 contracte individuale de muncă, dintre care 73% erau localizate în mediul urban și 27% în cel rural. În ordinea descrescătoare a numărului de contracte individuale de muncă înregistrate, în topul localităților urbane după numărul de contracte individuale de muncă active, se află municipiul Sfântu Gheorghe (21.501 contracte, adică 61,9% din numărul total de CIM-uri înregistrate în mediul urban), urmat de municipiul Târgu Secuiesc (6.621 contracte, adică 19,1%) și orașele Covasna (3.060 contracte, respectiv 8,8%), Baraolt (1.969 contracte, deci 5,7%) și Întorsura Buzăului (1.574 contracte,

respectiv 4,5%). Dacă ne uităm la numărul de CIM-uri active la nivelul localităților rurale, cele mai multe sunt înregistrate în Reci (674), Ghelinta (659), Sita Buzăului (655), Arcuș (428), Turia (397), Hăghig (388), Chichiș (382), Zagon (367), Brăduț (353), Cernat (349), Brețcu (345), Bodoc (342), Bățanii Mari (327), Zăbala (318) și Malnaș-Băi (306).

Figura 23 – Numărul mediu de salariați din județul Covasna, 2021

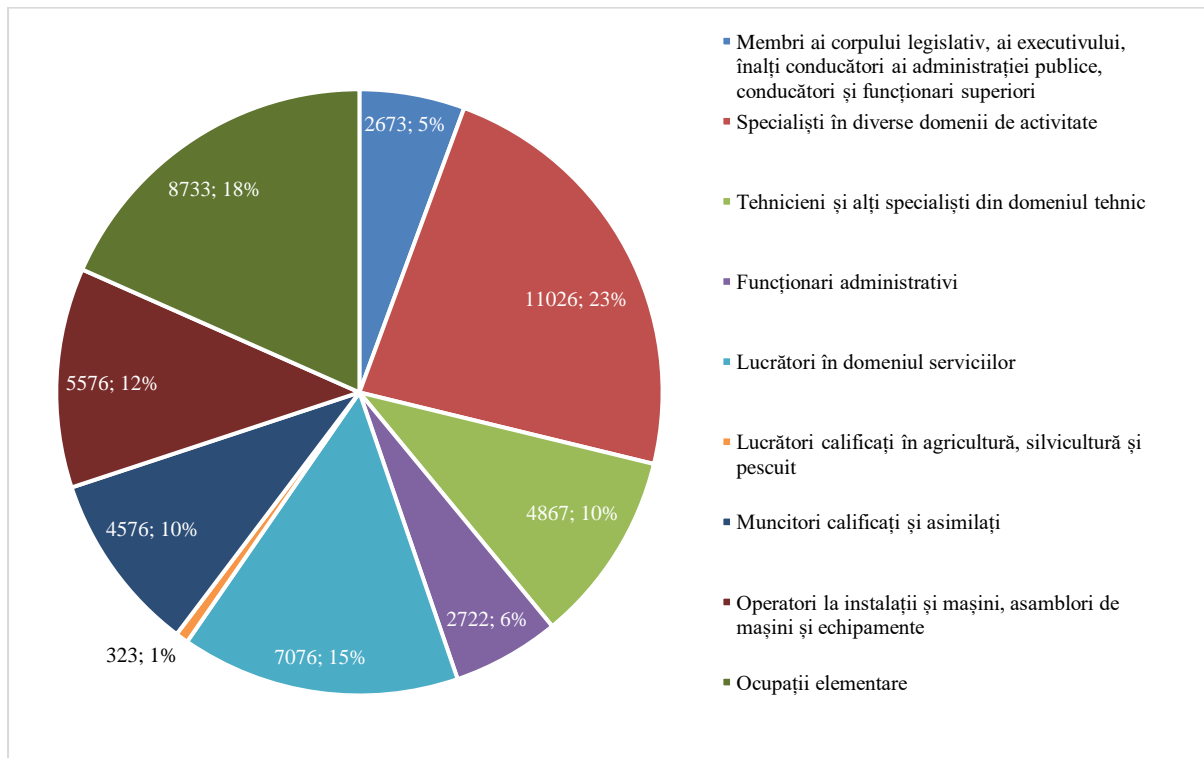
Sursa: prelucrare proprie după datele INS

Analizând distribuția pe tipuri de normă a contractelor individuale de muncă active la nivel județean, observăm că, dintre cele 47.572 de contracte, 40.459 sunt cu normă întreagă (85% din total), iar 7.113 sunt cu normă parțială (15%). În funcție de valoarea salariului minim, aceleași date arată că 13.907 contracte au un salariu minim de 3.000 lei, iar 2.874 de contracte au un salariu de minim de 4.000 lei.

Dacă analizăm distribuția numărului de contracte individuale de muncă din județ pe grupe de bază conform COR, potrivit aceleiași surse de date, constatăm că cea mai mare pondere în totalul CIM-urile active o au cele încadrate în grupa de specialiști în diverse domenii de activitate (23,2%), urmate de cele din grupa de ocupații elementare (18,4%). De asemenea, ponderi însemnate se observă și în cazul celor din grupa de lucrători în domeniul serviciilor (14,9%), de operatori la instalații și mașini, asamblori de mașini și echipamente (11,7%) și a celor din grupa

de tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic (10,2%). Pe de altă parte, cea mai scăzută pondere din perspectiva analizei o înregistrează lucrătorii calificați în agricultură (0,7%).

Figura 24 – Distribuția numărului de contracte individuale de muncă active din județul Covasna, în funcție de grupa de bază conform cor, 2023

Sursa: Inspectoratul Teritorial de Muncă Covasna

Conform datelor furnizate de către Direcția Județeană de Statistică, în județul Covasna, în luna iunie 2023, rata șomajului a fost de 4,3%. Aceasta a înregistrat o creștere de 0,4 puncte procentuale față de luna anterioară și o creștere de 0,2 puncte procentuale în comparație cu iunie 2022. În luna iunie 2023, rata șomajului la bărbați a fost de 3,9%, fiind, astfel, cu 0,9 puncte procentuale mai mică decât rata șomajului la femei (4,8%).

La data de 31 iunie 2023, numărul persoanelor înregistrate ca șomeri la Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Covasna a ajuns la 3.355 de persoane, reflectând o creștere de 342 de persoane în comparație cu luna precedentă, însă o reducere de 107 persoane față de aceeași lună din anul anterior. Din totalul șomerilor înregistrați în județul Covasna în luna iunie 2023, 49% (adică 1.643 persoane) erau femei, iar restul erau bărbați.

Din totalul șomerilor înregistrați în luna iunie 2023, doar 10,1%, adică aproximativ 339 de persoane, au beneficiat de indemnizații de șomaj în luna respectivă, în creștere cu 2,7% în comparație cu luna iunie 2022. În termeni absoluți, comparativ cu aceeași lună a anului precedent, numărul beneficiarilor de indemnizație de șomaj a crescut cu 9 persoane, în timp ce numărul șomerilor neindemnizați a scăzut cu 116 persoane, ajungând la 3.016 persoane.

După mediul de rezidență al șomerilor, datele furnizate de AJFOM Covasna arată că, în decembrie 2022, dintr-un total de 3.212 șomeri, 945 (29,4%) proveneau din mediul urban, în timp ce 2.267 (70,6%) proveneau din mediul rural. Mai exact, în luna decembrie 2022, cei mai mulți șomeri au fost înregistrați în următoarele localități: Sfântu Gheorghe (380), Bățani (376), Vâlcele (332), Brăduț (225), Târgu Secuiesc (201), Covasna (143), Întorsura Buzăului (124), Ghelinta (108) și Belin (103).

Referitor la structura șomerilor în funcție de nivelul de educație, prin raportare la media anuală (3.484 de persoane) a șomerilor, înregistrată în anul 2022 la nivelul județului Covasna, se remarcă următoarea distribuție:

- 1.662 persoane nu aveau studii sau urmaseră doar învățământul primar, dintre care 12 erau indemnizați;
- 801 persoane aveau nivel de educație gimnazial, dintre care 108 erau indemnizați;
- 291 persoane aveau nivel de educație profesională sau absolviseră o școală de arte și meserii, dintre care 93 erau indemnizați;
- 650 persoane aveau nivel de educație liceal, dintre care 162 erau indemnizați;
- 19 persoane aveau nivel de educație postliceal, dintre care 11 erau indemnizați;
- 62 persoane aveau nivel de educație universitar, dintre care 22 erau indemnizați.

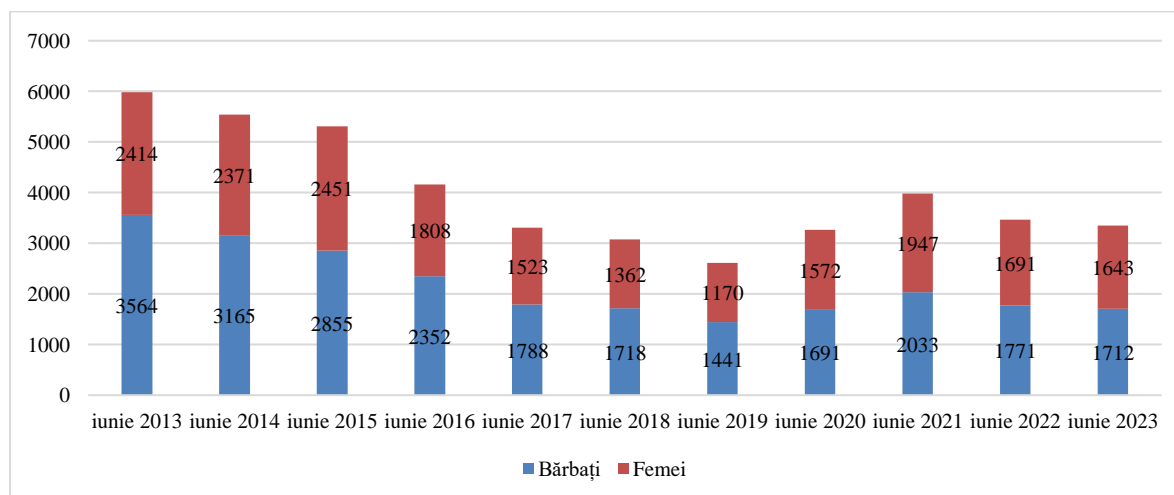
În ceea ce privește distribuția pe structura de vârstă a șomerilor din județul Covasna, prin raportare la media din anul 2022, se constată următoarea structură:

- Sub 25 de ani: 1.225 persoane (din care 54 primeau indemnizație), 600 fiind femei;
- Între 25 și 29 de ani: 439 persoane (din care 16 primeau indemnizație), 209 fiind femei;
- Între 30 și 39 de ani: 482 persoane (din care 55 primeau indemnizație), 183 fiind femei;
- Între 40 și 49 de ani: 602 persoane (din care 110 primeau indemnizație), 309 fiind femei;
- Între 50 și 55 de ani: 385 persoane (din care 109 primeau indemnizație), 228 fiind femei;
- Peste 55 de ani: 351 persoane (din care 65 primeau indemnizație), 153 fiind femei.

Dacă analizăm evoluția numărului de șomeri înregistrați (atât cei indemnizați, cât și cei neindemnizați) în județul Covasna, putem observa o tendință predominant descrescătoare în perioada 2013-2019, urmată de o perioadă de creștere între 2020-2021. În intervalul 2022-2023, s-a remarcat din nou o tendință de scădere a numărului de șomeri, dar este important de menționat că valorile sunt mai mari decât cele înregistrate în perioada 2017-2020.

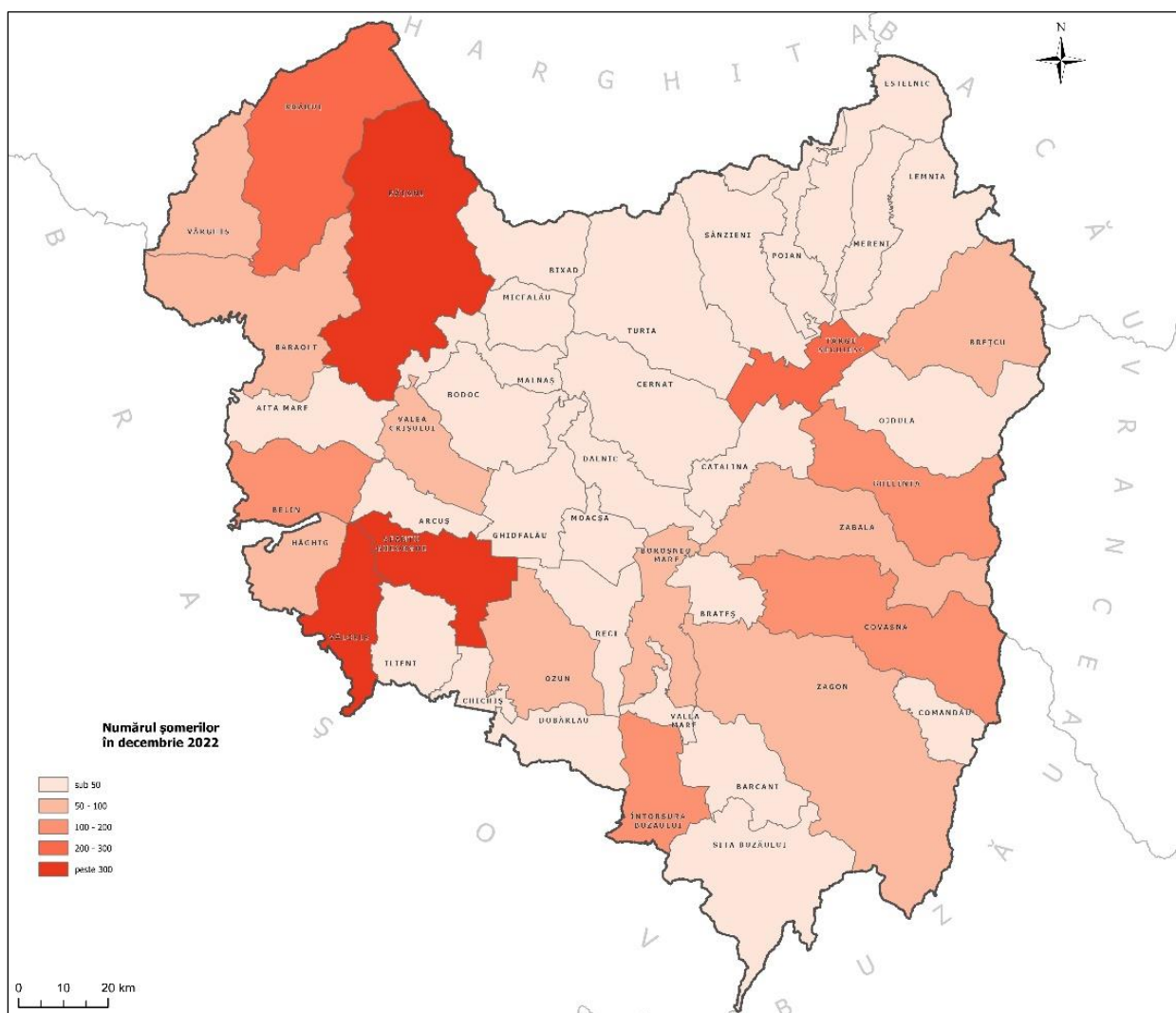
În general, în perioada 2013-2023, numărul șomerilor a scăzut cu 43,9%. Această tendință se reflectă într-o scădere a numărului de femei înregistrate ca șomere cu 31,9% și a numărului de bărbați înregistrați ca șomeri cu 52%. Totuși, este important să subliniem că reducerea numărului de șomeri în ultimii ani nu poate fi atribuită în mod direct unei creșteri semnificative a numărului de locuri de muncă disponibile, ci mai degrabă unei intensificări a verificărilor și a controalelor derulate în rândul beneficiarilor de ajutor social, care a dus la o scădere a numărului de persoane înregistrate ca șomeri.

Figura 25 – Evoluția numărului de șomeri înregistrați (indemnizați și neindemnizați) din județul Covasna, pe sexe, 2013-2023

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 26 – Numărul șomerilor din județul Covasna, decembrie 2022

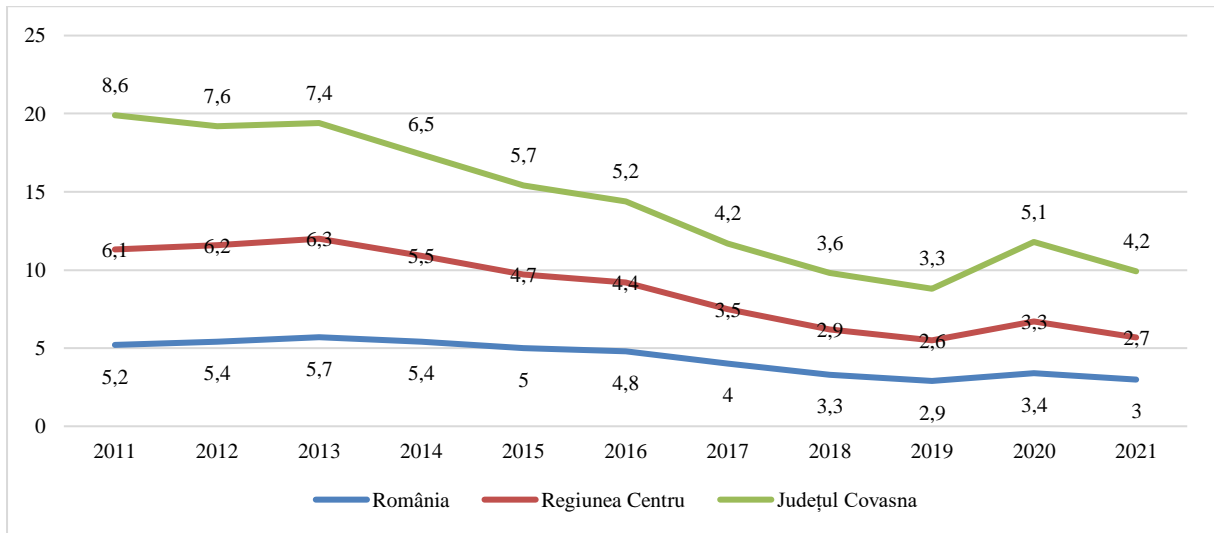

Sursa: AJOFM

O perspectivă importantă asupra șomerilor din județul Covasna poate fi obținută prin analizarea evoluției ratei șomajului înregistrat, care reprezintă raportul dintre numărul șomerilor înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă și populația activă civilă (suma șomerilor și a persoanelor ocupate civil). În județul Covasna, putem observa că rata șomajului a cunoscut variații semnificative în ultima perioadă. Începând din 2013 și până în 2019, rata de șomaj a scăzut semnificativ pe teritoriul județului, însă, în anul 2020, indicatorul a înregistrat o creștere de 1,8 puncte procentuale. În schimb, în anul 2021, rata șomajului a scăzut, ajungând la 4,2%, fiind, astfel, de două ori mai mică decât în 2011. Este important de menționat că în 2021, rata șomajului din județul Covasna a fost cu 1,5 puncte procentuale mai mare decât media regională și cu 1,2 puncte procentuale mai mare decât media națională. Pe parcursul întregii perioade analizate, rata de șomaj din județul Covasna a fost mai mare decât valorile medii din Regiunea de Dezvoltare Centru și din întreaga țară. Cu toate acestea, scăderea ratei șomajului din ultimii ani poate fi explicată prin mai mulți factori, între care: reducerea bazei de raportare (populația activă civilă) ca rezultat a îmbătrânirii demografice și a migrației, crearea de noi oportunități de angajare pe piața muncii, ca rezultat al investițiilor străine, subvențiilor și absorbției de fonduri în sectorul agricol, dezvoltarea sectorului terțiar, care a generat mai multe locuri de muncă și impunerea unor condiții mai stricte pentru acordarea ajutoarelor sociale, fapt ce a dus la excluderea din statisticile șomajului a unor persoane care, de fapt, erau beneficiari ai ajutoarelor sociale, dar puteau să lucreze.

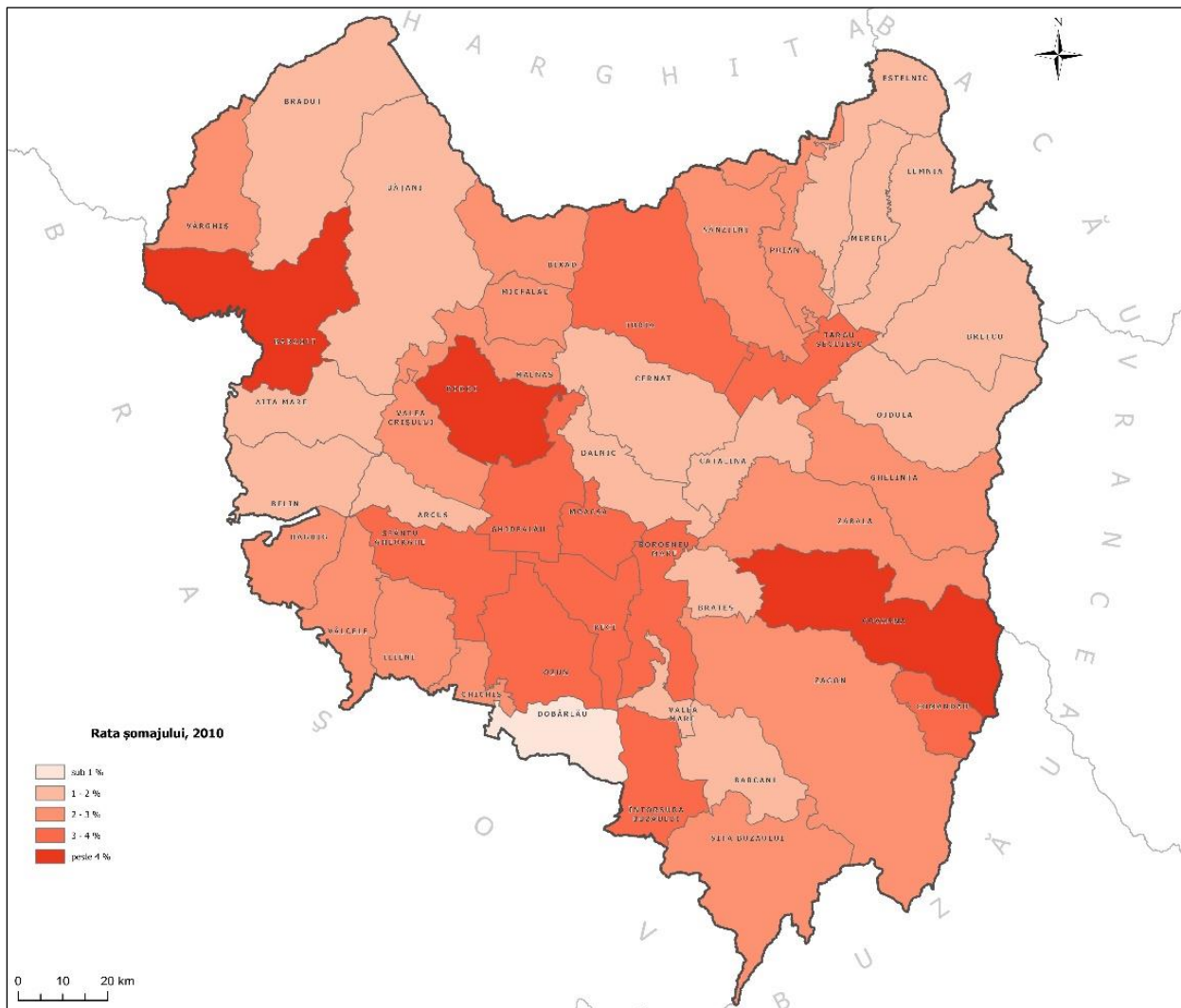

Figura 27 – Rata șomajului la nivel național, regional și județean, 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

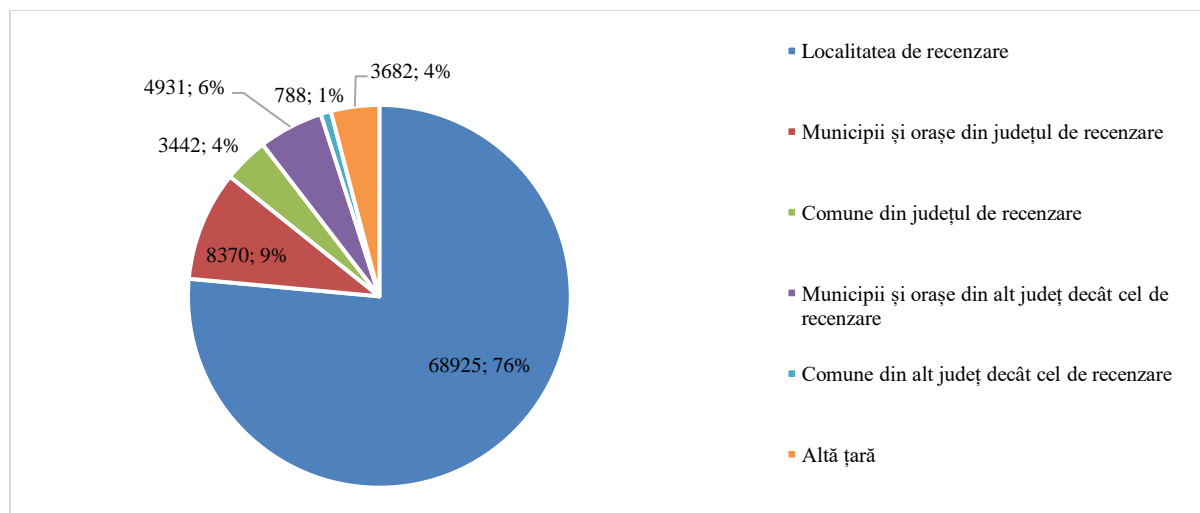
Figura 28 – Rata șomajului din județul Covasna

Sursa: prelucrare proprie după datele INS

Pentru a obține o perspectivă mai detaliată asupra resurselor de muncă din județul Covasna, analiza situației navetiștilor ne oferă informații relevante despre mobilitatea forței de muncă în județ și despre conexiunile acestuia cu alte zone geografice. Astfel, conform RPL 2011, observăm că aproximativ 76,5% din populația ocupată are locul de muncă în localitatea de recensare. De asemenea, există și un procent semnificativ de navetiști, care se împart astfel: 9,3% din populația ocupată călătorește în alte municipii și orașe din același județ de recensare, 5,5% lucrează în alte municipii și orașe dintr-un județ diferit de cel de recensare, 3,8% se deplasează în alte comune din județul de recensare, iar 0,9% se deplasează în alte comune dintr-un județ diferit de cel de recensare. De asemenea, un procent de 4,1% din populația stabilă ocupată lucrează în străinătate. Totuși, menționăm că aceste date se referă la situația din 2011 și este posibil să fi suferit schimbări semnificative în ultimii ani.

Figura 29 – Locul de muncă al populației stabile ocupate din județul Covasna, 2011

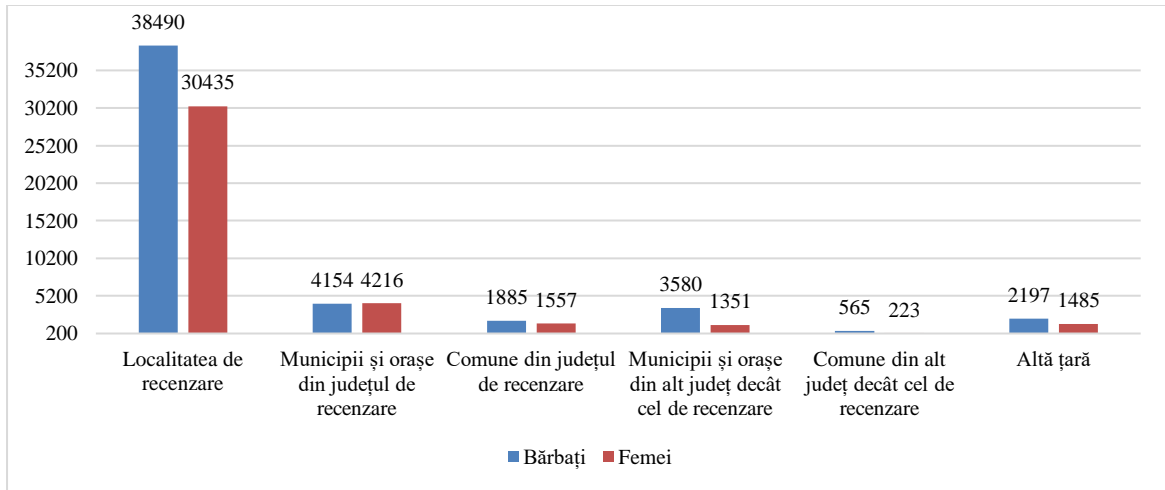

Sursa: INS, rezultatele definitive ale recensământului din 2011

Se poate observa că bărbații sunt mai mobili decât femeile în ceea ce privește navetismul în scopuri de serviciu, în special atunci când vine vorba de deplasarea în alt județ. Cu toate acestea, există o excepție în cazul categoriei de navetiști care călătoresc în alte municipii sau orașe din același județ de recensare, unde femeile constituie majoritatea, mai exact 50,4%. În cazul navetiștilor care se deplasează în altă comună din județul de recensare, 54,8% sunt bărbați și 45,2% sunt femei. Dintre cei care se deplasează într-un municipiu/oraș din alt județ pentru locul de muncă, 72,6% sunt bărbați și 27,4% sunt femei. În cazul celor care se deplasează într-o comună din alt județ pentru locul de muncă, 71,7% sunt bărbați și 28,3% sunt femei. În ceea ce privește populația stabilă ocupată care lucrează în altă țară, 59,7% sunt bărbați și 40,3% sunt femei. În general, în cazul navetismului intra-județean, fluxurile sunt direcționate preponderent spre orașele cu un rol polarizator la nivelul întregului județ, fiindcă acestea oferă mai multe oportunități de muncă și o diversitate mai mare în ceea ce privește infrastructura socială, educațională, de sănătate, de petrecere a timpului liber etc.

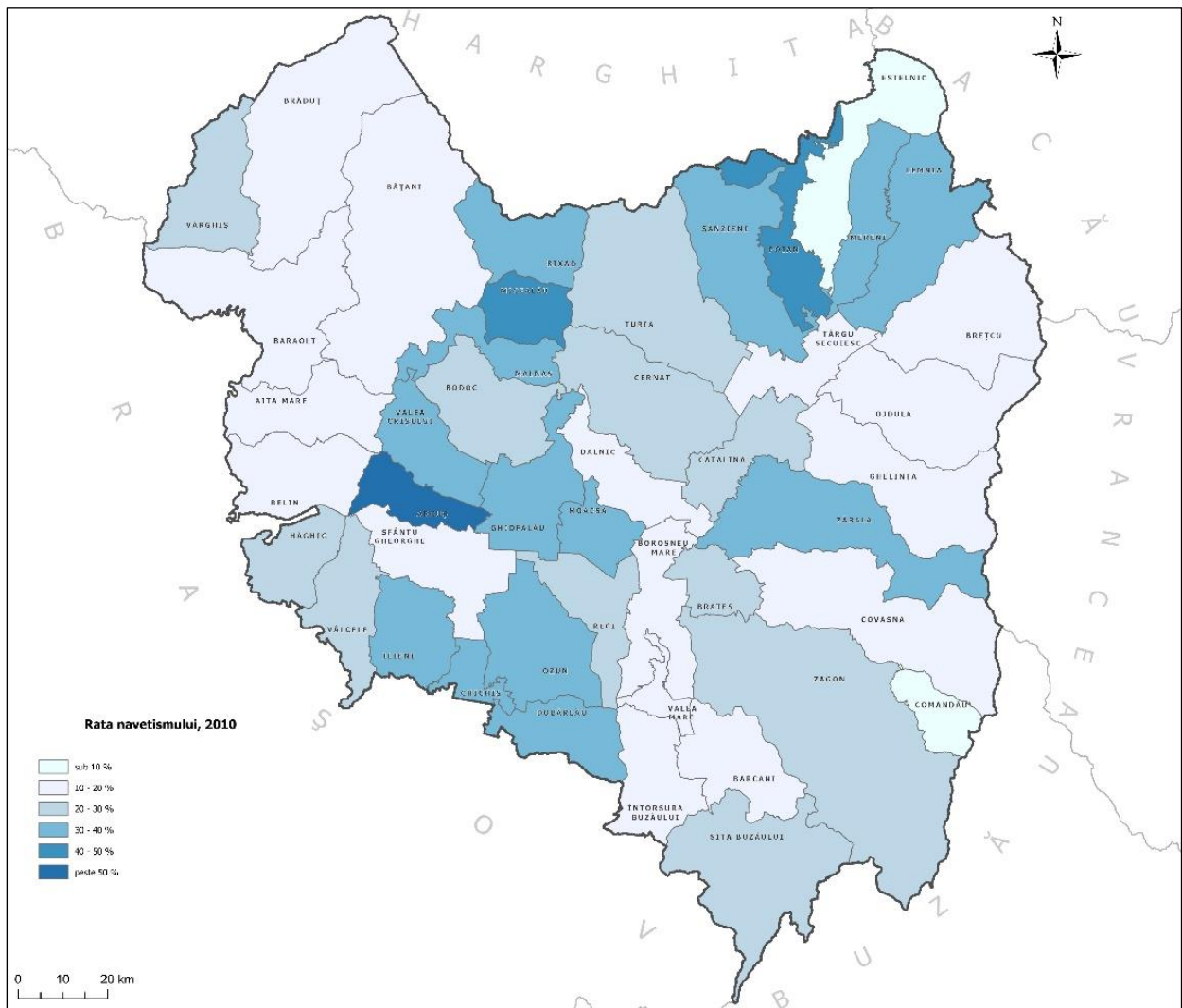
Analizând rata navetismului înregistrată de unitățile administrativ-teritoriale din județul Covasna, observăm că cele mai mari valori se înregistrează în localitățile Arcuș (59,4%), Poian (44,6%) și Micfalău (42,5%). De asemenea, rate mari ale navetismului se înregistrează în Valea Crișului (39,8%), Dobârlău (39,1%), Ilieni (37,4%), Mereni (35,9%), Bixad (34,4%), Chichiș (34,2%), Ozun (34,2%), Lemnia (33,3%), Sânzieni (32,5%), Malnaș (31%), Ghidfalău (30,7%), Zăbala (30,6%) și Moacșa (30,2%). În contrast, cele mai reduse rate ale navetismului se înregistrează la nivelul localităților Comandău (9,3%), Estelnic (9,4%), Dalnic (10,1%), Sfântu Gheorghe (12,9%), Belin (13,3%) și Târgu Secuiesc (14,6%).

Figura 30 – Persoanele navetiste din județul Covasna, pe sexe, în funcție de localizarea locului de muncă, 2011

Sursa: INS, rezultatele definitive ale recensământului din 2011

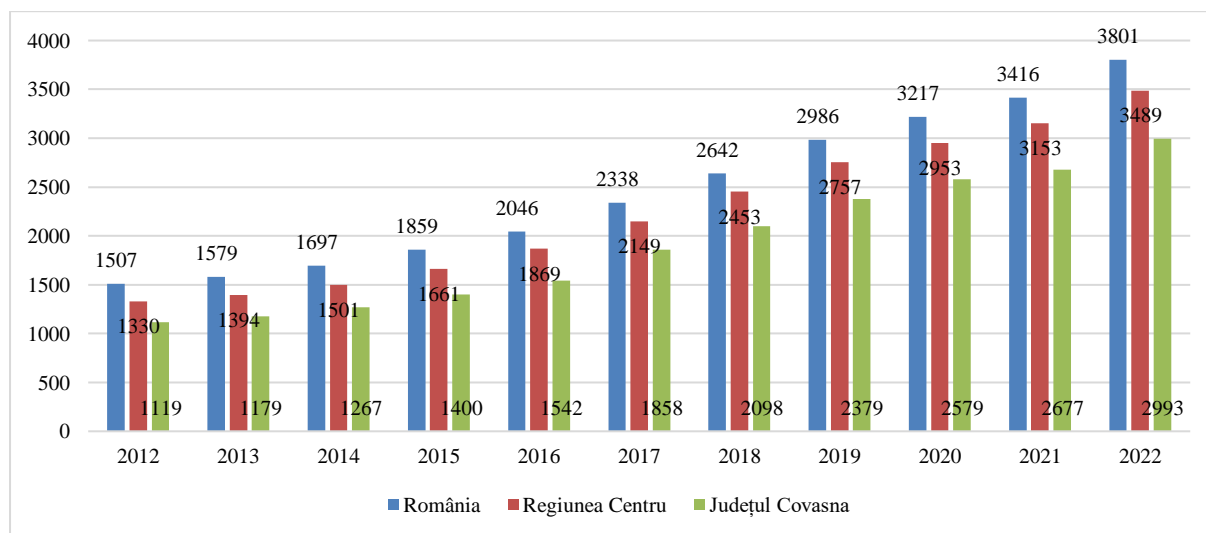
Figura 31 – Rata navetismului din județul Covasna

Sursa: prelucrare proprie după datele INS

Conform datelor furnizate de INS prin platforma online TEMPO Online, în anul 2022, câștigul salarial nominal mediu net lunar din județul Covasna a fost de 2.993 de lei. Acesta s-a situat cu 14,2% sub media regională și cu 21,3% sub media națională. Trebuie menționat că județul Covasna a înregistrat un salariu mediu net sub media regională și națională pe întreaga perioadă analizată, începând din 2012 (când salariul mediu net din județ era mai mic decât media regională cu 15,9% și decât media națională cu 25,7%) și până în 2022. În ceea ce privește salariile medii nete în funcție de sex, datele arată că în anul 2022, bărbații din județul Covasna au înregistrat un salariu mediu net de 3.015 lei, cu 1,5% mai mare decât cel obținut de femei, care a fost de 2.970 lei.

Figura 32 – Evoluția câștigului salarial nominal mediu net lunar la nivel național, județean și lunar, 2012-2022

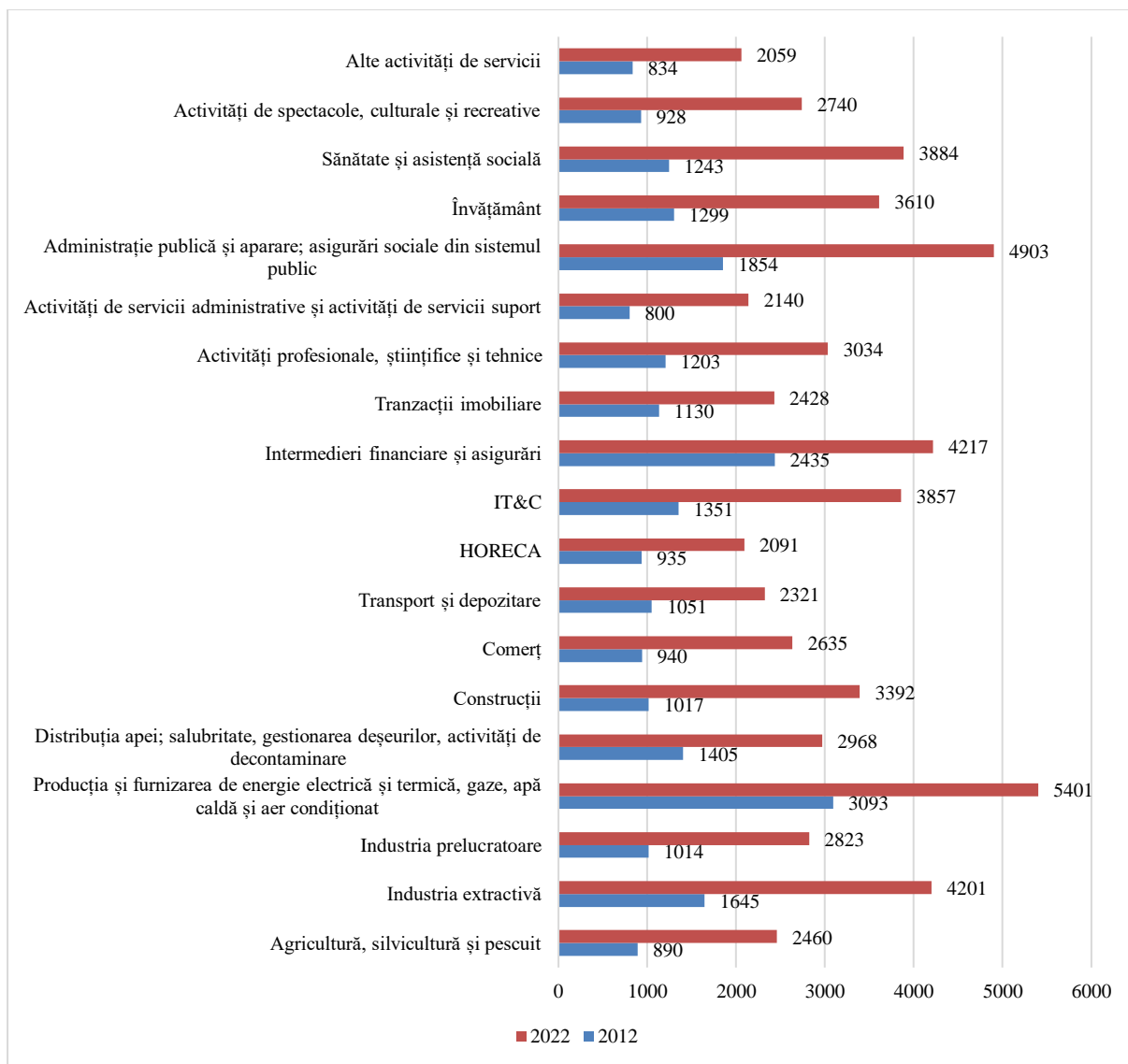

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Dacă analizăm câștigul salarial mediu net lunar din județul Covasna, în funcție de domeniile economice, putem observa că, în anul 2022, cele mai bine plătite locuri de muncă erau în sectorul producției și furnizării de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat, unde salariul mediu net a fost de 5.401 lei. Un nivel ridicat de salarizare întâlnim și în cazul: administrației publice și apărării, unde salariu mediu net a fost de 4.942 lei, intermediarilor financiare și asigurărilor - 4.217 lei și industriei extractive - 4.201 lei. În domeniul sănătății și asistenței sociale, salariul mediu net a fost de 3.884 lei, în cazul sectorului ITC, de 3.857 lei, iar în cazul învățământului, de 3.610 lei. Pe de altă parte, cele mai mici salarii au fost înregistrate în domeniul altor servicii, unde salariul mediu net a fost de 2.059 lei, urmat de HORECA, activități de servicii administrative și suport, cu 2.140 lei, transport și depozitare, cu 2.321 lei, și tranzacții imobiliare, cu 2.428 lei.

Din perspectiva evoluției în timp, în intervalul 2012-2022, majoritatea sectoarelor din județul Covasna au înregistrat creșteri semnificative ale salariului mediu net lunar, depășind pragul de 100%. Cea mai impresionantă creștere a salariului mediu net a fost consemnată în sectorul construcțiilor, cu o creștere de 233,5%, situându-se astfel pe primul loc. Pe locul al doilea s-a plasat sectorul sănătății și al asistenței sociale, cu o creștere de 212,5%. De asemenea, au fost înregistrate creșteri semnificative ale salariilor medii nete în activitățile de spectacole, culturale și recreative (+ 195,3%), în sectorul ITC (+185,5%) și în domeniul comerțului (+180,3%). Cele mai mici creșteri ale salariilor medii nete se observă în cazul intermediarilor financiare și asigurărilor (+73,2%) și în cazul producției și furnizării de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat (+74,6%). Trebuie menționat că, în ciuda ratei moderate de creștere, aceste două sectoare au rămas în topul primelor trei sectoare în ceea ce privește nivelul de salarizare din anul 2022.

Figura 33 – Evoluția câștigului salarial nominal mediu net lunar din județul Covasna pe activități economice, 2012 vs 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

1.4. INFRASTRUCTURA ȘI SERVICIILE-SUPPORT PENTRU AFACERI, CERCETARE-DEZVOLTARE ȘI INOVARE

Infrastructura și serviciile suport pentru afaceri joacă un rol strategic în dezvoltarea mediului județean de antreprenariat și investiții, fiindcă acestea pot avea un impact semnificativ în accelerarea inovației, creșterea productivității sau crearea de locuri de muncă etc. În general, orice tip de facilitate suport crește atractivitatea unei zone în fața investitorilor, dat fiind că orice întreprindere are nevoie de o infrastructură fiabilă, pentru a-și putea desfășura operațiunile în mod eficient. Prin urmare, investitorii și antreprenorii sunt mai predispuși să își localizeze activitățile economice în orașele care le pun la dispoziție diverse facilități, atât de natura infrastructurii, cât și a serviciilor de suport.

Conform situației parcurilor industriale, actualizată la data de 30.08.2023 de către Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, dintre cele 103 parcuri industriale existente la nivel național, 3 dintre acestea se află în județul Covasna, și anume:

- Parcul Industrial „Sepsi Park”, care ocupă o suprafață de 28,79 ha. Parcul Industrial se află în apropierea DN E13, la 3 km distanță de Sfântu Gheorghe, în direcția Târgu Secuiesc și la 5 km distanță de DN E574, care leagă Brașovul de județul Bacău. Cea mai apropiată stație de cale ferată se află în Sfântu Gheorghe, la 3 km de parcul industrial. Cel mai apropiat aeroport este cel din Târgu Mureș, care se află la 176 km distanță față de parc. Conform datelor furnizate de administratorul parcului, Sepsiipar S.R.L., parcul găzduiește 23 de agenți economici, care utilizează circa 137.200 mp de teren și generează aproximativ 168 de locuri de muncă. În anul 2022, 6 rezidenți ai parcului au beneficiat de facilități fiscale conform prevederilor Codului Fiscal și Legii 186/2013 privind constituirea și funcționarea parcurilor industriale, în valoare totală de 36.154 lei. Potrivit administratorului parcului, pentru orizontul 2024-2034 se urmărește extinderea parcului cu circa 100 ha, prin atragerea de investiții în valoare de 100.000.000 euro, respectiv crearea a peste 1.000 de locuri de muncă noi.
- Parcul Industrial nr. 1 „IFET”, din Târgu-Secuiesc, se află în proprietatea municipiului Târgu Secuiesc, care îl administrează prin intermediul societății Parcuri Industriale Târgu Secuiesc S.R.L. Suprafața totală a parcului este de 72.809 mp, dintre care 5.520 reprezintă suprafață construită cu hale industriale, iar 11.300 mp au destinația de drumuri și spații neutilizabile. În mai 2023, în parc era disponibilă pentru închiriere o suprafață de teren de 6.500 mp, din care 4.100 mp teren construit și 2.400 teren construit fără fundație (containere). Gradul de ocupare al halelor industriale din parc este de 100%. Acesta este conectat la serviciile de utilități publice - energie electrică, alimentare cu apă, sistem de canalizare, sistem de drenaj al apelor pluviale și gaz. Conform datelor transmise de administrator și valabile la începutul lunii mai, parcul găzduiește 17 firme, care ocupă o suprafață de teren de 49.489 mp, respectiv o suprafață construită cu hale de 5.520 mp, și care generează circa 60 de locuri de muncă.
- Parcul Industrial nr. 2 „Epurare”, se află tot în proprietatea și administrarea municipiului Târgu-Secuiesc. Suprafața totală a parcului este de 64.901 mp, din care 1.155 mp reprezintă suprafața construită cu hale industriale (2 hale), 32.250 mp reprezintă teren închiriat, 28.761 mp sunt amenajați cu drumuri asfaltate / reprezintă spații neutilizabile, iar 2.735 mp sunt disponibili pentru închiriere. Serviciile de utilități publice disponibile la nivelul parcului includ: energie electrică alimentare cu apă, pompă de căldură sol-apă și sistem de canalizare. Gradul de ocupare al celor 2 hale industriale este de 100%. Parcul găzduiește 3 firme, care generează 14 locuri de muncă.

Pe partea de servicii suport pentru afaceri, un rol semnificativ îl joacă Camera de Comerț și Industrie Covasna, organizație neguvernamentală, apolitică, de utilitate publică, cu caracter autonom, care are ca scop promovarea și sprijinirea mediului de afaceri din toate ramurile economiei și apărarea drepturilor antreprenorilor în raport cu entități publice locale și nu numai. De asemenea, CCI Covasna are și un rol consultativ, prin organizarea de evenimente de informare și reuniuni de afaceri, târguri și expoziții, cursuri de formare și perfecționare, asistență și consultanță pentru înființarea, dezvoltarea afacerilor sau accesarea de finanțări, arbitraj comercial, eliberarea de certificate de origine pentru exportatori etc. În plus, aceasta elaborează anual diferite analize ale indicatorilor economici înregistrați de firmele din județ, realizează topul firmelor din județ și le premiază pe cele mai performante dintre acestea. CCI Covasna derulează și proiecte proprii cu finanțare europeană, cele mai recente fiind: Antreprenoriat Inovativ pentru Studenți, finanțat prin POCU, și proiectele finanțate în cadrul Schemei de Mobilitate al programului EU4Business, care vizează realizarea unor schimburi de experiență – întâlniri cu experți pe diferite domenii relevante pentru economia județeană, precum industria textilă, turismul sau transporturile.

Alte entități care sprijină mediul de afaceri județean prin serviciile suport furnizate includ: Asociația Întreprinzătorilor Mici și Mijlocii din județul Covasna (ASIMCOV), Agenția de Dezvoltare Regională Centru, Oficiul Registrului Comerțului de pe lângă Tribunalul Covasna,

OIR POS DRU Centru, Asociația Grupul de Acțiune Locală Progressio, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Covasna etc.

În ceea ce privește sectorul CDI, conform informațiilor publicate pe platforma ERRIS (Engage in the Romanian Research Infrastructure System), dezvoltată de către Agenția executivă pentru Învățământ Superior, Cercetare, Dezvoltare și Inovare (UEFISCDI), în județul Covasna au fost identificate doar 2 infrastructuri de acest tip, dintr-un total de 116 infrastructuri existente la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru, respectiv de 1.990 la nivel național.¹ Acestea funcționează în domeniile inginerie – ceramică (Chemi Ceramic S.R.L.) și medicină (Pro-Vitam S.R.L.). Chemi Ceramic S.R.L. este o firmă cu sediul social în municipiul Sfântu Gheorghe, care are ca activitate de bază fabricarea produselor de ceramică tehnică. Societatea desfășoară inclusiv activități de cercetare și proiectare în domeniul științelor naturii și al științelor ingineresti. Centrul de Diagnostic și Cercetare Pro-Vitam este o clinică privată de sănătate reprezentativă din județul Covasna, care oferă servicii de cercetare și dezvoltare în domeniul biomedical.

În cadrul analizei sectorului de cercetare-dezvoltare, este necesar să menționăm și statisticile județene despre proprietatea intelectuală. Astfel, conform OSIM (Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci) în județul Covasna, în perioada 2020-2022 s-au înregistrat:

- 4 cereri de brevet de invenție;
- 7 brevete de invenție eliberate, dintre care 5 în 2020 și 1 în 2022;
- 6 cereri înregistrare desene modele;
- 103 cereri de înregistrare marcă.

În același context, menționăm că în județul Covasna funcționează Centrul Regional de Promovare a Proprietății Industriale Covasna, înființat cu sprijinul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci. Misiunea CRPPI Covasna este de a promova protecția proprietății industriale și de a furniza informații în domeniul proprietății industriale, în scopul dezvoltării pe plan zonal a unei culturi privind importanța protecției proprietății industriale, importanța titlurilor de protecție eliberate de OSIM și a celor eliberate de organismele europene și validate în România.

Conform datelor cuprinse în Strategia de Specializare Inteligentă 2021-2027 a Regiunii de dezvoltare Centru, în anul 2020, la nivel regional nu se găsea niciun parc științific sau oficiu de legătură cu industria.

În județul Covasna există un incubator de afaceri în municipiul Sfântu Gheorghe, care a fost înființat în anul 2006, găzduind Asociația Întreprinderilor Mici și Mijlocii Covasna și Asociația Incubatoarelor de Afaceri – AICAR. Incubatorul de afaceri cuprinde și un spațiu de coworking, începând cu anul 2016, cunoscut cu denumirea de Inno HUB, care are în prezent 17 membri.²

Asociația Incubatoarelor de Afaceri (AICAR) este prima rețea națională formală de incubatoare de afaceri și centre de afaceri din România. Misiunea AICAR este de a încuraja antreprenoriatul, inovația și crearea de locuri de muncă, ajutând incubatoarele de afaceri să se dezvolte sustenabil. Scopul asociației este de a consolida rolul incubatoarelor de afaceri în dezvoltarea economică a României, prin armonizarea aspectelor organizaționale, informaționale și teoretice ale acestora, promovarea dezvoltării rețelelor între incubatoarele de afaceri, respectiv prin dezvoltarea relațiilor naționale și internaționale cu organizații similare.³

Un al doilea incubator de afaceri în domeniul industriilor creative urmează a fi lansat tot în municipiul Sfântu Gheorghe până la finalul anului 2023, ca parte a unui proiect finanțat prin POR 2014-2020.⁴ În noua locație, situată în zona centrală a municipiului, vor fi găzduite cel puțin

¹ Strategia de Specializare Inteligentă 2021-2027, Regiunea de Dezvoltare Centru

² <https://www.asimcov.org/business-incubator>

³ <https://www.facebook.com/aicar.romania/>

⁴ <https://covasamedia.ro/diverse/incepere-proiect-construire-cladire-cu-functie-de-servicii-de-incubator-de-afaceri-in-municipiul-sfantu-gheorghe>

16 firme noi, pentru o perioadă de maxim 3 ani.⁵ Conform fișei proiectului, clădirea ar urma să dispună de o suprafață pentru aproximativ 60-70 de persoane, având o capacitate maximă de 22 de birouri de lucru.⁶

De asemenea, la finalul lunii septembrie 2023, în municipiul Sfântu Gheorghe a fost lansat Centrul Național pentru Bioeconomie (Bioeconomy Hub), tot în cadrul incubatorului de afaceri. Hub-ul a fost lansat în cadrul proiectului Consolidarea capacității țărilor din Europa Centrală și de Est de a dezvolta strategii și planuri de acțiune în domeniul bioeconomiei (CEE2ACT), care a fost dezvoltat de un consorțiu format din 17 parteneri din 17 țări din Europa, având ca scop reunirea părților interesate relevante prin intermediul unor ateliere de lucru, sesiuni de formare, forumuri și alte activități care promovează schimbul de idei, respectiv elaborarea în comun a unor foi de parcurs naționale pentru strategiile de bioeconomie.⁷

Un potențial deosebit pentru dinamizarea mediului de afaceri și difuzarea inovării îl au structurile asociative de tipul clusterelor de inovare, care sunt formate prin colaborarea strategică și sectorială a 4 categorii de actori (administrația publică, companii, reprezentanți ai sectorului CDI și catalizatori, precum consultanții) pe un anumit lanț de valoare, reprezentativ într-un anumit teritoriu geografic. Conform Strategiei de Specializare Inteligentă 2021-2027 a Regiunii de Dezvoltare Centru, la nivelul Regiunii Centru activează peste 20 de clustere, principalele lanțuri de valoare pe care acestea le acoperă cuprinzând: turismul, sănătatea, industria alimentară, agricultura, energia regenerabilă, industria creativă, industria lemnului și a mobilei, industria textilă și a confecțiilor, industria aerospațială, mecatronica, industria electrotehnică, industria prelucrării metalelor.

În județul Covasna activează atât Consorțiul Clusterelor Transylvania, cât și Consorțiului tematic al clusterelor din industria lemnului și a mobilei din Regiunea Centru, ambele având sediul în municipiul Sfântu Gheorghe.⁸

Potrivit informațiilor disponibile pe website-ul Asociației Clusterelor din România (CLUSTERO), la nivelul județului Covasna există 5 structuri asociative de acest tip care sunt afiliate CLUSTERO și anume: Green Energy, Transylvania Textile & Fashion Cluster, Agro Food Covasna, Transylvanian Mechanical Engineering și Pro Wood.

- Clusterul Green Energy a fost fondat în anul 2011, de către 34 de entități, cu scopul de a defini soluții inovatoare și de a sincroniza producția și utilizarea biomasei prin dezvoltarea lanțului valoric al biomasei și prin consolidarea cooperării între membrii clusterului.⁹ În prezent, acesta are 82 de membri, din care 54 sunt firme, 14 entități de cercetare și instituții de învățământ, 7 autorități publice și 7 agenții și alte instituții publice.
- Transylvania Textile & Fashion este un cluster regional în domeniul industriei textile și al modei, localizat în municipiul Sfântu Gheorghe și fondat în anul 2013. Clusterul numără în prezent 44 de membri, dintre care 32 sunt întreprinderi mici și mijlocii. În afară de IMM-uri, din structura clusterului fac parte universități, instituții de cercetare, companii de consultanță și Consilii Locale. Serviciile suport furnizate prin intermediul acestei structuri asociative cuprind: sprijinirea accesului pe piața europeană internă, facilitarea colaborării între membri, facilitarea cooperării intersectoriale, asigurarea de suport pentru transferul tehnologic și acces la diferite surse publice de sprijin – programe naționale / regionale, vouchere de inovare etc.¹⁰
- Agro Food Covasna are ca scop crearea unui brand regional de produse agricole și agroalimentare cunoscute la nivel național și internațional. Serviciile furnizate membrilor

⁵ https://www.facebook.com/ADRCentru.ro/posts/2125734787603144/?locale=zh_CN&paipv=0&eav=Afatl-l4AD8bpw-Dgm6pb3c_nSduMjRdB46ms23FzYtx07jm_GYTheFujhG6NX5Pn-g&_rdr

⁶ <http://regio-adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/12/ADR-Centru-Fisa-proiect-Incubator-afaceri-Sfantu-Gheorghe.pdf>

⁷ <https://forestmania.ro/biomasa-in-centrul-atentiei-romania-are-de-ieri-bioeconomy-hub/>

⁸ Strategia de Specializare Inteligentă 2021-2027, Regiunea de Dezvoltare Centru

⁹ <https://www.greencluster.ro/romana/clusterul-green-energy-cine-suntem.html>

¹⁰ <https://transylvaniatextile.eu/>

săi includ: dezvoltarea de servicii și produse, participarea la foruri naționale și internaționale (conferințe, târguri și expoziții, evenimente economice), participarea la proiecte naționale și internaționale, dezvoltarea de relații economice naționale și internaționale, dezvoltarea unor activități de marketing comun în cadrul clusterului, acordarea de sprijin în elaborarea proiectelor pentru obținerea fondurilor nerambursabile, perfecționarea profesională a managerilor și a angajaților, dezvoltarea sistemului IT al clusterului, organizarea unei baze comune de date etc.¹¹

- Clusterul Transylvanian Mechanical Engineering a fost fondat în anul 2015 și în prezent are 34 de membri, între care: 18 companii românești ce activează în industria prelucrătoare, 4 organizații neguvernamentale, 4 instituții publice, 2 centre de cercetare și dezvoltare, 3 școli profesionale și 3 camere de comerț și industrie. Scopul principal al Clusterului TME este de a promova printre IMM-uri conceptul, scopul și avantajele aderării la un cluster în această regiune. Obiectivele acestuia prevăd participarea la și/sau inițierea de proiecte inovatoare, sprijinirea inovatorilor, participarea comună la forumuri naționale și internaționale etc.
- Clusterul Regional al Lemnului Pro Wood s-a născut la începutul anului 2010, în atelierul de idei al ASIMCOV. Scopul parteneriatului vizează creșterea competitivității întreprinderilor din domeniul exploatarii forestiere, din industria semifabricatelor din lemn și industria mobilei din județele Covasna și Brașov. Clusterul are în prezent 61 de membri și a obținut eticheta de aur de la Secretariatul European pentru Analiza Clusterelor (ESCA). Acesta a implementat și implementează diverse proiecte dedicate mediului de afaceri din lanțul de valoare reprezentat, printre care se numără: Rosewood (care a vizat realizarea unei platforme pentru dialog și cooperare interregională, respectiv transferul de cunoștințe între toți actorii interesați din lanțul valoric al industriei lemnului), Furniture Go International - FGOI (fiind implementat de opt clustere europene și finanțat de către Comisia Europeană, proiectul are scopul de a ajuta IMM-urile producătoare să ajungă cu produsele și serviciile lor în țări din afara Uniunii Europene), proiectul cu titlul Dezvoltarea capacității CDI a clusterului PRO WOOD – INNO WOOD (prin care a fost elaborată agenda de CDI a clusterului) etc.

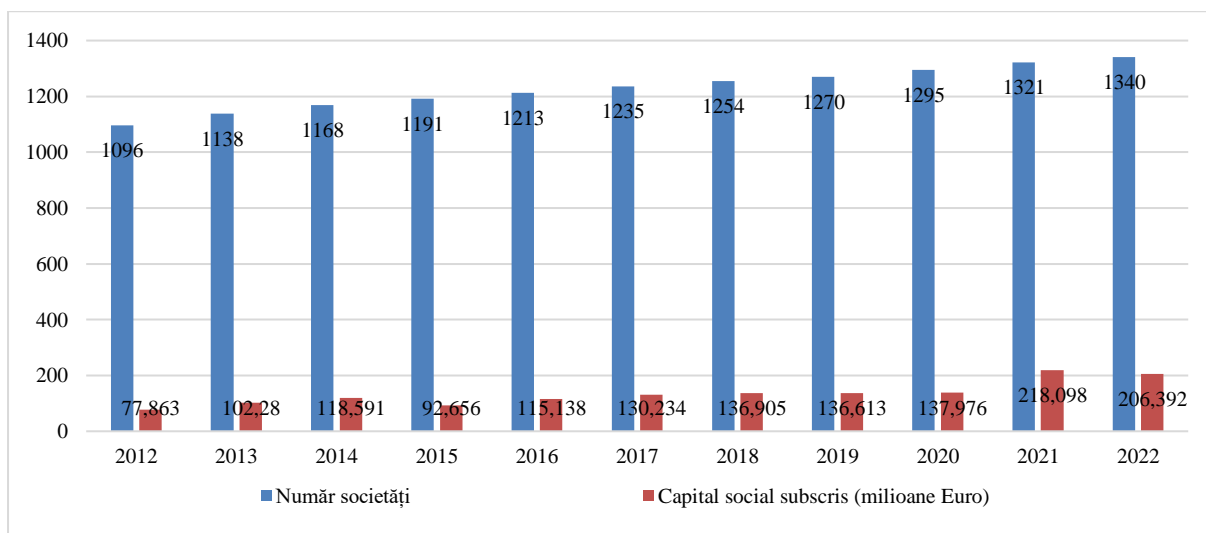
La clusterelor care sunt afiliate CLUSTERO se adaugă și alte structuri asociative ce derulează activități de dezvoltare ale mediului de afaceri din județul Covasna și din întreaga Regiune de dezvoltare Centru. Un exemplu în acest sens îl reprezintă Balneotourism Cluster Transylvania, al cărui activitate a fost detaliată în secțiunea dedicată rețelei de actori din sectorul turistic al județului Covasna.

1.5. INVESTIȚIILE STRĂINE ȘI COMERȚUL EXTERIOR

Potrivit datelor furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului (ONRC), la finele anului 2022, în județul Covasna erau înregistrate 1.340 de societăți cu participare străină la capital (0,5% din totalul național), care aveau o valoare a capitalului social subscris de 206,392 milioane euro (0,4% din totalul național). La nivel național, din punctul de vedere al numărului de societăți, județul Covasna se clasa pe locul 28, iar perspectiva capitalului social total, pe poziția 26. Comparativ cu anul 2012, numărul de firme cu capital străin din județul Covasna a crescut cu aproximativ 22,3%, iar valoarea capitalului social total a crescut de aproape 2,7 ori. În anul 2012, județul Covasna se afla pe locul 27 în țară în ceea ce privește numărul de societăți cu capital străin și pe locul 32 în ceea ce privește capitalul social total al societăților cu capital străin.

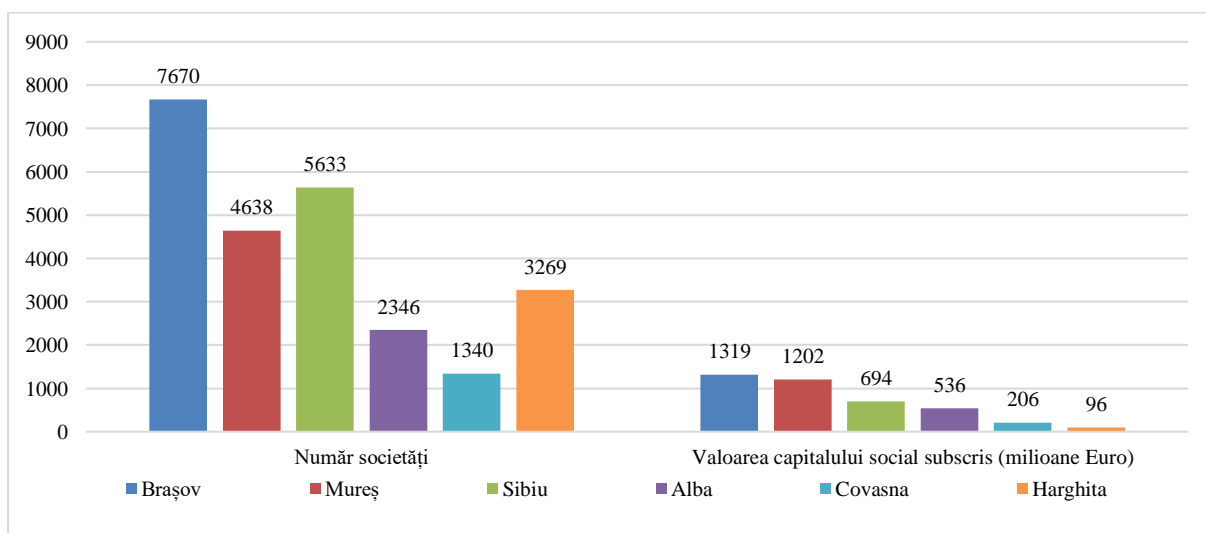
¹¹ <https://ingenius-hub.eu/wp-content/uploads/2021/01/Microclimate-Centru-web.pdf>

Figura 34 – Dinamica investițiilor străine din județul Covasna, în perioada 2012-2022

Sursa: ONRC

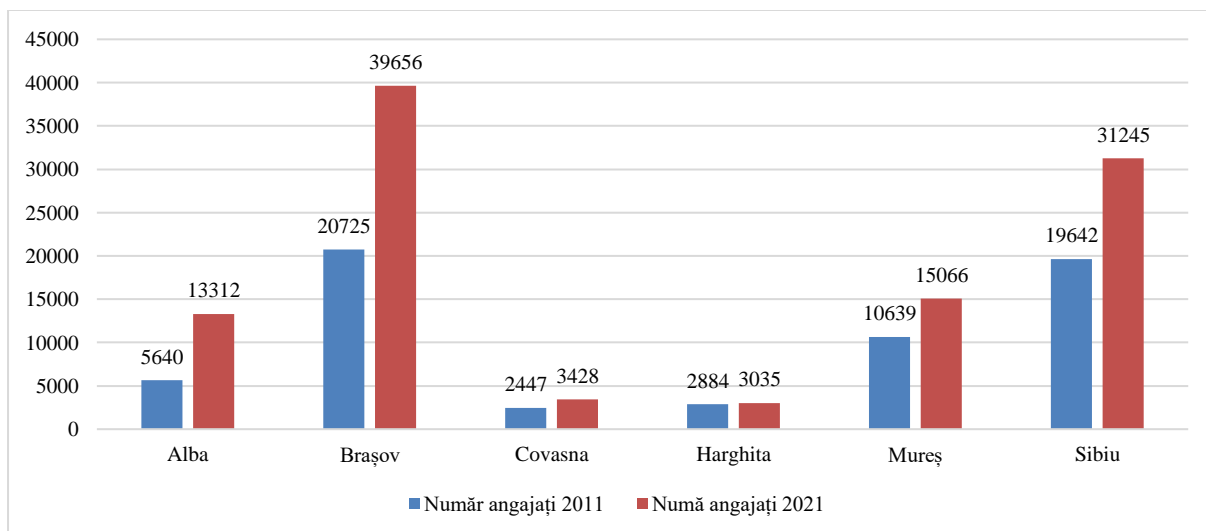
Figura 35 – Numărul societăților cu participare străină la capital și valoarea investițiilor străine, sub forma participărilor la capitalul firmelor, în Regiunea Centru (la 31 decembrie 2022)

Sursa: ONRC

Datele oferite de Institutul Național de Statistică arată că, la finele anului 2021, județul Covasna avea 3.428 de angajați în unitățile cu capital integral străin, aflându-se pe penultimul loc în Regiunea Centru, în ceea ce privește numărul de salariați din astfel de unități. În perioada 2011-2021, numărul de angajați a înregistrat o creștere de 40,1%.

Figura 36 – Efectivele de salariați din unitățile cu capital integral străin, la nivelul județelor din Regiunea Centru, în 2011 și 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform datelor furnizate de Oficiul Registrului Comerțului, la finalul anului 2021, în județul Covasna existau 482 de firme active juridic care dețineau capital străin. Acestea au înregistrat, în anul respectiv, o cifră totală de afaceri de aproximativ 2.501 milioane lei, având 6.193 de angajați. Dacă analizăm datele pe sectoare de activitate, observăm că:

- În sectorul agriculturii, silviculturii și pescuitului, cele 29 de companii au generat o cifră de afaceri de 14,015 milioane de lei și aveau un număr total de 56 de angajați;
- În sectorul industriei extractive, cele 5 companii active au generat o cifră de afaceri de 21,632 milioane lei și aveau un număr total de 56 de angajați;
- În industria prelucrătoare, cele 84 de companii au generat o cifră de afaceri de 1.904,019 milioane lei și aveau un număr total de 4.993 de angajați;
- În sectorul producției și furnizării de energie, cele 18 companii active au generat o cifră de afaceri de 8,861 milioane lei, dar nu au înregistrat nici un angajat;
- În sectorul de distribuție a apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și activități de decontaminare, cele 7 companii active au generat o cifră de afaceri de 2,376 milioane lei și aveau 11 salariați;
- În sectorul construcțiilor, cele 34 de companii active au generat o cifră de afaceri de 19,884 milioane lei și angajau 72 de persoane;
- În sectorul comerțului și reparațiilor, cele 149 de companii active au generat o cifră de afaceri de 226,483 milioane lei și înregistrau un număr total de 337 de salariați;
- În sectorul transportului și depozitării, cele 16 de companii active au generat o cifră de afaceri de 152,542 milioane lei și au înregistrat un total de 293 de angajați;
- În sectorul HORECA, cele 34 companii active au generat o cifră de afaceri de 19,418 milioane lei și au raportat un număr total de 140 de angajați;
- În sectorul ITC, cele 16 companii active au generat o cifră de afaceri de 79,321 milioane lei și aveau un număr total de 60 angajați;
- În sectorul intermediarilor financiare, cele 3 companii active au generat o cifră de afaceri de 326 mii lei și au raportat 2 angajați;
- În sectorul tranzacțiilor imobiliare, cele 29 de companii active au generat o cifră de afaceri de 6,163 milioane de lei și aveau un număr total de 27 de angajați;

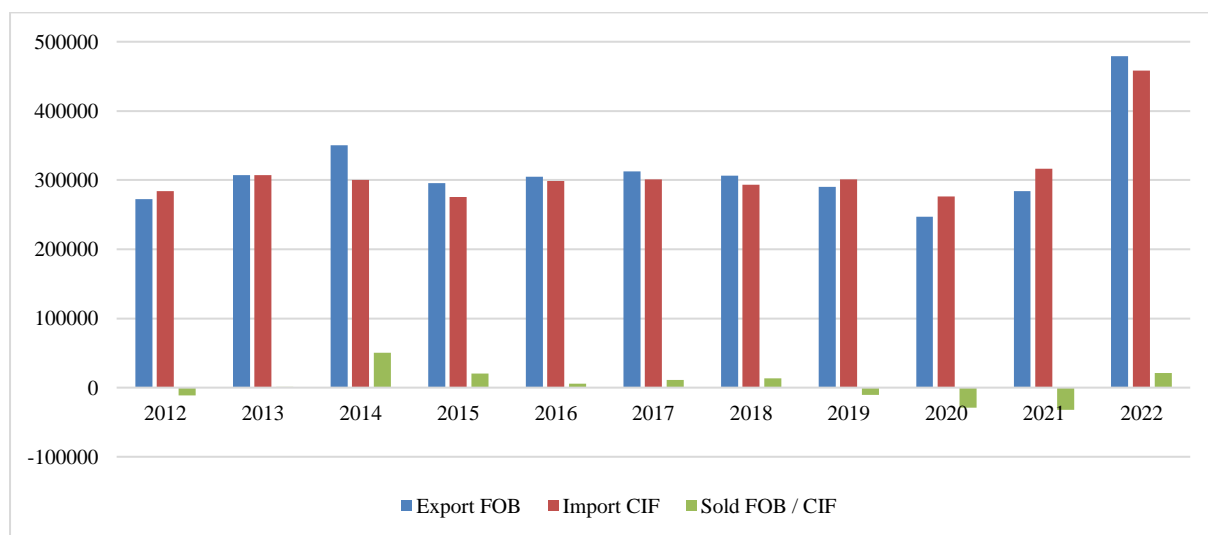
- În sectorul activităților profesionale, științifice și tehnice, cele 28 de companii active au generat o cifră de afaceri de 8,922 milioane lei și au angajat un număr total de 48 de persoane;
- În sectorul activităților de servicii administrative și suport, cele 12 companii active au generat o cifră de afaceri de 783 mii lei și au angajat 7 persoane;
- În domeniul învățământului, cele 3 companii active au raportat o valoare a cifrei de afaceri de 348 mii lei și 2 angajați;
- În domeniul sănătății și asistenței sociale existau 2 firme active, una dintre ele având un angajat, însă nu sunt disponibile date cu privire la cifra de afaceri înregistrată de acestea în 2021;
- În domeniul activităților de spectacole, culturale și recreative existau 9 firme active, cu o cifră de afaceri totală de 36,662 milioane lei și un număr de 85 de angajați;
- În domeniul altor activități de servicii existau 4 firme active, care au înregistrat o cifră de afaceri de 144 mii lei și 3 salariați.

În general, observăm că atât din perspectiva cifrei de afaceri cât și din cea a numărului de angajați a firmelor cu participare străină la capital, cea mai mare contribuție o înregistrează firmele din ramura industriei prelucrătoare, urmate de cele din comerț și reparații, respectiv de cele din ramura transportului și a depozitării. După cifra de afaceri, sectoarele anterior menționate erau urmate de sectorul ITC și cel al activităților de spectacole, culturale și recreative. Cele mai importante firme cu capital străin din județul Covasna, din perspectiva la cifrei de afaceri raportată pentru anul 2021, sunt:

- Fabrica de Lapte Brașova S.A. - Fabricarea produselor lactate și a brânzeturilor (Grecia);
- Dunapack Rambox Prodimpex S.R.L. - Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat și a ambalajelor din hârtie și carton (Ungaria);
- HS Timber Productions Recı S.R.L. - Tăierea și rindeluirea lemnului (Austria);
- Walor RO S.R.L. - Operațiuni de mecanică generală (Franța);
- Productie Zarah Moden S.R.L. - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp) (Germania);
- Ready Garment Technology Romania S.R.L. - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp) (Germania);
- Zambelli Metal S.R.L. - Operațiuni de mecanică generală (Germania);
- Combridge S.R.L. - Activități de telecomunicații prin rețele cu cablu (Ungaria);
- Cross Cargo Logistics S.R.L. - Transporturi rutiere de mărfuri (Austria);
- Paccor Romania S.R.L. - Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic (Polonia, Ungaria);
- Julius Meınl Romania S.R.L. - Comerț cu ridicata cu cafea, ceai, cacao și condimente (Austria);
- Viastein S.R.L. - Fabricarea produselor din beton pentru construcții (Ungaria);
- DDCA Romania S.R.L. - Fabricarea ambalajelor din lemn (Ungaria);
- Covasalog SRL – Depozități (Germania);
- Airquee S.R.L. - Fabricarea jocurilor și jucăriilor (Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord);
- Horvath & Vancsa Trans S.R.L. - Transporturi rutiere de mărfuri (Ungaria);
- Secuiana S.A. - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp) (Austria);
- Textila Oltul S.A. - Finisarea materialelor textile (Belgia);
- BVB Game S.R.L. - Activități de jocuri de noroc și pariuri (Ungaria).

Analizând comerțul exterior al județului Covasna, observăm că balanța comercială înregistrată în anul 2022 a fost pozitivă, totalizând 20,8 milioane euro, ca urmare raportului dintre exporturile FOB, în valoare de 478,9 milioane euro și importurile CIF, în valoare de 458,2 milioane euro. Dacă ne uităm evoluția celor doi indicatori în perioada 2012-2022, sesizăm că în anii 2012, 2019, 2020 și 2021 au fost înregistrate bilanțuri comerciale negative, cea mai mare diferență corespunzând anului 2021 (-32 milioane euro). Cea mai mare valoare a exporturilor a fost înregistrată în 2022 – 478,9 milioane euro, iar cea mai mare valoare a excedentului comercial în 2014 – 50,4 milioane euro.

Figura 37 – Dinamica exporturilor (fob) și importurilor (cif) din județul Covasna (mii euro), în anii 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În conformitate cu datele furnizate de INS pentru anul 2022, exporturile efectuate de companiile din județul Covasna s-au concentrat în special pe două categorii de produse: produse din lemn, cu excepția mobilierului (reprezentând 34,9% din total) și articole textile și textile (reprezentând 27,1%). De asemenea, 12,3% din exporturi au fost reprezentate de animale vii și produse animale, 7% de mașini, aparate și echipamente electrice, iar 3,8% de materiale plastice, cauciuc și articole din acestea. Acestea 5 ramuri înglobează 85,1% din exporturile județului. Pe de altă parte, cea mai mică pondere în exporturile județului o aveau bunurile necuprinse în alte secțiuni din Nomenclatorul Combinat, produsele minerale, grăsimile și uleiurile animale sau vegetale, articolele din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și alte materiale similare, încălțămintele, pălăriile, umbrelele și articolele similare, respectiv pieile crude, tăbăcite, blănurile și produsele din acestea, care reprezentau cumulativ sub 0,5% din totalul exporturilor înregistrate în anul respectiv. Trebuie totuși menționat faptul că alocarea exporturilor pe județe se face în funcție de sediul social al exportatorilor, care poate diferi de locul unde aceștia își desfășoară activitatea. Conform datelor furnizate de INS, cele mai mari societăți exportatoare din județul Covasna în anul 2022 au fost: HS Timber Productions Reci S.R.L., Productie Zarah Moden S.R.L., Fabrica de Lapte Brașov S.R.L., Zambelli Metal S.R.L., Walor Ro S.R.L., Covasalog S.R.L., Textila Oltul S.A., Ready Garment Technology Romania S.R.L., Secuiana S.A. și B.F.R. – Tour S.R.L.

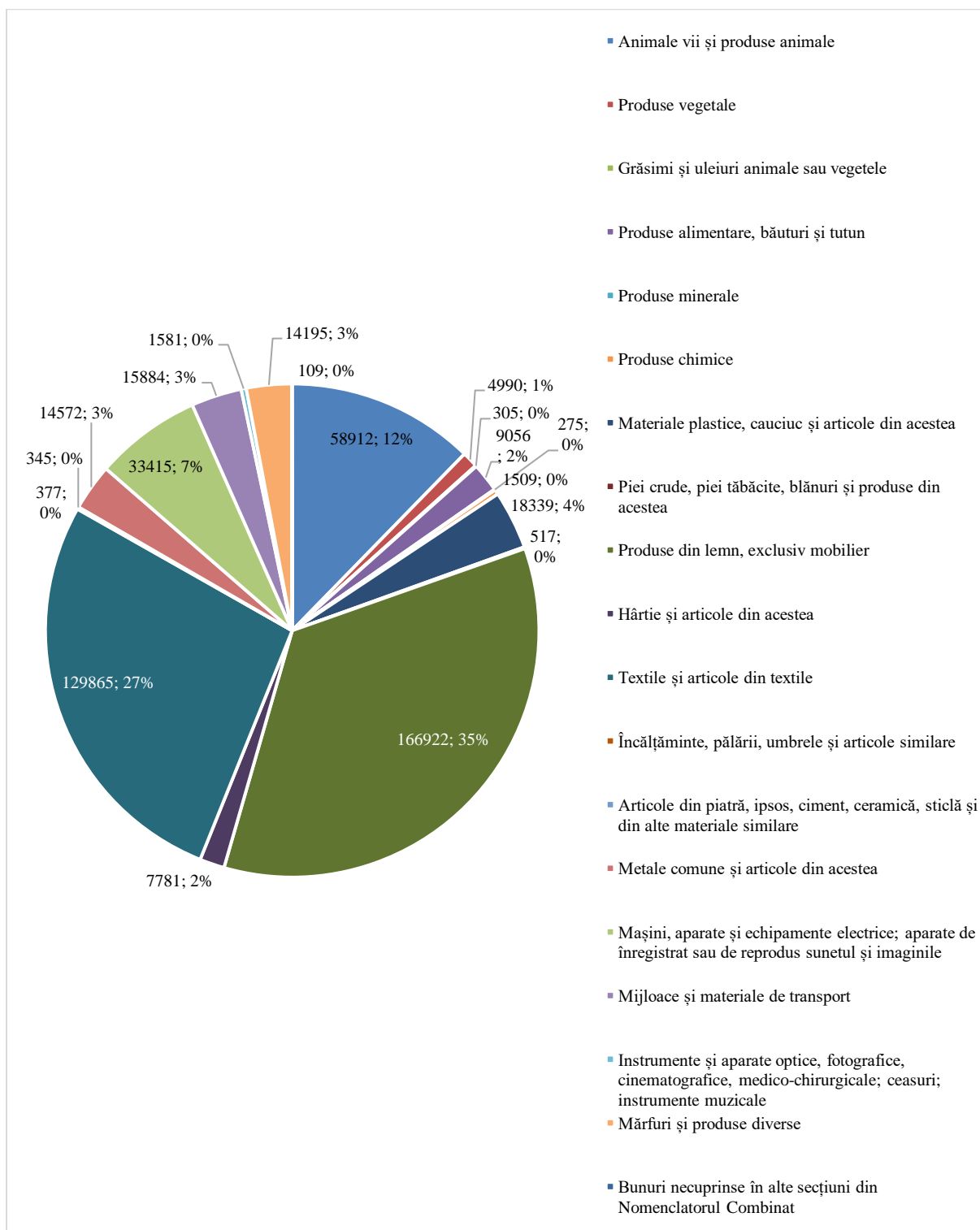
Comparativ cu anul 2012, vedem o creștere semnificativă a exporturilor de produse din lemn, exclusiv mobilier, a căror pondere în totalul exporturilor județene a crescut de la 3,2% la 34,9%. Restul categoriilor de exporturi au înregistrat creșteri relativ mici ale ponderii în totalul exporturilor județene, de sub 2%, sau chiar scăderi. Cele mai mari scăderi ale ponderii în totalul exporturilor le-au înregistrat textilele și articolele din textile (de la 45,9% la 27,1%), respectiv mașinile, aparatele și echipamentele electrice (de la 22,8% la 7%). Scăderi au înregistrat și

mărfurile și produsele diverse (de la 4,3% la 3%), articolele din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din alte materiale similare (de la 1,3% la 0,1%), respectiv mijloacele și materialele de transport (de la 4% la 3,3%). Aceste modificări au mai multe explicații: creșterea activității unor agenți economici din domeniul industriei lemnului (de exemplu, HS Timber Production), restrângerea activității în domeniul industriei confecțiilor textile în sistem lohn (pe fondul creșterii salariului minim și a deficitului de forță de muncă, care face România tot mai puțin atractivă pentru producătorii din domeniu), respectiv tranzacționarea cerealelor produse în județ prin traderi cu sediul în alte județe.

În ceea ce privește importurile din județul Covasna, raportat la anul 2022, acestea au avut o structură relativ similară cu cea a exporturilor. Astfel, primele 5 categorii de importuri, din perspectiva ponderii în total, erau cele de produse din lemn, exclusiv mobilier (cu 20,1% din total), de textile și articole din textile (17,9%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (11,6%), de mașini, aparate și echipamente electrice (9,7%) și de animale vii și produse animale (8,8%). Aceste 5 ramuri au constituit 68% din importurile județului. În contrast, cea mai mică pondere în importurile județului au avut-o categoriile de bunuri necuprinse în alte secțiuni din Nomenclatorul Combinat (0,05%), de încălțăminte (0,1%), de pălării, umbrele și articole similare, de piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea (0,1%), de grăsimi și uleiuri animale sau vegetale (0,4%) și de produse minerale (0,4%). Potrivit datelor INS, cele mai importante companii importatoare din județul Covasna au cuprins: HS Timber Productions Reci S.R.L., Producție Zarah Moden S.R.L., Fabrica de Lapte Brașov S.R.L., Nexxon S.R.L., Covasnolog S.R.L., Walor Ro S.R.L., Julius Meinl Romania S.R.L., Textila Oltul S.A, Bertikris.

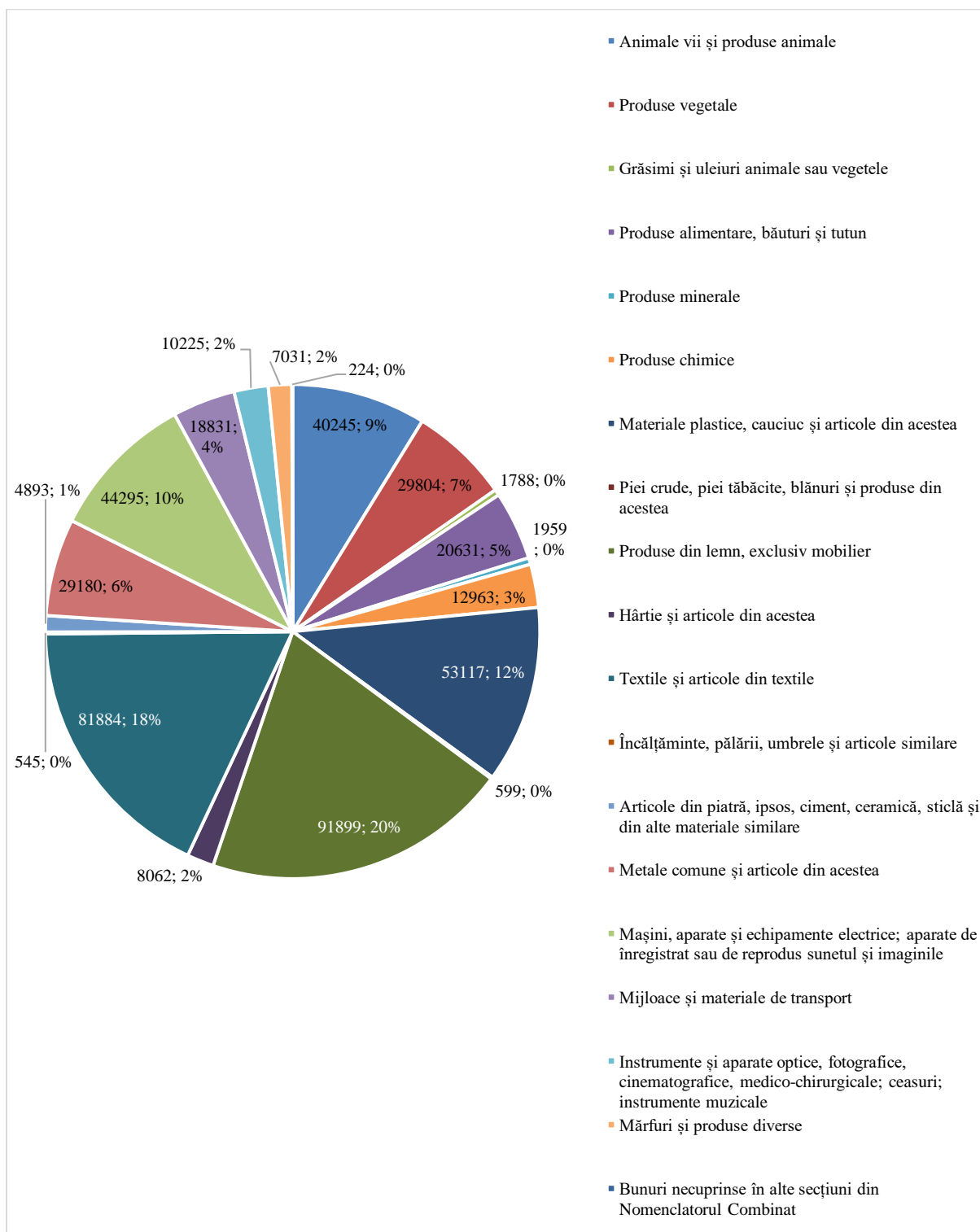
Comparativ cu anul 2012, observăm o creștere semnificativă a importurilor de produse din lemn, exclusiv mobilier, a căror pondere în totalul importurilor județene a crescut de la 0,7% la 20,1%. Creșteri s-au înregistrat și în cazul importurilor de animale vii și produse animale (de la 2,6% la 8,8%), de produse alimentare, băuturi și tutun (de la 4,3% la 6,5%) etc. S-au înregistrat însă și scăderi, în cazul importurilor de mașini, aparate și echipamente electrice (de la 26,9% la 9,7%), de textile și articole din textile (de la 25,4% la 17,9%), de materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (de la 16,3% la 11,6%), de hârtie și articole din acestea (de la 5,4% la 1,8%), de mărfuri și produse diverse (de la 2,4% la 1,5%) și de piei crude, piei tăbăcite, blănuri și produse din acestea (de la 0,3% la 0,1%).

Figura 38 – Structura exporturilor din județul Covasna, în anul 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 39 – Structura importurilor județului Covasna, în anul 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

2. ANALIZA SECTORULUI PRIMAR (AGRICULTURA, SILVICULTURA ȘI PISCICULTURA)

2.1. AGRICULTURA

2.1.1. FONDUL FUNCİAR ȘI PROPRIETATEA AGRICOLĂ

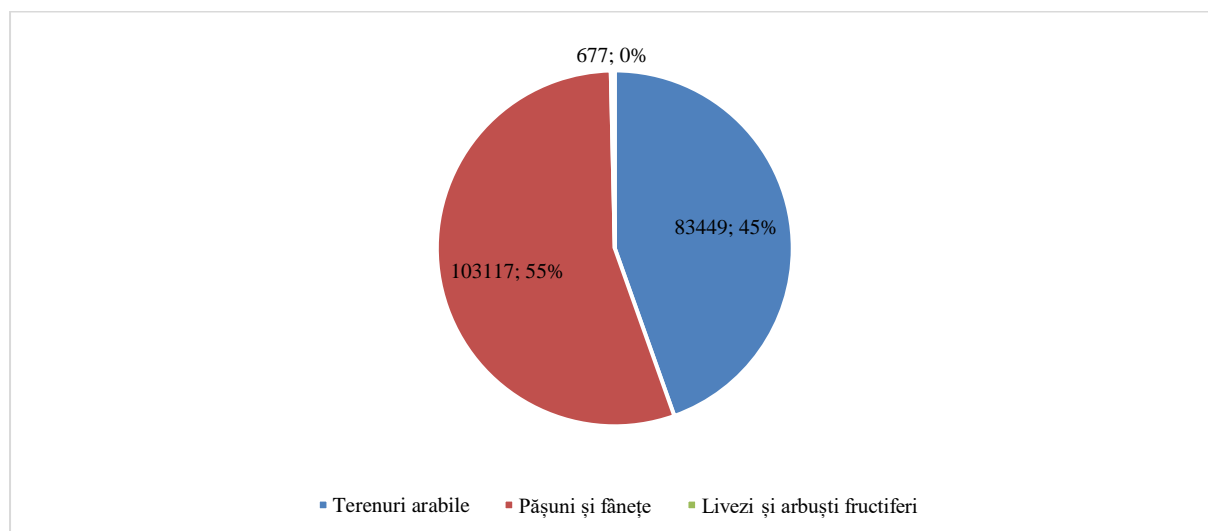
Institutul Național de Statistică estima, pentru anul 2014, o suprafață agricolă de 185.939 ha din totalul de 370.980 ha ale județului, care reprezenta 50,1% din suprafața Covasnei. Aceste valori urmează a fi revizuite după încheierea procesului de cadastrare a țării. Comparativ cu celelalte județe din Regiunea Centru, Covasna avea cea mai mică pondere a terenurilor agricole în suprafața totală a județului, în condițiile în care Brașovul înregistra 52,4%, Alba 51,8%, iar Harghita, Mureș și Sibiu aveau o pondere de aproximativ 59%. Pe tipuri de proprietate, circa 76% din suprafața județului e reprezentată de terenuri aflate în proprietate privată, iar 24% se află în proprietate publică.

Analizând suprafața agricolă existentă la nivelul UAT-urilor din județul Covasna, observăm discrepanțe majore între UAT-uri. Astfel, localitățile care înregistrau cea mai mare suprafață agricolă erau Bățani (12.151 ha), Brăduț (8.846 ha), Baraolt (7.835 ha), Zagon (7.714 ha) și Zăbala (6.681 ha). Pe de altă parte, localitățile cu cea mai redusă suprafață agricolă erau Comandău (596 ha), Valea Mare (980 ha), Arcuș (1.720 ha), Chichiș (1.855 ha) și Malnaș (1.865 ha).

Potrivit datelor comunicate de către Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna, în anul 2022, suprafața agricolă a județului a ajuns la 187.243 ha, fiind, astfel, cu circa 1.300 de ha mai mare decât suprafața înregistrată de INS pentru anul 2014. Din suprafața totală agricolă, 55,1% sunt pășuni și fânețe (echivalentul a 27,8% din suprafața totală a județului), 44,6% este formată din terenuri arabile (echivalentul a 22,5% din suprafața totală a județului), iar circa 0,4% sunt reprezentate de livezi și arbuști fructiferi. Important de menționat este faptul că în județul Covasna nu sunt înregistrate suprafețe cu vii.

Din perspectiva repartiției terenurilor pe clase de calitate ale solului, conform aceleiași surse de date, cele mai mari suprafețe de teren arabil se încadrează în clasa de bonitate III – 41.724 ha, urmate de cele din clasa de bonitate IV – 25.035 ha. În ceea ce privește pășunile și fânețele, cele mai mari suprafețe se încadrează în clasa de bonitate IV – 75.648 ha, urmate de cele din clasa de bonitate III – 41.362 ha.

Figura 40 – Modul de utilizare a terenurilor agricole din județul Covasna

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

Tabel 5 – Repartiția terenurilor pe clase de calitate în anul 2022

NR. CRT.	MODUL DE UTILIZARE	CLASE DE BONITATE ALE SOLULUI (HA)					TOTAL
		I	II	III	IV	V	
1	Arabil	1669	6676	41724	25035	8345	83449
2	Pășuni+Fânețe	7182	15588	41362	75648	13337	103117
3	Vii	-	-	-	-	-	-
4	Livezi	-	-	203	237	237	677
	Total	8851	22264	83289	50920	21919	187243

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

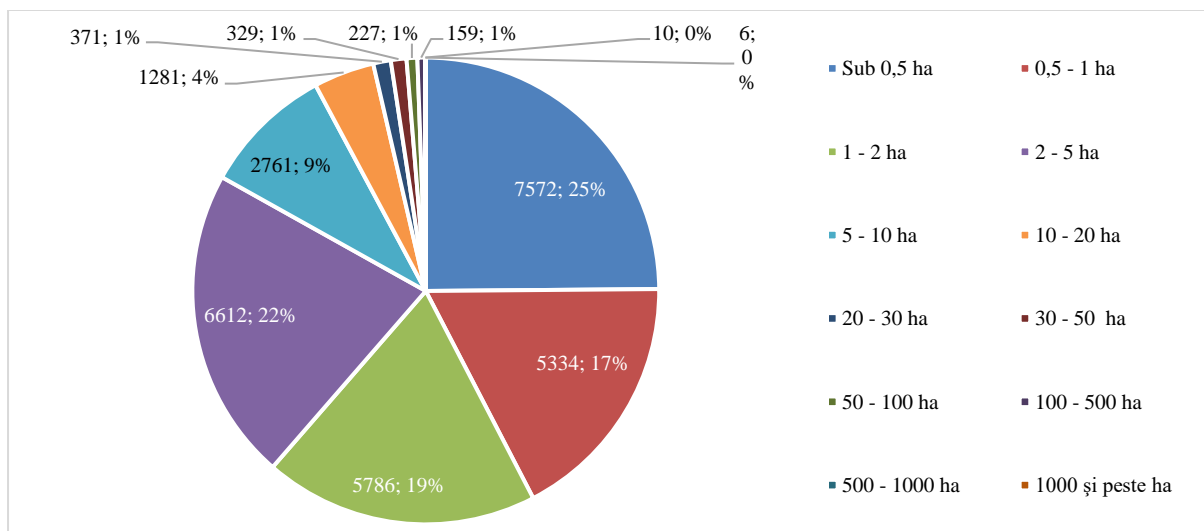
Conform datelor de la Recensământul Agricol din anul 2020, în județul Covasna, după modul de deținere al suprafeței agricole utilizate, dintr-un total raportat de 30.617 de exploatații agricole (inclusiv exploatațiile agricole fără suprafață agricolă utilizată și fără efective de animale, cum sunt, de pildă, ciupercăriile), 28.992 de exploatații agricole dețineau suprafețe agricole în proprietate, 3.587 dețineau suprafețe agricole în arendă, 1.258 în parte sau alte moduri de deținere, iar 51 de exploatații agricole utilizau suprafețe agricole în teren comun. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru, județul Covasna ocupă penultima poziție în clasamentul regional din perspectiva numărului de exploatații care dețin suprafețe agricole în proprietate.

Din cele 30.617 exploatații agricole, doar 350 aveau personalitate juridică, dintre care, la rândul lor, 56 erau exploatații agricole mixte (atât cu efective de animale cât și cu suprafață agricolă utilizată), 291 erau exploatații agricole numai cu suprafață agricolă utilizată și 3 erau exploatații agricole numai cu efective de animale. În ceea ce privește cele 30.267 de exploatații fără personalitate juridică, cele mai multe erau mixte (16.730), fiind urmate de cele numai cu suprafață agricolă utilizată (13.371). Comparând datele de la Recensământul Agricol din 2020 cu cele de la Recensământul Agricol din 2010, se constată o scădere de circa 25,5% în numărul total de exploatații agricole. În funcție de statutul juridic al acestora, exploatațiile agricole fără personalitate juridică au înregistrat o scădere de 25,2%, iar cele cu personalitate juridică au scăzut cu 25,9%.

Potrivit datelor de la Recensământul Agricol din 2020, suprafața agricolă utilizată de exploatațiile agricole, care însumează 154.225 ha, este împărțită astfel: 84.694 ha în proprietate, 47.547 ha în arendă, 11.311 ha ca teren comun și 10.673 ha în parte sau alte moduri de deținere. Astfel, în ceea ce privește suprafețele agricole deținute în proprietate, județul Covasna se situează pe ultimul loc în Regiunea de Dezvoltare Centru.

Analizând numărul de exploatații agricole din județul Covasna, din perspectiva claselor de mărime, pe baza aceluși date de la Recensământul Agricol din 2020, observăm că predomină exploatațiile agricole care utilizează suprafețe agricole foarte mici, sub 0,5 ha (7.572), urmate de cele cu suprafețe între 2 – 5 ha (6.612), între 1 - 2 ha (5.786) și cele între 0,5 – 1 ha (5.334). Un număr mai redus de exploatații, dar totuși semnificativ, utilizau între 5-10 ha (2.761), între 10 - 20 ha (1.281), respectiv între 20 – 30 ha (371). La capătul opus, în ordinea descrescătoare a numărului de exploatații agricole care utilizează suprafețe mai mari de 30 ha, 329 de exploatații utilizau între 30 – 50 ha, 227 între 50 – 100 ha, 159 între 100 – 500 ha, 10 între 500 – 1.000 ha și 6 utilizau peste 1.000 ha.

Figura 41 – Numărul de exploatații agricole din județul Covasna, pe clase de mărime a suprafeței agricole utilizate

Sursa: Recensământul General Agricol 2020

Dintr-o altă perspectivă, potrivit datelor transmise de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Covasna (APIA Covasna) în luna mai 2023, la nivelul județului Covasna erau înregistrate 635 de exploatații agricole cu suprafețe mai mari de 30 ha, din care cele mai multe erau localizate în Baraolt (40), Ozun (40), Zăbala (37), Cernat (34) și Catalina (31). În contrast, cele mai puține ferme cu suprafață agricolă de peste 30 ha se regăseau în Comandău (1), Barcani (1), Sita Buzăului (2), Micfalău (3) și Brețcu (3).

Tabel 6 – Fermele cu suprafețe mai mari de 30 ha din județul Covasna

NR. CRT.	UAT	NUMĂR FERME	SUPRAFAȚA (HA)
1	Aita Mare	12	927,83
2	Arcuș	5	669,97
3	Barcani	1	869,68
4	Bățani	23	5.134,26
5	Belin	9	715,23
6	Bixad	9	662,73
7	Bodoc	9	703,22
8	Boroșneu Mare	28	1.903,25
9	Brăduț	20	2.410,17
10	Brateș	12	666,57
11	Brețcu	3	236,51
12	Catalina	31	1.797,57
13	Cernat	34	2.338,99
14	Chichiș	7	612,88
15	Comandău	1	32,76
16	Dalnic	22	1.196,04
17	Dobârlău	5	427,41

NR. CRT.	UAT	NUMĂR FERME	SUPRAFAȚA (HA)
18	Estelnic	9	548,01
19	Ghelința	5	219,15
20	Ghidfalău	20	1.699,04
21	Hăghig	15	1.865,08
22	Ilieni	10	1.198,69
23	Lemnia	9	627,38
24	Malnaș	6	399,06
25	Mereni	7	373,56
26	Micfalău	3	470,04
27	Moacșa	14	1.040,55
28	Municipiul Sfântu Gheorghe	16	1.621,9
29	Municipiul Târgu Secuiesc	20	1.212,09
30	Ojdula	4	219,61
31	Oraș Baraolt	40	3.076,55
32	Oraș Covasna	13	888,33
33	Oraș Intorsura Buzăului	7	549,58
34	Ozun	40	2.506,75
35	Poian	16	1.090,87
36	Reci	16	1.057,47
37	Sânzieni	18	1.164,39
38	Sita Buzăului	2	832,46
39	Turia	20	1.059,01
40	Vâlcele	12	1.082,82
41	Valea Crișului	12	862,55
42	Valea Mare	4	291,44
43	Vârghiș	9	1.044,53
44	Zăbala	37	2.309,55
45	Zagon	20	1.578,71

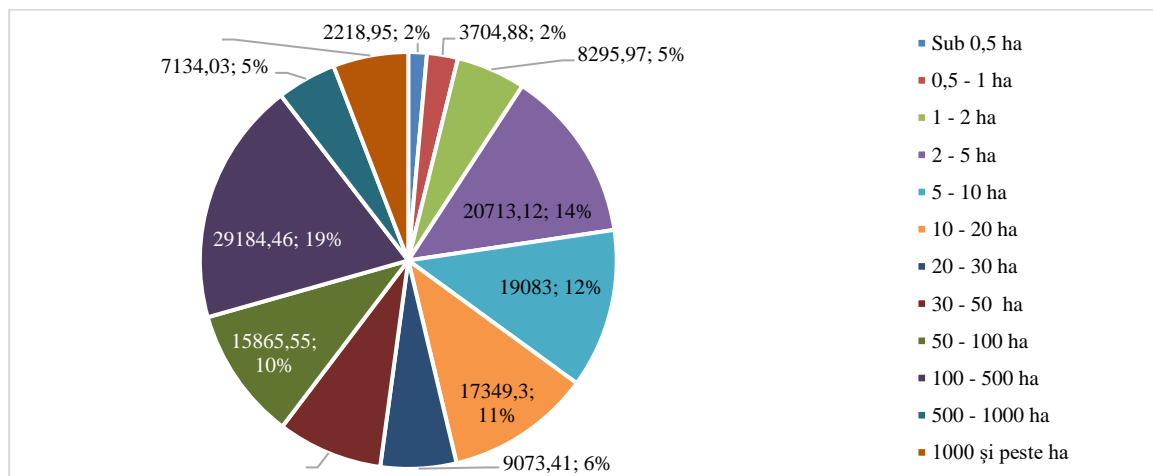
Sursa: Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Covasna

În ceea ce privește structura pe clase de mărime a suprafeței agricole utilizate de către exploatațile agricole, constatăm că cele mai mari suprafețe utilizate fac parte din clasa de mărime 100-500 ha (18,9%). Pe locurile următoare se află suprafețele din clasele de mărime 2-5 ha (13,4%), 5-10 ha (12,4%), 10-20 ha (11,2%) și 50-100 ha (10,3%). În schimb, suprafețele ce fac parte din clasele de mărime foarte mici și mici, sub 0,5 ha (1,4%) și între 0,5-1 ha (2,4%) au cele mai mici ponderi.

Din perspectiva datelor transmise de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Covasna în mai 2023 și cuprinse în tabelul de mai sus, suprafața agricolă încadrată în clasa de mărime de peste 30 ha de la nivelul județului este de 52.194,2 ha. Localitățile cu cele mai mari suprafețe de peste 30 ha erau Bățani (5.134,3 ha), Baraolt (3.076 ha), Ozun (2.506,8 ha), Brăduț (2.410,2 ha) și Cernat (2.339 ha). Pe de altă parte, cele mai mici suprafețe de peste 30 ha erau

raportate în Comandău (32,8 ha), Ghelița (219,2 ha), Ojdula (219,6 ha), Brețcu (236,5 ha) și Valea Mare (291,4 ha).

Figura 42 – Suprafața folosită de către exploatațile agricole din județul Covasna, pe clase de mărime a suprafeței agricole utilizate

Sursa: Recensământul General Agricol 2020

În același context, analizând suprafața agricolă utilizată ce revenea în medie unei exploatații în anul 2020, observăm o medie pe județ de aproximativ 5,04 ha, valoare egală cu media regională și mai mare decât media națională (4,42 ha). În comparație cu valoarea medie ce revenea unei exploatații la Recensământul din 2010, se observă o creștere de circa 15,1%.

Exploatațiile cu personalitate juridică din județ gestionau, în medie, 106,8 ha (penultimul loc la nivel regional, valoare cu 45,2% mai mică decât media națională), pe când cele fără personalitate juridică doar 3,86 ha (locul 3 la nivel regional, după Brașov și Sibiu), valoare care era însă mai mare cu 41,4% decât media națională. De regulă, micii proprietari de pământuri lucrează în agricultură doar pentru consum propriu, pe când exploatațiile cu personalitate juridică sunt orientate către piață și pot deveni competitive la nivel intern sau european, datorită suprafețelor mari prelucrate.

Conform datelor comunicate de APIA Covasna, în luna mai 2023, la nivelul județului Covasna se înregistra o suprafață totală de pajiști cu valoare naturală ridicată de 70.134,64 ha. Cele mai mari suprafețe de acest tip erau localizate în Bățani (8.619,14 ha), Baraolt (6.393,13 ha), Brăduț (5.842,24 ha), Turia (3.041,30 ha) și Întorsursa Buzăului (3.030,15 ha). Pe de altă parte, cele mai mici suprafețe cu pajiști cu valoare naturală ridicată se regăseau în Valea Mare (857,16 ha), Malnaș (1.298,6 ha), Dobârlău (1.328,51 ha), Valea Crișului (1.359,01 ha) și Micfalău (1.367,58 ha).

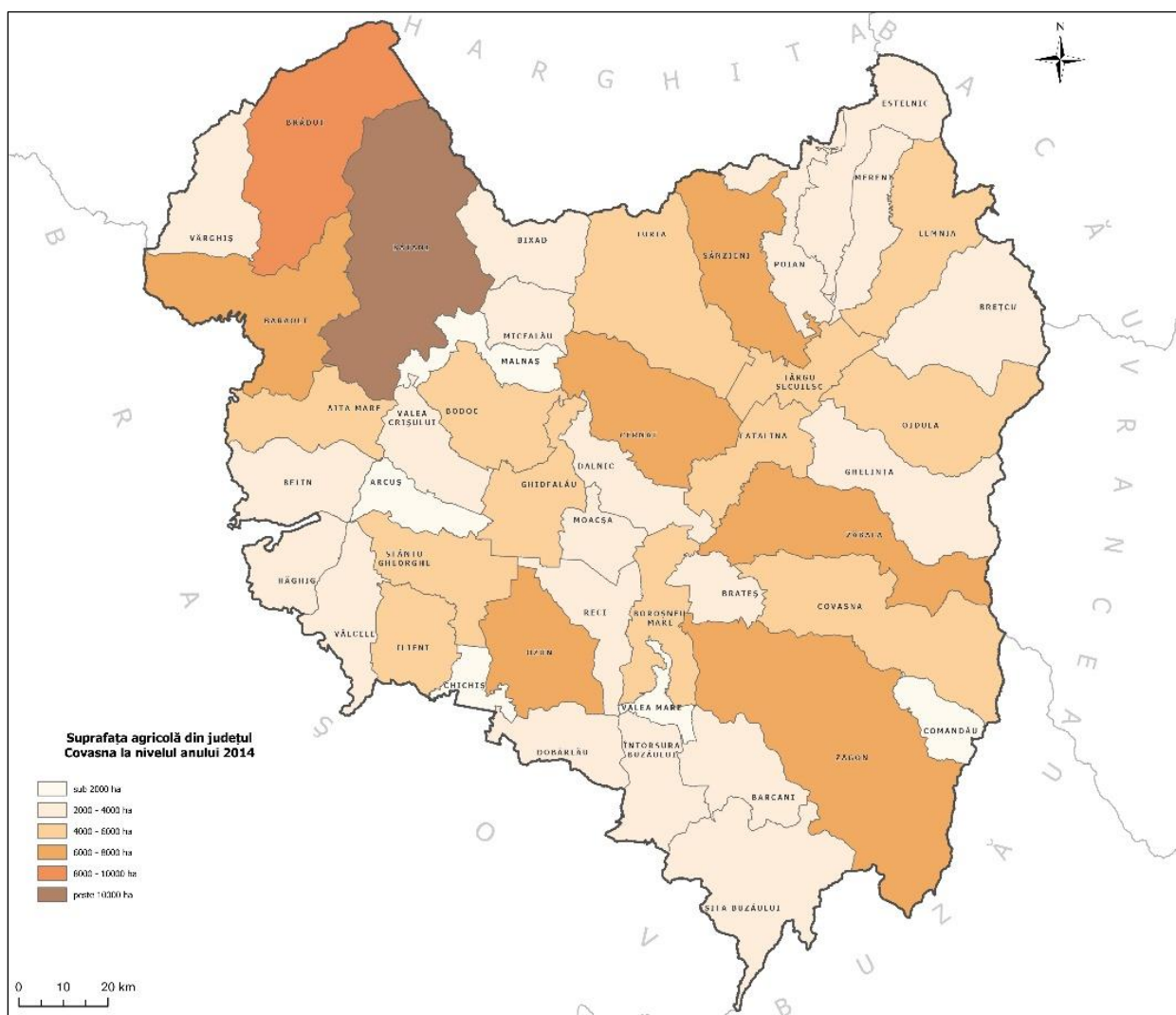
Tabel 7 – Suprafețele de pajiști cu valoare naturală ridicată din UAT-urile din județul Covasna

NR. CRT.	UAT	SUPRAFAȚA (HA)
1	Aita Mare	2.912,87
2	Arcuș	2.836,01
3	Barcani	8.619,14
4	Bățani	2.320,13
5	Belin	1.583,45
6	Bixad	2.691,71
7	Bodoc	5.842,24

NR. CRT.	UAT	SUPRAFAȚA (HA)
8	Boroșneu Mare	2.136,60
9	Brăduț	1.328,51
10	Brateș	1.599,22
11	Brețcu	1.723,12
12	Catalina	1.849,33
13	Cernat	1.298,60
14	Chichiș	1.442,34
15	Comandău	1.367,58
16	Dalnic	1.548,45
17	Dobârlău	2.201,45
18	Estelnic	6.393,13
19	Ghelința	3.030,15
20	Ghidfalău	2.633,55
21	Hăghig	2.563,76
22	Ilieni	2.701,55
23	Lemnia	3.041,30
24	Malnaș	1.914,04
25	Mereni	1.359,01
26	Micfalău	857,16
27	Moacșa	2.340,26
28	Municipiul Sfântu Gheorghe	2.912,87
29	Municipiul Târgu Secuiesc	2.836,01
30	Ojdula	8.619,14
31	Oraș Baraolt	2.320,13
32	Oraș Covasna	1.583,45
33	Oraș Întorsura Buzăului	2.691,71
34	Ozun	5.842,24
35	Poian	2.136,60
36	Reci	1.328,51
37	Sânzieni	1.599,22
38	Sita Buzăului	1.723,12
39	Turia	1.849,33
40	Vâlcele	1.298,60
41	Valea Crișului	1.442,34
42	Valea Mare	1.367,58
43	Vârghiș	1.548,45
44	Zăbala	2.201,45
45	Zagon	6.393,13

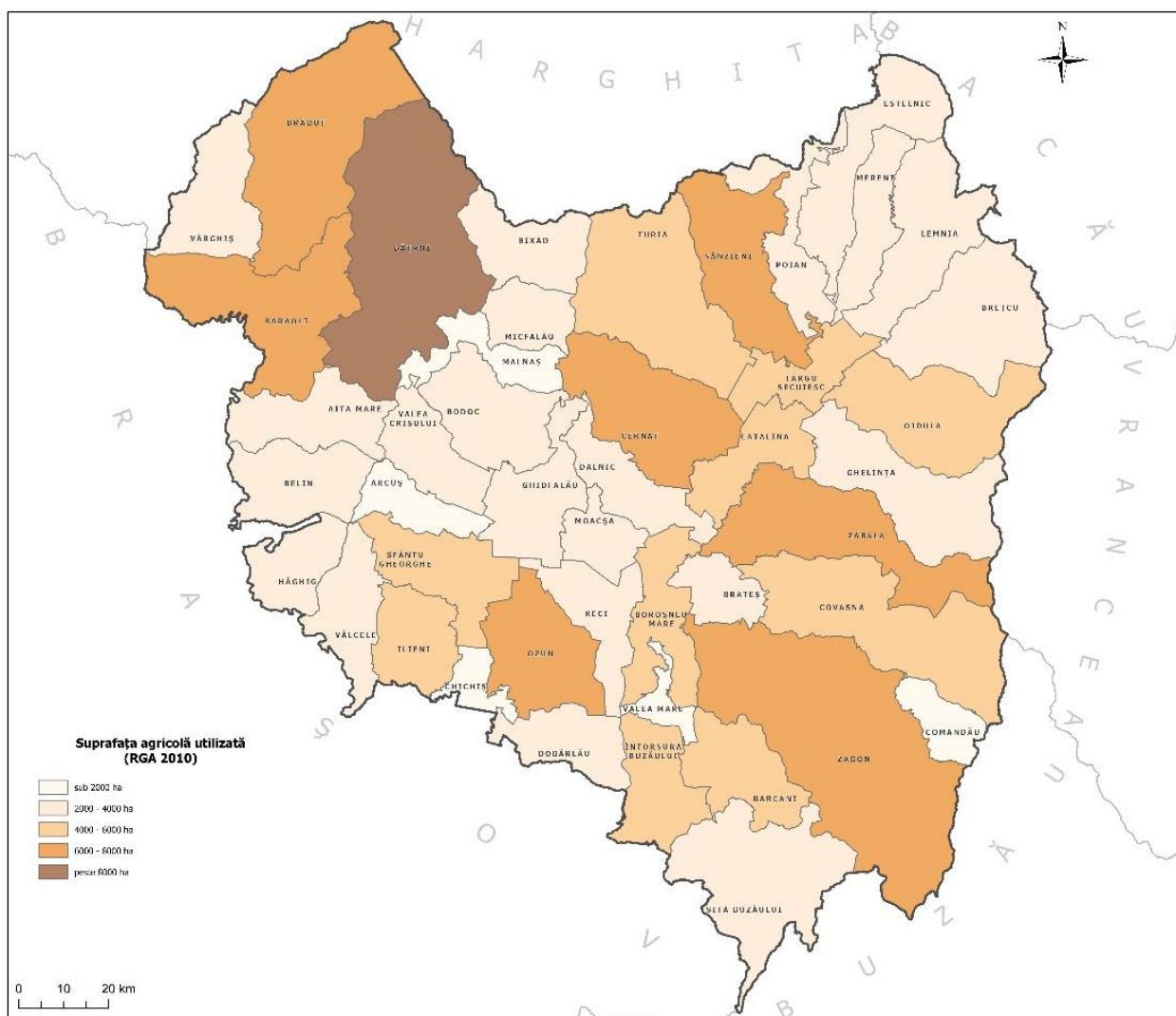
Sursa: Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Covasna

Figura 43 – Suprafața agricolă din județul Covasna, 2014

Sursa: prelucrare proprie după Tempo Online

Figura 44 – Suprafața agricolă utilizată din județul Covasna

Sursa: prelucrare proprie după Recensământul General Agricol din 2010

2.1.2. SECTOR AGRICOL VEGETAL (PRODUCȚIE, POTENȚIAL)

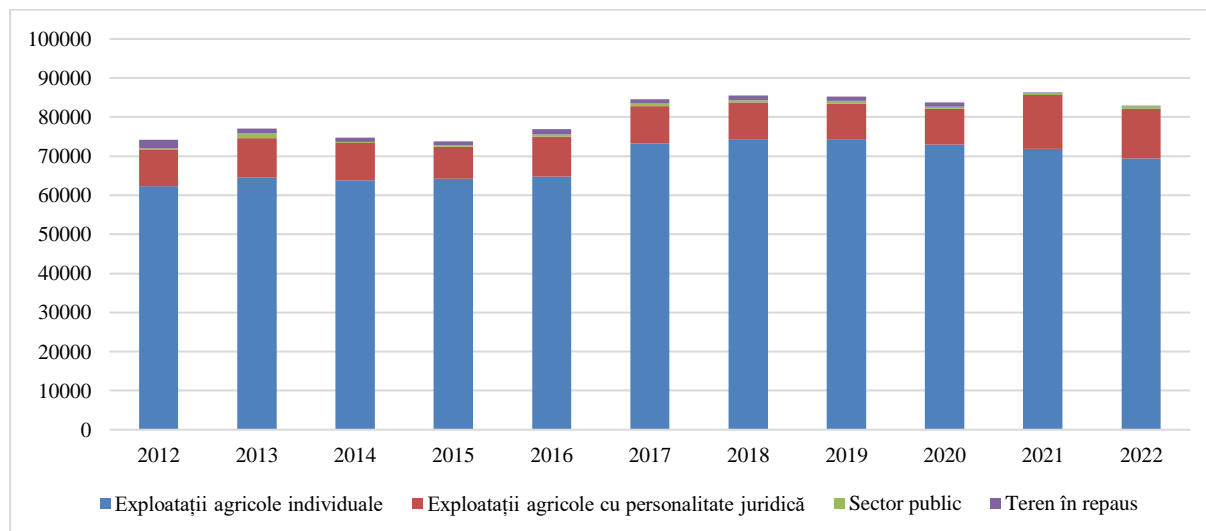
Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2022, suprafața totală de teren arabil cultivat din județul Covasna a fost de 82.737 hectare, reprezentând aproximativ 15,2% din suprafața totală arabilă cultivată din Regiunea Centru și aproximativ 1% din cea de la nivel național. Din totalul suprafeței arabile cultivate din județ, 69.477 ha (84%) se aflau în gestiunea exploatațiilor agricole individuale, 12.659 ha (15,3%) erau administrate de exploatații agricole cu personalitate juridică, iar 601 ha (0,7%) erau gestionate de către instituții din sectorul public. Tot în acest context, menționăm că doar 116 ha reprezentau teren arabil aflat în repaus, în scădere cu 94,9% față de anul 2012, când terenul arabil aflat în repaus totaliza 2.291 ha. Putem, astfel, concluziona că principalii actori din peisajul agricol al județului Covasna sunt micii proprietari de pământuri – exploatațiile agricole individuale, urmați de exploatațiile cu personalitate juridică – de regulă ferme.

De-a lungul perioadei analizate, se întâlnesc oscilații în ceea ce privește suprafața totală cultivată din județul Covasna. Astfel, de la 71.959 ha în 2012, observăm o creștere la 75.901 ha (+5,5%) în anul următor, urmată de o scădere de până la 72.624 ha în 2015 (-4,3%), iar apoi o creștere de până la 84.361 în 2018 (+16,2%). Între 2018 – 2020 tendința a fost de scădere (-2%), pentru ca în 2021 suprafața totală cultivată să ajungă la maximul perioadei, de 86.189 ha. În 2022,

suprafața cultivată a fost de 82.737, mai mică cu 4,1% decât în anul anterior, dar totuși mai mare cu 15% decât cea înregistrată în 2012.

Figura 45 – Suprafața arabilă cultivată (ha) din județul Covasna, după tipul exploatațiilor, în perioada 2012-2022

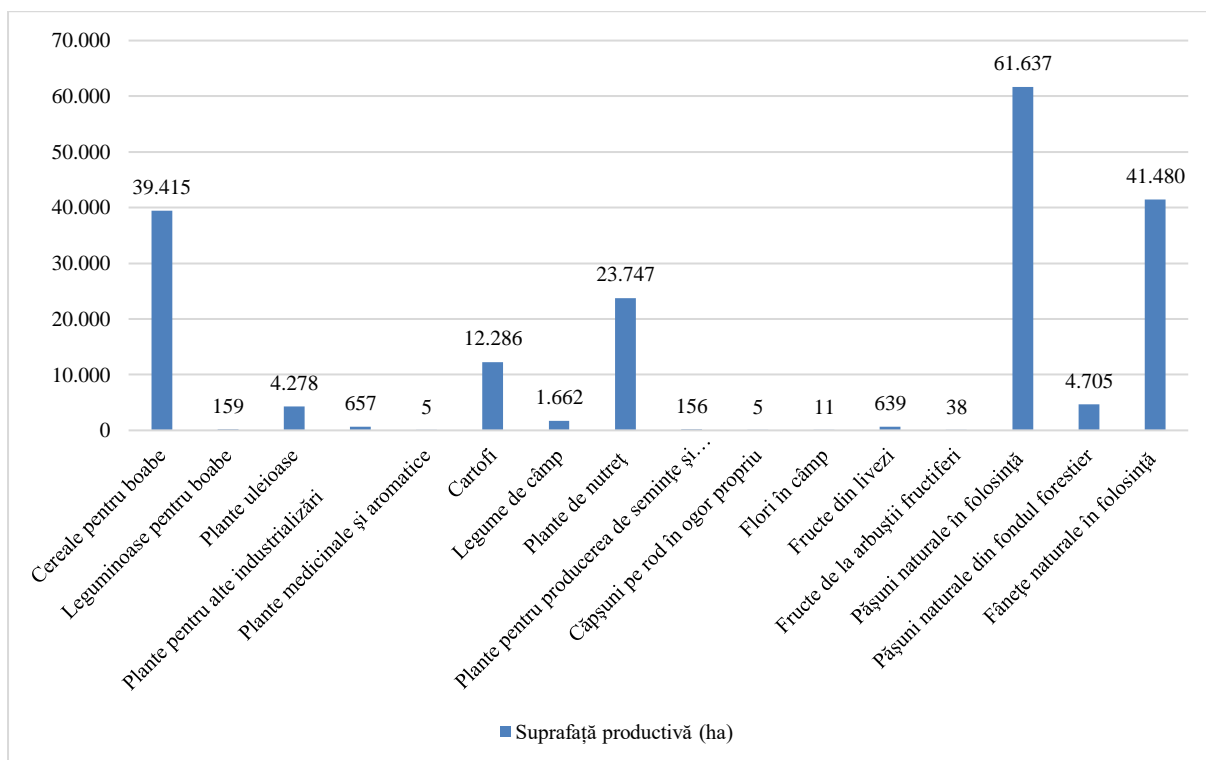
Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În baza datelor furnizate de către Direcția pentru Agricultură a județului Covasna cu privire la suprafața productivă din anul 2022, pe tipuri de culturi, observăm că cele mai mari suprafețe agricole erau ocupate de pășunile agricole în folosință (61.637 ha), urmate de fânețele naturale în folosință (41.480 ha). Pe locul al 3-lea se regăseau suprafețele cultivate cu cereale pentru boabe – în special grâu și porumb (39.415 ha), urmate de cele cultivate cu plante de nutreț (23.747 ha) și de suprafețele cultivate cu cartofi (12.286 ha). În contrast, culturile cu cele mai reduse suprafețe agricole erau căpșunii pe rod în ogor propriu (5 ha), plantele medicinale și aromatice (5 ha), florile de câmp (11 ha) și arbuștii fructiferi (38 ha).

Din perspectiva producției totale realizate în anul 2022, fânețele au ocupat primul loc (cu 410.000 tone), fiind urmate de pășunile naturale în folosință (350.000 tone) și plantele de nutreț (335.000 tone). Acestea au fost urmate de culturile în teren arabil, dintre care cartofii înregistrau cea mai mare producție (241.912 tone). De asemenea, s-au înregistrat cantități însemnate de cereale pentru boabe (209.742 tone). La polul opus, cele mai mici producții au fost înregistrate în cazul plantelor medicinale și aromatice (2 tone), al căpșunilor pe rod în ogor propriu (45 tone), al florilor de câmp (50 tone) și al fructelor de la arbuști fructiferi (64 tone).

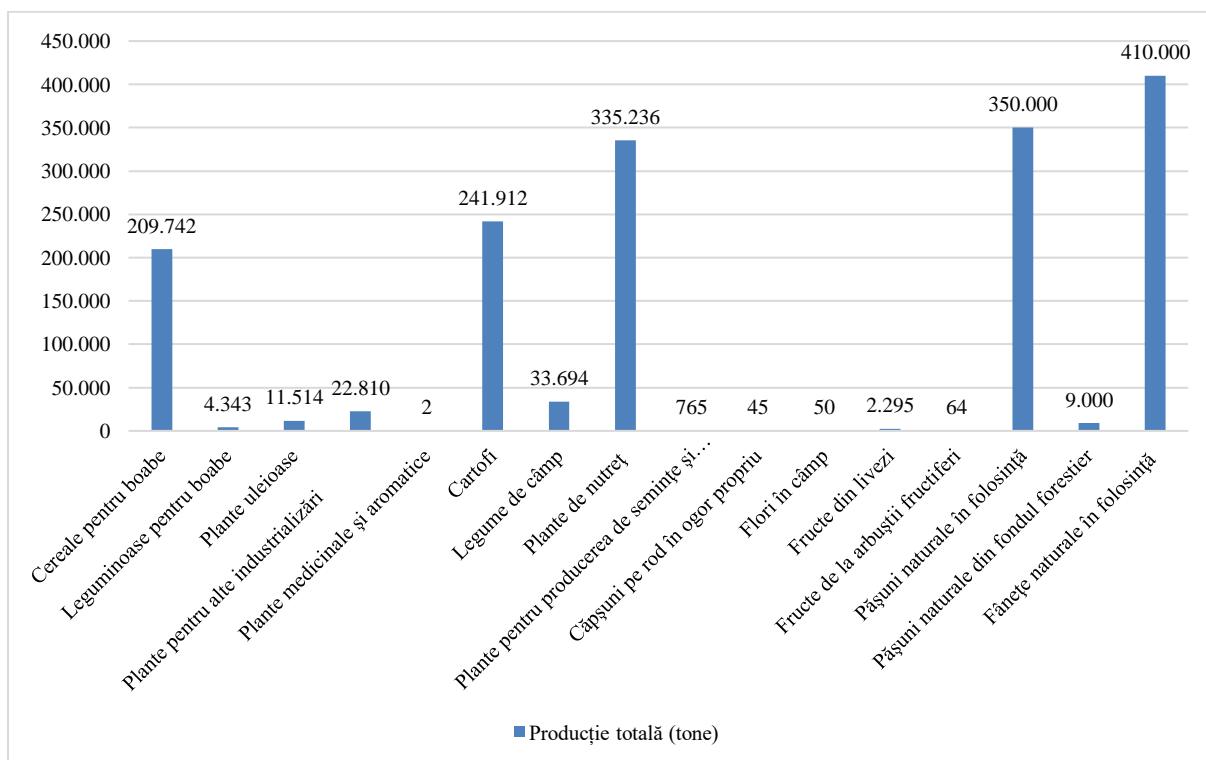
Cu toate acestea, dacă ne referim la producția medie la hectar, constatăm că cele mai mari producții s-au raportat în cazul plantelor pentru alte industrializări (34.718 kg/ha), urmate de leguminoasele pentru boabe (27.314 kg/ha), legumele de câmp (20.273 kg/ha), cartofi (19.690 kg/ha) și plantele de nutreț (14.111 kg/ha). Pe de altă parte, cea mai scăzută productivitate medie la hectar se înregistra în cazul plantelor medicinale și aromatice (400 kg/ha). De asemenea, vedem o productivitate medie scăzută în cazul arbuștilor fructiferi (1.684 kg/ha), pășunilor naturale din fondul forestier (1.913 kg/ha), plantelor uleioase (2.691 kg/ha) și fructelor din livezi (4.187 kg/ha).

Figura 46 – Suprafața productivă (ha) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2022

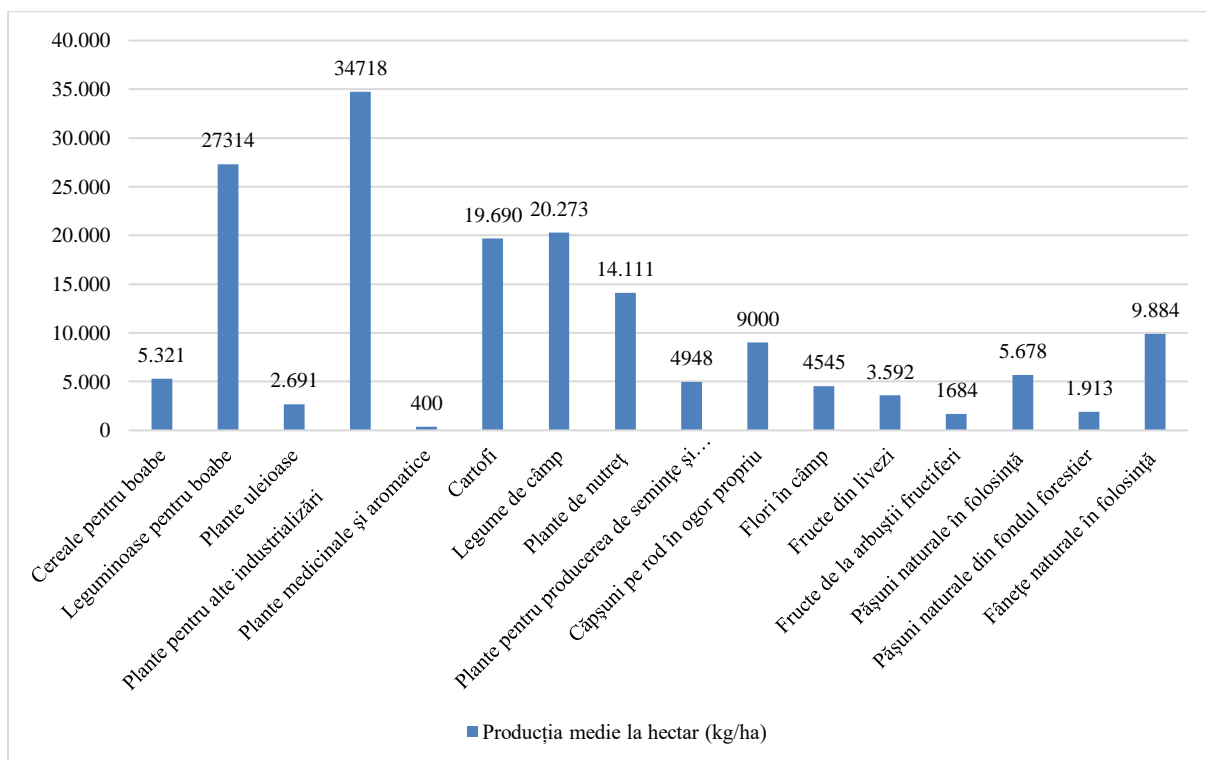
Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

Figura 47 – Producția agricolă totală a județului Covasna, pe tipuri de culturi, 2022

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

Figura 48 – Producția agricolă medie la hectar a județului Covasna, pe tipuri de culturi, 2022

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

Analizând, în dinamică, structura suprafeței productive, observăm o pondere însemnată a suprafeței cultivate cu cereale pentru boabe (în special grâu și porumb) de-a lungul anilor, cu valori relativ constante în perioada 2018-2020 și în anul 2022. În 2021, suprafeța cultivată cu cereale pentru boabe a scăzut cu peste 10.600 ha, comparativ cu anul anterior, ca urmare a neincluzării suprafeței cultivate cu porumb pentru boabe în total. Valori semnificative ale suprafeței cultivate în perioada 2018-2022 se observă în cazul plantelor de nutreț (perene vechi și noi, anuale pentru fân și masă verde, plante pentru însilozare), care au înregistrat o creștere de aproape 14,3% în 2022, comparativ cu valoarea din 2018. De asemenea, suprafața cultivată cu cartofi a avut valori însemnate în perioada 2018-2022, însă cu variații semnificative (creșteri în perioada 2018-2020, urmate de scăderi în următorii doi ani). Variații observăm și în cazul legumelor de câmp, însă trebuie avut în vedere faptul că valorile înregistrate în perioada 2018-2020 includeau și suprafețele cultivate în solarii. Cele mai mari scăderi din perioada 2018-2022 se observă în cazul leguminoaselor pentru boabe și a plantelor pentru alte industrializări (în special sfeclă de zahăr). Variații semnificative se înregistrează în cazul oricărei culturi, ca rezultat al principiului de rotație a plantelor, a dinamicii de cerere/ofertă de pe piață, a condițiilor climatice etc. Totuși, putem afirma că avem de-a face cu un profil agricol preponderent cerealier al județului Covasna.

Tabel 8 – Dinamica suprafeței productive (ha) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2018-2022

NR. CRT.	DENUMIRE CULTURĂ	2022	2021	2020	2019	2018
1	Cereale pentru boabe	39.415	28.652*	39.325	38.510	39.798
2	Leguminoase pentru boabe	159	225	130	416	740
3	Plante uleioase	4.278	3.190	2.915	3.884	4.250

NR. CRT.	DENUMIRE CULTURĂ	2022	2021	2020	2019	2018
4	Plante pentru alte industrializări	657	1.257	1.387	1.712	2.321
5	Plante medicinale și aromatice	5	5	-	-	-
6	Cartofi	12.286	13.999	14.525	14.043	12.790
7	Legume de câmp	1.662	1.919	2.435	2.320	2.068
8	Plante de nutreț	23.747	23.864	22.576	22.075	20.784
9	Plante pentru producerea de semințe și seminceri, loturi semincere	156	121	137	122	112
10	Căpșuni pe rod în ogor propriu	5	-	-	-	-
11	Flori în câmp	11	-	-	-	-
12	Fructe din livezi	639	639	639	639	575
13	Fructe de la arbuștii fructiferi	38	-	-	-	-
14	Pășuni naturale în folosință	61.637	-	-	-	-
15	Pășuni naturale din fondul forestier	4.705	-	-	-	-
16	Fânețe naturale în folosință	41.480	-	-	-	-

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

*- nu include porumbul boabe, pentru care nu au fost furnizate date pentru anul respectiv

În context agricol, pe lângă suprafața arabilă cultivată, este important să analizăm producția agricolă totală. În comparație cu anul 2018, producția agricolă înregistrată în 2022 a cunoscut o creștere semnificativă în cazul leguminoaselor pentru boabe, ale căror volum s-a majorat de aproximativ 3,1 ori. Creșteri se constată și în cazul plantelor pentru producerea de semințe și seminceri (+26,2%), cerealelor pentru boabe (+16,1%), plantelor uleioase și fructelor din livezi (ambele cu câte o creștere de 6,2%). Din punct de vedere cantitativ, însă, trebuie să subliniem faptul că cea mai mare creștere au avut-o cerealele pentru boabe (+29.025 tone). Pe de altă parte, se observă scăderi semnificative ale producției agricole în cazul plantelor pentru alte industrializări - în special sfeclă de zahăr (-68,3%) și în cazul cartofilor (-24,4%), cea din urmă reprezentând și cea mai însemnată scădere din punct de vedere cantitativ (-78.273 tone).

Tabel 9 – Dinamica producției agricole totale (tone)
 din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2018-2022

NR. CRT.	DENUMIRE CULTURĂ	2022	2021	2020	2019	2018
1	Cereale pentru boabe	209.742	132.097	206.271	186.007	180.717
2	Leguminoase pentru boabe	4.343	471	308	935	1.398
3	Plante uleioase	11.514	8.138	5.594	9.474	10.843
4	Plante pentru alte industrializări	22.810	43.938	52.054	55.930	71.968
5	Plante medicinale și aromatice	2	4	-	-	-

NR. CRT.	DENUMIRE CULTURĂ	2022	2021	2020	2019	2018
6	Cartofi	241.912	311.919	363.762	324.624	320.185
7	Legume de câmp	33.694	47.521	76.005*	70.677*	116.650*
8	Plante de nutreț	335.236	366.802	352.517	428.819	343.492
9	Plante pentru producerea de semințe și seminceri, loturi semincere	765	583	636	461	606
10	Căpșuni pe rod în ogor propriu	45	-	-	-	-
11	Flori în câmp	50	-	-	-	-
12	Fructe din livezi	2.295	3.070	4.311	3.448	2.162
13	Fructe de la arbuștii fructiferi	64	-	-	-	-
14	Pășuni naturale în folosință	350.000	-	-	-	-
15	Pășuni naturale din fondul forestier	9.000	-	-	-	-
16	Fânețe naturale în folosință	410.000	-	-	-	-

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

* - include și legumele cultivate în solarii

În ceea ce privește producția medie la hectar, în perioada analizată observăm fluctuații. În schimb, atunci când comparăm valorile producției medii din 2022, cu cele din anul 2018, constatăm o creștere semnificativă în cazul leguminoaselor pentru boabe, de aproximativ 14,5 ori. De asemenea, a crescut producția de cereale pentru boabe (+17,2%), de plante pentru alte industrializări (+12%) și de plante uleioase (+5,5%). În contrast, a scăzut producția de plante de nutreț (-14,6%), de plante pentru producerea de semințe și seminceri (-8,6%) și de fructe din livezi (-4,5%).

Tabel 10 – Dinamica producției medii la hectar (kg/ha) din județul Covasna, pe tipuri de culturi, 2018-2022

NR. CRT.	DENUMIRE CULTURĂ	2022	2021	2020	2019	2018
1	Cereale pentru boabe	5.321	4.610	5.245	4.830	4.541
2	Leguminoase pentru boabe	27.314	2.093	2.369	2.248	1.889
3	Plante uleioase	2.691	2.551	1.919	2.439	2.551
4	Plante pentru alte industrializări	34.718	34.955	37.530	32.669	31.007
5	Plante medicinale și aromatice	400	800	-	-	-
6	Cartofi	19.690	22.282	25.044	23.116	25.034
7	Legume de câmp	20.273	24.763	31.214*	30.464*	28.204*
8	Plante de nutreț	14.111	15.371	15.615	19.426	16.527
9	Plante pentru producerea de semințe și seminceri, loturi semincere	4.948	4.818	4.782	3.964	5.411

NR. CRT.	DENUMIRE CULTURĂ	2022	2021	2020	2019	2018
10	Căpșuni pe rod în ogor propriu	9.000	-	-	-	-
11	Flori în câmp	4.545	-	-	-	-
12	Fructe din livezi	3.592	4.804	6.746	5.396	3.760
13	Fructe de la arbuștii fructiferi	1.684	-	-	-	-
14	Pășuni naturale în folosință	5.678	-	-	-	-
15	Pășuni naturale din fondul forestier	1.913	-	-	-	-
16	Fânețe naturale în folosință	9.884	-	-	-	-

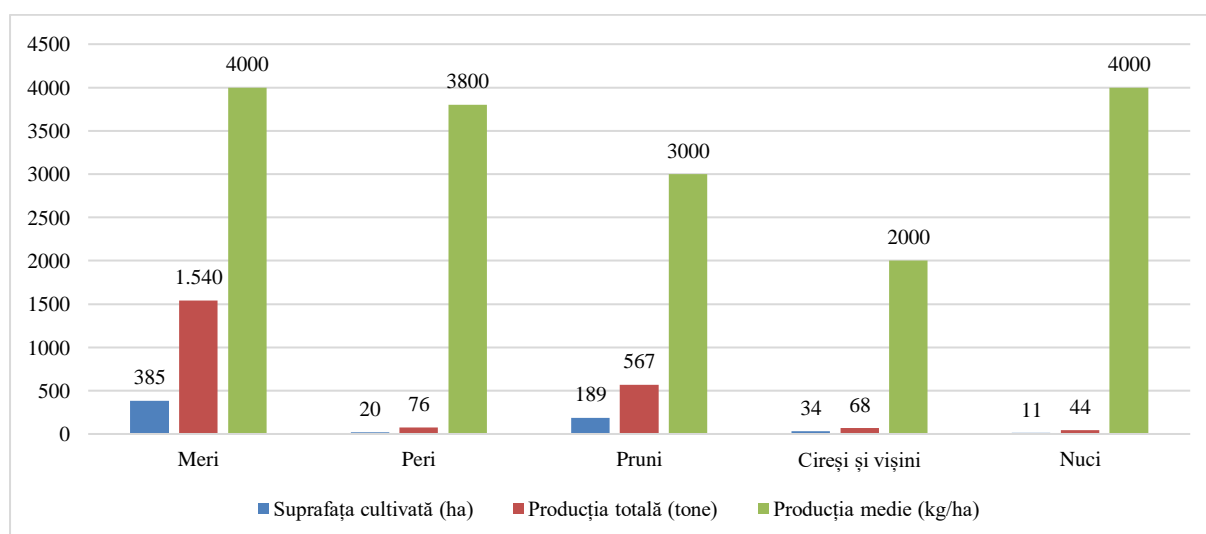
Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

* - include și legumele cultivate în solarii

În ceea ce privește pomicultura, principalele specii cultivate sunt mărul, părul, prunul, cireșul, vișinul și nukul. Potrivit datelor furnizate de Direcția Agricolă Județeană Covasna, între 2019-2022, suprafața cu pomi fructiferi s-a menținut la valori constante, după creșterea de circa 11,1% înregistrată între 2018 și 2019.

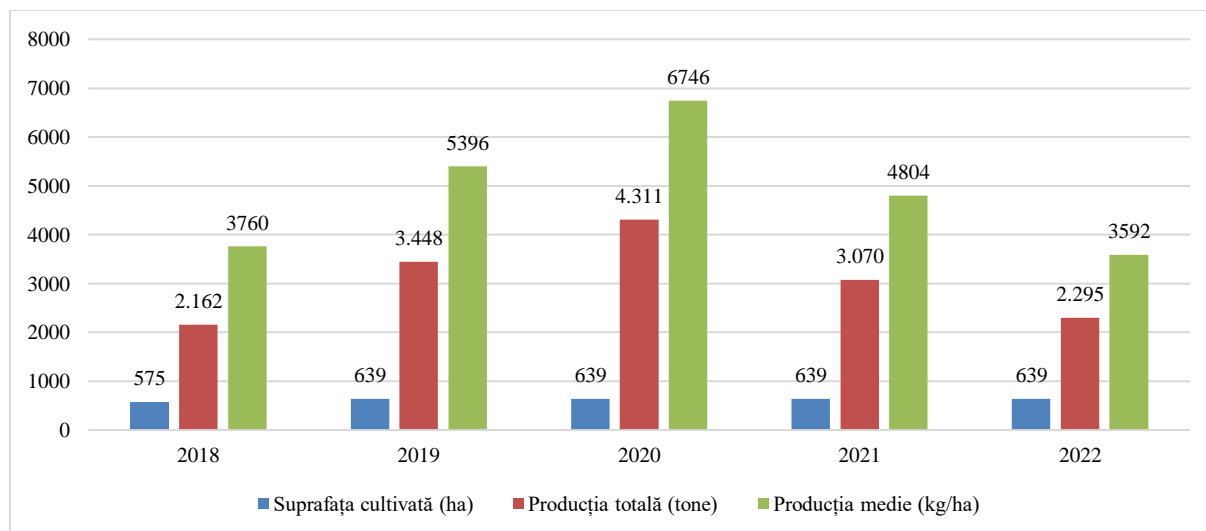
Atât producția totală, cât și cea medie de fructe au fost caracterizate de creșteri în perioada 2018-2020, însă au scăzut în ultimii doi ani, ajungând la un nivel mai redus decât cel înregistrat în anul 2018 (-4,5%). Pe specii de pomi fructiferi, culturile de meri și pruni au înregistrat cele mai mari suprafețe și producții totale în anul 2022. În schimb, cele mai ridicate producții medii la hectar erau înregistrate de meri (4.000 kg/ha), nuci (4.000 kg/ha) și peri (3.800 kg/ha).

Figura 49 – Suprafața cultivată, producția totală și producția medie a pomilor fructiferi din livezi, pe specii de pomi fructiferi, 2022

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

Figura 50 – Suprafața cultiată, producția totală și producția medie a pomilor fructiferi din livezi, 2018-2022

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

În ceea ce privește sectorul viticol, acesta este aproape inexistent la nivelul județului. La Recensământul Agricol din 2010, suprafața de plantații viticole însuma doar 1,4 ha. În schimb, potrivit datelor transmise de DAJ Covasna pentru anul 2022, în județul Covasna nu erau înregistrate terenuri cu vii.

2.1.3. SECTORUL ZOOTEHNIC (POTENȚIAL, PRODUCȚIE)

Județul Covasna este unul în care creșterea animalelor ocupă un loc important, în condițiile în care aproape jumătate din populația județului trăiește în mediul rural. Condițiile prielnice pentru creșterea animalelor au condus la dezvoltarea sectorului ovin în jurul localității Covasna, a sectorului avicol, respectiv a sectorului bovin în depresiunea Întorsura Buzăului. Creșterea animalelor se desfășoară în ferme zootehnice cu capital de stat și/sau privat, precum și în gospodării individuale.¹²

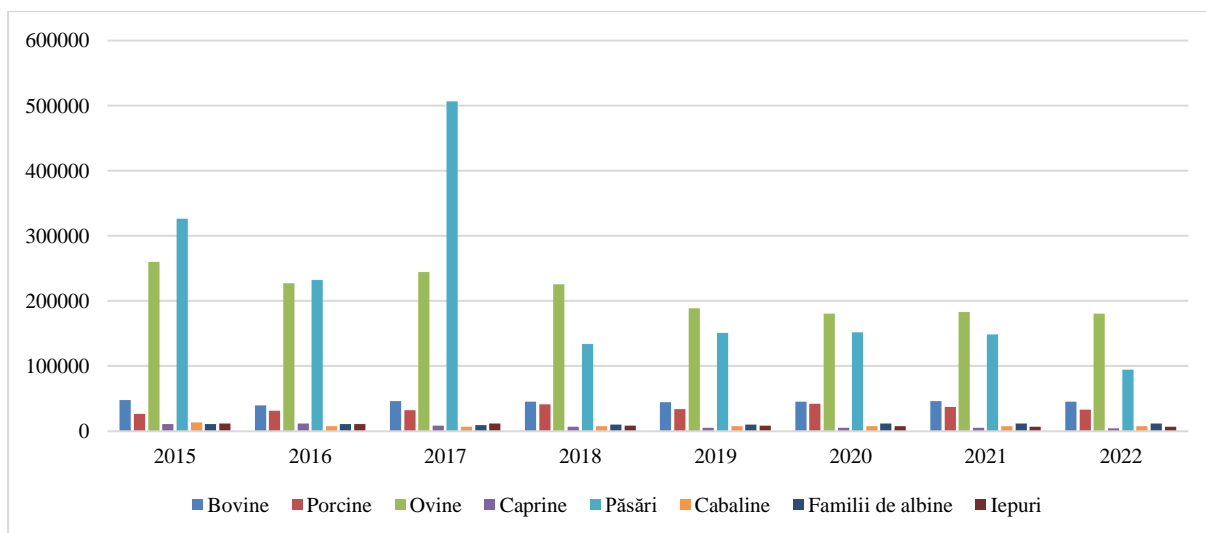
La sfârșitul anului 2022, conform datelor furnizate de către Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna, județul Covasna înregistra următorul efectiv total de animale:

- 45.655 de bovine;
- 180.771 de ovine;
- 4.453 de caprine;
- 32.882 de porcine;
- 95.048 de păsări;
- 6.761 de iepuri;
- 8.015 cabaline;
- 11.910 familii de albine.

Comparativ cu anul 2015, majoritatea efectivelor de animale au înregistrat scăderi în 2022. Efectivul de păsări s-a redus cu 70,9%, cel de caprine cu 61,1%, de iepuri cu 43,8%, de cabaline cu 40,8% și de ovine cu 30,4%. De asemenea, efectivul de bovine a înregistrat o scădere de 4,4%. Singurele creșteri au fost înregistrate în cazul efectivului de porcine, care s-a majorat cu 22,6% și al familiilor de albine, care au crescut cu 8,3%.

¹² Plan de analiză și acoperire a riscurilor al județului Covasna, 2016

Figura 51 – Efectivele de animale din județul Covasna, 2015-2022

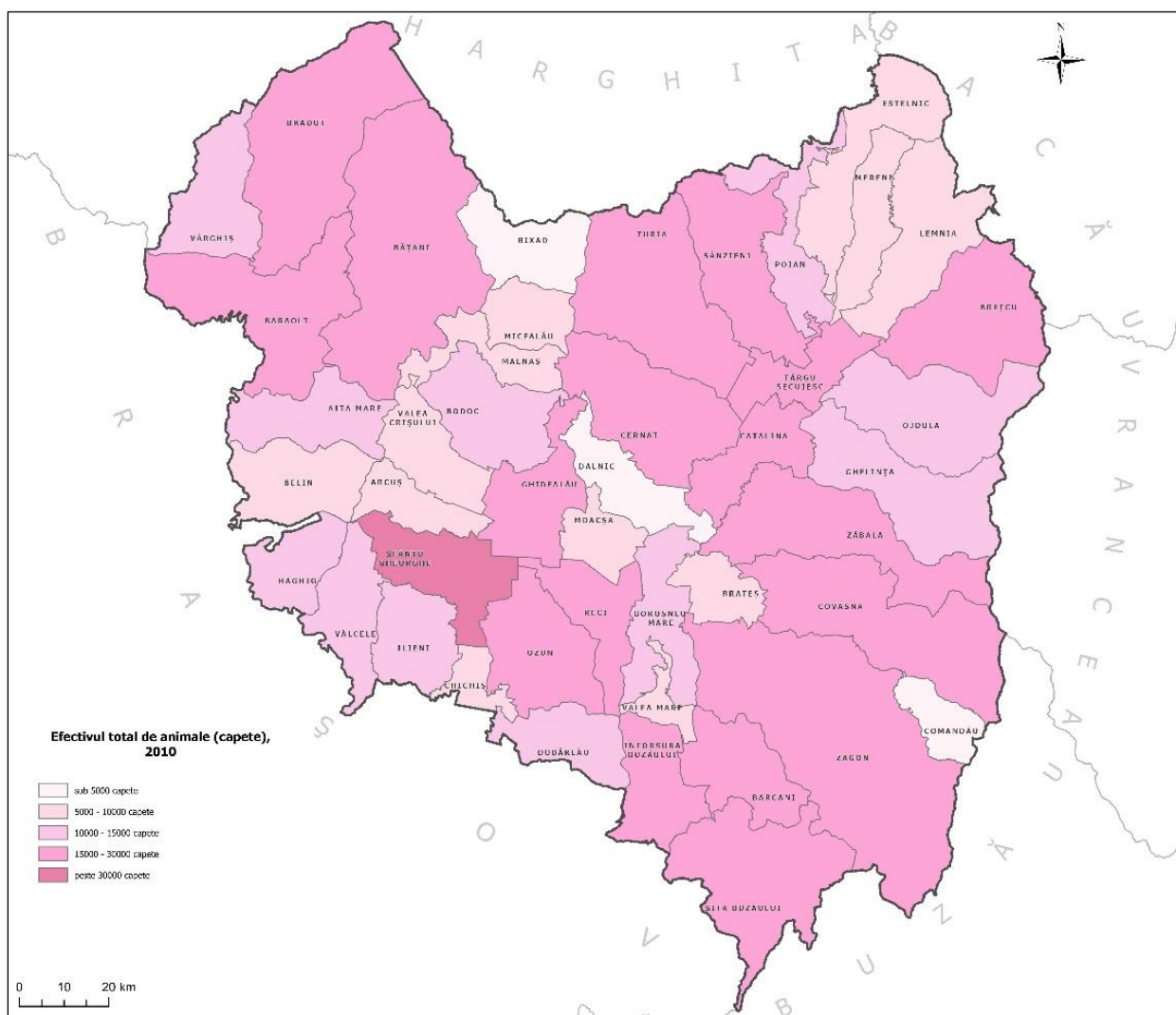

Sursa: Baza de date a Direcției Agricole Județene Covasna

Analizând densitatea animalelor la 100 ha de teren agricol, pe baza datelor furnizate de DAJ Covasna, corelate cu datele disponibile în platforma Tempo online a Institutului Național de Statistică, județul Covasna se află deasupra mediei naționale și regionale în cazul bovinelor, însă se plasează sub media regională și națională în ceea ce privește porcinele. În cazul ovinelor și caprinelor, județul Covasna are o densitate mai mare decât media națională, dar mai mică decât media regională. Județul găzduiește 3,4% din numărul de iepuri din țară, 2,5% din cel de bovine, 2,5% din cel de cabaline, 1,8% din cel de ovine, 1% din cel de porcine, 0,6% din familiile de albine, 0,3% din cel de caprine și 0,1% din cel de păsări.

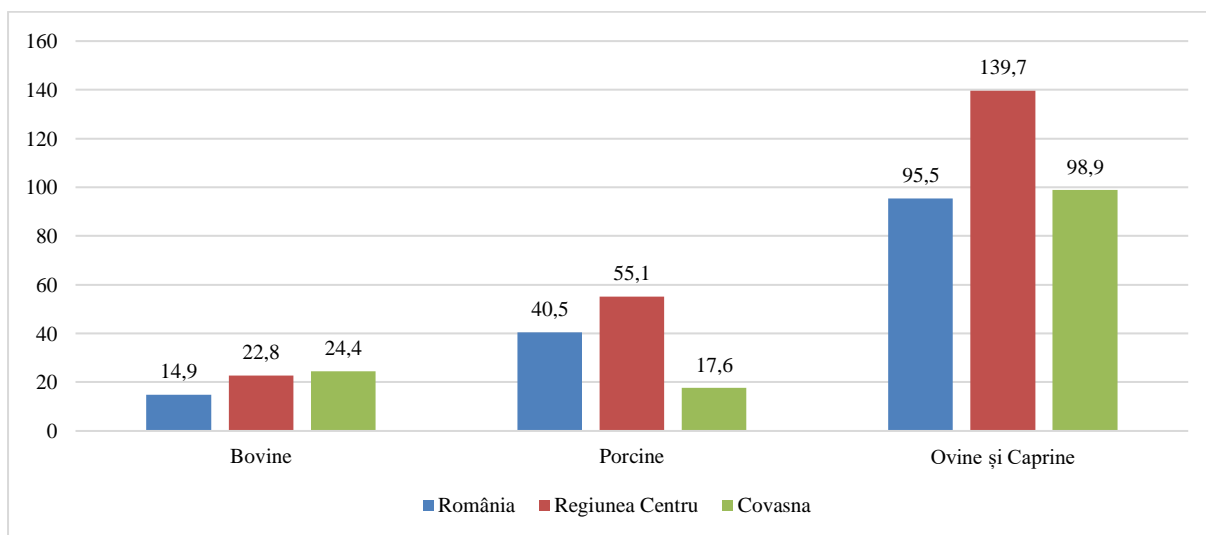

Figura 52 – Efectivul de animale din județul Covasna

Sursa: prelucrare proprie după Recensământul General Agricol din 2010

Figura 53 – Densitatea animalelor la 100 ha, la nivel național, regional și județean, în anul 2022

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor DAJ Covasna, corelate cu datele de pe Tempo Online

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, majoritatea animalelor din județul Covasna sunt crescute în gospodăriile individuale ale locuitorilor, cu excepția păsărilor. Statisticile arată că 100% din efectivele de iepuri și albine, 99,5% din caprine, 98,9% din cabaline, 98% din ovine, 93,7% din porcine și 88,8% din bovine sunt crescute în acest mod. În cazul păsărilor, doar 4% din total sunt crescute în exploatații agricole individuale. Creșterea animalelor în propriile gospodării are ca scop principal consumul propriu și, într-o măsură mai redusă, comercializarea acestora. În cazul fermelor mari cu personalitate juridică, produsele sunt vândute în special către lanțurile comerciale.

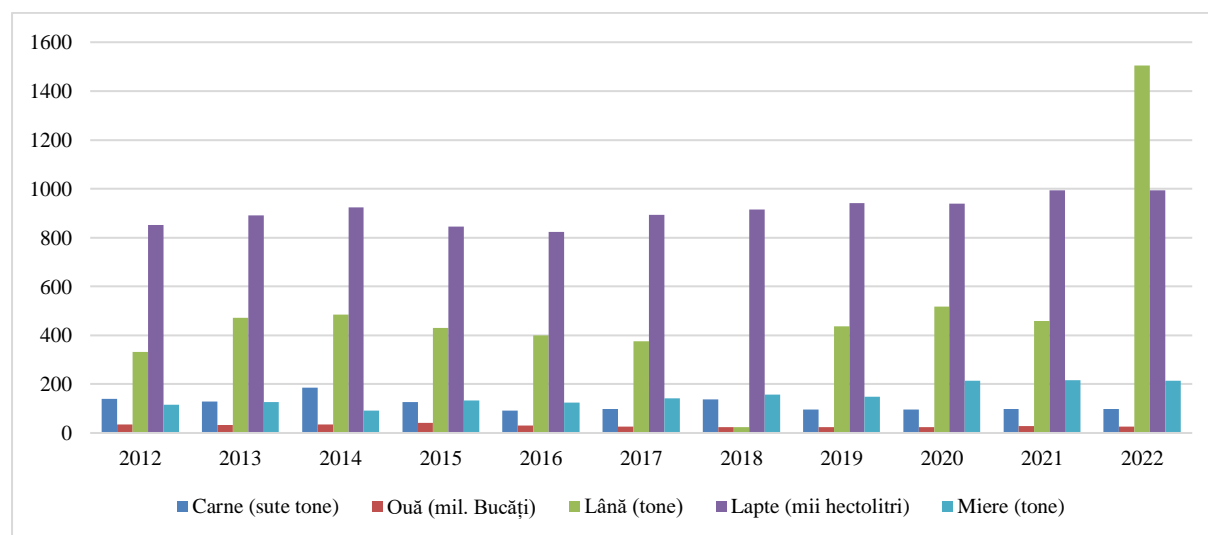
Conform datelor INS, în anul 2022, volumul producției agricole animale din județul Covasna a fost următorul:

- 9.905 tone de carne, dintre care 2.437 tone – bovine, 4.377 tone – porcine, 1.883 tone – ovine și caprine, 1.201 tone – păsări;
- 994.000 hl de lapte, dintre care 889.000 hl era lapte de vacă și 105.000 hl era lapte de oaie și capră;
- 1.505 tone de lână;
- 26 milioane ouă;
- 213 tone de miere.

Comparativ cu valorile înregistrate de producția agricolă animală în 2012, în anul 2022 producția totală de carne a scăzut cu 29,5%, iar producția de ouă a scăzut cu 23,5%. În schimb, producția de lână a crescut de 4,5 ori, de miere cu 85,2%, iar cea de lapte cu 16,7%.

În același context, este important de menționat că, raportat la datele disponibile în platforma Tempo online a INS pentru anul 2022, județul Covasna a contribuit la producția totală națională după cum urmează: cu 0,7% la producția de carne, cu 2,2% la producția de lapte, cu 6,2% la producția de lână, cu 0,4% la producția de ouă și cu 0,7% la producția de miere de albine.

Figura 54 – Producția animală de la nivelul județului Covasna, 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În ceea ce privește zootehnia și distribuția acesteia la nivel de UAT, date relevante există doar de la Recensământul General Agricol din 2010, după cum urmează:

- Cele mai mari efective de bovine erau în localitățile Bățani, Arcuș, Ghidfalău, Barcani și Întorsura Buzăului, iar cele mai puține în Comandău, Estelnic, Poian, Micfalău și Moacșa;
- Cele mai multe păsări creșteau în Sfântu Gheorghe, Reci, Întorsura Buzăului, Cernat și Zăbala, iar cele mai puține în Comandău, Bixad, Malnaș, Valea Mare, Dalnic etc.;

- Cele mai multe familii de albine erau în localitățile Baraolt, Zagon, Sfântu Gheorghe, Ilieni și Ozun etc., iar în comune precum Comandău, Sânzieni, Valea Mare și Mereni nu era înregistrată nici o familie de albine etc.;
- Porcinele se înregistrau în număr mare în localitățile Hăghig, Cernat, Ozun, Catalina și Turia. Mai puține porcine se înregistrau în comunele: Comandău, Bixad, Malnaș, Micfalău, Estelnic etc.;
- Cei mai mulți iepuri se regăseau în localitățile Malnaș, Ghidfalău, Ozun, Sfântu Gheorghe și Brețcu. Un număr mai redus de iepuri de casă se înregistrau în localitățile Valea Mare, Bixad, Comandău, Hăghig și Lemnia;
- În ceea ce privește efectivele de cabaline, în comunele Barcani, Zagon, Cernat, Zăbala și Bățani – se înregistrau cele mai multe capete, pe când în localitățile Comandău, Moacșa, Dalnic, Bixad, Malnaș și Micfalău se regăsea cel mai redus număr de cabaline (sub 100);
- Creșterea ovinelor, conform Recensământului, se practica mai ales în localitățile Întorsura Buzăului, Bățani, Covasna, Barcani, Sita Buzăului și Zagon (peste 7.200 capete). Un număr mai redus de ovine (sub 1.000) a fost înregistrat în comunele Comandău, Dalnic, Arcuș, Bixad și Malnaș.
- Creșterea caprinelor are loc la o scară mai largă în localitățile Baraolt, Catalina, Cernat, Bățani și Brăduț și la o scară mai redusă, în localitățile Comandău, Brateș, Zagon, Dalnic și Lemnia;
- Efectivele de măgari și catări erau reduse în 2010, fiind de doar 198 de capete. Cei mai mulți se înregistrau în comuna Dobârlău (31), iar peste 10 de capete se identificau în localitățile Târgu Secuiesc, Sita Buzăului, Sfântu Gheorghe, Brețcu și Cernat. Pe de altă parte, localități precum Boroșneu Mare, Brateș, Chichiș, Hăghig, Moacșa și altele, nu înregistrau nici un măgar sau catâr.

Datele disponibile pe website-ul Direcției Sanitare Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor Covasna pentru anul 2022 indicau prezența următoarelor exploatații comerciale active la nivelul județului Covasna:

- 48 de exploatații de porcine, care dețineau în total 10.658 de capete;
- 278 de exploatații de bovine, care dețineau în total 12.652 de capete;
- 12 exploatații mixte de bovine și ovine, care aveau în total un efectiv de 12.959 de animale;
- 40 de exploatații de ovine, care dețineau în total 6.654 de capete;
- 4 ferme mixte de ovine-caprine, care dețineau în total 1.799 de capete;
- 10 exploatații avicole;
- 249 de exploatații apicole, care dețineau 16.014 familii de albine;
- 6 herghelii și o stațiune de montă, care aveau un efectiv total de 55 de capete;
- O exploatație de bizoni, care avea un efectiv de 18 animale.

Dintr-o altă perspectivă, conform datelor comunicate de APIA Covasna în luna mai 2023, la nivelul județului Covasna erau înregistrate 415 ferme, care dețineau peste 100 de animale, cele mai multe fiind localizate în Covasna (34), Bățani (22), Întorsura Buzăului (22), Brăduț (19), Zăbala (19), Zagon (19 și concentrând în total 44.540 de animale, adică mai mult de o treime din numărul total de animale deținut de fermele cu peste 100 de capete. La polul opus, cele mai puține ferme cu peste 100 de animale se regăseau în Malnaș (1), Arcuș (1), municipiul Sfântu Gheorghe (2), Moacșa (2) și Brateș (2).

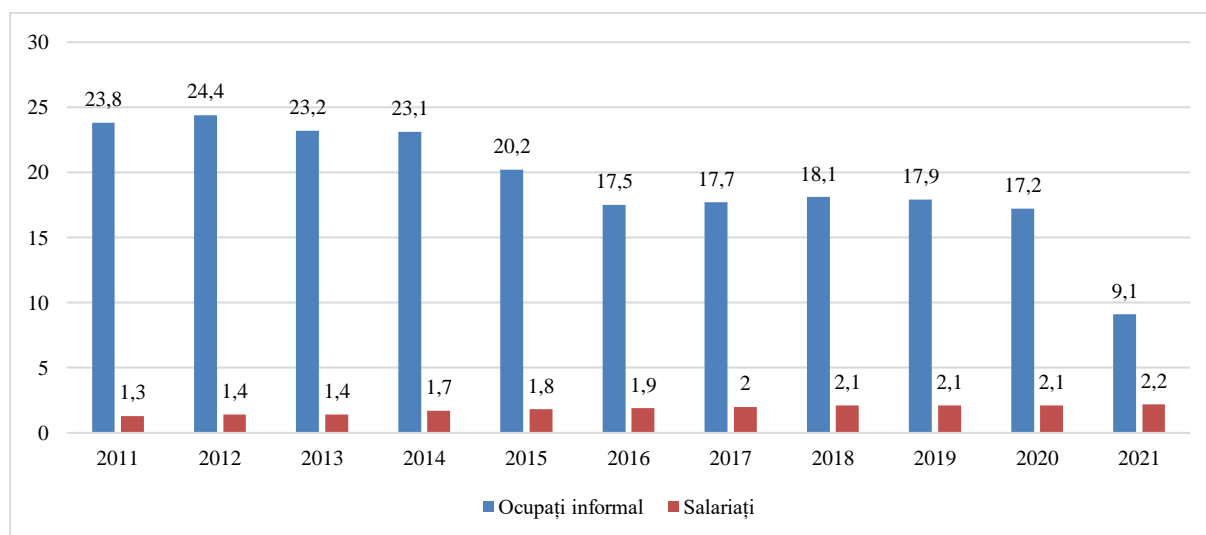
2.1.4. FORȚA DE MUNCĂ OCUPATĂ ÎN AGRICULTURĂ

Conform datelor INS, în anul 2021, în județul Covasna existau 9.100 de persoane ocupate în sectorul agriculturii, silviculturii și pescuitului, adică aproximativ 7,3% din totalul persoanelor în vârstă de muncă și aproximativ 11,7% din populația activă a județului. Aceste cifre plasau

agricultura printre principalele sectoare economice din județ în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, după industria prelucrătoare și comerț. Cu toate acestea, în comparație cu datele din 2011, numărul persoanelor ocupate în agricultură a înregistrat o scădere de aproximativ 14.700 de persoane (-14,7%), iar ponderea lor în totalul populației ocupate a scăzut de la 29,1% la 12,2%. Totuși, remarcăm faptul că rata de ocupare în agricultură din județul Covasna este mai mare decât media regională (de 9,1%) și națională (de 11,1%), context explicabil în contextul ponderii ridicate a populației care trăiește în mediul rural.

În anul 2021, numărul de salariați din agricultură era de doar 2.170 persoane, reprezentând 24,2% din totalul populației ocupate în agricultură, de unde rezultă că cea mai mare parte din populația ocupată în agricultură activează informal în acest domeniu. Prin urmare, restul de peste 6.930 de persoane practică agricultura de subzistență, în propria gospodărie sau pe micile loturi de teren din proprietate, pentru propriul consum și, în unele cazuri, pentru micul comerț (de exemplu, predarea laptelui la centrele de colectare, vânzarea animalelor pentru carne la abatoare sau târguri, a legumelor și brânzeturilor în piețele agroalimentare etc.). Aceste persoane sunt considerate vulnerabile din punct de vedere social, în condițiile în care nu au venituri stabile și, în multe cazuri, nu beneficiază de asigurări sociale sau de sistemul de pensii.

Figura 55 – Forța de muncă ocupată în sectorul agriculturii, silviculturii și pescuitului din județul Covasna (mii persoane), după statutul ocupațional, în perioada 2011-2021

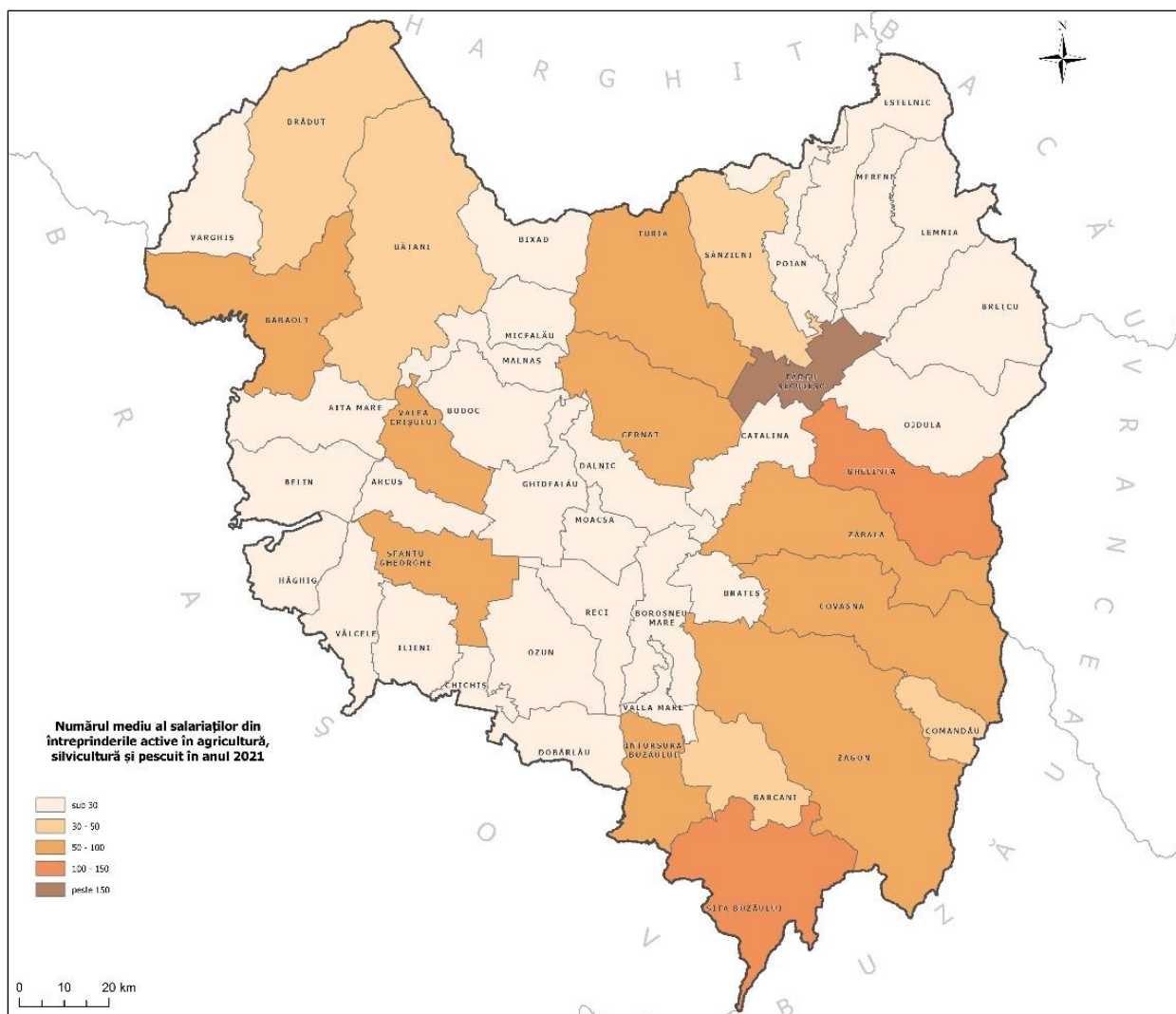

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Potrivit datelor furnizate de INS prin intermediul platformei Tempo online, în anul 2022, salariul mediu net din sectorul agricol a fost de 2.460 lei, fiind cu 20,5% mai mic decât media regională și cu 24,3% mai mic decât media națională. Cu toate acestea, trebuie menționat că în 2022, salariul mediu net crescuse de 2,8 ori în raport cu nivelul înregistrat în 2012. Această evoluție poate fi explicată prin competiția tot mai intensă dintre fermele de mari dimensiuni pentru a atrage specialiști în domeniu, coroborată cu interesul tot mai scăzut al tinerilor pentru activitățile agricole.

Conform datelor obținute la Recensământul General Agricol din 2020, în județul Covasna au fost identificate 48.407 de persoane care lucrau sau au lucrat în agricultură (ceea ce plasa județul pe penultimul loc la nivel regional), dintre care 98% lucrau în exploatații agricole fără personalitate juridică, iar 2% în cele cu personalitate juridică. În total, 28.318 bărbați (58,5%) și 20.089 de femei (41,5%) lucrau în exploatațiile agricole din județ.

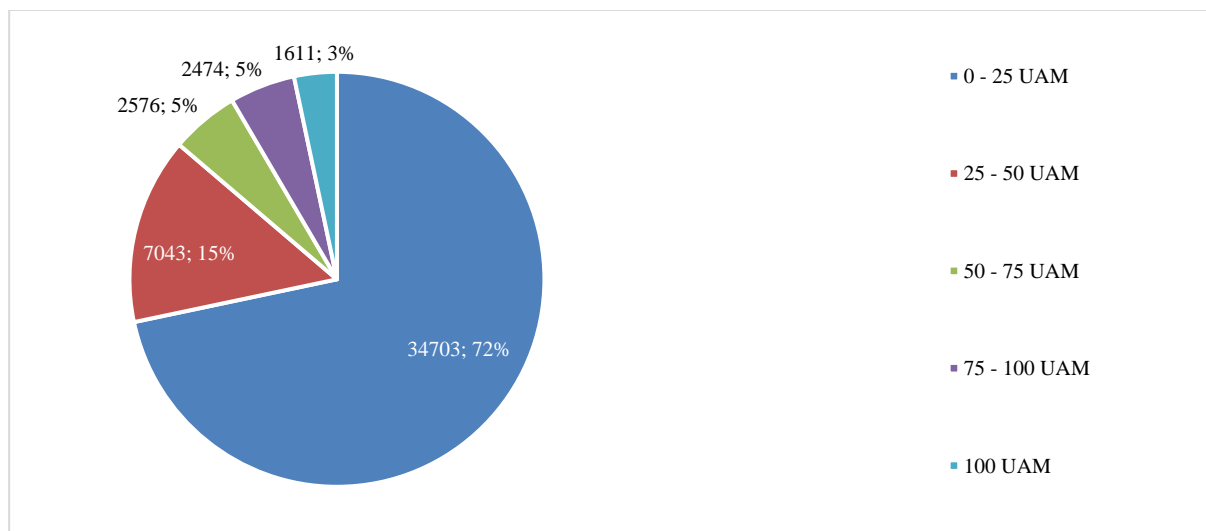
Figura 56 – Numărul mediu al salariaților din întreprinderile active în domeniul agriculturii, 2021

Sursa: prelucrare proprie după datele EDEMOS

Conform aceleiași surse de date, 48.407 de persoane au declarat că au desfășurat activități agricole în cursul anului, alocând între 0 și 100% dintr-o unitate anuală de muncă (225 de zile lucrate pe an). Totuși, această cifră nu reflectă numărul total de persoane ocupate în agricultură, deoarece include și activitățile agricole prestate de persoane care nu se bazează exclusiv pe această sursă de venit, precum pensionarii, angajații din industrie, construcții sau servicii, persoanele casnice sau șomerii. Din totalul celor care au practicat activități agricole, 34.703 (71,7%) au alocat mai puțin de 25% dintr-o unitate anuală de muncă, 7.043 (14,5%) între 25% și 50%, 2.576 (5,3%) între 50 și 75%, 2.474 (5,1%) între 75 și 100%, iar 1.611 (3,3%) au alocat 100% dintr-o unitate anuală de muncă pentru activități agricole.

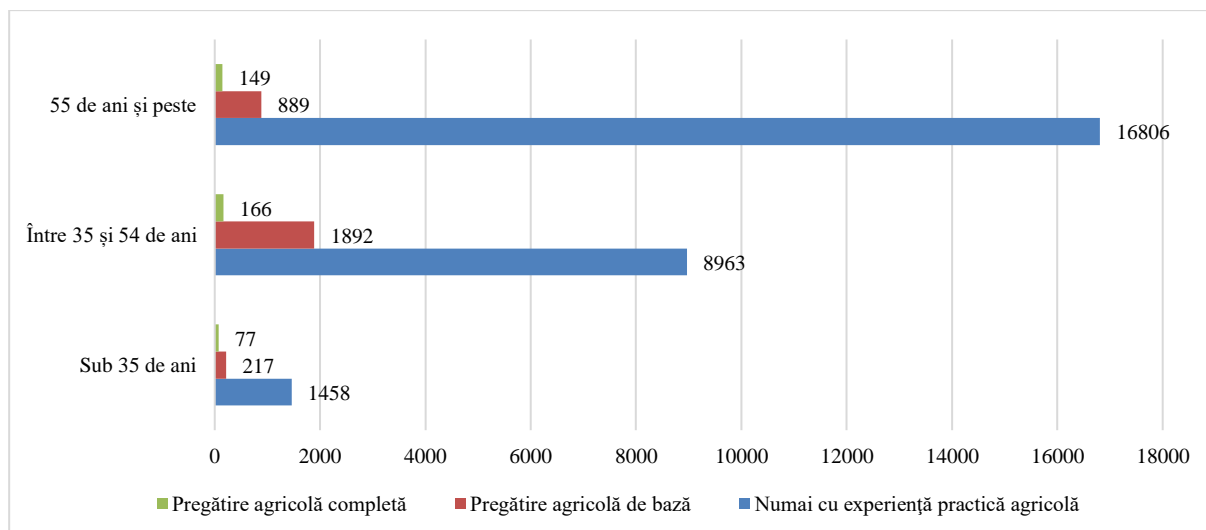
Figura 57 – Numărul de persoane care au lucrat în agricultură în județul Covasna, după timpul lucrat

Sursa: Recensământul General Agricol 2020

Aceeași sursă de date arată că în județul Covasna existau 30.617 de șefi de exploatații agricole. Din perspectiva vârstei, cea mai mare parte (58,3%) a acestora avea peste 55 de ani, iar următorii ca pondere erau cei cu vârste cuprinse între 35 și 55 de ani (36%), în timp ce doar 5,7% aveau sub 35 de ani. În ceea ce privește nivelul de instruire, majoritatea șefilor de exploatații agricole din Covasna (88,9%) aveau doar experiență practică, fiind urmași de cei cu pregătire agricolă de bază (9,8%), în timp ce numai 1,3% dețineau pregătire agricolă completă. Dintre cei cu pregătire agricolă completă, majoritatea aveau între 35 și 54 de ani (166 de persoane), în timp ce numărul tinerilor cu astfel de pregătire era cu 53,6% mai mic. Se pare că tinerii nu acordă o importanță crescută pregătirii în domeniul agricol, ceea ce duce la un număr scăzut de persoane tinere care devin fermieri, chiar și cu stimulentele financiare disponibile în special prin PNDR (actualul PNS).

Figura 58 – Numărul șefilor de exploatații agricole din județul Covasna, după grupa de vârstă și nivelul de instruire

Sursa: Recensământul General Agricol 2020

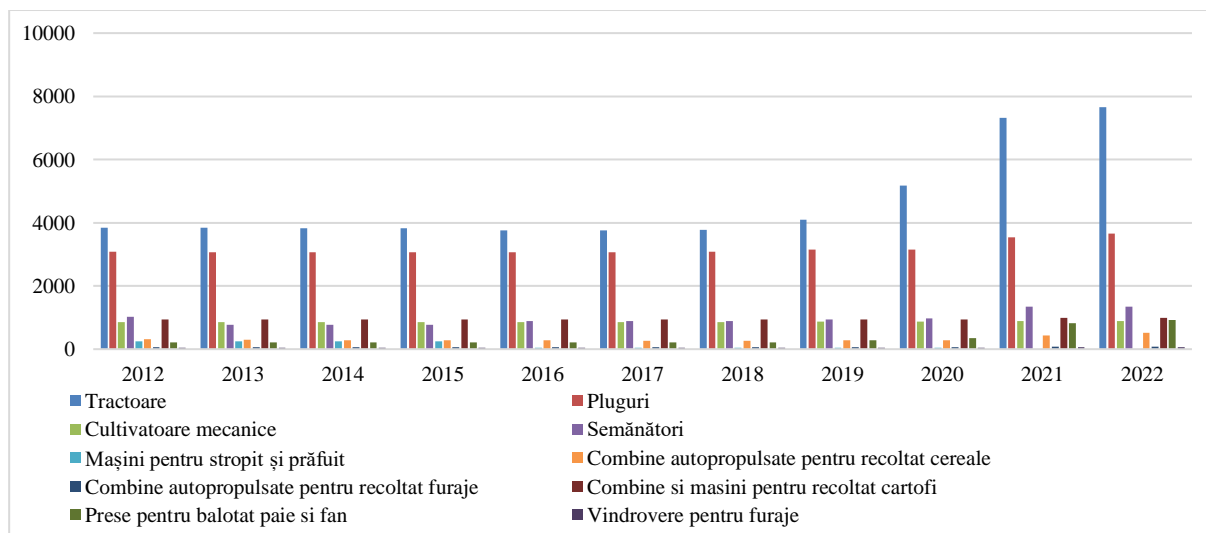
2.1.5. MECANIZAREA ȘI CHIMIZAREA AGRICULTURII

Mecanizarea agriculturii reprezintă un proces esențial în vederea creșterii producției din domeniu. Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la finalul anului 2022, județul Covasna avea un parc de utilaje agricole alcătuit din: 7.660 tractoare agricole fizice, 3.658 pluguri pentru tractor, 892 cultivatoare mecanice, 1.340 semănători mecanice, 524 combine autopropulsate pentru recoltat cereale, 80 combine autopropulsate pentru recoltat furaje, 990 combine și mașini pentru recoltat cartofi, 923 prese pentru balotat paie și fân și 62 vidrovere pentru furaje.

Comparativ cu anul 2011, constatăm că majoritatea mașinilor agricole din județul Covasna au înregistrat creșteri: numărul de prese pentru balotat paie și fân a crescut de 4,3 ori, de tractoare de 2 ori, de combine autopropulsate pentru recoltat cereale cu 69%, de vidrovere pentru furaje cu 63,2%, de semănători mecanice cu 30,9%, de combine autopropulsate pentru recoltat furaje cu 25% și de pluguri pentru tractor cu 19%. De asemenea, creșteri s-au înregistrat și în cazul combinelor și mașinilor pentru recoltat cartofi (+6%), respectiv al cultivatoarelor mecanice (+4,4%). În schimb, observăm că au dispărut complet mașinile de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică, în condițiile în care în anul 2012 numărul acestora ajungea la 248.

Dacă raportăm suprafața arabilă a județului Covasna (conform datelor DAJ Covasna pentru anul 2022) la numărul de tractoare din județ (potrivit datelor INS pentru anul 2022), constatăm că în județul Covasna se înregistrează în medie 10,9 hectare de suprafață arabilă per tractor, sub media regională de 18,3 ha/tractor, și mult sub media națională de 38,4 ha/tractor. În plus, în județul Covasna, ponderea numărului de tractoare agricole în totalul național este de 3,1%, iar ponderea altor echipamente agricole este următoarea: 2,3% pentru pluguri, 3,6% pentru cultivatoare mecanice, 1,9% pentru semănători mecanice, 2% pentru combinele autopropulsate pentru recoltat cereale, 7% pentru combinele autopropulsate pentru recoltat furaje, 18,4% pentru combinele și mașinile pentru recoltat cartofi, 4,6% pentru presele pentru balotat fân și paie și 5,1% din numărul total de vidrovere pentru furaje.

Figura 59 – Dinamica parcului de mașini și utilaje agricole din județul Covasna, 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

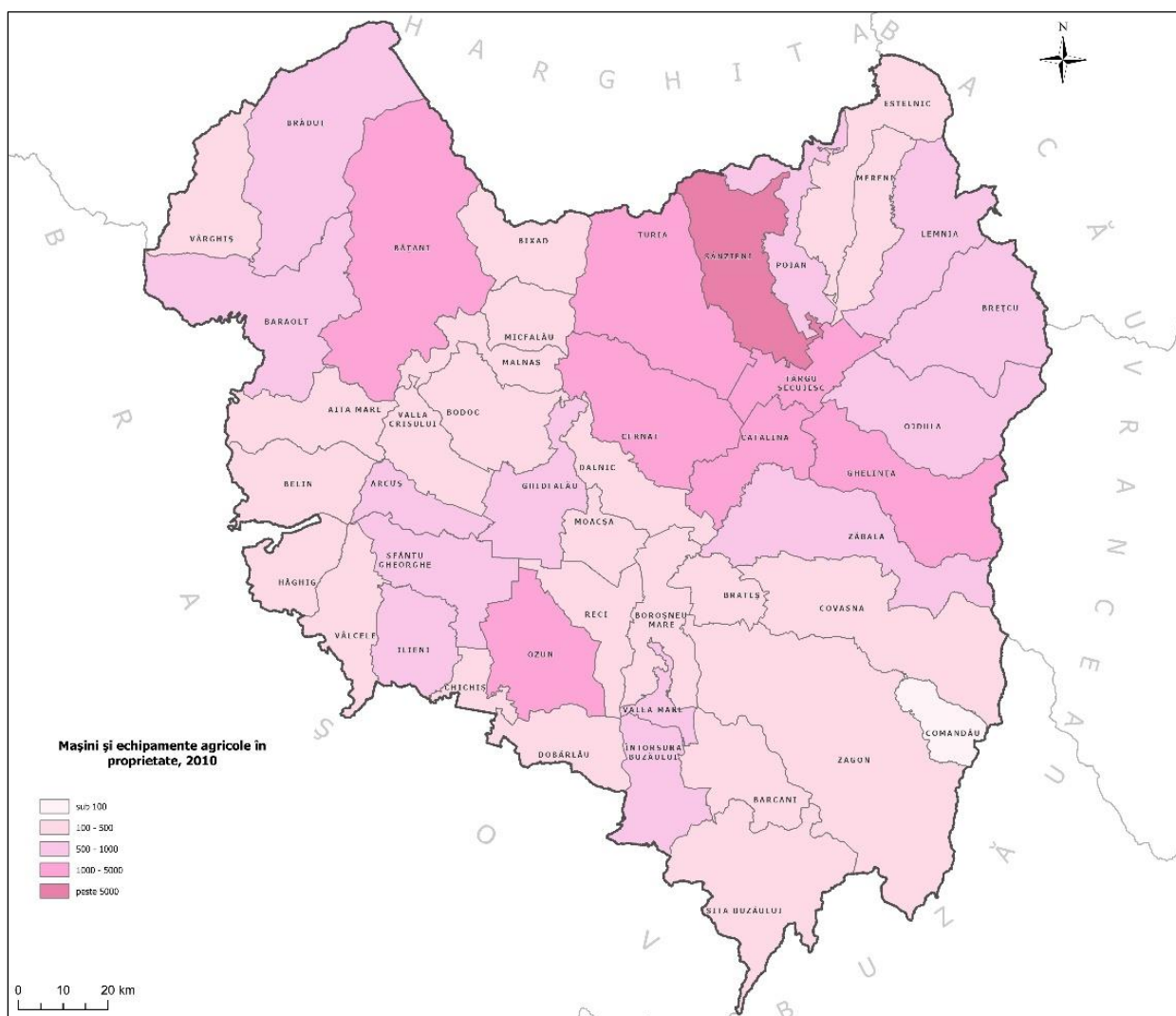
Analizând gradul de mecanizare la nivelul localităților, datele statistice Recensământul General Agricol pentru 2010 relevă următoarele:

- Cele mai multe tractoare agricole erau înregistrate în localitățile Sânzieni, Cernat, Arcuș, Turia și Târgu Secuiesc, în timp ce localitățile Comandău, Malnaș, Micfalău, Bixad și Estelnic aveau cel mai redus număr de tractoare.

- Cele mai multe pluguri pentru tractoare erau raportate de localitățile Sânzieni, Cernat, Catalina și Ozun. În schimb, un număr redus de pluguri pentru tractoare se înregistra în localitățile Comandău, Malnaș, Micfalău, Bixad și Estelnic;
- Un număr ridicat de cultivatoare mecanice se regăsea în localitățile Sânzieni, Cernat, Catalina, Ghelița și Târgu Secuiesc. La polul opus, localități precum Comandău, Micfalău, Sita Buzăului, Vârghiș și Malnaș raportau cel mai redus număr de astfel de utilaje agricole;
- Un număr mare de combinatoare se înregistra în localitățile Sânzieni, Cernat, Ghelița, Catalina și Turia, în timp ce în localitățile Comandău, Micfalău, Vârghiș, Sita Buzăului și Întorsura Buzăului se găseau cele mai puține combinatoare.
- Din numărul total de grape mecanice, cele mai multe se regăseau în localitățile Sânzieni, Valea Mare, Ghelița, Catalina și Ozun, iar ce cele mai puține erau localizate în Comandău, Bixad, Sita Buzăului, Malnaș și Vârghiș;
- În cazul semănătorilor cu tracțiune mecanică, cele mai multe erau înregistrate în localitățile Sânzieni, Ghelița, Ozun, Turia și Cernat, în timp ce în localitățile Comandău, Sita Buzăului, Întorsura Buzăului, Dobârlău și Valea Mare se înregistra cel mai redus număr;
- Cele mai multe mașini pentru împrăștiat îngrășăminte se găseau în localitățile Sânzieni, Cernat, Târgu Secuiesc, Ozun și Catalina, în timp ce localități precum Comandău, Sita Buzăului, Valea Mare, Întorsura Buzăului și Barcani raportau cel mai redus număr de utilaje de acest tip;
- Din totalul de mașini pentru erbicidat și executat tratamente, cele mai multe se aflau în localitățile Sânzieni, Catalina, Cernat, Turia și Ghelița, în timp ce în localități precum Comandău, Sita Buzăului, Micfalău și Întorsura Buzăului nu era înregistrat niciun utilaj de acest tip;
- Un număr mare de motocositoare se regăseau în localitățile Bățani, Întorsura Buzăului, Sânzieni, Brăduț, Barcani. În schimb, localitățile Moacșa, Comandău, Brateș, Vâlcele și Dalnic aveau un număr mic de motocositoare;
- Raportat la combinele autopropulsate pentru recoltat cereale și culturi oleaginoase, cele mai multe se regăseau în localitățile Sânzieni, Ghelița, Ozun, Arcuș și Valea Mare. În schimb, în localitățile Întorsura Buzăului, Barcani, Sita Buzăului, Estelnic și Comandău nu erau înregistrate utilaje de acest tip.
- În privința combinelor autopropulsate pentru recoltat furaje, sfeclă de zahăr și cartofi, cele mai multe se regăseau în localitățile Sânzieni, Turia, Cernat, Târgu Secuiesc și Ozun, în timp ce în localitățile Comandău, Valea Mare și Malnaș nu erau înregistrate utilaje de acest tip.

Figura 60 – Numărul de mașini și echipamente agricole din județul Covasna

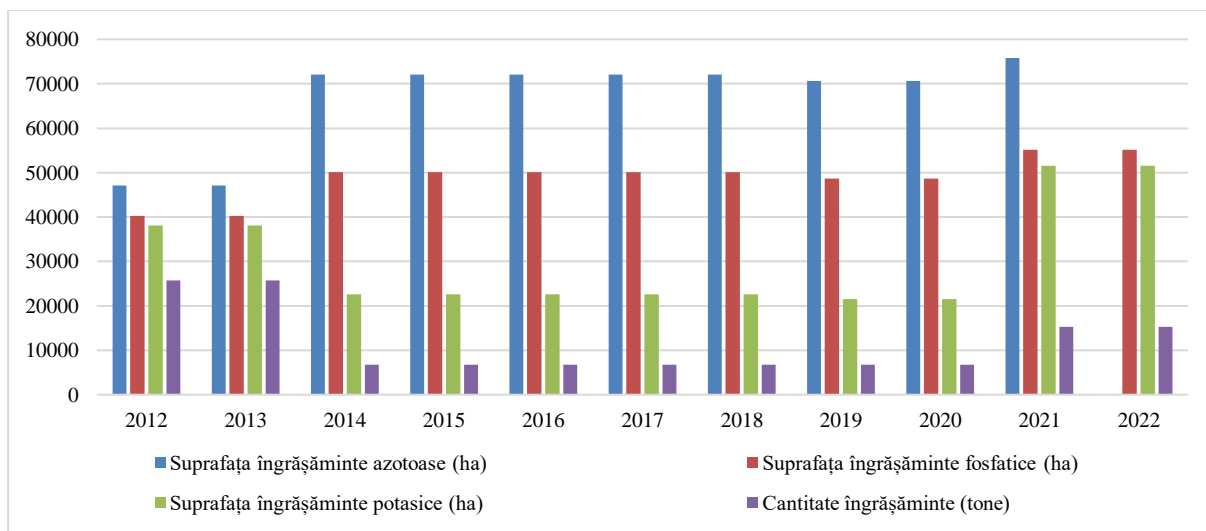

Sursa: prelucrare proprie după Recensământul General Agricol 2010

În ceea ce privește utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură, conform datelor INS din 2022, în județul Covasna suprafața pe care s-au aplicat îngrășăminte chimice a fost de 75.846 ha. Îngrășăminte azotoase au fost utilizate pe o suprafață de 75.846 ha, îngrășămintele fosfatice pe 55.190 ha și cele potasice au fost utilizate pe o suprafață de 51.540 ha. Îngrășămintele naturale au fost utilizate pe o suprafață de 1.200 ha. În comparație cu anul 2012, suprafața pe care au fost utilizate îngrășăminte azotoase a crescut cu 60,9%, cea pe care s-au aplicat îngrășăminte fosfatice cu 37,1%, iar suprafața pe care s-au aplicat îngrășăminte potasice a crescut cu 35,3%.

Din punct de vedere cantitativ, în anul 2022 s-au utilizat 15.323 de tone de substanță activă de îngrășăminte chimice, din care 5.603 tone au fost de îngrășăminte azotoase, 4.504 tone de îngrășăminte fosfatice și 5.216 tone de îngrășăminte potasice. Comparativ cu cantitatea de îngrășăminte chimice utilizată în agricultură în anul 2012, observăm o scădere cu 40,4%.

Figura 61 – Suprafețe pe care s-au folosit îngrășăminte chimice și cantitatea acestora, la nivelul județului Covasna, în perioada 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

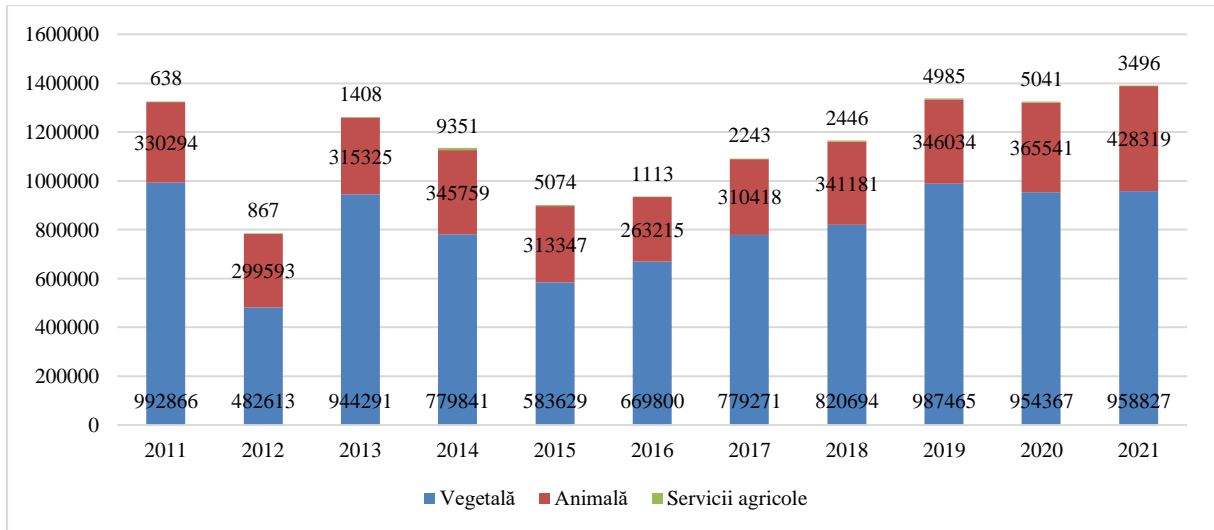
În anul 2022, conform datelor Institutului Național de Statistică, pesticidele au fost utilizate în agricultură după cum urmează: insecticidele pe o suprafață de 70.000 ha, fungicidele pe 45.000 ha, iar erbicidele pe o suprafață de 32.500 ha. Comparativ cu anul 2012, suprafața pe care au fost aplicate insecticide a crescut de aproape 2,5 ori, cea de fungicide a crescut cu 13,8%, însă suprafața pe care au fost utilizate erbicide a scăzut cu 21,1%. Cantitatea totală de pesticide administrată în județ a fost de 174.994 kg, de aproape 2,6 ori mai mare decât cantitatea utilizată în anul 2012.

2.1.6. VALORIFICAREA PRODUSELOR AGRICOLE

În anul 2021, conform INS, la nivelul județului Covasna, valoarea producției agricole a fost de 1.390,6 milioane lei. Față de anul 2011, aceasta a înregistrat o creștere de circa 5%. Pe ramuri agricole, din valoarea totală a producției agricole, valoarea producției vegetale a fost de 958,8 milioane lei (68,9% din totalul producției agricole), a celei animale de 428,3 milioane lei (30,8%), iar valoarea serviciilor agricole a fost de 3,5 milioane lei (0,3%).

Producția agricolă din județul Covasna a reprezentat 1,3% din producția agricolă totală a României, mai exact 1,3% din producția agricolă vegetală, 1,5% din producția animală și 0,2% din serviciile agricole. Județul Covasna a avut o pondere de 12,4% în producția agricolă totală a Regiunii de Dezvoltare Centru. În acest sens, județul Covasna a contribuit cu 13,5% la producția vegetală regională, cu 10,5% la producția animală regională și cu 5,6% la serviciile agricole regionale.

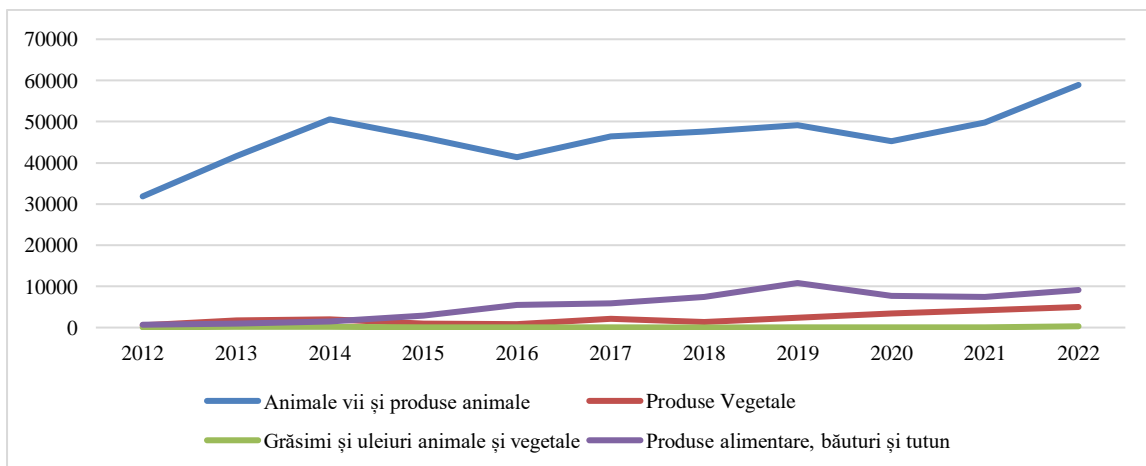
Figura 62 – Valoarea producției agricole a județului Covasna (mii lei),
 pe subramuri, în perioada 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În anul 2022, exporturile de produse agroalimentare realizate de companiile din județul Covasna au însumat circa 73,3 milioane de euro, reprezentând doar 15,3% din totalul exporturilor județene. Acestea erau alcătuite din 80,4% animale vii și produse animale, 12,4% produse alimentare, băuturi și tutun, 6,8% produse vegetale și 0,4% grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală. În realitate, valoarea reală a exporturilor din județul Covasna este mai mare, o parte semnificativă a acestora fiind realizată de către companii înregistrate în București sau în alte județe din țară.

Figura 63 – Exporturile FOB (mii euro) de produse agroalimentare realizate de companiile din județul Covasna, 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

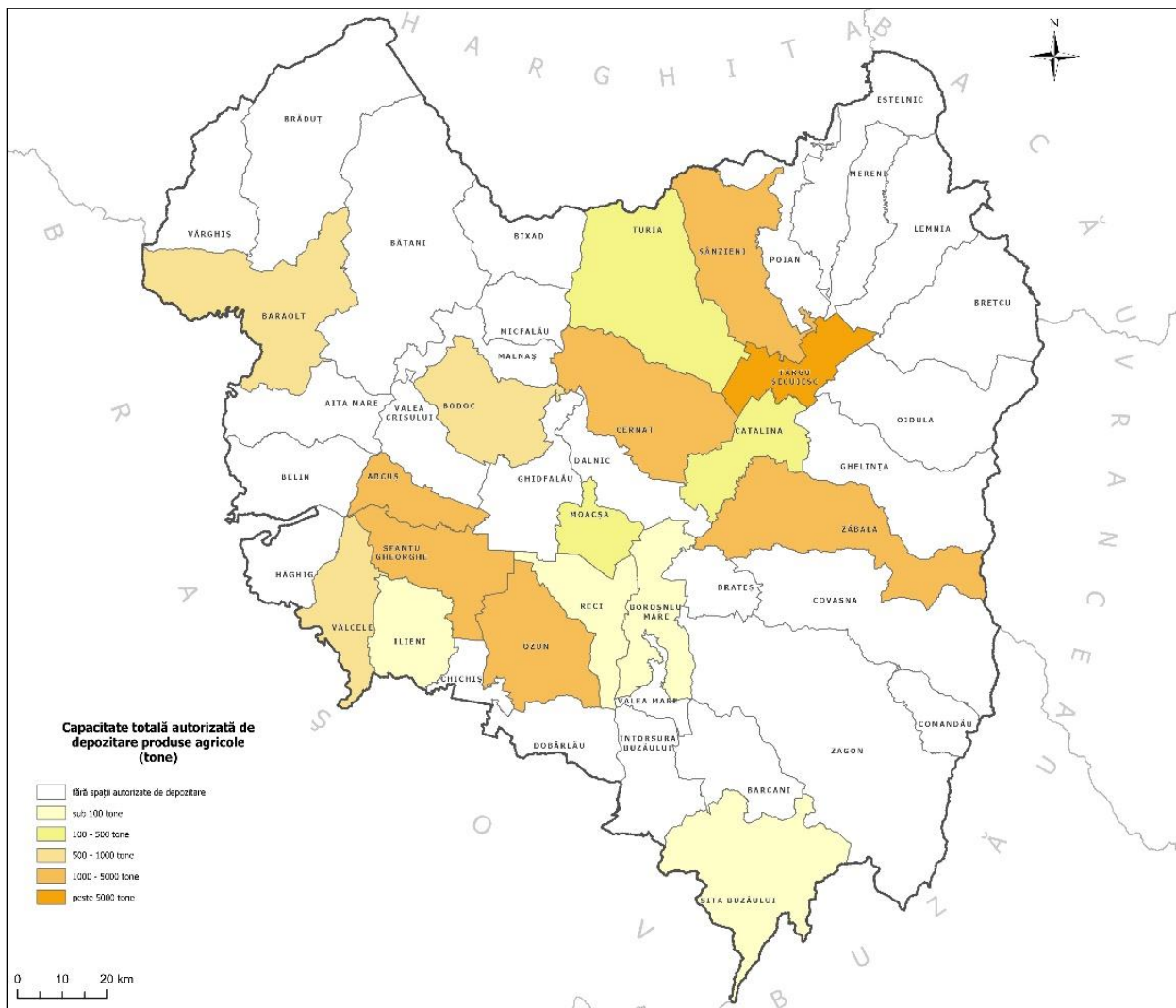
Dacă ne referim la punctele de procesare a materiilor prime agricole din județul Covasna, conform datelor furnizate de DSVSA Covasna, putem identifica următoarele categorii de unități autorizate: 30 de carmangerii, 22 de măcelării, 120 de centre de prelucrare a laptelui integrat în cadrul exploatației, un centru de extracție și colectare a mierii și a altor produse apicole, 3 stupine, 18 de fabrici de pâine, 33 de patiserii/covrigării, 22 de unități mixte de fabricare a pâinii, prăjiturilor și a produselor de patiserie, 7 mori de cereale, 14 unități de producție a conservelor de legume și fructe, 11 unități de producție a sucurilor de fructe și legume, 3 unități de prelucrare și

conservare a cartofilor, 9 unități de fabricare produse zaharoase, o unitate de producție a pastelor făinoase, 2 unități de fabricare a condimentelor, o unitate de producție a ceaiului și cafelei, 180 unități de producție a altor produse alimentare, o unitate de fabricare a băuturilor distilate, 2 unități de producție a berii, o unitate de fabricare a înghețatei, un centru de sacrificare iepuri.

La acestea se adaugă unitățile de comercializare a produselor alimentare, de cazare și de alimentație publică, respectiv: 568 de restaurante, 15 pizzerii, 79 de cantine, 6 laboratoare de cofetărie/patiserie, 24 de cofetării/patiserii, 52 de pensiuni turistice, 986 de magazine alimentare, 3 puncte gastronomice locale, 25 de hipermarket-uri și supermarket-uri, 2 puncte de vânzare prin internet, 14 puncte mobile de vânzare, 3 târguri, expoziții de produse alimentare, 18 depozite alimentare, 32 de unități de catering, 1 magazin de desfacere a produselor piscicole etc. Per ansamblu, aceste unități contribuie la dezvoltarea și valorificarea superioară a producției agricole din județ.

Referitor la capacitatea de depozitare a produselor agricole, în județul Covasna sunt înregistrați 26 de operatori care dispun de spații de depozitare autorizate de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, cu o capacitate totală de 30.940 de tone. Din capacitatea totală, 19.661 de tone erau în magazine și 11.279 de tone în silozuri. Cele mai mari depozite sunt amplasate în Târgu Secuiesc, Sfântu Gheorghe, Cernat, Arcuș și Chilieni.

Figura 64 – Capacitatea de depozitare a produselor agricole în județul Covasna

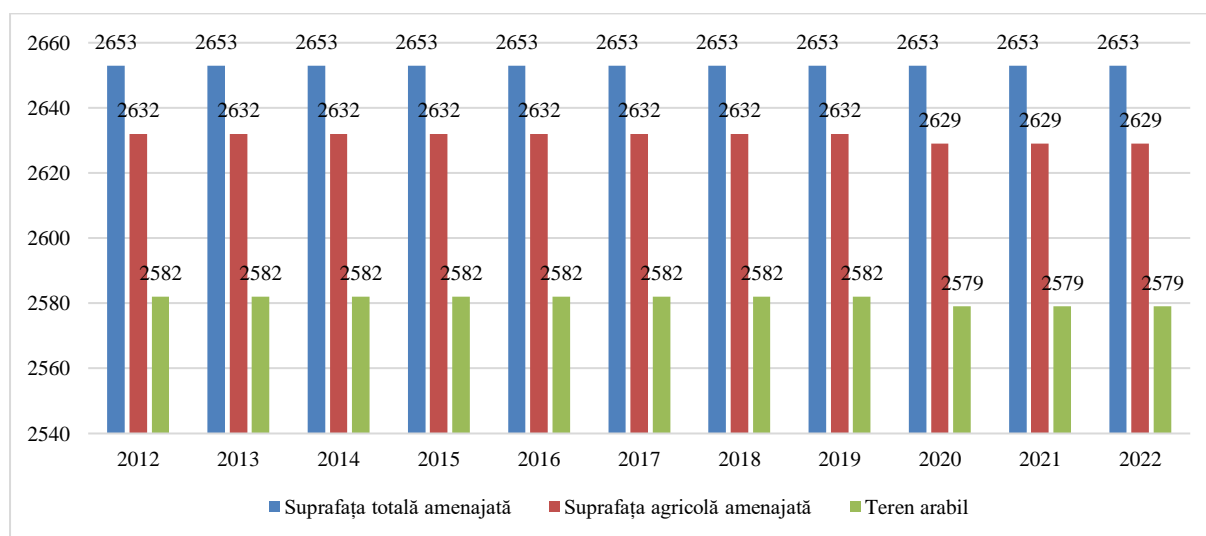

Sursa: prelucrare proprie, după datele MADR

2.1.7. INFRASTRUCTURI ȘI SERVICII-SUPPORT PENTRU AGRICULTURĂ. STRUCTURI ASOCIATIVE

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2022, în județul Covasna, era amenajată o suprafață de 2.653 ha pentru irigații, din care 2.629 ha reprezentau terenuri agricole, iar 2.579 ha erau teren arabil. Această suprafață totală destinată irigațiilor reprezintă doar 3,18% din întreaga suprafață arabilă a județului. Observăm că în intervalul de timp cuprins între 2012 și 2022, suprafețele amenajate pentru irigații nu au înregistrat schimbări semnificative.

Figura 65 – Suprafața terenurilor (ha) amenajate cu lucrări de irigații din județul Covasna, 2012-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Administrarea infrastructurii principale de irigații din județul Covasna se realizează de către Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare (ANIF) – Filiala Teritorială pentru Îmbunătățiri Funciare Covasna, care se află în subordinea Ministerului Agriculturii. Conform informațiilor ce ne-au fost puse la dispoziție de către această agenție, ANIF, prin Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Covasna, are în administrare 3 amenajări de irigații, în suprafață totală de 4.087 ha, după cum urmează:

- Amenajarea Câmpu Frumos, în suprafață de 2.988 ha, având ca sursă de apă Râul Olt;
- Amenajarea Moacșa, în suprafață de 1.300 ha, având ca sursă de apă Lacul de Acumulare Pădureni;
- Amenajarea Brateș, în suprafață de 460 ha, având ca sursă de apă Râul Negru.

În cadrul Amenajării Câmpu Frumos, Stația de Bază de Pompare pentru irigații a fost reabilitată prin PNI, fiind finalizată în 2020, cu o investiție totală de 3.475.185,84 lei. Această infrastructură principală deservește 3 organizații ale utilizatorilor de apă pentru irigații (OUAI-uri), și anume:

- O.U.A.I. Ghidfalău – pe o suprafață de 987 ha;
- O.U.A.I. Sfântu Gheorghe - pe o suprafață de 986 ha;
- O.U.A.I. Ozun - pe o suprafață de 1.015 ha, cu mențiunea ca acest OUAI a preluat prin protocol infrastructura secundară de irigații doar în anul 2020, urmând să găsească soluțiile potrivite pentru reabilitarea acesteia.

Pentru anul 2021, în Amenajarea Câmpu Frumos s-au încheiat contracte de asigurare a nivelului optim al apei pentru irigații la stațiile de punere sub presiune și alte puncte de livrare,

pentru o suprafață totală de 1.973 ha. Pentru reabilitarea infrastructurii secundare din această amenajare s-au accesat fonduri europene prin măsura 1.2.5. - de către O.U.A.I. Ghidfalău, iar prin submăsura 4.3 - de către O.U.A.I. Sfântu Gheorghe, aceasta din urmă având în acest moment în derulare un proiect aflat în etapa a II-a și reabilitând, astfel, integral, întreaga infrastructură secundară de irigații pe care o deține.

În Amenajarea Moacșa, O.U.A.I. Moacșa a încheiat un contract sezonier pentru asigurarea nivelului optim al apei pentru irigații pentru o suprafață de 1.284 ha, urmând ca în momentul înscrierii acestei amenajări în Anexa 2 la H.G. nr. 793/2016, aceasta să devină viabilă și să se găsească soluțiile potrivite pentru reabilitare. În anul 2020 s-au efectuat lucrări de întreținere și reparații la canalul de aducțiune de la lacul de acumulare Moacșa-Pădureni.

Amenajarea Brateș se află în stadiul de înființare a unui O.U.A.I. pentru preluarea de către acesta prin protocol a infrastructurii secundare de irigații, în vederea reabilitării și exploatarei eficiente. În anul 2022 a fost irigată o suprafață de 2.423,1 ha.

Pentru anul 2022, în Amenajarea Câmpu Frumos s-au încheiat contracte pentru asigurarea nivelului optim al apei pentru irigații la stațiile de punere sub presiune și alte puncte de livrare, pentru o suprafață totală de 1.973 ha.

Situația intabulărilor în cartea funciară a imobilelor din amenajările de Î.F. este următoare:

- Nr total al UAT-urilor pe raza cărora există infrastructură de Îmbunătățiri Funciare – 33;
- Nr. de UAT-uri în care s-a finalizat intabularea infrastructurii de Î.F.- 11;
- Nr. de UAT-uri în care intabularea infrastructurii de Î.F. este în lucru - 22¹³.

Conform INS, în anul 2022, în județul Covasna a fost amenajată o suprafață de 44.370 ha pentru lucrări de desecare. Din această suprafață, 41.769 ha erau terenuri agricole, iar 23.687 ha erau terenuri arabile (28,4% din suprafața totală arabilă a județului). Pe o altă suprafață, de circa 8.078 ha (9,7% din suprafața arabilă totală), au fost amenajate lucrări de combatere a eroziunii și de ameliorare a terenurilor, dintre care 7.838 ha aveau destinație agricolă, iar 4.217 ha erau terenuri arabile.

În ceea ce privește amenajările cu lucrări de ameliorare și combatere a eroziunii solului, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare, prin Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Covasna, are în administrare 8 amenajări, după cum urmează:

- Amenajare desecare gravitațională Poian – Estelnic, în suprafață de 2.760 ha;
- Amenajare desecare gravitațională Lunga – Ghelința, în suprafață de 3.790 ha;
- Amenajare desecare gravitațională Ghelința – Brateș, în suprafață de 8.582 ha;
- Amenajare desecare gravitațională Boroșneu Mare, în suprafață de 9.700 ha;
- Amenajare desecare gravitațională (2.502 ha) și combaterea eroziunii solului (4.096 ha) Apata Mal Drept;
- Amenajare desecare gravitațională (3.598 ha) și combaterea eroziunii solului (3.446 ha) Sânpetru – Racoș;
- Amenajare desecare gravitațională Râul Negru, în suprafață de 4.328 ha;
- Amenajare desecare gravitațională Chichiș – Ilieni, în suprafață de 1.100 ha.

În februarie 2021 s-a realizat lucrarea de I+R pentru amenajarea de desecare Ghelința-Brateș - "Lucrări de întreținere și reparații în amenajările de îmbunătățiri funciare din cadrul Filialelor Teritoriale ale Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare 41", Lotul III, Lucrări de I+R la infrastructura de IF în amenajarea de desecare Ghelința-Brateș, în valoare de 218.204,49 lei.

ANIF FTIF Covasna a întocmit o Notă Conceptuală și o Temă de Proiectare pentru Reabilitarea Amenajării de desecare Hărman-Prejmer pentru „Modernizarea sistemului de

¹³ Informarea privind raportul de activitate pe anul 2021 și semestrul I 2022 al ANIF – Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Covasna – Instituția Prefectului Județului Covasna

eliminarea a excesului de apă din sol, amenajarea HĂRMAN PREJMR”, în valoare de 4.433.920,94 lei (cu TVA).

De asemenea, ANIF FTIF Covasna monitorizează canalele de desecare și lucrările de combatere a eroziunii solului aflate în administrarea sa și realizează acțiuni de înregistrare sistematică a imobilelor din administrare, conform Legii cadastrului și publicității imobiliare, actualizată.

Din rândul instituțiilor publice care sprijină activitatea din domeniul agricol în județul Covasna, le amintim pe următoarele:

- Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna – serviciu public deconcentrat, responsabil cu implementarea politicilor și strategiilor MADR, în domeniile de activitate ale acestuia, statistica, asistența tehnică, informarea, îndrumarea și consilierea pentru obținerea fondurilor europene și naționale în rândul fermierilor, efectuarea activităților de monitorizare, inspecții și control în domeniile în care activează etc.
- Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Covasna – asigură controlul și reglementarea sectorului sanitar-veterinar și pentru siguranța alimentelor;
- Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Semințelor și a Materialului Săditor Harghita, Filiala Covasna – efectuează controale în cadrul laboratoarelor de specialitate, autorizează și monitorizează agenții economici din domeniu. Supraveghează activitatea din domeniul semințelor și a materialului săditor.
- Oficiul Fitosanitar Județean Covasna – se ocupă cu controlul persoanelor fizice sau juridice care desfășoară activități cu produse de protecție a plantelor, a prevenirii și interzicerii comercializării și utilizării pe teritoriul României a produselor de protecție a plantelor care se află în afara parametrilor de omologare, a acelor care prezintă risc pentru sănătatea publică, siguranța alimentelor și mediul înconjurător.
- Oficiul Județean de Zootehnie Covasna – monitorizează situația în ceea ce privește reproducția, exploatarea și ameliorarea animalelor, precum și conservarea resurselor de natură genetică la animale.
- Filiala teritorială de îmbunătățiri funciare Covasna – instituție cu activitate de exploatare, întreținere și reparații a amenajărilor de irigații, exploatare, întreținere și reparații a amenajărilor de desecare prin pompare, respectiv desecare gravitațională, exploatare, întreținere și reparații a amenajărilor de combaterea eroziunii solului.
- Agenția Domeniilor Statutului Covasna, cu atribuții în domeniul arendării și concesiunii terenurilor cu destinație agricolă proprietate publică și privată a statului;
- Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Covasna – coordonează și gestionează fondurile europene pentru implementarea măsurilor de sprijin finanțate din Fondul European pentru Garantare în Agricultură;
- Oficiul Județean pentru Finanțarea Investițiilor Rurale Covasna – se ocupă cu implementarea tehnică și financiară a Fondului European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR).

Conform datelor transmise de Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna pentru anul 2022, la nivelul județului existau 9 grupuri de producători de lapte și produse lactate, 2 grupuri de producători de lemn, un grup de producători de cereale și un grup de producători de cereale și cartofi recunoscute de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Tabel 11 – Grupuri de producători din județul Covasna recunoscute de MADR, 2022

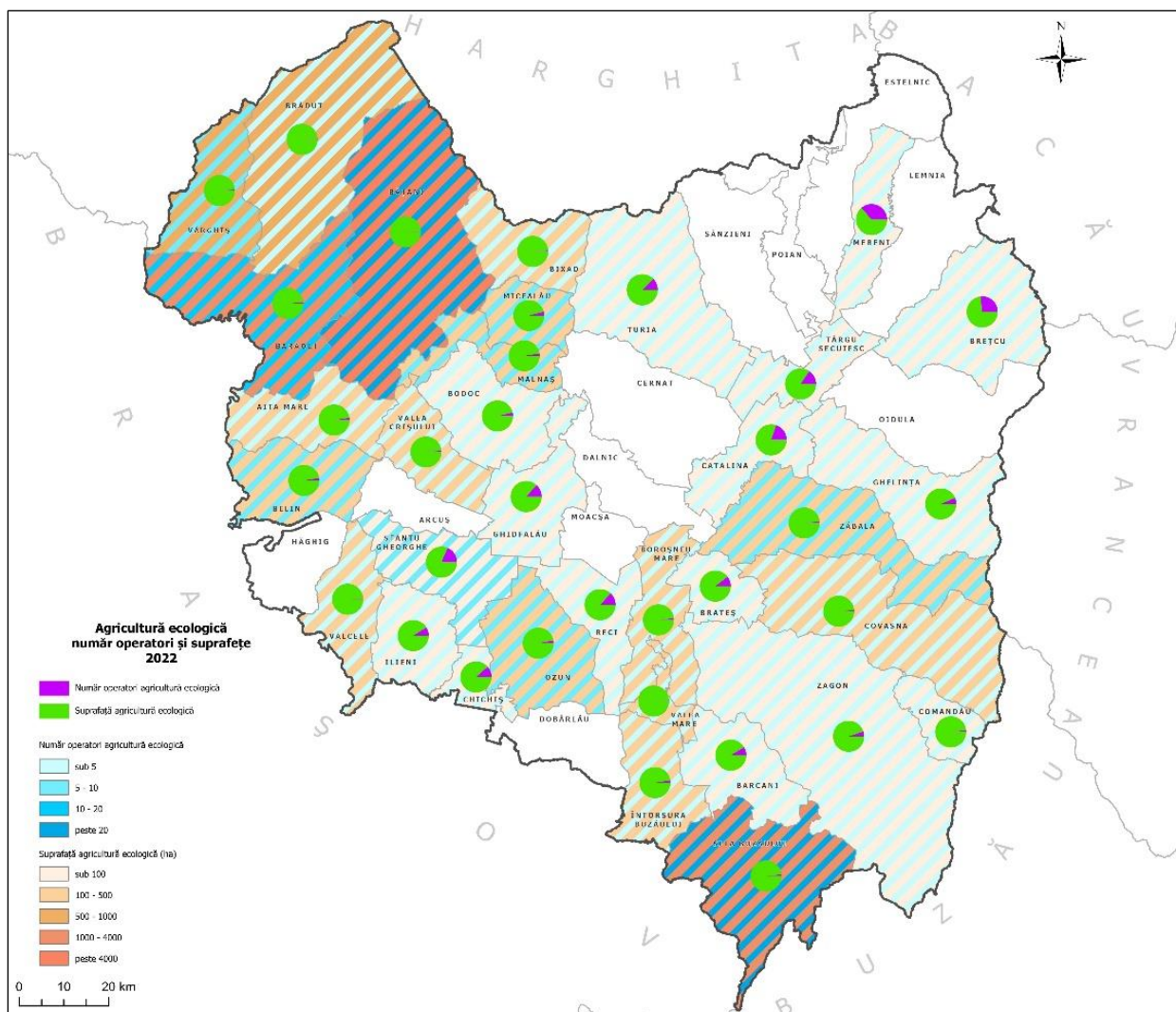
NR. CRT.	GRUP DE PRODUCATORI	LOCALITATEA	PRODUS
1	COMPOSESORATUL DE PĂDURE ȘI PĂȘUNE BĂȚANII MICI	Comuna Bățani, Sat. Bățanii Mici, nr. 227	Lemn
2	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE BOVINE HERCULIAN	Sat Herculian, com. Bățeni, nr. 50,	Lapte și produse lactate
3	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE ANIMALE „VÎRGHIS”	Comuna Vîrghiș, nr.18	Lapte și produse lactate
4	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE ANIMALE DOBOȘENI	Sat. Doboșeni, nr.176 (146), com. Brăduț,	Lapte și produse lactate
5	COMPOSESORATUL DOBOȘENI	Sat. Doboșeni, str. Principala, nr. 143	Lemn
6	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE ANIMALE DOMESTICE „FENYVES”	Com. Aita Mare, sat. Aita Medie, nr. 38	Lapte și produse lactate
7	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE BOVINE “SZEGED”	Com. Aita Mare, nr. 206	Lapte și produse lactate
8	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE BOVINE „BAT”	Com. Belin, nr. 390	Lapte și produse lactate
9	SOCIETATEA AGRICOLĂ SPICOM	Comuna Arcuș	Cereale
10	SOCIETATEA AGRICOLĂ SPICOM	Comuna Arcuș	Lapte și produse lactate
11	SC FERMA CERNAT SRL	Comuna Cernat, sat Cernat, nr. 654/C,	Cartofi, Cereale
12	ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE BOVINE BRATEȘ	Comuna Brateș, sat. Brates, nr. 240	Lapte și produse lactate
13	AGRO-AITA COOPERATIVĂ AGRICOLĂ	Comuna Aita Mare, sat. Aita Mare, nr. 134	Lapte și produse lactate Cereale

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna

Potrivit aceleiași surse de date, în anul 2022, în ramura agriculturii ecologice existau 182 de operatori înregistrați la nivelul județului Covasna, dintre care 166 erau producători, 7 procesatori, 7 distribuitori, un operator de floră spontană și un exportator. Suprafața totală înregistrată pentru agricultura ecologică era de 11.373,54 ha, din care 6.806,02 ha erau certificate în acest scop. În funcție de distribuția producătorilor pe UAT-uri, cei mai mulți erau înregistrați în Bățani (27), Sita Buzăului (21) Baraolt (16), Belin (8), Micfalău (8) și Sfântu Gheorghe (8). Pe de altă parte, în localitățile Sânzieni, Poian, Ojdula, Moacșa, Lemnia etc. nu erau înregistrați producători în această ramură. Cele mai mari suprafețe înregistrate pentru agricultură ecologică se regăsesc în localitățile Bățani (4.267,48 ha), Sita Buzăului (1.365,85 ha), Baraolt (1165,64 ha), Vârghiș (570,7 ha) și Brăduț (568,92 ha).

Figura 66 – Operatori și suprafețe certificate pentru agricultura ecologică în județul Covasna, 2022

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna

În județul Covasna funcționează și Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Cartof Târgu Secuiesc. Stațiunea are drept scop cercetarea în genetică și ameliorare, producere de sămânță, tehnologia culturii cartofului, protecția culturii cartofului. În anul 2020, trei soiuri de cartof create la stațiune au fost premiate cu diplomă de excelență și medalie de aur la Salonul Internațional al Cercetării Științifice și Inovării, care s-a desfășurat la Cluj-Napoca. De asemenea, în același an stațiunea a depus documentația pentru omologarea a trei soiuri noi de cartof la Institutul de Stat pentru Testarea și Înregistrarea Soiurilor București, iar alte 6 linii noi se aflau în testare. O altă realizare a SCDC Târgu Secuiesc o reprezintă modernizarea laboratorului de producere a cartofului pentru sămânță prin utilizarea biotehnologiilor, în vederea multiplicării rapide a soiurilor de cartof autohtone. Această investiție a fost susținută din bugetul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șișești” București.¹⁴

¹⁴ <https://mesageruldecovasna.ro/medalie-de-aur-pentru-3-soiuri-de-cartofi-create-la-scdc-tg-secuiesc/>

2.2. SILVICULTURA

2.2.1. RESURSE FORESTIERE

Conform datelor INS pentru anul 2022, suprafața totală a fondului forestier din județul Covasna este de 171.700 ha, dintre care 65.100 ha (37,9%) reprezintă păduri de rășinoase, 104.900 ha (61,1%) păduri de foioase, iar restul reprezintă alte tipuri de terenuri forestiere. Astfel, județul Covasna concentrează circa 13,5% din suprafața fondului forestier de la nivelul regiunii Centru (ultimul loc) și circa 2,6% din cel existent la nivel național.

Astfel, suprafața acoperită cu păduri și alte tipuri de vegetație forestieră ocupă 46,3% din suprafața totală a județului, clasând Covasna pe locul 4/41 în țară (după Suceava, Caraș-Severin și Vâlcea). Cele mai mari suprafețe acoperite cu păduri se regăsesc în localitățile Zagon (20.592 ha), Covasna (9.552 ha), Bățani (9.487 ha), Sita Buzăului (8.912 ha) și Turia (8.261 ha). În altă ordine de idei, în localitățile Catalina, Târgu Secuiesc, Valea Mare, Ilieni și Moacșa, suprafața fondului forestier nu depășește 1.000 ha.

Raportat la datele din 2014 privind structura fondului funciar de la nivelul județului Covasna, se observă că dintr-un total de 165,161 ha reprezentând suprafață acoperită cu păduri și cu vegetație forestieră, 57,2% sunt deținute de proprietari privați (persoane fizice și juridice), iar restul de 42,8% aparțin statului român și UAT-urilor din județ.

Prin intermediul celor patru ocoale silvice (Brețcu, Comandău, Covasna și Tălișoara), Direcția Silvică Covasna se ocupă de administrarea și furnizarea de servicii silvice pentru suprafețele de fond forestier proprietate publică ale statului sau ale altor proprietari din județul Covasna. Pădurile gestionate de Direcția Silvică Covasna sunt amplasate în interiorul Carpaților de Curbură și acoperă aproximativ 46% din suprafața totală a județului. În ceea ce privește altitudinea, aceste păduri sunt cuprinse între 500 de metri (în Ocolul Silvic Tălișoara) și 1.777 de metri (în Ocolul Silvic Comandău), acoperind în total o suprafață de aproximativ 173,4 mii ha. În funcție de distribuția fondului forestier pe zone geografice, 63% din fondul forestier se află în zona montană, cu păduri de rășinoase și fag, iar 37% în zona dealurilor, cu păduri de fag, gorun și diverse specii.

La data de 31 decembrie 2022, suprafața de fond forestier aflată în proprietatea publică a statului și gestionată de către Direcția Silvică Covasna se ridică la 28.152 ha, reprezentând 16,4% din totalul fondului forestier din județul Covasna. În comparație cu situația din anul 2012, suprafața de fond forestier deținută de stat și gestionată de către DS Covasna a înregistrat o scădere de 13,6%.

Distribuția suprafețelor de fond forestier aflate în proprietate publică a statului pe ocoale silvice este următoarea:

- OS Brețcu – 9.502 ha;
- OS Comandău - 9.402 ha;
- OS Covasna - 4.187 ha;
- OS Tălișoara - 5.058 ha;

În plus față de cele 28.152 ha de fond forestier aflate în proprietatea publică a statului, Direcția Silvică Covasna se ocupă și de administrarea și furnizarea de servicii silvice pentru o suprafață totală de 36.634 ha de fond forestier care aparține altor proprietari, fie aceștia persoane juridice sau persoane fizice (în creștere cu 28,7% în comparație cu situația din anul 2012). În această suprafață se includ și 5.685,63 ha cu serviciu silvic suspendat, precum și 1.129,832 ha pentru care serviciile silvice sunt furnizate pe bază de acte de constatare, conform prevederilor articolului 16, alineatul 10 din Legea 46/2008 - Codul Silvic.

În ceea ce privește distribuția suprafeței pădurilor proprietate publică pe specii și grupe de specii, aceasta este după cum urmează:

- Rășinoase total - 13.356 ha, din care:
  - Molid - 11.044 ha;
  - brad - 1.567 ha;
  - Alte rășinoase - 740 ha;
- Foioase total - 13.503 ha, din care:
  - Fag - 9.571 ha;
  - Gorun/stejar - 2.134 ha;
  - Diverse tari - 1.433 ha;
  - Diverse moi - 365 ha.

Din perspectiva distribuției pe specii și grupe de specii a suprafeței de fond forestier proprietate privată administrată/păzită de DS Covasna, observăm că predomină pădurile de fag (14.140 ha) și de molid (11.548 ha). Alte specii, cu ponderi mai reduse, sunt: gorunul/stejarul (3.438 ha), diverse tari (2.994 ha), bradul (2.505 ha), diverse moi (1.229 ha) și alte rășinoase (504 ha).

În ceea ce privește fondul forestier proprietate publică a statului, pe lângă păduri, acesta include și terenuri cu alte categorii de folosință, însumând 1.293 hectare (reprezentând 4,35% din total), și anume:

- Terenuri care servesc nevoilor de cultură silvică - 31 ha;
- Terenuri care servesc nevoilor de administrație silvică - 193 ha;
- Terenuri aferente curților și construcțiilor - 412 ha;
- Terenuri aflate în clasa de regenerare - 165 ha;
- Terenuri neproductive - 52 ha;
- Ocupații și litigii - 440 ha.

În ceea ce privește rețeaua de drumuri forestiere, conform datelor disponibile pe site-ul web al Direcției Silvice Covasna¹⁵, au fost transferate către unitățile administrativ-teritoriale din județul Covasna, prin Hotărâri de Guvern, drumuri forestiere cu o lungime totală de 553,7 kilometri, în timp ce 638,2 kilometri au rămas în proprietatea publică a statului și sunt gestionate de către Direcția Silvică Covasna.

Privitor la infrastructura de drumuri forestiere, datele transmise de DS Covasna arată că fondul forestier administrat de aceasta cuprinde 206 de drumuri forestiere din macadam și împietruite, cu o lungime totală de 624,4 km. În perioada 2014-2023, au fost finalizate 3 proiecte privind reabilitarea unor drumuri forestiere (în valoare totală de 6,361 milioane lei) și unul pentru construirea unui drum forestier (în valoare de 1,074 milioane lei). La acestea se adaugă alte 2 proiecte, care, la momentul de față se află în stadiu de execuție și vizează reabilitarea a două drumuri forestiere, având o valoare de 16,350 milioane lei. De asemenea, DS Covasna are în pregătire 7 proiecte privind reabilitarea și construirea unor drumuri forestiere, în valoare totală de 18,399 milioane lei.

În același context, este important să menționăm că în anul 2022 a o fost aprobată schema de ajutor de stat “Sprijin pentru investiții în noi suprafețe ocupate de păduri”, în cadrul Planului Național de Redresare și Reziliență – PNRR, având ca scop înființarea, de către orice deținător public sau privat de teren pretabil pentru împădurire, de plantații forestiere pe terenuri agricole.

2.2.2. FUNCȚIUNILE ȘI STAREA FONDULUI FORESTIER

Potrivit informațiilor furnizate de către Direcția Silvică Covasna, pădurile ocupă 26.859 hectare, adică 95,4% din suprafața fondului forestier care este proprietate publică a statului, fiind administrată de această instituție. Dintre acestea, 16.866 hectare (62,8%) sunt încadrate în grupa I funcțională, având funcții speciale de protecție, iar diferența de 9.993 hectare (adică 37,2%) se încadrează în grupa a II-a funcțională, având funcții speciale de producție și protecție.

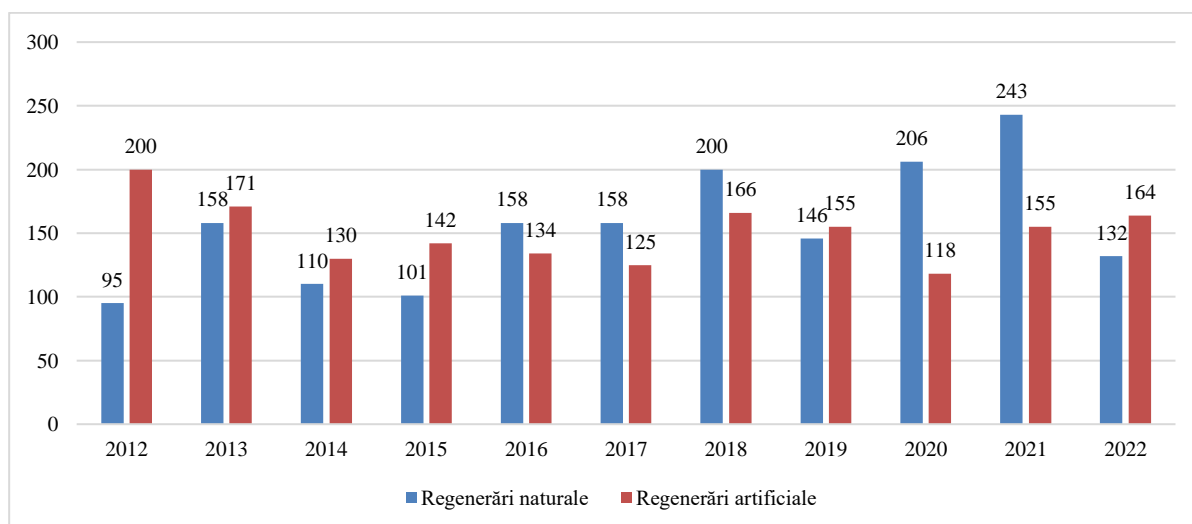
¹⁵ <http://sfgh.rosilva.ro/>

În cadrul Direcției Silvice Covasna funcționează un total de 10 pepiniere permanente și 3 pepiniere cantonale, care acoperă o suprafață totală de 14,12 hectare. Din această suprafață, 10,99 hectare sunt destinate producerii de puiți forestieri pentru împăduriri. Suprafața dedicată producerii de puiți forestieri asigură o producție anuală suficientă pentru a satisface atât necesarul propriu, cât și pe cel al altor deținători de terenuri.

În anul 2022, s-au obținut un total de 850,89 mii de puiți forestieri ași pentru plantare. În primăvara anului 2023, Direcția Silvică a plantat un număr de 773,45 mii de puiți. Excedentul de 108,93 mii de bucăți (din care 48,55 mii de puiți din specia brad, 10,48 mii de puiți de specia paltin de munte și 49,90 mii de puiți de specia corus) a fost redistribuit către alte unități din cadrul RNP - Romsilva. De asemenea, solariile existente, cu o suprafață totală cultivată de 638 mp, sunt capabile să producă aproximativ 394 mii de puiți de rășinoase din specia molid. Recoltarea materialului de reproducere se efectuează din plantațiile și rezervațiile de semințe. În cadrul Ocolului Silvic Tălișoara este amplasat un plantaj de brad cu o suprafață de 10,36 ha.

Conform datelor raportate de către Direcția Silvică Covasna, în anul 2022, au fost efectuate lucrări de regenerare pe o suprafață totală de 296 ha, dintre care 132 ha erau de regenerare naturală și 164 ha de regenerare artificială. În comparație cu anul 2012, suprafața cu lucrări de regenerare a crescut cu doar 1 ha per ansamblu, însă pe tipuri de regenerări, observăm o creștere de 39% a suprafeței cu lucrări de regenerare naturală, respectiv o scădere de 18% a celor cu lucrări de regenerare artificială. Conform informațiilor disponibile pe site-ul web al DS Covasna, în anul 2023, s-au realizat lucrări de împădurire pe o suprafață de 137,18 ha din fondul forestier proprietate publică de stat, din care 46 ha regenerări naturale și 91 ha regenerări artificiale, respectiv pe o suprafață de 130 ha aparținând altor proprietari, din care 36 ha regenerări artificiale și 94 ha regenerări naturale.

Figura 67 – Suprafața terenurilor (ha) administrate de Covasna, pe care s-au executat lucrări de regenerare, 2012-2022

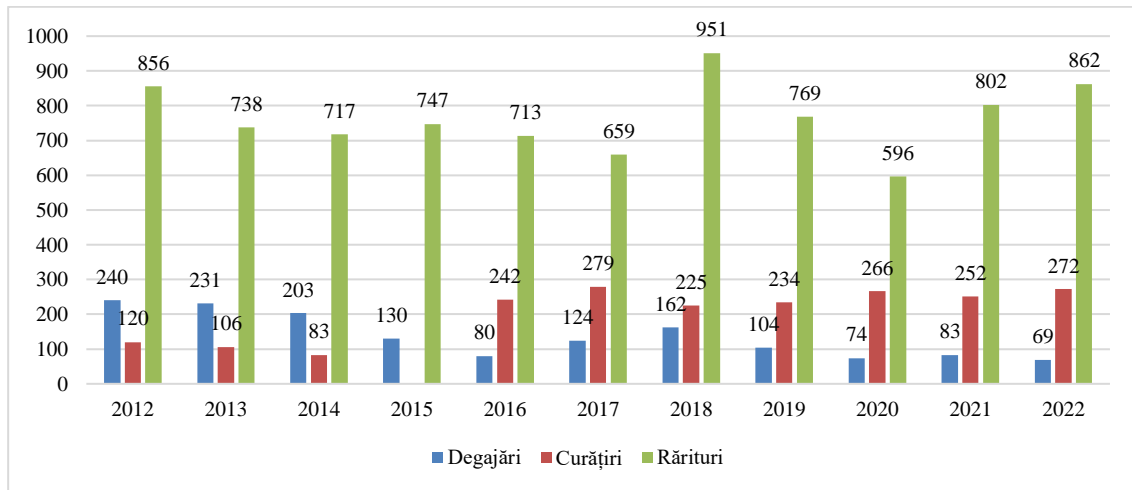

Sursa: Direcția Silvică Covasna

DS Covasna se ocupă cu lucrările de îngrijire a arboretelor tinere din fondul forestier gestionat, care au rolul de a asigura structura optimă pentru dezvoltarea pădurii și a fiecărui exemplar destinat să ajungă la exploatabilitate, în paralel cu menținerea unei bune stări de igienă. De asemenea, permit exercitarea eficientă a funcțiilor de protecție și realizarea producției optime de lemn de calitate superioară. În anul 2022, suprafața programată a fost de 1.120 ha cu lucrări de îngrijire în arboretele tinere din fondul forestier proprietate publică, cuprinzând: 67 ha de degajări, 271 ha de curățiri și 782 ha de rărituri. La data de 31.12.2022, s-au parcurs 1.203 ha cu lucrări de îngrijire, astfel: degajări pe o suprafață de 69 ha, curățiri pe o suprafață de 272 ha și rărituri pe o suprafață de 862 ha. Pentru anul

2023, programul lucrărilor de îngrijire a arboretelor tinere, stabilit conform prevederilor amenajamentelor silvice, este de 1.079 ha, din care 93 ha degajări, 232 ha curățiri și 754 ha rărituri.

Figura 68 – Suprafața parcursă cu lucrări de îngrijire a arboretelor tinere, 2012-2022

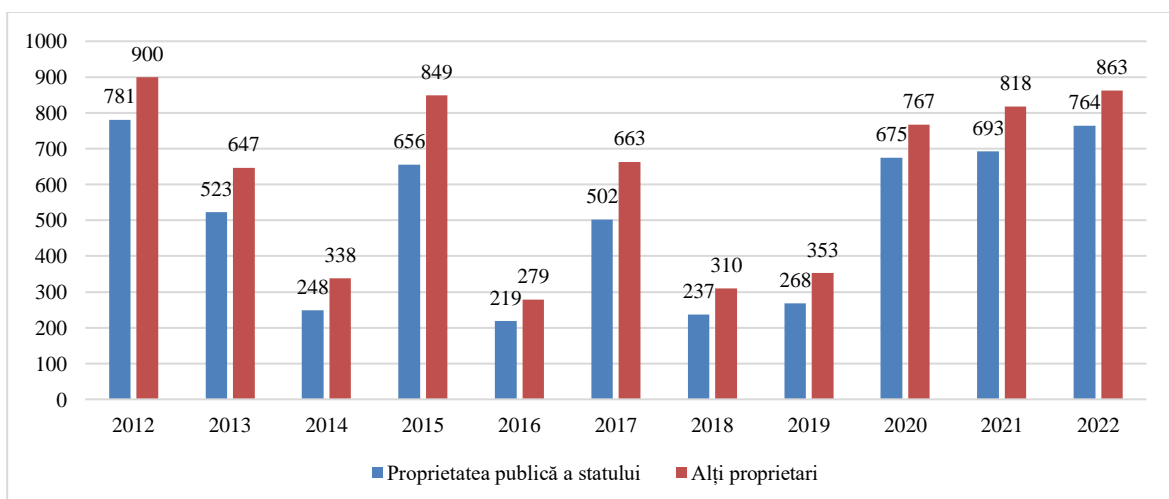
Sursa: Direcția Silvică Covasna

În anul 2022, în cadrul Direcției Silvice Covasna nu s-au constatat ocupări ilegale de teren din fondul forestier proprietate publică, iar integritatea pădurilor nu a fost afectată. Conform informațiilor disponibile pe site-ul web al Direcției Silvice Covasna, din acțiunile desfășurate pentru prevenirea și combaterea tăierilor ilegale de arbori, a transportului, prelucrării și comercializării ilegale a materialelor lemnoase în perioada ianuarie-decembrie 2022, au rezultat:

- Constatarea a 213 infracțiuni;
- Aplicarea a 33 de contravenții;
- Aplicarea de amenzi în valoare de 92.000 lei;
- Confiscarea a 216 mc de material lemnos;

Conform datelor furnizate de DS Covasna, volumul de masă lemnoasă tăiat ilegal în anul 2022 a fost de 1.627 mc, dintre care 764 mc aparțineau statului și 863 mc altor proprietari. Comparativ cu anul 2012, când s-a înregistrat cel mai mare volum de masă lemnoasă tăiat ilegal, în anul 2022, volumul de masă lemnoasă tăiat în mod ilegal a fost mai mic cu 3,2%.

Figura 69 – Volumul de masă lemnoasă tăiat ilegal (mc), 2012-2022

Sursa: Direcția Silvică Covasna

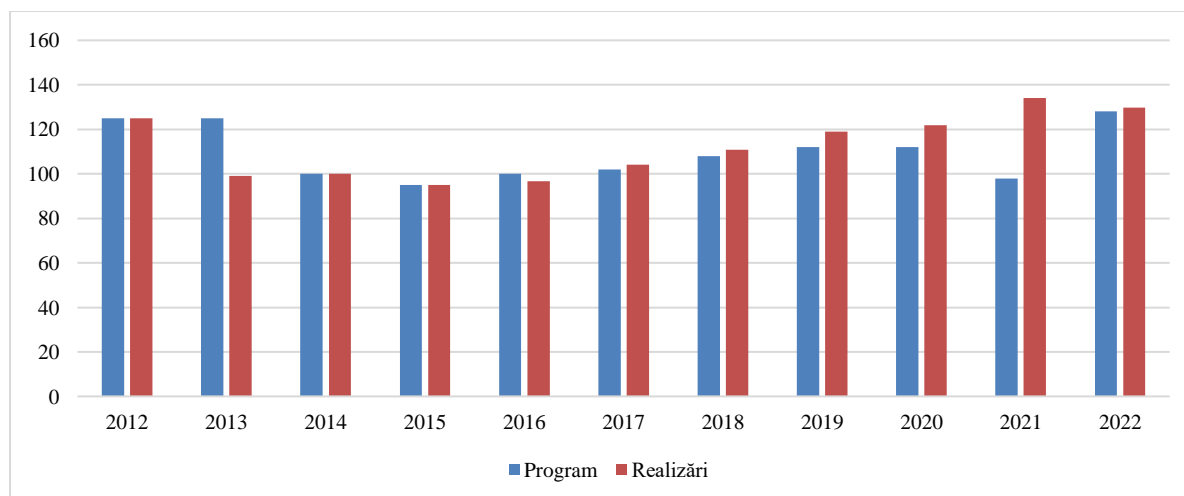
Pe lângă activitatea de pază a pădurilor, DS Covasna desfășoară activități de protecție a pădurilor, care vizează menținerea unei stări fitosanitare corespunzătoare a arboretelor din raza de administrare a direcției silvice.

2.2.3. VALORIFICAREA ECONOMICĂ A PĂDURILOR ȘI A PRODUSELOR SILVICE

Pentru anul 2022, programul inițial de recoltare a masei lemnoase a fost stabilit la 128 mii mc, din care 41 mii mc masă lemnoasă pe picior și 51 mii mc masă lemnoasă exploatăată la drum auto forestier.

La nivelul Direcției Silvice, la data de 31.12.2022, programul inițial de recoltare a masei lemnoase s-a realizat în proporție de 101,3%, respectiv 129,7 mii mc. Din această cantitate, 72,4 mii mc s-au recoltat în baza contractelor de vânzare pe picior, 25,7 mii metri cubi s-au exploatăat la drum auto forestier în baza contractelor de achiziții servicii de exploatare, iar 31,6 mii metri cubi s-au recoltat cu formațiile proprii de exploatare. Pentru anul 2023, programul de recoltare a masei lemnoase a fost stabilit la 105 mii mc, din care 52 mii mc masă lemnoasă pe picior și 53 mii mc masă lemnoasă exploatăată la drum auto forestier.

Figura 70 – Programul de recoltare masă lemnoasă și volumul efectiv de masă lemnoasă recoltat în perioada 2012-2022

Sursa: Direcția Silvică Covasna

Referitor la fondurile cinegetice din județul Covasna, datele transmise de Garda Județeană Forestieră Covasna arată că pe raza județului Covasna există 34 de fonduri cinegetice, care acoperă o suprafață de 361.583.3 ha. Dintre acestea, 10 sunt gestionate de AJVPS Covasna, 5 de AVPS Cătrușă, 3 de AV Harghita Sud, 2 de AV Pro Silva, 2 de AVPS Comuna Bodoc, 2 de AVPS Fux Nyires și câte unul de AVS Someș, SDM Venatoris, OVPS Natura Sălbatică, AVPS Țara Bârsei, AVPS Mușat Oituz, AVPS Botos, OSP Târgu Secuiesc, AV Comandău, OS Buzăul Ard. RA și As Wild Hunt.

Principalele specii de vânat prezente în fondurile cinegetice de pe raza județului și la care vânătoarea este permisă, pentru anul 2023, cuprind: cerb (3.593 exemplare), mistreț (1.597 exemplare), căprior (7.180 exemplare), iepure (6.346 exemplare), potârniche (3.492 exemplare), cocoș de munte (720 exemplare), vulpe (2.385 exemplare), viezure (654 exemplare), jder de piatră (157 exemplare), jder de copac (568 exemplare), dihor comun (684 exemplare), nevăstuică (668 exemplare), hermelină (279 exemplare) și bizam (588 exemplare).

Conform datelor furnizate de INS, numărul de angajați activi în unitățile cu activitate în silvicultură și exploatare forestieră din județul Covasna a atins 1.045 de persoane în anul 2021. Salariul mediu net din domeniu a fost de 2.289 lei în anul 2021 și a crescut la 2.454 lei în anul

2022. Deși, comparativ cu anul 2012, salariul mediu net a crescut de aproape 2,7 ori în 2022, acesta a rămas mult sub media regională (-19,4%) și cea națională (-29,4%). În afară de Direcția Silvică Covasna, toate celelalte unități din domeniu sunt întreprinderi mici sau foarte mici.

2.3. PISCICULTURA

Conform INS, în anul 2021, în județul Covasna existau doar 8 unități locale active în pescuit și acvacultură, având un total de 23 de persoane angajate. Cifra de afaceri înregistrată de către acestea în anul 2021 a însumat 6,308 milioane lei.

2.3.1. POTENȚIAL PISCICOL

Conform estimărilor Institutului Național de Statistică pentru anul 2014, aproximativ 2.971 ha (0,8%) din suprafața administrativă a județului Covasna sunt ocupate cu ape. Cele mai mari suprafețe de apă sunt înregistrate în localitățile Baraolt (158 ha), Zagon (148 ha), Bățani (139 ha), Hăghig (139 ha) și Moacșa (125 ha). Pe de altă parte, cele mai reduse suprafețe de apă se găsesc în Cernat, Mereni, Estelnic, Valea Mare și Arcuș.

2.3.2. EXPLOATAȚII ȘI AMENAJĂRI PISCICOLE

În luna iulie a anului 2023, în județul Covasna existau 12 amenajări piscicole înscrise în Registrul Unităților de Acvacultură al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, și anume:

- Amenajarea Piscicolă Arcuș – Crescătorie și Pepinieră – comuna Arcuș, 4,05 ha;
- Amenajarea Piscicolă Borviz – Crescătorie – municipiul Sfântu Gheorghe, 3,145 ha;
- Amenajarea Iazuri Coșeni – localitatea Coșeni, 14,31 ha;
- Acumularea Moacșa-Pădureni - localitatea Moacșa, 1,254 ha;
- Acumularea cu folosință piscicolă Valea Mare – localitatea Valea Mare, 6,91 ha;
- Lacul Valea Crișului - amplasat pe raza localităților Valea Crișului și Arcuș, 77,86 ha;
- Balta Belin cu insule - comuna Belin, 16,0745 ha;
- Amenajarea Piscicolă Aita Medie – comuna Aita Mare, 0,76 ha;
- Amenajarea Piscicolă Chiuruș – orașul Covasna, 1,0443 ha;
- Păstrăvăria Filia – comuna Brăduț, 0,8731 ha;
- Lac piscicol Covasna – orașul Covasna, 11,72 ha;
- Păstrăvăria Lemnia, comuna Lemnia, 0,6735 ha.

De asemenea, în anul 2021, în județul Covasna exista o fermă salmonicolă, care dispunea de 2 amenajări, o crescătorie cu o suprafață de 0,76 ha și o pepinieră amplasată pe o suprafață de 0,83 ha.¹⁶

Administrarea resurselor acvatice vii din habitatele piscicole naturale din apele de munte de pe teritoriul României se face de către Regia Națională a Pădurilor Romsilva, care poate exploata durabil aceste resurse prin unitățile și subunitățile sale din teritoriu și/sau prin asociațiile și organizațiile de pescari sportivi din România. Direcția Silvică Covasna gestionează 6 fonduri de pescuit, și anume:

- Fondul de pescuit Cormoș – 11,9 ha;
- Fondul de pescuit Baraolt – 13,25 ha;
- Fondul de pescuit Șugo – 4 ha;
- Fondul de pescuit Aita – 14 ha;
- Fondul de pescuit Bărzăuța – 10,96 ha;
- Fondul de pescuit Bâsca Mare – 98,265 ha.

¹⁶ Planul Strategic Național Multianual pentru Acvacultură 2022 - 2030

Cu privire la pescuitul recreativ, zonele în care acesta este permis sunt administrate de către Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Covasna. În județul Covasna, conform datelor transmise de Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Covasna (AJVPS Covasna), asociația deține drept de pescuit sportiv pentru amenajările piscicole Lac Reci, Surcea, Ozun și Sântionlunca. Speciile de pește recoltate în cadrul amenajărilor sunt crapul, carasul și știuca.

2.3.3. VALORIFICAREA PRODUSELOR PISCICOLE

Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Covasna raportează existența unui singur magazin de desfacere a peștelui în județul Covasna – Carrefour România. Aceeași sursă relevă faptul că pe teritoriul județului nu există nici o fermă de acvacultură înregistrată. În acest context, este important să subliniem faptul că o parte semnificativă a produselor piscicole este comercializată ilegal, atât în interiorul, cât și în afara județului.

3. ANALIZA SECTORULUI SECUNDAR (INDUSTRIA, CONSTRUCȚIILE, ENERGIA)

3.1. INDUSTRIA (EXTRACTIVĂ ȘI PRELUCRĂTOARE)

Conform datelor publicate pe platforma Tempo online, în anul 2021, în județul Covasna existau 13 întreprinderi active în industria extractivă (cu o întreprindere mai puțin față de 2011) și 575 de întreprinderi active în industria prelucrătoare (în creștere cu numai 2,1% față de situația din anul 2011). Analizând intervalul 2011-2021, observăm că cifra de afaceri din industria extractivă a crescut de 2,6 ori, ajungând de la 34 milioane de lei în anul 2011 la 88 milioane de lei în anul 2021. În aceeași perioadă de timp, cifra de afaceri din industria prelucrătoare a crescut de aproape 1,7 ori, de la 1.543 milioane de lei în 2011 la 2.607 milioane de lei în 2021.

Tot statisticile disponibile pe Tempo online ne arată că, între anii 2011 și 2021, populația din județul Covasna care este ocupată în industria prelucrătoare a rămas neschimbată, ca număr, în cazul industriei extractive (200 persoane), însă a crescut ușor în cazul industriei prelucrătoare (de la 20.900 persoane în anul 2011, la 21.000 persoane în anul 2021).

Potrivit aceleiași surse, efectivul salariaților din industrie a scăzut de la 18.758 de persoane în anul 2012, până la 18.004 persoane în anul 2022. În industria extractivă, numărul de salariați a crescut de la 221 de persoane în 2012, la 271 de persoane în 2022. În schimb, în industria prelucrătoare, efectivul salariaților s-a redus ușor, de la 16.940 de persoane la 16.568 de persoane. Mai exact, numărul de salariați a scăzut în cazul ramurilor specializate în fabricarea băuturilor, producția articolelor de îmbrăcăminte, prelucrarea pielii și fabricarea încălțămintei, producția de substanțe și produse chimice, fabricarea echipamentelor electrice, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente. În același timp, în alte sectoare ale industriei prelucrătoare, numărul de salariați a crescut semnificativ, cele mai notabile creșteri fiind observate în fabricarea altor produse din minerale nemetalice (+77,4%), fabricarea hârtiei și produselor din hârtie (+54,9%), fabricarea produselor din cauciuc și plastic (+45,6%), fabricarea produselor textile (+38,3%), respectiv alte activități industriale (+38%), printre altele.

În ciuda faptului că, în ultimele două decenii, ponderea ocupată de industrie s-a redus atât în valoarea adăugată brută totală, cât și în ocuparea forței de muncă de la nivelul județului Covasna, sectorul industrial rămâne important în economia județului. În această perioadă, majoritatea investițiilor au fost direcționate către industrie, care este, de asemenea, cea mai importantă sursă de exporturi. Chiar dacă numărul întreprinderilor mici este predominant în termeni de număr, producția industrială majoritară este generată de către întreprinderile mari și mijlocii. În prezent, industria alimentară (lactate, prelucrarea cărnii), cea textilă, respectiv cea a lemnului, alături de fabricarea hârtiei și a cartonului, reprezintă pilonii principali ai industriei județului Covasna și contribuie semnificativ la exporturile acestuia.¹⁷

În anul 2022, în topul primelor 20 de companii din județul Covasna după cifra de afaceri, jumătate dintre firme au provenit din sectorul industrial, după cum reiese și din tabelul de mai jos:¹⁸

¹⁷ <https://www.regiocentru.ro/wp-content/uploads/2023/04/Profilul-judetului-Covasna.pdf>

¹⁸ <https://www.ccicv.ro/topul-firmelor?an=2022&dupa=cifra%20de%20afaceri&top=1>

Tabel 12 – Topul companiilor industriale din județul Covasna, după cifra de afaceri, 2022

NR. CRT.	NUME FIRMĂ	CAEN
1	HS TIMBER PRODUCTIONS RECI SRL	1610 - Tăierea și rindeluirea lemnului
2	FABRICA DE LAPTE BRAȘOV SA	1051 - Fabricarea produselor lactate și a branzeturilor
3	DUNAPACK RAMBOX PRODIMPEX SRL	1721- Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat și a ambalajelor din hartie și carton
4	COVALACT SA	1051 - Fabricarea produselor lactate și a branzeturilor
5	WALOR RO SRL	2562 - Operațiuni de mecanică generală
6	PRODUCTIE ZARAH MODEN SRL	1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)
7	ZAMBELLI METAL SRL	2562 - Operațiuni de mecanică generală
8	BERTIKRIS SRL	1012 - Prelucrarea și conservarea cărnii de pasare
9	CONI-TRANS EXPORTPACKAGING SRL	1624 - Fabricarea ambalajelor din lemn
10	READY GARMENT TECHNOLOGY ROMANIA SRL	1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)

Sursa: Camera de Comerț și Industrie Covasna

În acest context, este important să menționăm că, pe fondul noilor condiții de piață, județul Covasna atrage interesul a numeroase companii internaționale, care au investit capital străin în economia județeană. În tabelul de mai jos, enumerăm topul companiilor industriale din județul Covasna care au capital străin, în ordinea cifrei de afaceri. Datele se raportează la luna mai a anului 2023, fiind sintetizate în baza informațiilor furnizate de către Oficiul Național al Registrului Comerțului:

Tabel 13 – Topul companiilor industriale din județul Covasna care au capital străin, în ordinea cifrei de afaceri, 2023

NR. CRT.	DENUMIRE	LOCALITATE	CIFRĂ DE AFACERI	OBIECT PRINCIPAL DE ACTIVITATE	ȚARA DE REZIDENȚĂ A ASOCIAȚILOR STRĂINI	COTĂ DE PARTICIPARE STRĂINĂ
1	FABRICA DE LAPTE BRAȘOV S.A.	Baraolt	598532497	1051 - Fabricarea produselor lactate și a branzeturilor	Grecia	100
2	DUNAPACK RAMBOX PRODIMPEX SRL	Sfântu Gheorghe	254374357	1721 - Fabricarea hârtiei și cartonului ondulat și a ambalajelor din hârtie și carton	Ungaria	100
3	HS TIMBER PRODUCTION S RECI S.R.L.	Reci	146539826	1610 - Tăierea și rindeluirea lemnului	Austria	100
4	WALOR RO SRL	Sfântu Gheorghe	125110143	2562 - Operațiuni de mecanică generală	Franța	100
5	PRODUCTIE ZARAH MODEN SRL	Târgu Secuiesc	110124520	1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)	Germania	92.77

NR. CR T.	DENUMIRE	LOCALITATE	CIFRĂ DE AFACERI	OBIECT PRINCIPAL DE ACTIVITATE	ȚARA DE REZIDENȚĂ A ASOCIAȚILOR STRĂINI	COTĂ DE PARTICIPARE STRĂINĂ
6	READY GARMENT TECHNOLOGY ROMANIA S.R.L. ¹⁹	Sfântu Gheorghe	78197887	1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)	Germania	100
7	ZAMBELLI METAL SRL	Sfântu Gheorghe	77919266	2562 - Operațiuni de mecanică generală	Germania	100
8	PACCOR ROMANIA S.R.L.	Sfântu Gheorghe	57904663	2222 - Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic	Polonia	0.04
9	PACCOR ROMANIA S.R.L.	Sfântu Gheorghe	57904663	2222 - Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic	Ungaria	99.96
10	VIASTEIN S.R.L.	Chichiș	47184706	2361 - Fabricarea produselor din beton pentru construcții	Ungaria	100
11	DDCA ROMANIA SRL	Tamașfalău	35224178	1624 - Fabricarea ambalajelor din lemn	Ungaria	50.01
12	AIRQUEE SRL	Sfântu Gheorghe	30504435	3240 - Fabricarea jocurilor și jucăriilor	Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord	95
13	SECUIANA SA	Târgu Secuiesc	27197841	1413 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte (exclusiv lenjeria de corp)	Austria	51.14
14	TEXTILA OLTUL SA	Sfântu Gheorghe	23937837	1330 - Finisarea materialelor textile	Belgia	84.68445
15	SEVEN ARX S.R.L. ²⁰	Sfântu Gheorghe	20920026	1419 - Fabricarea altor articole de îmbrăcăminte și accesorii n.c.a.	Germania	99

Sursa: ONRC

Trebuie făcută mențiunea că datele de mai sus se referă doar la firmele care au sediul social în județul Covasna. În realitate însă, cel mai mare mare agent economic cu profil industrial și cu capital străin este punctul de lucru al S.C. Autoliv Romania S.R.L. din Sfântu Gheorghe, unde circa 1500 de salariați produc volane pentru autoturisme. În aceeași categorie intră și punctul de lucru al companiei Orkla Foods România S.R.L. din Covasna, un cunoscut producător de conserve din carne.

¹⁹ Firma se află în stare de insolvență, sub incidența Legii nr. 85/2014

²⁰ Firma se află în stare de insolvență, sub incidența Legii nr. 85/2014

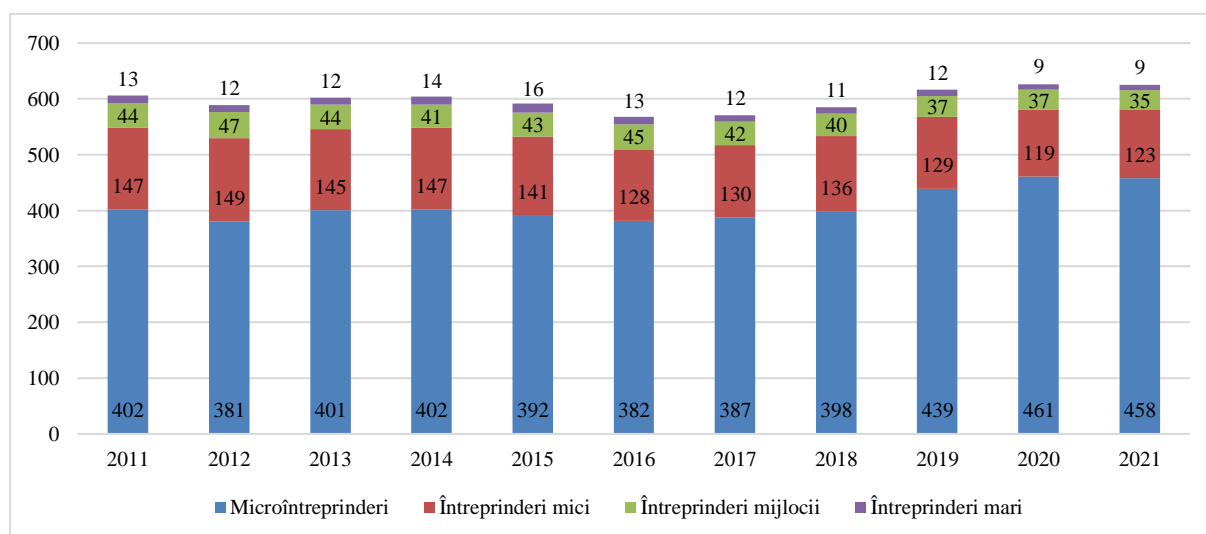
3.1.1. ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI AI ÎNTREPRINDERILOR CU PROFIL INDUSTRIAL DIN JUDEȚ

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2021, județul Covasna găzduia 625 de unități locale active în sectorul industrial, cu 19 de unități mai multe față de anul 2011, situație ce reflectă o creștere de 3,1%. Dintre acestea, doar 9 erau întreprinderi mari (care aveau peste 250 angajați), cu 4 unități mai puține decât în anul 2011. Din cele 9 de întreprinderi mari din județ, 4 activau în ramura fabricării articolelor de îmbrăcăminte (New Fashion, Producție Zarah Moden, Ready Garmen Technology Romania și Secuiana), 2 în ramura prelucrării lemnului (HS Timber Productions Reci și HS Timber Productions Covasna), una în ramura fabricării de hârtie și a produselor din hârtie (Dunapack Rambox Prodimpex), una în domeniul captării, tratării și distribuției apei (Gospodăria Comunală Sfântu Gheorghe) și una în domeniul colectării, tratării și eliminării deșeurilor (Tega).

În același an, în județ erau active 35 de întreprinderi mijlocii (care aveau între 50 și 249 de angajați) industria județeană înregistrând o scădere de 9 unități față de situația din 2011. Dintre acestea, cele mai multe activau în industria alimentară (7), prelucrarea lemnului (5), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (4), construcții metalice (4), fabricarea jocurilor și jucăriilor (2), fabricarea altor produse manufacturiere (1), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (2) și fabricarea de mobilă (2). De asemenea, exista câte o unitate activă în ramurile fabricării băuturilor, produselor textile, hârtiei și produselor din hârtie, altor produse din minerale nemetalice, echipamentelor electrice, fabricării de mașini, utilaje și echipamente n.c.a, producției de energie electrică, gaze, apă caldă și aer condiționat și una în domeniul colectării, tratării și eliminării deșeurilor.

Astfel, la nivelul anului 2021, aproximativ 73,3% dintre firmele industriale din județul Covasna erau microîntreprinderi, în timp ce întreprinderile mici reprezentau aproximativ 19,7% din totalul acestora. Majoritatea microîntreprinderilor sunt afaceri de familie sau afaceri individuale.

Figura 71 – Număr de unități industriale locale active din județul Covasna, pe clase de mărime, 2011-2021

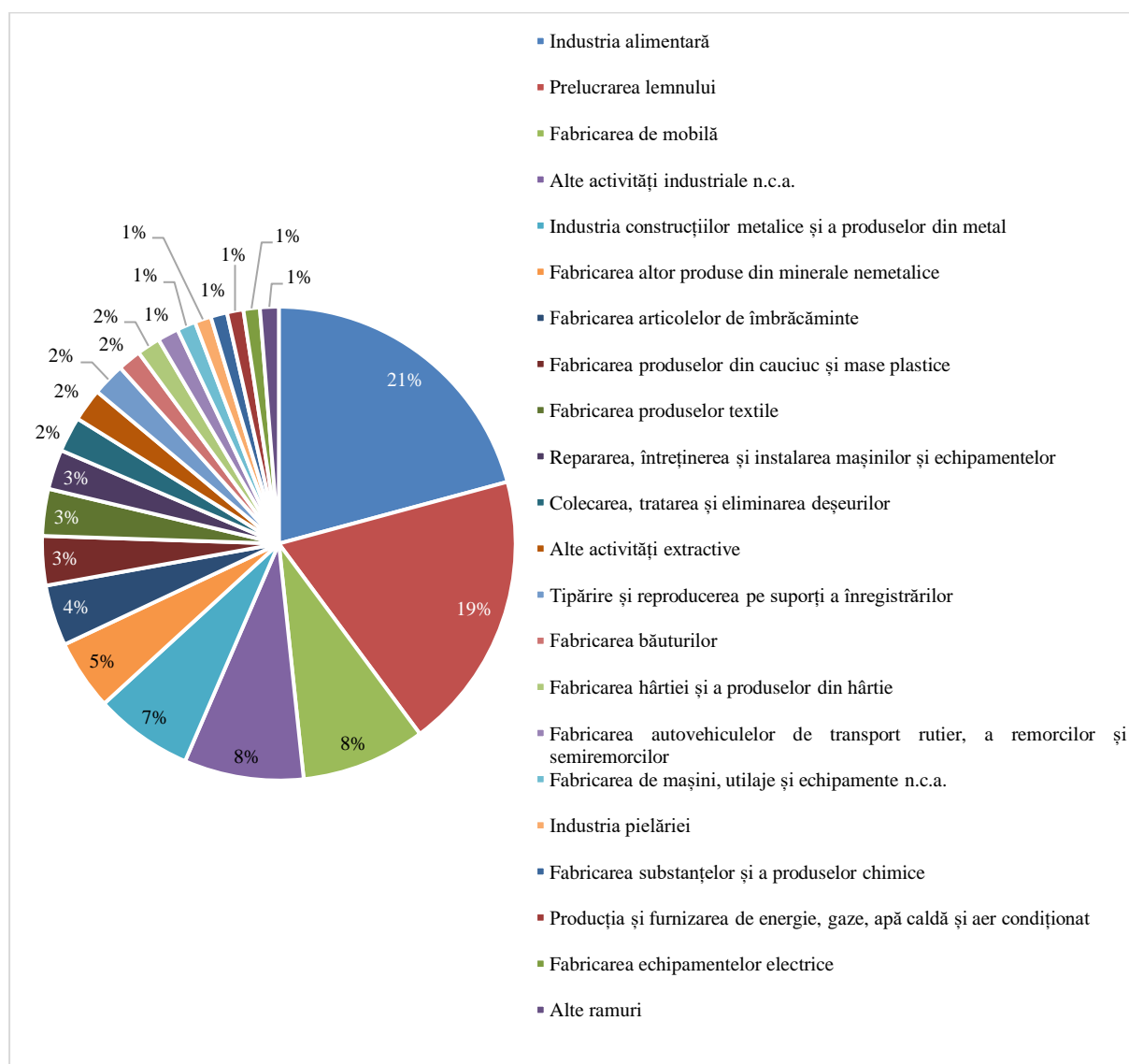

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Cele mai reprezentative sectoare industriale din județ, în ceea ce privește numărul de firme active în respectivele ramuri, cuprind industria alimentară (20,8% din totalul firmelor), prelucrarea lemnului (19%), fabricarea de mobilă (8,5%), alte activități industriale neclasificate (8,2%), industria construcțiilor metalice (6,7%) și fabricarea altor produse din minerale nemetalice

(4,8%). Comparativ cu situația din 2011, numai ramura de alte activități industriale neclasificate a cunoscut o creștere semnificativă în numărul de unități economice (+22 de unități). Creșteri mai modeste au fost înregistrate în cazul reparării, întreținerii și instalării mașinilor (+6 unități), producției și furnizării de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat, construcțiilor metalice (+4 unități), fabricării autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (+4 unități), fabricării băuturilor (+3 unități), fabricării de mobilă (+3 unități), industriei pielăriei (+2 unități) și fabricării calculatoarelor și a produselor electronice și optice (+2 unități). De asemenea, numărul întreprinderilor din ramurile altor activități extractive, fabricării hârtiei, fabricării de mașini, utilaje și echipamente și cea a captării, tratării și distribuției apei a crescut cu câte o unitate. În schimb, a scăzut numărul de întreprinderi din ramurile aferente prelucrării lemnului (-10 unități), fabricării produselor din cauciuc și mase plastice (-7 unități), fabricării articolelor de îmbrăcăminte (-5 unități), fabricării altor produse din minerale nemetalice (-4 unități), industriei alimentare (-3 unități) etc.

Figura 72 – Numărul de unități locale active cu profil industrial din județul Covasna, pe ramuri, în 2021

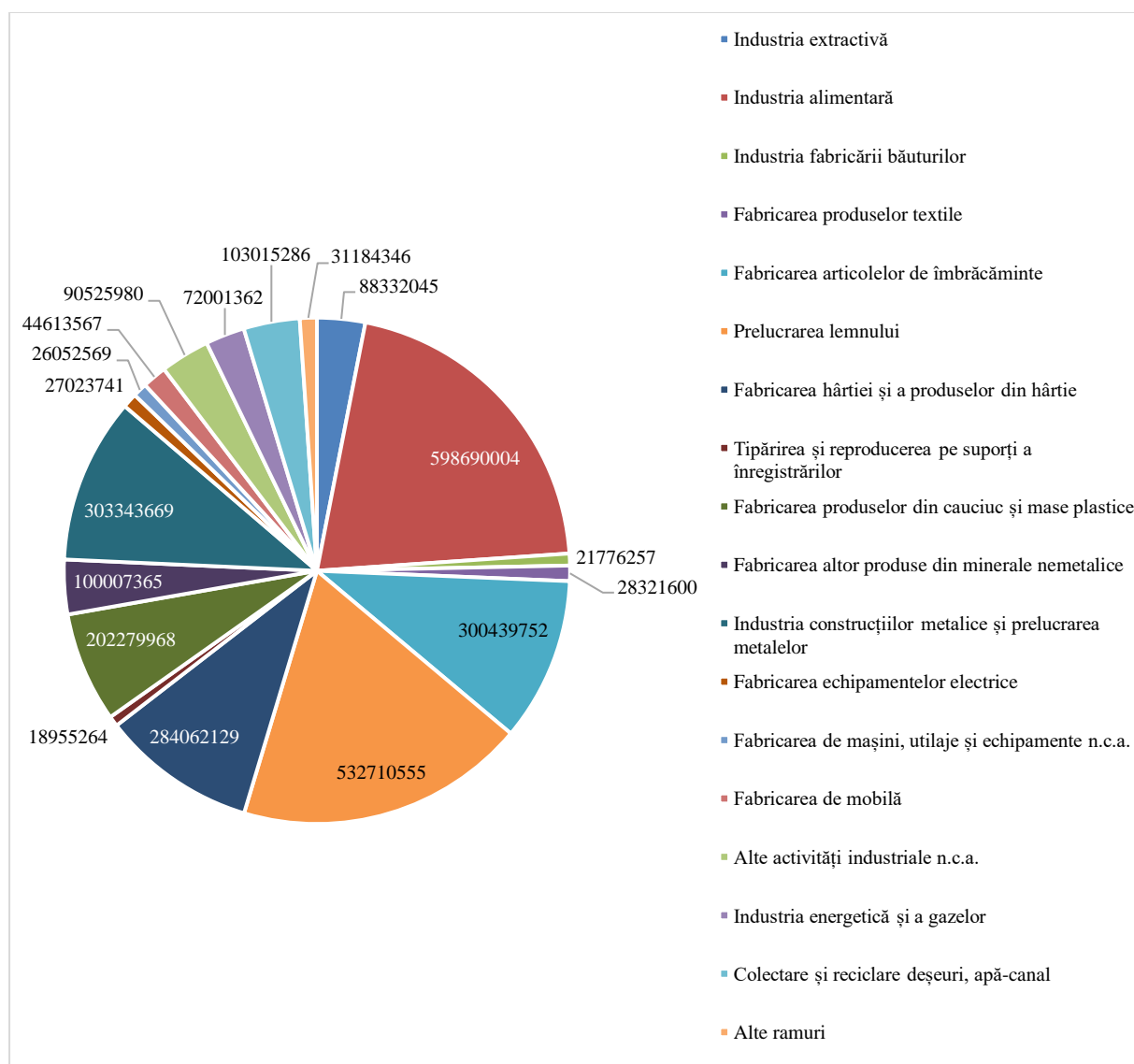

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În anul 2021, cifra de afaceri a firmelor industriale din județul Covasna a atins suma de 2.870 milioane lei, reprezentând numai 2,6% din totalul cifrei de afaceri a firmelor cu profil industrial din Regiunea Centru și plasând, astfel, județul Covasna pe ultimul loc în regiune din perspectiva acestui indicator. În plus, contribuția industriei județene la cifra de afaceri a industriei naționale a fost de aproximativ 0,5 procente. Totuși, în comparație cu anul 2011, observăm o creștere a cifrei de afaceri a întreprinderilor industriale cu circa 72,4%.

Dacă analizăm ponderile ramurilor industriale în cifra totală de afaceri a sectorului industrial, observăm că industria alimentară a avut cea mai mare contribuție, de 20,8% din total, fiind urmată de ramura prelucrării lemnului, cu 18,5%. Ponderi importante înregistrează și industria construcțiilor metalice (10,6%), cea a fabricării articolelor de îmbrăcăminte (10,5%), cea a fabricării hârtiei (9,9%) și cea a fabricării produselor din cauciuc (7%). Cele mai mici contribuții la cifra de afaceri din sectorul industrial, au fost caracteristice fabricării altor mijloace de transport, fabricării substanțelor și a produselor chimice, fabricării calculatoarelor și a produselor electronice și optice, pielăriei, respectiv reparării mașinilor și echipamentelor. Acestea reprezentau, cumulativ, doar aproximativ 0,6% din cifra de afaceri totală a sectorului industrial din județul Covasna.

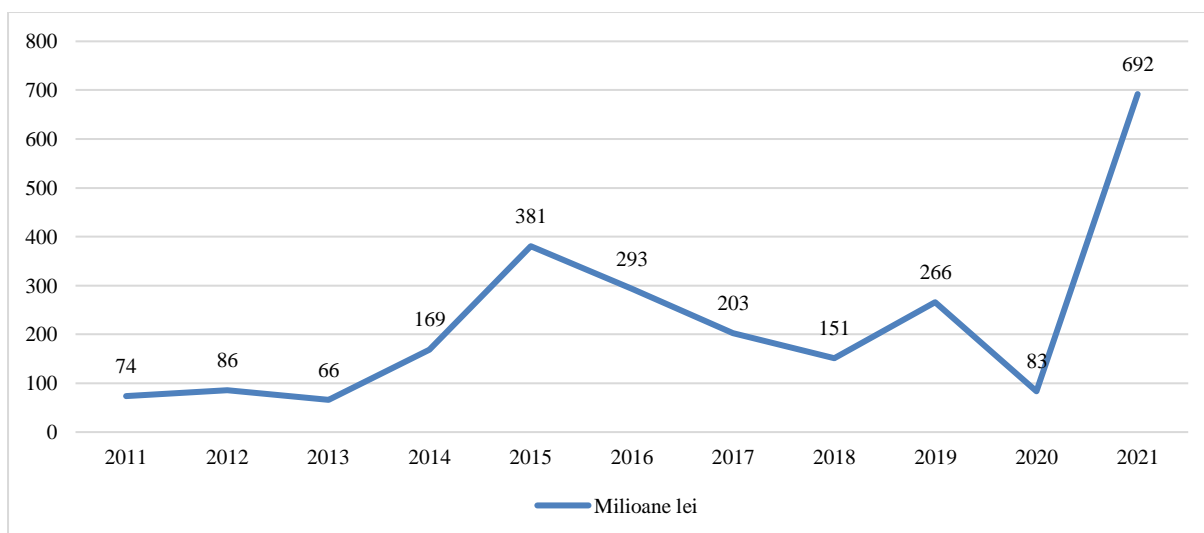
Figura 73 – Cifra de afaceri a unităților locale active cu profil industrial din județul Covasna, pe ramuri, 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2021, investițiile nete ale unităților locale active cu profil industrial din județul Covasna au însumat un volum record raportat la perioada analizată, de 692 milioane lei. Distribuția acestor investiții pe sectoare industriale a fost următoarea: 9 milioane lei în industria extractivă, 683 milioane lei în industria prelucrătoare, 4 milioane lei în sectorul energetic și 5 milioane lei în domeniul apă-canal, salubritate și gestionarea deșeurilor. Volumul investițiilor din industrie în anul 2021 a fost de circa 9,4 ori mai mare decât în 2011 și de circa 3,1 ori mai mare față de media investițiilor nete în industrie pentru perioada 2011-2021. În dinamică, putem afirma că investițiile realizate de unitățile industriale sunt reduse și au înregistrat fluctuații de la un an la altul, fără a putea fi identificată o tendință clară.

Figura 74 – Investițiile nete ale unităților locale active cu profil industrial din județul Covasna, 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

3.1.2. PRINCIPALELE RAMURI INDUSTRIALE ȘI DISTRIBUȚIA ACESTORA ÎN TERITORIU. DOMENII DE EXCELENȚĂ

După cum reiese din informațiile anterior prezentate, la momentul de față, industria prelucrătoare ocupă o pondere semnificativă în economia locală a județului Covasna. Conform informațiilor INS despre unitățile locale active din județ care desfășoară activități industriale, cele mai importante subdomenii ale industriei prelucrătoare din Covasna, raportat la cifra de afaceri înregistrată în anul 2021, sunt:

- Industria alimentară și a băuturilor - cifra de afaceri înregistrată de industria alimentară și a băuturilor în județul Covasna a fost de 620.466.261 lei, reprezentând aproximativ 21,6% din totalul cifrei de afaceri a industriei prelucrătoare din județ. În industria alimentară, cei mai importanți jucători de pe piață, în funcție de cifra de afaceri, includ Covalact, Bertikris, Madexport, Toro Impex și Producție Impex. În sectorul băuturilor, cele mai mari cifre de afaceri sunt înregistrate de Biborteni Aqua, Wega Invest, Potio Nobilis, Aquamix și Vinalcool Covasna.
- Prelucrarea lemnului și fabricarea de mobilă - a înregistrat o cifră de afaceri de 577.324.122 lei, reprezentând aproximativ 20,1% din totalul cifrei de afaceri a industriei prelucrătoare din județ. În ceea ce privește prelucrarea lemnului, companiile care se evidențiază prin cifra de afaceri includ HS Timber Productions Reci, HS Timber Productions Covasna, Coni-

Trans Exportpackaging, DDCA Romania și Casarbor. Privitor la fabricarea mobilei, se remarcă Maximo Impex, Promobil, Montana Trans, Sebago Mob și Pander.

- Industria construcțiilor metalice și prelucrarea metalelor - cifra de afaceri înregistrată de industria construcțiilor metalice și a prelucrării metalelor din județul Covasna a fost de 303.343.669 lei, reprezentând aproximativ 10,6% din totalul cifrei de afaceri a industriei prelucrătoare din județ. În domeniul construcțiilor metalice și a prelucrării metalelor se remarcă Walor RO, Zambelli Metal, Skat Kart, Poliprod și Elmasrom.
- Industria îmbrăcăminte, textilelor și pielăriei din județul Covasna a înregistrat o cifră de afaceri de 332.065.089 lei în 2021, reprezentând 11,06% din totalul cifrei de afaceri din industria prelucrătoare. În ceea ce privește producția de îmbrăcăminte, cele mai importante societăți sunt Producție Zarah Moden, Ready Garment Technology Romania, New-Fashion, Seven Arx și Secuiana. În domeniul textilelor, se remarcă, în funcție de cifra de afaceri, companiile Textila Oltul, Re-Text Studio, Prelata Cort Servicii, Audio Orfeus și Multi Laser. Pentru industria pielăriei, marochinăriei și încălțămintei, amintim George&Andi, Producție Comert Kalit, Krendi Trading, Verapiele și Leatherustic. În această categorie putem include și fabrica de volane a Autoliv Romania.
- Industria produselor din cauciuc și mase plastice, produselor din minerale nemetalice și a produselor chimice a înregistrat o cifră de afaceri de 302.954.519 lei, reprezentând aproximativ 10,5% din totalul cifrei de afaceri a industriei prelucrătoare județene. În sectorul produselor din cauciuc și mase plastice, se evidențiază Paccor Romania, Hirsch Porozell, Producție Prestări Servicii Comerț Ager, B.F.R.-Tour și Producție Tehno-Star. În ceea ce privește produsele din minerale nemetalice, companiile notabile cuprind Viastein, Euroconstruct, Prod-Prest Connection, Romcim și Pannon-Beton. În domeniul produselor din minerale nemetalice, menționăm Arcon Invest SF, Kanocz și Ilchem.
- Industria hârtiei și a produselor din hârtie din județ a înregistrat o cifră de afaceri de 284.062.129 lei, reprezentând aproximativ 9,9% din totalul cifrei de afaceri a industriei prelucrătoare din județ. Între companiile care se remarcă prin cifra de afaceri, amintim Dunapack Rambox Prodimpex, Producție Multi Nr, Tipografia Deico, Komenco și Tribbox.

În contextul prezentei analize, menționăm și subdomeniile industriale care, deși au o pondere redusă la economia județului, au potențial sporit de creștere, și anume: fabricarea echipamentelor electrice, fabricarea de mașini, utilaje și echipamente, fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor și a altor mijloace de transport, fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice etc.

3.1.3. FORȚA DE MUNCĂ OCUPATĂ ÎN INDUSTRIE

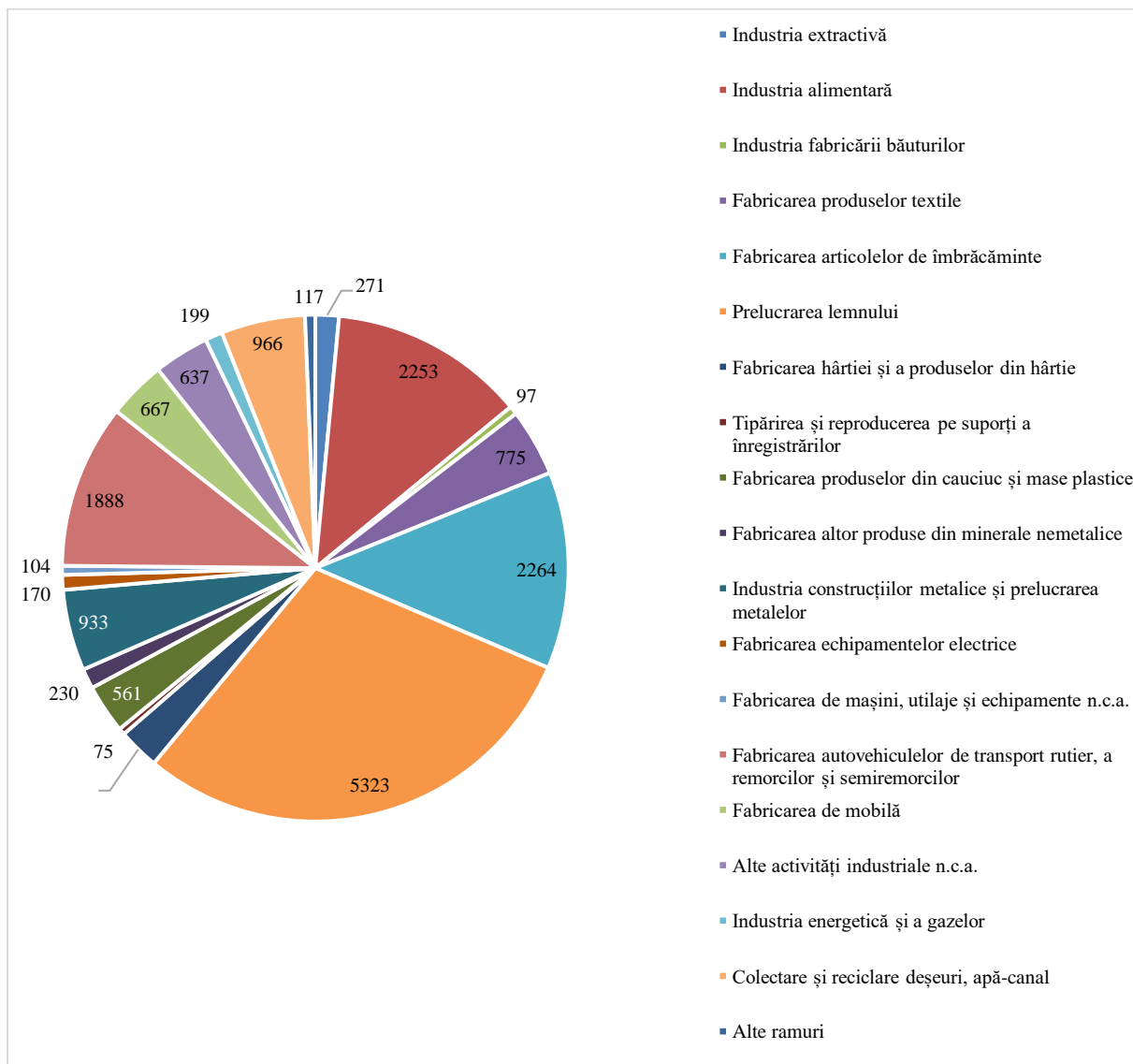
Potrivit datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la sfârșitul anului 2022, în sectorul industrial din județul Covasna, numărul angajaților se ridică la 18.004 persoane, reflectând o scădere de 4% în comparație cu situația din anul 2012, când acest sector cumula 18.758 de persoane salariate. Pe subdomenii, cele mai multe persoane erau angajate în industria prelucrării lemnului – 5.323 (29,6% din totalul angajaților din industrie). De asemenea, 2.264 de persoane (12,6%) erau angajate în ramura fabricării articolelor de îmbrăcăminte, 2.253 de persoane (12,5%) lucrau în industria alimentară, iar 1.888 de persoane (10,5%) erau angajate în ramura fabricării autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor.

În perioada 2011-2021, se evidențiază creșterile numărului de salariați din industria alimentară (+443), construcții metalice (+343), prelucrarea lemnului (+325), fabricarea produselor textile (+297), fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie (+260), fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (+256), alte activități industriale (+242), fabricarea altor produse din minerale nemetalice (+178), fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (+136), fabricarea de mobilă (+112) și alte activități extractive (+55). Pe de altă parte, s-a consemnat o scădere semnificativă a salariaților din sectorul fabricării articolelor de

îmbrăcăminte, unde, în anul 2022, numărul acestora s-a redus cu 2.567 de persoane în comparație cu anul 2012. Scăderi s-au înregistrat și în sectoarele distribuției apei, salubrității și gestionării deșeurilor (-375 angajați), fabricării echipamentelor electrice (-166 angajați), fabricării substanțelor și a produselor chimice (-129 angajați), fabricării băuturilor (-128 angajați), fabricării de mașini, utilaje și echipamente n.c.a. (-64 angajați), industriei pielăriei și încălțăminte (-62 angajați), producției de energie, gaze, apă caldă și aer condiționat (-57 angajați) și extracției petrolului și a gazelor naturale (-19 angajați).

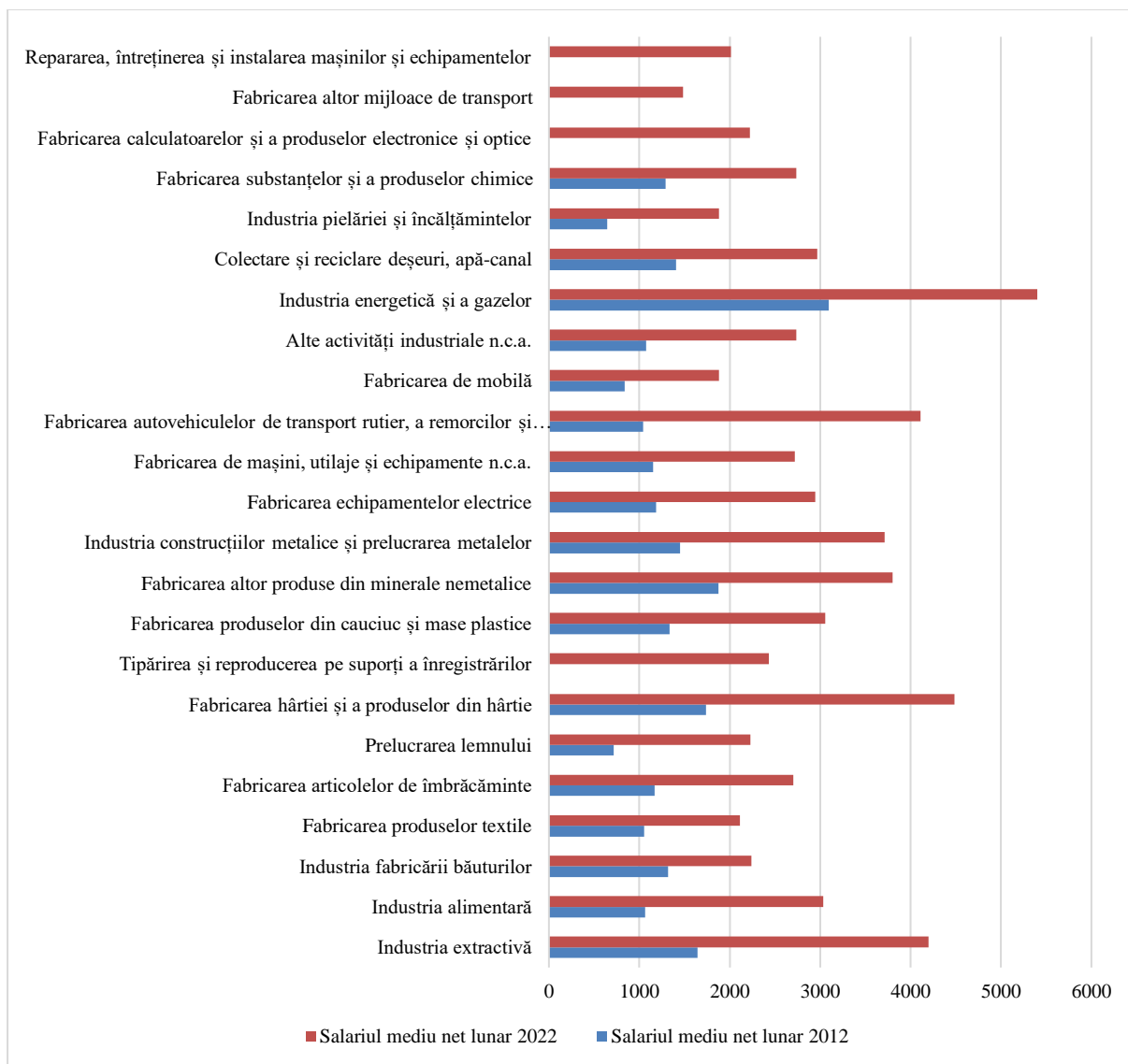
Figura 75 – Numărul de salariați ai unităților locale active din domeniul industrial din județul covasna, pe ramuri, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 77 – Salariul mediu net lunar (lei) pe principalele ramuri ale industriei, în județul Covasna, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

3.1.4. SUPRASTRUCTURI INDUSTRIALE (REȚELE DE PRODUCȚIE)

Principalele clustere care activează pe raza județului și care generează beneficii pentru lanțurile de valoare din industria județeană cuprind Green Energy (producția de biomasă), Transilvania Textile & Fashion Cluster (industria textilă și a modei), Agro Food Covasna (lanțul agricol și agroalimentar), Transylvanian Mechanical Engineering (mecanizare industrială) și Pro Wood (domeniul exploatarei forestiere). Toate acestea au fost prezentate în detaliu în cadrul secțiunii de infrastructură și servicii-suport pentru afaceri.

În plus, diverse companii cu activități industriale din zonele rurale fac parte din diferite structuri asociative sau Grupuri de Acțiune Locală (GAL), împreună cu primării, fermieri, organizații neguvernamentale etc. Dintre acestea, amintim Asociația Grupul de Acțiune Locală Progressio, Asociația de Dezvoltare Durabilă „Curbura Carpaților”, Asociația „Ținutul Bârsei” etc. Printre alte acțiuni de dezvoltare a spațiului rural, Grupurile de Acțiune Locală acordă inclusiv sprijin în accesarea finanțărilor nerambursabile pentru proiectele de investiții derulate în mediul rural. De asemenea, GAL-urile permit membrilor săi să lucreze împreună, pentru a dezvolta proiecte care să răspundă nevoilor locale și care să fie sustenabile pe termen lung.

În același context, menționăm că în județul Covasna funcționează Centrul Regional de Promovare a Proprietății Industriale Covasna, înființat cu sprijinul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci și al cărui activitate este detaliată tot în cadrul secțiunii de infrastructură și servicii-suport pentru afaceri.

3.2. ENERGIA

3.2.1. CAPACITĂȚILE DE PRODUCERE A ENERGIEI

Înainte de anul 1989, județul Covasna nu avea nicio centrală de producție a energiei electrice. Ulterior, în anul 2009, marele producător de cherestea, Holzindustrie Schweighofer, a deschis o nouă fabrică la Reci, proces care a fost însoțit de construirea unei centrale electrice pe bază de biomasă (prin valorificarea resturilor de material lemnos), cu o capacitate de 15 MW. În anul 2018, la Ghelița, o sondă de gaz care nu era rentabilă pentru a fi conectată la rețeaua națională de gaz a fost convertită într-o mică centrală de producție a energiei electrice, generând 2,26 MW.²¹

Conform informațiilor furnizate de către Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei, județul Covasna găzduiește un total de 5 unități de producție a energiei electrice. Două dintre acestea se află în Sfântu Gheorghe și utilizează energia solară ca sursă de producție, alte două se află în Reci, una funcționând pe baza energiei solare și cealaltă pe baza de biomasă, iar cea de a cincea unitate este situată în Ghelița și utilizează hidrocarburi ca sursă de producție a energiei. Mai multe detalii despre acestea sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 14 – Unitățile de producție a energiei electrice din județul Covasna, licențiate ANRE, 2023

NR. CRT	AGENT ECONOMIC	AN ACORDAR E LICENȚĂ	AN EXPIRAR E LICENȚĂ	DENUMIRE CENTRALĂ	LOCALITATE CENTRALĂ	PE (MW)	TIP ENERGIE
1	HS TIMBER PRODUCTION S RECI	2022	2047	CET biomasă Reci (CV)	Reci	15	Biomasă
2	MAZARINE ENERGY ROMANIA	2018	2043	GRUP GENERARE G2P PARC 1 GHELIȚA	Ghelița	2.26	Hidrocarburi
3	MUNICIPIUL SFÂNTU GHEORGHE	2016	2041	CEF SFÂNTU GHEORGHE	Sfântu Gheorghe	2.496	Solar
4	SUNINVEST RO PV1	2013	2038	CEF RECI-(CV)	Reci	2.025	Solar
5	SUNSOLEO	2013	2038	CEF SFÂNTU GHEORGHE 2	Sfântu Gheorghe	2.016	Solar

Sursa: Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei

²¹ https://romania594.blogspot.com/2020/01/capacitati-de-productie-energiei_23.html

Conform datelor furnizate de către filiala Covasna a Agenției pentru Protecția Mediului, în anul 2023, județul găzduiește două parcuri fotovoltaice cu autorizații de mediu valabile, ambele sub codul CAEN 3511 - producția de energie electrică. Este vorba de parcul fotovoltaic deținut de către Municipiul Sfântu Gheorghe și amplasat în teritoriul municipal, respectiv de cel aflat în proprietatea Suninvest RO PV1 SRL și localizat în comuna Reci, ambele fiind cuprinse și în tabelul de mai sus.

Tabel 15 – Parcuri fotovoltaice din județul Covasna, care dețin autorizații de mediu valabile (CAEN 3511), 2023

NR. CRT	DENUMIRE TITULAR ACTIVITAT E	ADRESĂ SEDIU	ADRESĂ PUNCT DE LUCRU	ACTIVITAT E	NUMĂR ȘI DATA AUTORIZAȚI E MEDIU
1	MUNICIPIUL SFÂNTU GHEORGHE	Sf.Gheorghe, str. 1 Decembrie 1918	Sf.Gheorghe, str. Joszef Attila, km 8 (spre Vâlcele)	Parc fotovoltaic	8/02.02.2023
2	SUNINVEST RO PV1 S.R.L	municipiul Brașov, str. Mureșenilor	Reci, 45°50'43.0"N+25°53'20.1" E	Centrala fotovoltaică	69/12.07.2019

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului, Filiala Covasna

La ieșirea din Sfântu Gheorghe spre localitatea Vâlcele, Consiliul Local al Municipiului a dezvoltat un parc fotovoltaic cu o capacitate instalată de 2,2 MW. Acesta este format din 9.612 panouri solare, dispuse pe o suprafață de 6,3 hectare de teren. Investiția pentru acest proiect, care a fost în mare parte finanțată din fonduri europene, a însumat 19.334.673,24 de lei. În cazul în care parcul fotovoltaic își atinge eficiența maximă, acesta poate furniza energie electrică suficientă pentru acoperirea a 84,42% din necesarul de energie pentru iluminatul instituțiilor publice, școlilor, grădinițelor, sălilor de sport, respectiv pentru iluminatul public din Sfântu Gheorghe.²²

În luna decembrie a anului 2021, Primăria Municipiului Sfântu Gheorghe a depus un proiect în cadrul celui de-al treilea apel al Programului EUCF - European City Facility, în parteneriat cu Universitatea Tehnică din Budapesta, cu scopul de a îmbunătăți eficiența energetică a municipiului. Grantul, în valoare de 60.000 de euro, care a fost obținut prin EUCF, a fost utilizat pentru dezvoltarea unei rețele inteligente, care să conecteze proiectele majore de investiții în energie, având ca obiectiv gestionarea eficientă a costurilor și a resurselor energetice. Principalele componente ale acestei rețele includ:

- Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor publice, prin izolații noi și instalarea panourilor fotovoltaice.
- Elaborarea unui concept detaliat pentru construirea de parcări solare în mai multe locații din municipiu, care să integreze energia regenerabilă în rețea și să ofere locuri de parcare acoperite, umbra fiind asigurată prin panouri solare.
- Analizarea sistemului de transport public al municipiului, pentru a introduce autobuze electrice, achiziția a 24 de astfel de vehicule fiind planificată până în 2024.
- Înlocuirea lămpilor mai vechi alimentate cu gaz cu lămpi LED pentru iluminatul stradal, în întregul municipiu.
- Implementarea unui sistem de gestionare inteligentă a deșeurilor, inclusiv prin pubele inteligente, pentru optimizarea rutelor de colectare și reducerea costurilor operaționale.
- Extinderea parcului fotovoltaic existent, prin adăugarea a 6 hectare de panouri solare (9.600 de panouri) și creșterea capacității estimate la 3 GWh/an.
- Crearea unei fabrici de biogaz, prin care să fie valorificate deșeurile agricole provenite de la fermierii din regiune.

²² <https://sfantugheorgheinfo.ro/stiri/news-3375>

Conform estimărilor preliminare, dacă toate investițiile vor fi finalizate și conectate la rețea, se preconizează că economiile de energie vor atinge 8,374 GWh/an. În plus, se estimează o reducere anuală de 2.707 tone a emisiilor de CO₂. Totodată, producția de energie regenerabilă va ajunge la 11,445 GWh/an. Investițiile planificate de către Primăria Municipiului Sfântu Gheorghe se vor concentra pe îmbunătățirea eficienței energetice, utilizarea surselor de energie regenerabilă și implementarea tehnologiilor prietenoase cu mediul înconjurător, ca obiective principale.²³

Parcul fotovoltaic din Reci reprezintă prima unitate românească de producție care a fost supusă unui audit în ceea ce privește conservarea naturii. Coaliția Natura 2000 a analizat modul în care producătorii de energie verde au grijă de natură, iar primul audit pentru evaluarea criteriilor de protecție a mediului a avut loc tocmai la parcul fotovoltaic din Reci. Experții în evaluări de mediu au efectuat o inspecție pe teren, pentru a verifica dacă amplasarea parcului, procesul de construcție și utilizarea acestuia nu au un impact negativ asupra mediului înconjurător. După finalizarea auditului, experții autorizați au concluzionat că unitatea de producție a fost construită și funcționează în conformitate cu legile în vigoare și respectă criteriile de biodiversitate specifice domeniului fotovoltaic. Această verificare a unităților de producție a energiei din surse regenerabile s-a desfășurat în conformitate cu un model de standarde de management responsabil, dezvoltat de către Federația Coaliția Natura 2000 România, în cadrul proiectului Certificate verzi numai pentru investiții verzi, finanțat de Fondul de Inovare Civică, prin intermediul Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile.²⁴

În cadrul proiectului Sistem Integrat de Management al Deșeurilor din județul Covasna, în comuna Boroșneu Mare a fost construit o stație de sortare simplă a deșeurilor, cu o capacitate anuală de 11.000 tone. Aceasta permite sortarea diverselor tipuri de deșeuri de ambalaje colectate în amestec. Deșeurile sortate sunt compactate în baloți și valorificate prin reciclare sau prin alte metode, în timp ce reziduurile rezultate în urma procesului de sortare sunt valorificate energetic sau eliminate prin depozitare. În localitățile Moacșa și Leț, există, de asemenea, o instalație de sortare care, în anii 2018 și 2019, a reușit să valorifice energetic deșeurile. În 2018, au fost valorificate energetic 21,78 tone de deșeuri, în timp ce în 2019, această cifră a ajuns la 262,7 tone pe an.²⁵

De asemenea, în intervalul 2022-2023, la Agenția pentru Protecția Mediului, filiala Covasna, au fost înregistrate cereri pentru autorizarea a patru proiecte de instalare a panourilor fotovoltaice. Acestea urmează a fi amplasate în comuna Zăbala, comuna Valea Crișului, Parcul 1 Arcuș și Parcul 2 Arcuș, conform informațiilor din tabelul de mai jos. Toate cererile au fost depuse de către operatori privați.

Tabel 16 – Solicitări pentru acorduri de mediu, în vederea construirii unor parcuri fotovoltaice în județul Covasna, 2022-2023

NR. CRT	DATA DEPURARE SOLICITARE	AGENT ECONOMIC	DENUMIRE PROIECT	ADRESĂ AMPLASAMENT PROIECT	DATA ACORD MEDIU - DECIZIA ETAPEI DE ÎNCADRARE
1	03.02.2023	SUN COVASNA SRL	CONSTRUIRE PARC FOTOVOLTAIC, ANEXE, ÎMPREJMUIRE TEREN ȘI RACORDARE LA REȚEAUA ELECTRICĂ DE DISTRIBUȚIE 110 kV – STAȚIE RACORD ȘI	comuna Zăbala, satul Zăbala	16.03.2023

²³ <https://www.sfantugheorgheinfo.ro/stiri/sfantu-gheorghe-va-avea-un-sistem-energetic-eficient-si-ecologic>

²⁴ <https://energy-center.ro/actualitate-news/se-poate-si-in-romaniaprimul-parc-fotovoltaic-auditat-pentru-grija-fata-de-natura-s-a-dezvoltat-in-judetul-covasna/>

²⁵ Strategia Integrată de Dezvoltare a Județului Covasna 2021-2030

NR. CRT	DATA DEPUNERE SOLICITARE	AGENT ECONOMIC	DENUMIRE PROIECT	ADRESĂ AMPLASAMENT PROIECT	DATA ACORD MEDIU - DECIZIA ETAPEI DE ÎNCADRARE
			TRASEU RACORD, CAPACITATE 49.99 MW		
2	23.05.2022	BATU COMERT SRL	CONSTRUIRE CENTRALĂ ELECTRICĂ FOTOVOLTAICĂ DE 960 KW, ÎMPREJMUIRE ȘI BRANȘAMENT ELECTRIC	Valea Crișului, satul Valea Crișului	01.08.2022
3	08.06.2022	MVM FUTURE ENERGY TEHNOLOGY SRL	Construire parc fotovoltaic în vederea producerii de energie electrică, împrejmuire teren și racordare la sistemul energetic național, capacitate 16,542 MW	Parc 1 - Arcuș	26.08.2022
4	08.06.2022	MVM FUTURE ENERGY TEHNOLOGY SRL	Construire parc fotovoltaic în vederea producerii de energie electrică, împrejmuire teren și racordare la sistemul energetic național, capacitate 8,126 MW	Parc 2 - Arcuș	26.08.2022

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului, Filiala Covasna

Potrivit informațiilor furnizate de către Transelectrica cu privire la capacitățile energetice planificate pentru județul Covasna, CNTEE Transelectrica SA a primit o cerere de la Triathlon Land Intl SRL, pentru conectarea la rețeaua electrică de interes public a unei centrale electrice fotovoltaice, cu o capacitate instalată de 100 MW. Aceasta urmează să fie amplasată în zona localității Reci. Pentru acest proiect, Consiliul Județean Covasna a emis certificatul de urbanism nr. 369/28.07.2022. La momentul de față, este în desfășurare elaborarea unui studiu de soluție, care va evalua opțiunile posibile pentru conectarea la rețea, urmând a se stabili termenul de punere în funcțiune a acestei centrale fotovoltaice.

În același context, merită să subliniem că, la momentul de față, există 15 agenți economici ce dețin autorizații de mediu valabile pentru exploatarea agregatelor minerale în județul Covasna, conform informațiilor prezentate în tabelul de mai jos.

Tabel 17 – Agenți economici care dețin autorizații de mediu valabile pentru activitatea de exploatare agregate minerale pe raza județului Covasna, 2023

NR. CRT.	AGENT ECONOMIC, SEDIU	COD CAEN	LOCAȚIA AUTORIZATĂ, JUD. COVASNA
1	SC AXON SRL, mun. Sf. Gheorghe	0812	perimetrul de exploatare nisip pietriș Ghidfalau-Zoltan Nord
2	SC DIOANDEZIT SRL, sat Malnas Bai, Cariera Botos	0811	Malnas Băi, Cariera andezit Botos 2
3	SC EXPLOCONSTRUCT SRL, sat Malnas Bai, Cariera Botos	0811	Malnas Bai, Cariera andezit
4	SC HEIDELBERG CEMENT ROMANIA SA, mun. București	0811	Malnaș Băi, Cariera andezit Pârâul Pietros
5	HOL 10 AGRARSERVICE S.R.L., mun. Sfântu Gheorghe	0812	perimetrele Vârghiș Sud 1,2,3 - comuna Vârghiș, satul Vârghiș, extravilan

NR. CRT.	AGENT ECONOMIC, SEDIU	COD CAEN	LOCAȚIA AUTORIZATĂ, JUD. COVASNA
6	SC HOKA EXIMP GROUP S.R.L., sat Orășeni	0812	perimetrul temporar de exploatare nisip pietriș Racoș Est
7	SC MINERAL ROM SRL, mun. Brașov	0811	Cariera andezit Malnas II Cariera andezit Bixad I
8	SC MULTICEREAL SRL, mun. Sf. Gheorghe	0812	perimetrul de exploatare nisip pietriș Ghidfalău
9	SC PROD-PREST CONNECTION SRL, sat Chilieni	0812	perimetrul de exploatare nisip pietriș Chichiș
10	SC RACOS STEIN SRL, oraș Baraolt	0812	perimetrul de exploatare nisip pietriș Micloșoara Sud 1,2,3
11	SC ROMCIM SA, mun. Bucuresti	0811	Malnaș Băi, Cariera andezit Fântâna Rece
12	BRIKSTON CONSTRUCTION SOLUTIONS SA, mun. Iași	0812	perimetrul de exploatare argilă Siceram - Bodoc
13	SC VIAROCK SRL, mun. Sf. Gheorghe	0812	perimetrul de exploatare nisip pietriș Chichis Pietris 3 perimetrul de exploatare nisip pietriș Ilieni Chichis perimetrul de exploatare nisip pietriș Ilieni Chichis
14	SC VINATI SRL, mun. Covasna	0812	perimetrul de exploatare nisip pietriș Ghidfalău
15	EXIMON SA, mun. Târgu Secuiesc	0892	perimetrul de exploatare turbă Lunga - Ojdula

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului, Filiala Covasna

De asemenea, conform informațiilor furnizate de către Agenția Națională pentru Resurse Minerale, pe teritoriul județului Covasna există un Acord de concesiune în vigoare pentru perimetrul de dezvoltare-exploatare și exploatare petrolieră al zăcămintului Ghelița, Mazarine Energy Romania S.R.L. având calitatea de titular. De asemenea, în zonă există un total de 145 de sonde, dintre care 98 sunt incluse în fondul de sonde aferent Acordului de concesiune pentru perimetrul de dezvoltare-exploatare și exploatare petrolieră a zăcămintului comercial Ghelița, iar celelalte 47 sunt parte a fondului de sonde al OMV Petrom S.A.

Potrivit aceleiași surse, în județul Covasna nu sunt în vigoare sau în aprobare licențe pentru explorarea sau exploatarea apelor geotermale.

Conform datelor furnizate de către Distribuție Energie Electrică România, Sucursala Covasna, numărul de abonați din județul Covasna, în luna martie a anului 2022, era format din 90.067 consumatori casnici și 7.908 consumatori noncasnici.

Potrivit informațiilor oferite de către Distrigaz Sud Rețele, în județul Covasna există un total de 34.554 de consumatori casnici și 1.727 de consumatori non-casnici de gaze naturale, raportat la cifrele din anul 2022.

Concluzionând, menționăm că în județul Covasna a fost înființat Green Energy Innovative Biomass Cluster, o inițiativă de economie socială ce furnizează cadrul de dezvoltare a soluțiilor în domeniul biomasei, cu accent pe inovația ecologică și socială. Scopul clusterului este de a suscita interesul pentru producția și utilizarea biomasei, de a dezvolta soluții inovatoare și de a coordona realizarea și valorificarea biomasei solide prin consolidarea lanțului de valoare al biomasei, respectiv prin îmbunătățirea colaborării între membrii săi.²⁶

Conform Foii de parcurs pentru o strategie în domeniul bioeconomiei a județului Covasna, datorită inițiativelor lansate de către Green Energy Innovative Biomass Cluster și de către companiile sale membre, județul Covasna găzduiește mai multe proiecte de bioenergie la

²⁶ <https://www.greencluster.ro/english/>

scară mică. Tehnologiile pentru aceste proiecte sunt, în unele cazuri, produse chiar în județul Covasna. De asemenea, există autorități publice locale care au implementat sisteme de încălzire și alimentare cu energie pe bază de biomasă solidă. Lista de mai jos cuprinde câteva dintre cele mai relevante exemple în acest sens.

- În județ au fost dezvoltate lanțuri valorice locale ale biomasei solide, care încep cu recoltarea biomasei rezultate din curățarea pășunilor de munte și continuă cu transformarea acesteia în biomasă și cu furnizarea acestei biomase consumatorilor locali, de pildă Estelnic, Chichiș, Bodoc, Malnaș și Zagon.
- În Ghelița există un depozit local de biomasă și un centru logistic pentru colectarea deșeurilor de biomasă, care furnizează combustibil din biomasă pentru clădirile publice locale.
- În județ există sisteme de termoficare la scară mică și micro, care utilizează biomasa drept sursă de energie. Acestea sunt implementate în diverse locații, cum este cazul serelor, al brutăriilor și al cartierelor rezidențiale, precum moșia Zabola și Locodeni.
- Centrele turistice Balványos și Tușnad au explorat potențialul de energie termică dincolo de izvoarele existente, ajungând la o putere termică totală din izvoare și foraje suplimentare de 2 MW.

Instalațiile de producere a energiei electrice din surse regenerabile la scară mică din județul Covasna ar putea fi extinse, ca parte a dezvoltării bioeconomiei locale. Având în vedere că sectorul forestier joacă un rol important în economia județului, biotehnologiile și bioprodusele ar putea fi valorificate prin diverse aplicații, precum:

- Peletizarea și brichetarea reziduurilor de lemn și a biomasei forestiere pentru ardere.
- Gazeificarea sau piroliza reziduurilor agricole, pentru producerea de cărbune biologic sau de energie.
- Fermentația anaerobă, pentru producerea de biogaz din gunoiul de grajd de la exploatațiile zootehnice.
- Producția de jucării din rumeguș, utilizând tehnologia imprimantelor 3D.²⁷

3.2.2. ANALIZA PRINCIPALILOR INDICATORI AI ÎNTREPRINDERILOR DIN SECTORUL ENERGETIC DIN JUDEȚ

Conform Institutului Național de Statistică, în anul 2021, la nivelul județului Covasna existau 7 unități locale active în sectorul energetic, cu 6 mai multe față de anul 2011. Dintre acestea, 5 erau microîntreprinderi, una era întreprindere mică (Distrigaz Sud Rețele SRL) și una mijlocie (Distribuție Energie Electrică România SA Cluj-Napoca - Sucursala Covasna).

În ceea ce privește cifra de afaceri însumată a firmelor cu profil energetic din județul Covasna, aceasta ajunsese, în anul 2021, la circa 72 milioane lei, în creștere cu circa 75,6% față de anul 2011, când a fost înregistrată o cifră de afaceri de circa 41 milioane lei.

În anul 2022, efectivul de salariați al firmelor cu profil energetic din județul Covasna se ridică la 199 de persoane, în scădere cu 8,7% față de anul 2021, respectiv cu 22,3% față de anul 2011.

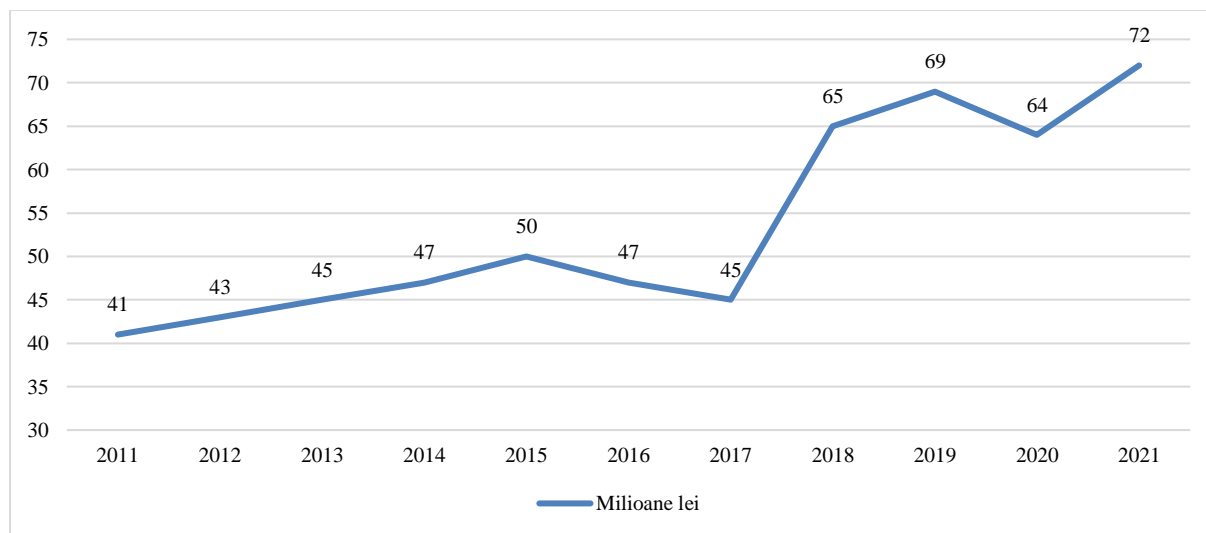
În ceea ce privește câștigul salarial mediu lunar net din sectorul energetic, în anul 2022 acesta a fost de 5.401 lei, în creștere cu 7% față de anul 2021 și cu 87,8% față de anul 2011. Totuși, comparativ cu media regională, salariul mediu lunar net din sectorul energetic din județul Covasna este mai mic cu 8,1%, iar în comparație cu media națională, acesta este cu 9,7% mai mic.

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică prin intermediul platformei Tempo Online, în anul 2021, investițiile nete ale firmelor cu profil energetic din județul Covasna au fost de circa 4 milioane lei, de peste 9 ori mai reduse decât nivelul de 37 milioane lei din 2014 (pentru perioada 2011-2013 datele fiind confidențiale, potrivit sursei de date). Cel mai ridicat

²⁷ Foaia de parcurs pentru o strategie în domeniul bioeconomiei a județului Covasna

volum de investiții din perioada 2014-2021 s-a înregistrat în anul 2018, când acestea au atins 40 milioane lei. Scăderea drastică este un rezultat al unui cumul de factori, inclusiv a politicilor guvernamentale în domeniul producției de energie regenerabilă. Cu toate acestea, la nivelul Regiunii Centru se remarcă o creștere a investițiilor în sectorul energetic de peste 23%, în perioada 2011-2021.

Figura 78 – Cifra de afaceri a unităților locale active din sectorul energetic din județul Covasna, în perioada 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

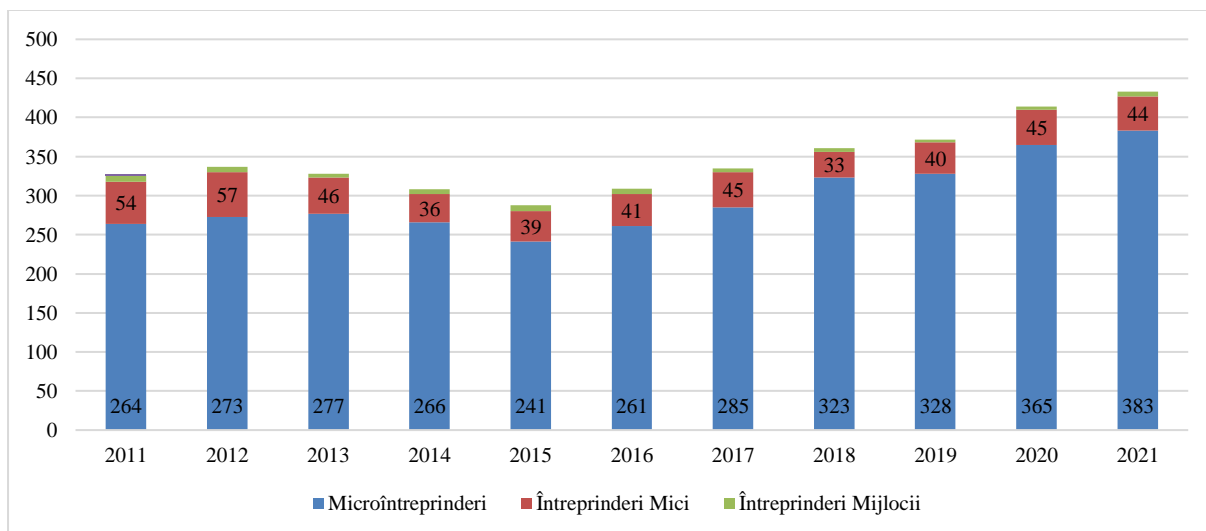
3.3. CONSTRUCȚIILE

3.3.1. ANALIZA INDICATORILOR PRINCIPALI AI ÎNTRERINDERILOR DIN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR DIN JUDEȚ

Potrivit datelor furnizate de INS pentru anul 2021, în județul Covasna existau 433 de unități locale active în domeniul construcțiilor, înregistrând o creștere de 32,8% în comparație cu anul 2011. Pe clase de mărime, INS raporta un număr de 383 de microîntreprinderi, 44 întreprinderi mici și 6 întreprinderi mijlocii, fără a exista nicio întreprindere mare în județ. Analizând evoluția numărului de întreprinderi în perioada 2011-2021, pe clase de mărime, observăm că numărul microîntreprinderilor era cu 45,1% mai mare în 2021 față de 2011, cel al întreprinderilor mici a scăzut cu 18,5% în aceeași perioadă, iar numărul întreprinderilor mijlocii a scăzut cu 2 unități.

Cele mai importante unități de profil din județ sunt: Construcții Conico (companie care activează în domeniul lucrărilor de construcții industriale, administrative, civile, agricole, sportive și lucrări edilitare), Baumeister (specializată în construcții civile și industriale, construcții din lemn, construcții, confecții și structuri metalice și lucrări de construcții pentru monumente), Drumuri și Poduri Covasna (companie specializată în lucrări de construcții de drumuri și poduri), Instal-All (companie specializată în lucrări de construcții de clădiri administrative, birouri, spații comerciale și industriale, hoteluri, clădiri rezidențiale, reabilitări monumente istorice, lucrări tehnico-edilitare de alimentare cu apă și canalizare) și Valdek Impex (având ca obiect de activitate lucrări de construcții a drumurilor și autostrăzilor).

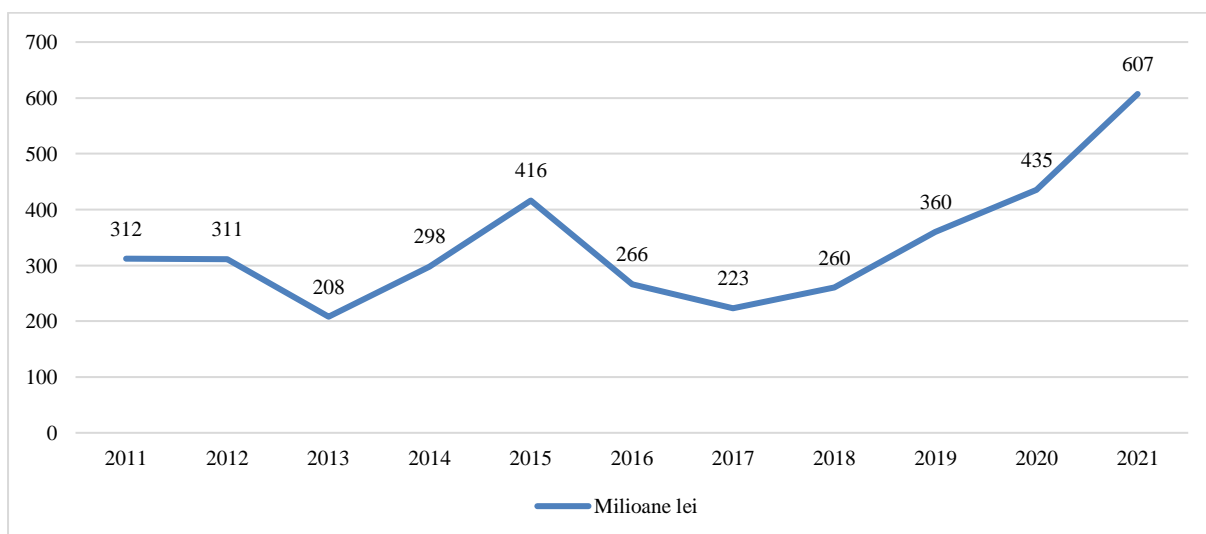
Figura 79 – Număr de unități locale active din domeniul construcțiilor din județul Covasna, pe clase de mărime, 2011-2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În ceea ce privește cifra de afaceri a întreprinderilor din sectorul construcțiilor, conform INS, în anul acesta a ajuns la un total de circa 607 milioane de lei. Comparativ cu anul 2011, cifra de afaceri a crescut de aproape 2 ori (+94,6%). Așa cum am menționat anterior, evoluția acestui sector este strâns legată de dinamica pieței rezidențiale locale și de nivelul investițiilor publice în infrastructura mare - căi ferate, drumuri, alimentare cu apă și canalizare etc. Odată cu deblocarea sau începerea unor noi proiecte mari de infrastructură în această zonă a țării, mai ales prin lansarea apelurilor de finanțare aferente Programului Operațional Centru 2021-2027 și PNRR, se anticipează că cifra de afaceri a unităților active din sectorul construcțiilor va crește.

Figura 80 – Cifra de afaceri a unităților locale active din domeniul construcțiilor din județul Covasna, 2011-2021

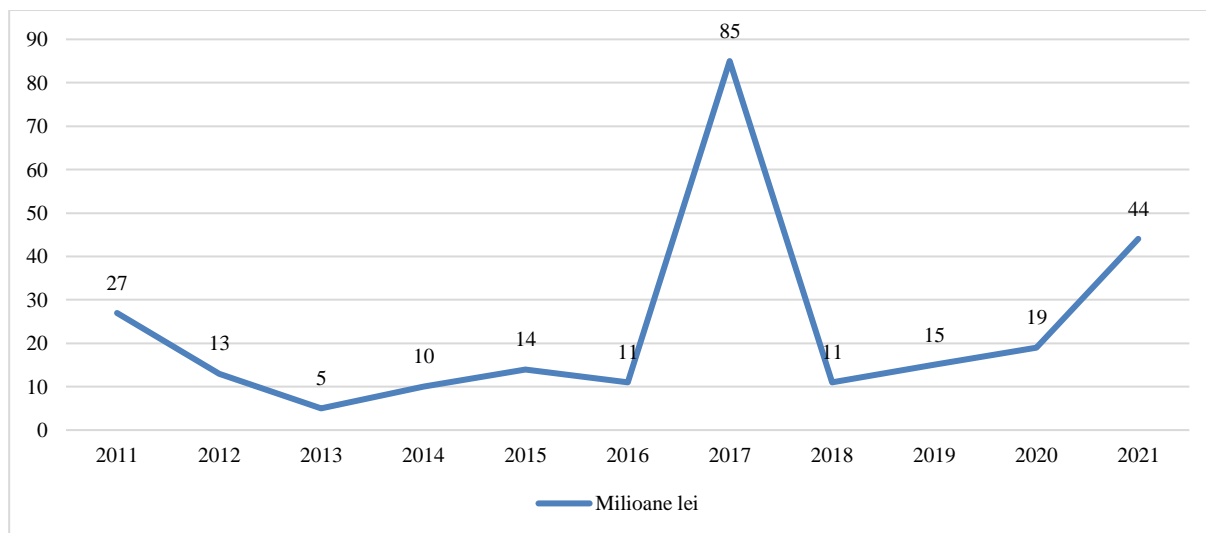

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Investițiile nete realizate de unitățile locale active cu profil de construcții din județul Covasna, însumau, la nivelul anului 2021, 44 milioane lei. Față de anul 2011, a fost înregistrată o creștere de 63%, strâns legată de evoluția cifrei de afaceri din domeniu, care a crescut la rândul ei. Observăm că cel mai redus volum de investiții (5 milioane lei) s-a realizat în anul 2013, iar

maximul perioadei a fost atins în 2017, când volumul de investiții nete a atins 85 milioane lei. Sectorul construcțiilor se plasează pe locul 4 la nivel județean în ceea ce privește volumul de investiții al companiilor, cu o pondere de 3,9% în totalul investițiilor nete realizate de întreprinderile din județ, fiind depășit de industria prelucrătoare, alte activități de servicii colective, sociale și personale și comerț.

Figura 81 – Investițiile nete realizate de unitățile locale active d
 in domeniul construcțiilor din județul Covasna, 2011-2021

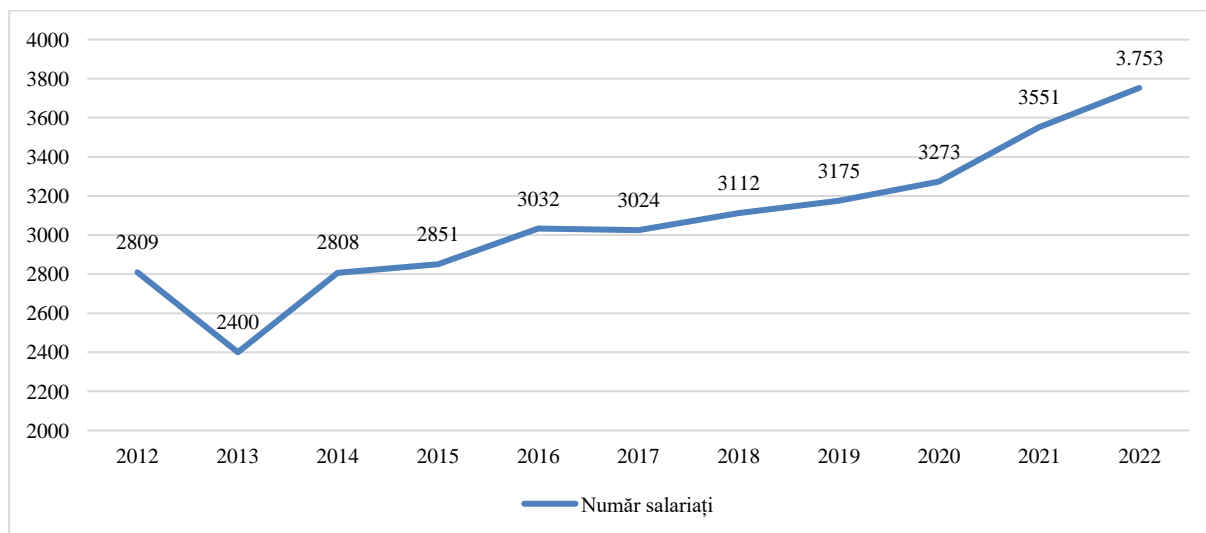

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

3.3.2. ANALIZA FORȚEI DE MUNCĂ DIN SECTORUL CONSTRUCȚIILOR

În anul 2022, numărul angajaților din unitățile locale active din sectorul construcțiilor a atins 3.753 de persoane, înregistrând o creștere de 56,8% față de anul 2012. Salariații din domeniul construcțiilor reprezentau 6,9% din totalul forței de muncă din județ, înregistrând o tendință de creștere în perioada 2011-2021.

Figura 82 – Efectivul de salariați din domeniul construcțiilor din județul Covasna, 2012- 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform datelor INS, în anul 2022, județul Covasna înregistra circa 5.000 de persoane ocupate în sectorul construcțiilor, fapt ce denotă că aproximativ 1.247 de specialiști lucrau pe cont propriu în acest sector, atât în țară, cât și peste hotare. Astfel, se constată un fenomen de ocupare informală în sectorul construcțiilor.

În anul 2022, salariul mediu net lunar în sectorul construcțiilor din județul Covasna a fost de 3.392 de lei, fiind de 3,3 ori mai mare decât în anul 2012. Salariul județean mediu net lunar din acest sector era cu 0,4% mai mare decât media regională, dar cu 3,2% mai mic decât media națională. De asemenea, salariul mediu net din sectorul construcțiilor depășea cu 13,3% media salariilor din județul Covasna. Este important să subliniem că măsurile fiscale introduse de Guvern începând cu anul 2019 au contribuit semnificativ la creșterea salariilor din acest domeniu, având efecte benefice asupra companiilor din industria construcțiilor, care au putut atrage și menține mai ușor personalul calificat într-o ramură afectată în mare măsură de migrația externă.

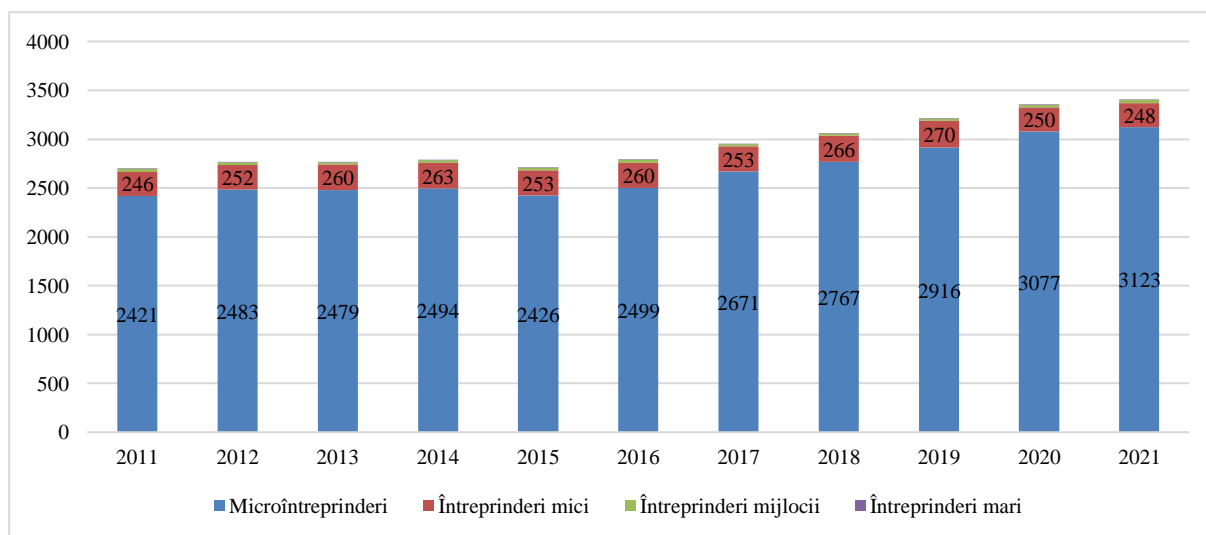
4 ANALIZA SECTORULUI TERȚIAR

4.1 SERVICIILE ECONOMICE (DE PIAȚĂ)

4.1.1. ANALIZA INDICATORILOR PRINCIPALI AI ÎNTREPRINDERILOR CU PROFIL DE SERVICII DIN JUDEȚ

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2021, județul Covasna găzduia un total de 3.400 de unități locale active în domeniul serviciilor, reprezentând astfel 72,1% din totalul unităților locale active din întregul județ. În comparație cu anul 2011, se observă o creștere cu 26% a numărului de unități locale active din acest sector, trendul înregistrat fiind ascendent pe întreaga perioadă analizată (2011-2021). În general, activitățile din sfera serviciilor sunt susținute de firmele de mici dimensiuni, adesea fiind vorba despre întreprinderi familiale sau individuale: în anul 2021, majoritatea unităților locale active în domeniul serviciilor din județul Covasna erau microîntreprinderi (91,9%), acestea fiind urmate de întreprinderile mici (7,3% din total). Întreprinderile mijlocii, în număr de doar 28, reprezentau numai 0,8% din unitățile locale active în servicii. La nivelul județului există doar o întreprindere mare, Bertis SRL, care activează în domeniul comerțului cu mezeluri.

Figura 83 – Numărul de unități locale active cu profil servicii din județul Covasna, pe clase de mărime, 2011-2021

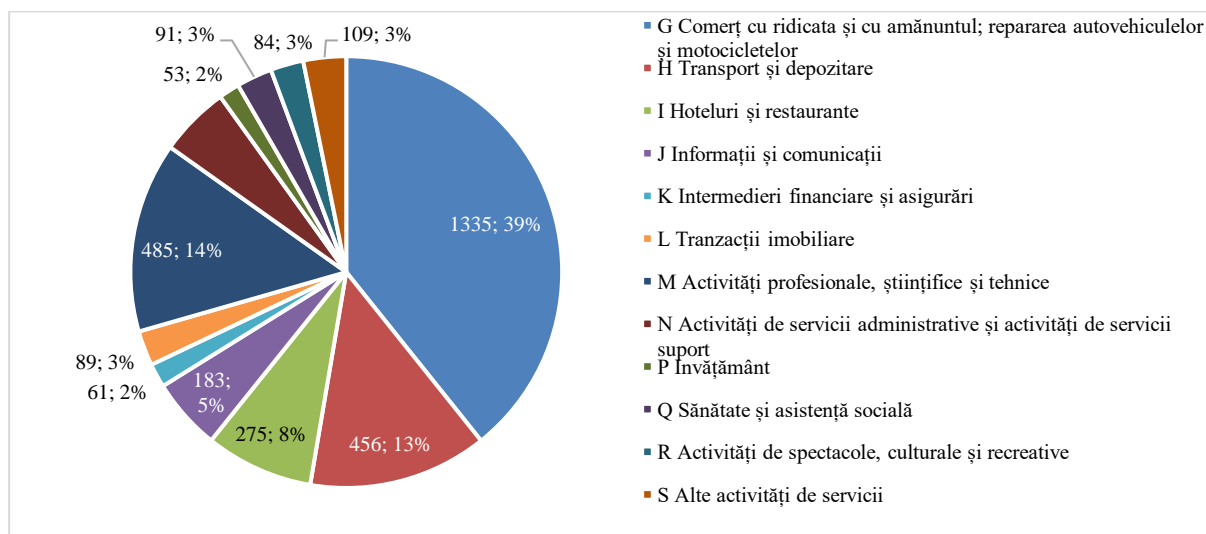
Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În funcție de distribuția unităților locale active pe subdomenii de servicii, se observă preponderența firmelor specializate în activități comerciale, care reprezintă 39,3% din totalul de 3.400 de unități locale active în servicii. Unitățile active din județ se concentrează și pe activități profesionale, științifice și tehnice (14,3%), transport și depozitare (13,4%), HORECA (8,1%) și ITC (5,4%). Acestea sunt urmate aproape de activitățile de servicii administrative și de servicii de suport (5,3%). Cele mai puține unități locale activează în subdomeniul învățământului (1,6%), intermediilor financiare și asigurărilor (1,8%), respectiv în cel al activităților de spectacole, culturale și recreative (2,5%).

Evoluția în timp ne arată că, între 2011 și 2021, cele mai semnificative creșteri în numărul de unități locale active din acest sector au fost înregistrate în: transport și depozitare (+182 de unități), activități profesionale, științifice și tehnice (+165 de unități), activități de servicii administrative și suport (+77 de unități), ITC (+62 de unități) și alte activități de servicii (+61 de unități). În perioada de analiză, comerțul este singurul subdomeniu care a înregistrat o scădere, de

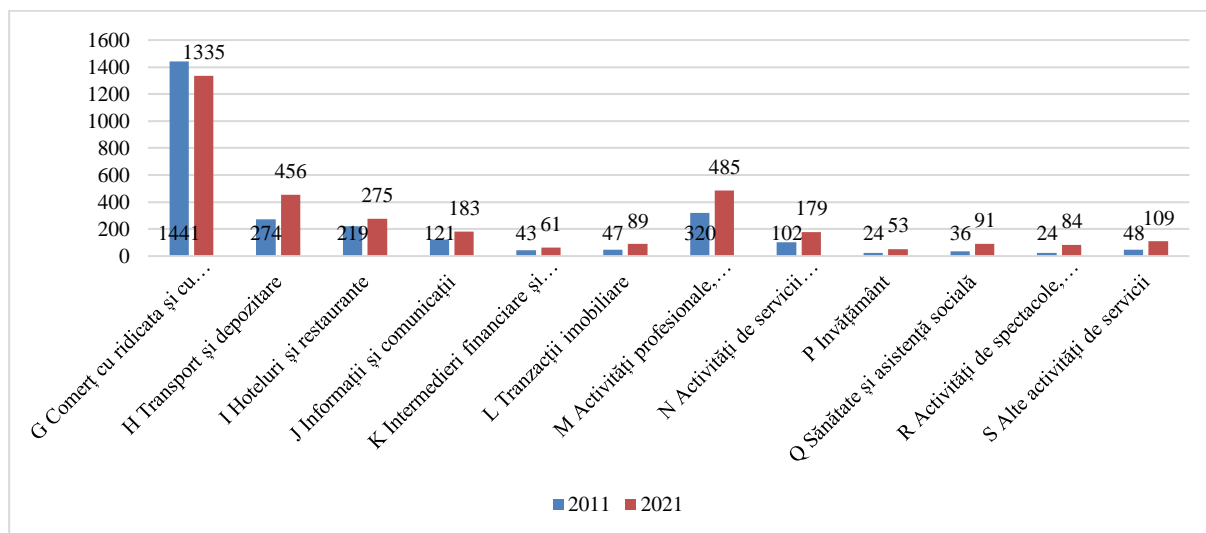
106 unități. În același interval de timp, s-au observat creșteri mai modeste în cazul intermediarilor financiare și asigurărilor (+18 unități), învățământului (+29 unități) și tranzacțiilor imobiliare (+42 unități).

Figura 84 – Numărul de unități locale active cu profil servicii din județul Covasna, în funcție de activitatea desfășurată, 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

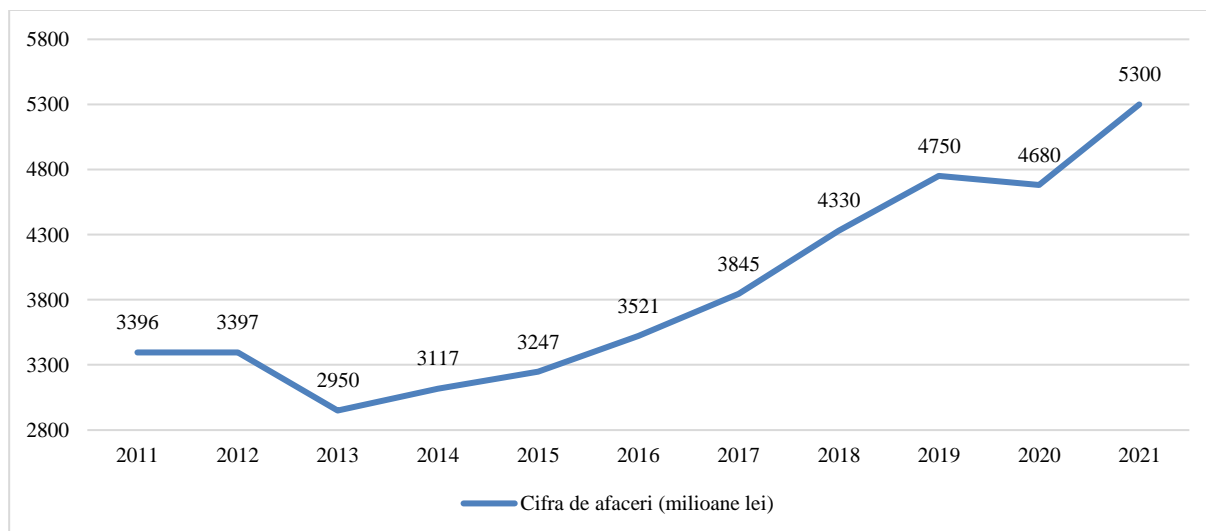
Figura 85 – Numărul de unități locale active din sectorul serviciilor în județul Covasna, pe subdomenii de servicii, 2011 vs 2021

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În intervalul 2011-2021, cifra de afaceri a unităților locale active în serviciile din județul Covasna a înregistrat creșteri de 56,1%, de la 3.396 milioane lei în anul 2011 și până la 5.300 milioane lei în anul 2021. În ansamblu, creșterea cifrei de afaceri a companiilor specializate în servicii indică semne pozitive pentru o economie înfloritoare și dinamică a județului. Această creștere subliniază intensificarea activității economice, potențialul de generare a locurilor de muncă, investițiile solide realizate de către afacerile din acest sector și consolidarea competitivității lor.

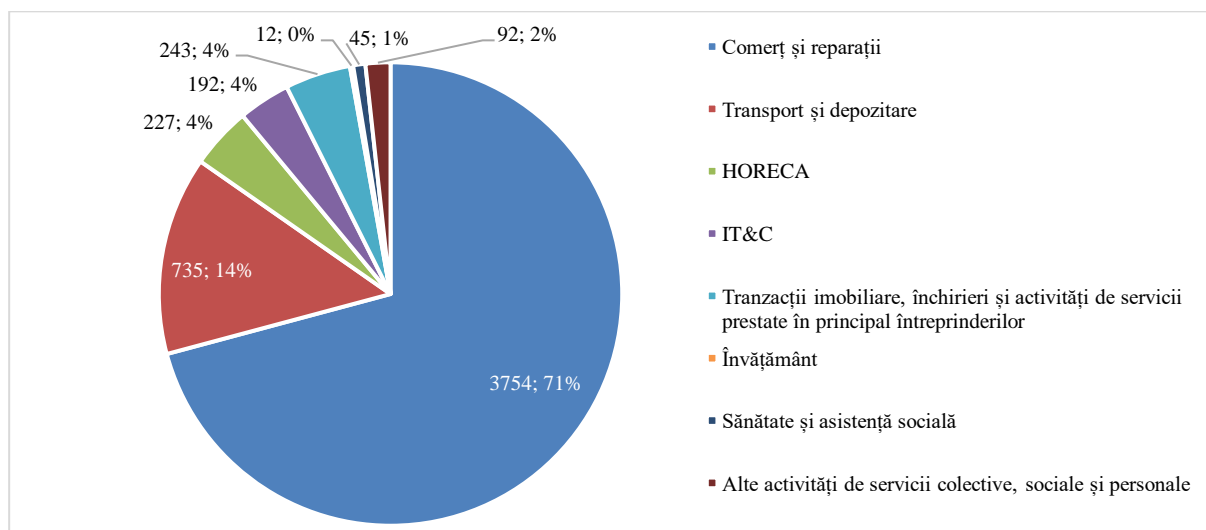
Figura 86 – Evoluția cifrei de afaceri a unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, 2011-2021 (milioane lei)

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică pentru anul 2021, comerțul contribuie majoritar la cifra de afaceri generată de unitățile locale active din sectorul serviciilor, având o pondere de 70,8%, în timp ce domeniul transporturilor și depozitării ocupă locul al doilea, cu o pondere de 13,9% din total. Celelalte subdomenii înregistrează ponderi mai mici. Tranzacțiile imobiliare, închirierile și activitățile de servicii destinate în principal întreprinderilor (activitățile profesionale, științifice și tehnice, activitățile de servicii administrative și cele de servicii de suport) contribuie cu 4,6%, sectorul HORECA cu 4,3%, iar domeniul ITC cu 3,6%. Cele mai mici ponderi în cifra de afaceri a unităților locale active din domeniul serviciilor se observă în cazul învățământului (0,2%), sănătății și asistenței sociale (0,8%) și în cazul altor activități de servicii colective, sociale și personale (1,7%).

Figura 87 – Cifra de afaceri a unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, pe sub-domenii de servicii, 2021 (milioane lei)

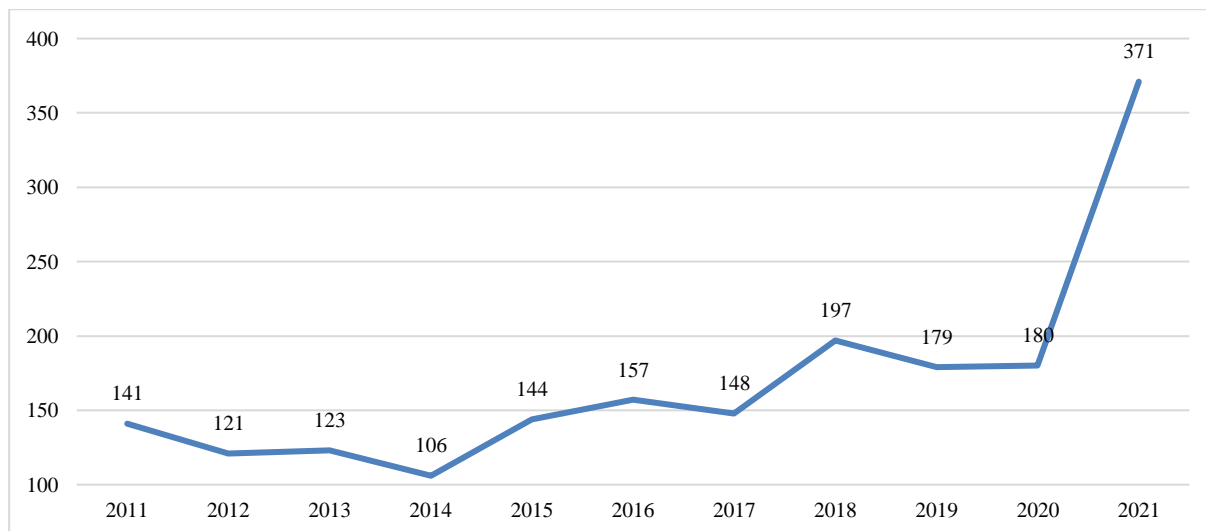
Sursa: INS, baza de date Tempo Online

În perioada 2011-2021, investițiile nete ale unităților locale active în sectorul serviciilor din județul Covasna au cunoscut variații anuale, fără a putea fi identificată o tendință clară. Potrivit

datelor INS pentru anul 2021, investițiile nete ale acestora au atins un nivel de 371 milioane de lei, reprezentând cea mai înaltă valoare a investițiilor efectuate de întreprinderile din domeniul serviciilor în intervalul 2011-2021. Această cifră reflectă o creștere de 2,6 ori în comparație cu investițiile din anul 2011.

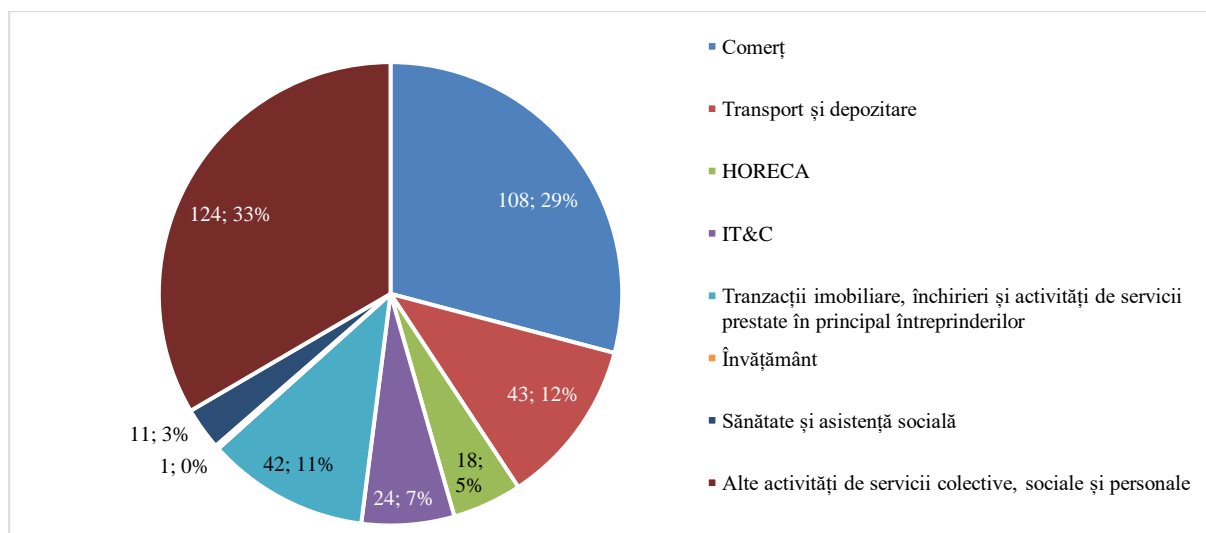
Figura 88 – Dinamica investițiilor nete ale unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, 2011-2021 (milioane lei)

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Potrivit datelor INS pentru anul 2021, cele mai mari investiții nete au fost realizate de unitățile locale active în: alte activități de servicii colective, sociale și personale (33,4%), comerț și reparații (29,1%), transport și depozitare (11,6%) și tranzacții imobiliare, închirieri și servicii prestate în principal întreprinderilor (11,3%). Investițiile nete realizate de unitățile locale active din celelalte subdomenii au avut ponderi mai mici în totalul investițiilor nete la nivel de sector: 6,5% în cazul unităților locale active din ITC, 4,9% în cazul HORECA, 3% în cazul celor din sănătate și asistență socială și 0,3% în cazul celor din învățământ.

Figura 89 – Investițiile nete ale unităților locale active cu profil servicii din județul Covasna, pe sub-domenii de servicii, 2021 (milioane LEI)

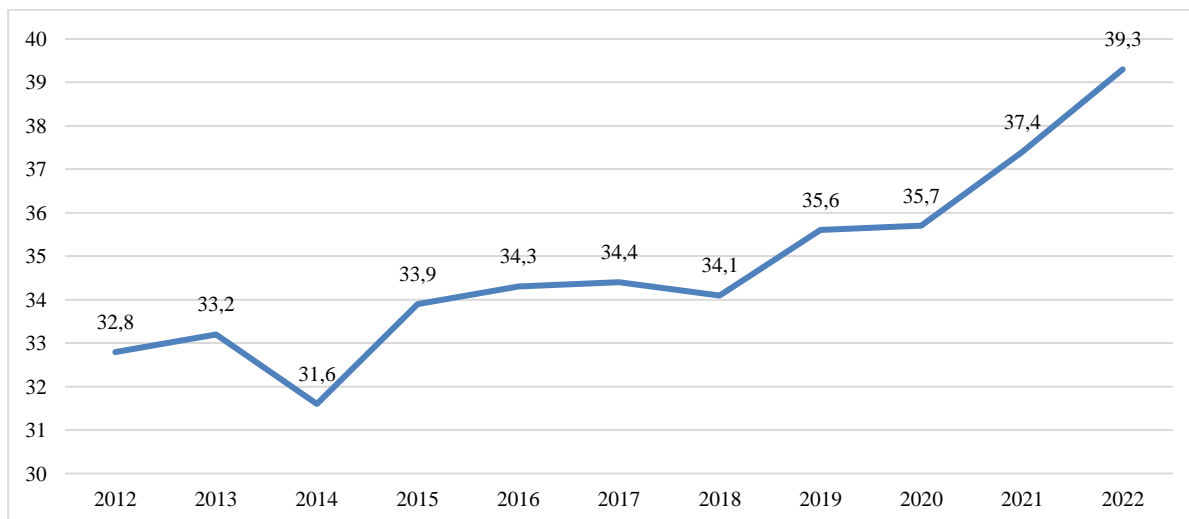

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

4.1.2. ANALIZA FORȚEI DE MUNCĂ DIN DOMENIUL SERVICIILOR DE PIAȚĂ

În anul 2022, județul Covasna a înregistrat un număr de 39.300 de persoane ocupate în sectorul serviciilor, reflectând o creștere de 19,8% față de anul 2012. În ansamblu, vedem o tendință de creștere a numărului persoanelor ocupate în serviciile din județ, cu excepția anilor 2014 și 2018, când s-au înregistrat scăderi în comparație cu anii precedenți. Conform datelor furnizate de INS, sectorul serviciilor reprezintă 51% din totalul persoanelor ocupate în județul Covasna.

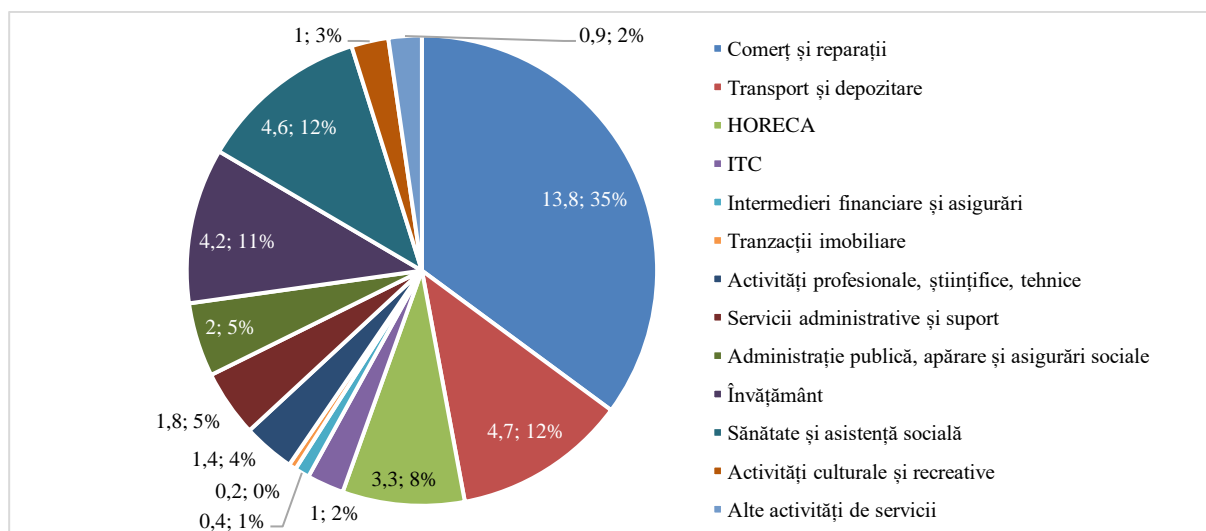
Figura 90 – Evoluția populației civile ocupate în servicii din județul Covasna, 2011-2021 (mii persoane)

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Distribuția pe subdomenii de activitate a persoanelor ocupate în sectorul serviciilor din județul Covasna arată că cele mai semnificative ponderi ale persoanelor ocupate în servicii se regăsesc în: comerț (cu o pondere de 35,1%), transport și depozitare (cu 12%), sănătate și asistență socială (cu 11,7%) și învățământ (cu 10,7%). Pe de altă parte, subdomeniile cu cele mai mici proporții ale persoanelor ocupate în servicii includ tranzacțiile imobiliare (0,5%), intermedierea financiară și asigurările (1%) și alte activități de servicii (2,3%).

Figura 91 – Populația din județul Covasna ocupată în servicii, 2021 (mii persoane)

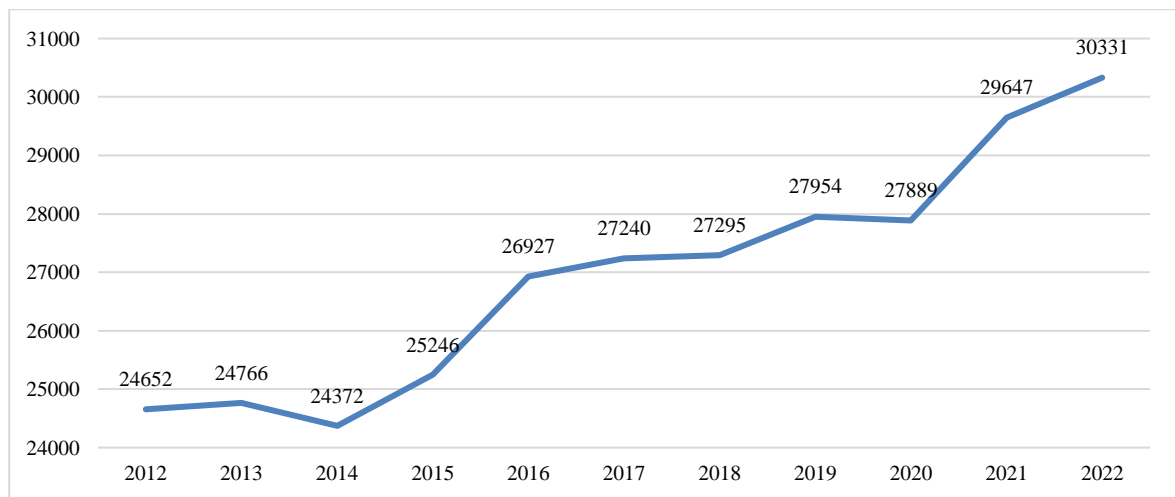

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în anul 2022, județul Covasna a înregistrat un număr de 30.331 de salariați în sectorul serviciilor, reflectând o creștere de 23% față de anul 2012. Analizând subdomeniile de servicii în perioada 2012-2022, observăm creșteri semnificative în cazul salariaților din: tranzacții imobiliare (+149,3%), HORECA (+97,2%), activități de servicii administrative și suport (+71%), alte activități de servicii (+60,6%) și ITC (+53,9%). Subdomeniile activităților de spectacole, culturale și recreative (+46,9%) și sănătate și asistență socială (+31,3%) au înregistrat, la rândul lor, creșteri semnificative ale numărului de salariați. Pe de altă parte, în anul 2022, sectorul intermediarilor financiare și asigurărilor (-32,5%) și învățământul (-0,7%) au cunoscut scăderi în numărul, comparativ cu anul 2012.

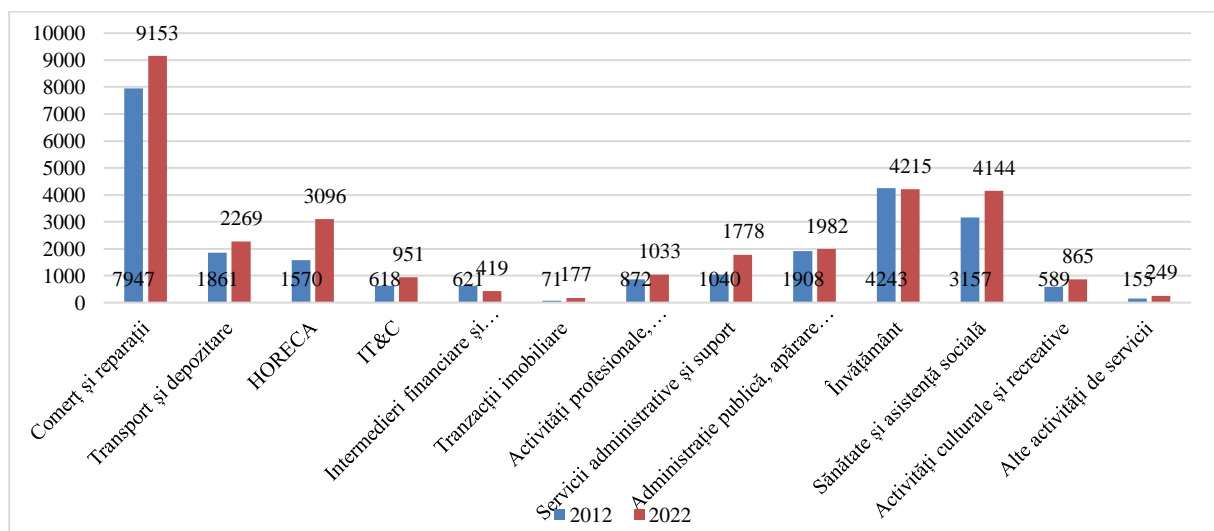
Pentru anul 2022, distribuția salariaților din sectorul serviciilor din județul Covasna pe subdomenii evidențiază următoarele proporții: comerț (30,2%), învățământ (13,9%), sănătate și asistență socială (13,7%), HORECA (10,2%). Subdomeniile care au înregistrat cele mai mici proporții de salariați în anul 2022 sunt tranzacțiile imobiliare (0,6%), alte activități de servicii (0,8%) și intermediarile financiare și asigurările (1,4%).

Figura 92 – Evoluția efectivului de salariați în servicii, la sfârșitul anului, 2012-2022

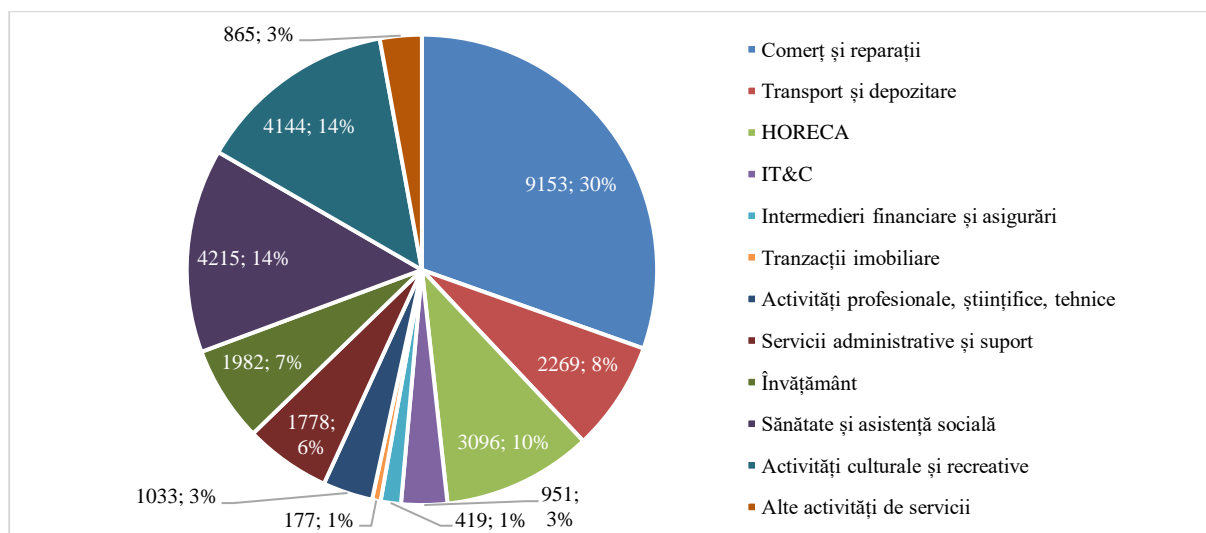
Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 93 – Evoluția efectivului de salariați în subdomeniile de servicii din județul Covasna, 2012 vs 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 94 – Efectivul de salariați în servicii din județul Covasna, 2022

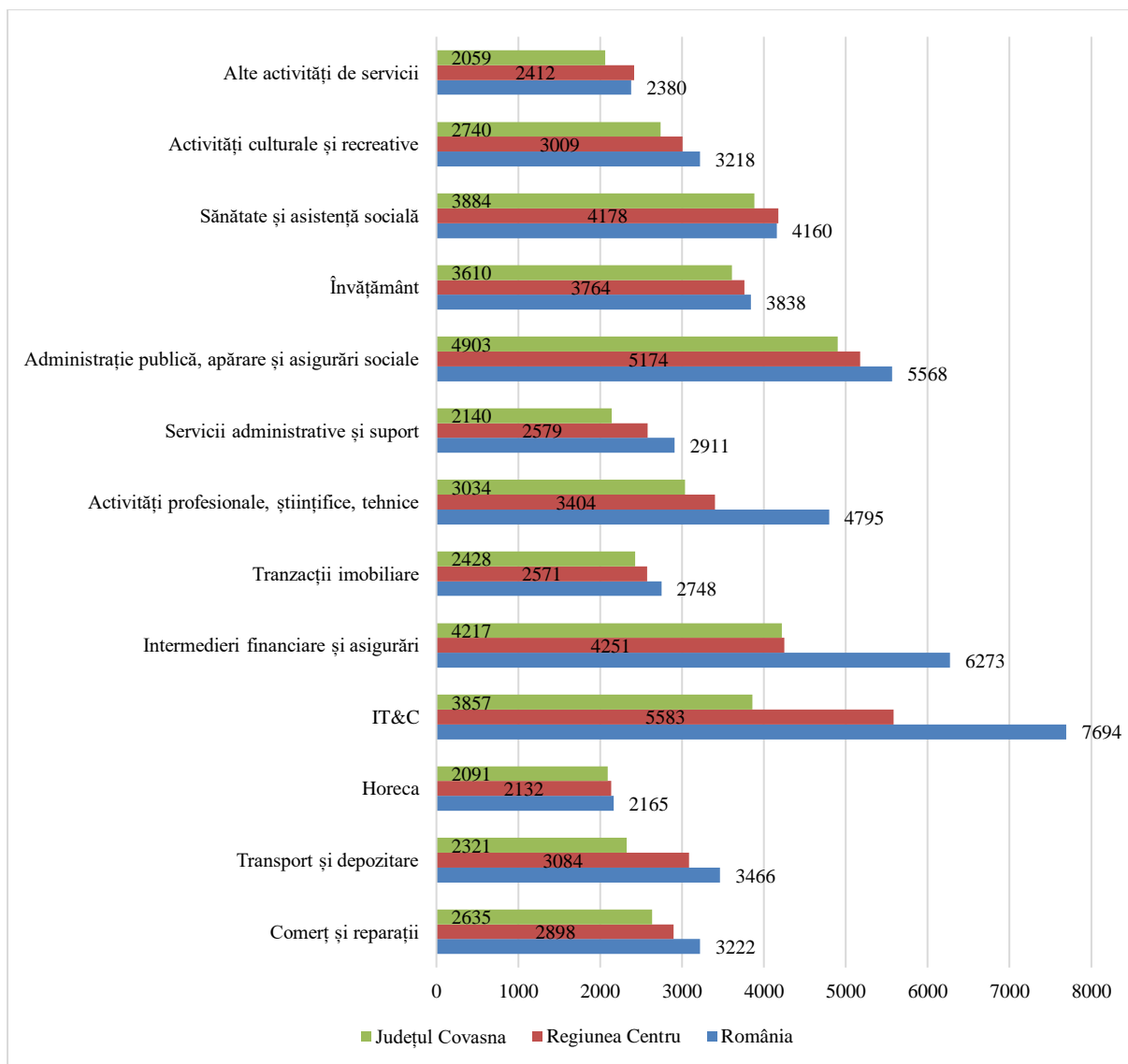
Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Explicația discrepantei dintre populația ocupată și numărul de salariați constă în includerea în populația ocupată a unor grupuri suplimentare de lucrători, cum ar fi cei care lucrează în regim independent (deținători de PFA, ÎI etc.) și navetiștii care desfășoară activități în alte regiuni ale țării sau în străinătate. În consecință, populația ocupată cuprinde toate persoanele care desfășoară o activitate economică, indiferent de forma contractuală sau de locul unde își desfășoară activitatea. Pe de altă parte, numărul de salariați se referă exclusiv la numărul de persoane angajate cu un contract de muncă pe durată determinată sau nedeterminată, în program complet sau parțial, care sunt înregistrați în evidențele întreprinderii la sfârșitul perioadei de referință. Deci, numărul de salariați include și lucrătorii sezonieri, managerii sau administratorii care sunt angajați cu un contract de muncă. Așadar, diferența dintre populația ocupată și numărul de salariați reflectă faptul că în populația ocupată sunt cuprinse și alte categorii de lucrători în afara celor cu statut de salariat, pe când numărul de salariați se concentrează exclusiv asupra angajaților cu contract de muncă.

În ceea ce privește câștigul salarial mediu net lunar în județul Covasna, observăm că acesta variază în funcție de subdomeniul de referință. În anul 2022, cele mai bine plătite subdomenii de servicii din județul Covasna au fost administrația publică, apărarea și asigurările sociale (4.903 lei), urmate de intermedieri financiare și asigurări (4.217 lei), sănătate și asistență socială (3.884 lei), ITC (3.857 lei) și învățământ (3.610 lei). Pe de altă parte, în același an, persoanele angajate în alte activități de servicii (2.059 lei), HORECA (2.091 lei) și serviciile administrative și suport (2.140 lei) au înregistrat cele mai mici salarii medii nete lunare.

Prin compararea salariilor medii nete înregistrate la nivel județean, pe subdomenii de servicii, cu mediile regionale și naționale, se constată că, în anul 2022, angajații din județul Covasna aveau salarii medii nete lunare mai mici decât cele regionale și naționale, în cazul fiecărui subdomeniu de servicii. În acest sens, cele mai mari diferențe se observă în ITC (-1.726 lei), transport și depozitare (-763 lei), servicii administrative și suport (-439 lei), activități profesionale, științifice și tehnice (-370 lei) și în alte activități de servicii (-353 lei). În comparație cu media națională, cele mai mari diferențe se observă în ITC (-3.837 lei), intermedieri financiare și asigurări (-2.056 lei), activități profesionale, științifice și tehnice (-1.761 lei), transport și depozitare (-1.145 lei) și în servicii administrative și suport (-771 lei). Aceste diferențieri salariale constituie un factor determinant pentru fenomenul de migrație internă și de navetism, mai ales în sfera serviciilor cu valoare adăugată mare (ITC, servicii financiare, activități științifice, tehnice și profesionale, industrii creative etc.).

Figura 95 – Salariul mediu net lunar în sub-domeniile de servicii la nivel județean, regional și național, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

- Activități de intermediere în comerțul cu ridicata: Import Export Aquaris Veritas, Roger, Bandrino Import Export, Comert Fubor, Enis Oil Company.
- Comerț cu ridicata al produselor agricole brute și al animalelor vii: Hortigala, Floratid, FlexFood, Go-Sped Import Export, Beppler.
- Comerț cu ridicata al produselor alimentare, al băuturilor și al tutunului: Bertis (companie care se ocupă cu comerțul cu mezeluri și care, în anul 2021, a înregistrat cea mai mare cifră de afaceri – 236 milioane lei și cel mai mare număr de angajați – 616, în rândul firmelor active în servicii, conform datelor INS) Amigo&Intercost Punct de lucru – Depozit Sfântu Gheorghe, Julius Meinl Romania, Lactalis Romania, Ataplast Impex.
- Comerț cu ridicata al bunurilor de consum: Intact, Brokmed, Detking, Ideal Customer Relationship Management, Import Export Frezy.
- Comerț cu ridicata al echipamentului informatic și de telecomunicații: Sky Distrib, Best Birotica, Irneb Service, Import Export Inter-Elco, Trackland.
- Comerț cu ridicata al altor mașini, echipamente și furnituri: Arlero, Agrowest-Bmb, APH Group Ro, Dr. Office Group București, Reofdero.
- Comerț cu ridicata specializat al altor produse: Compact, Orex Import-Export, Fenestella International, Catalpa, Salvage Europe.
- Comerț cu ridicata nespecializat: AMC, Metal Group, Visionaria, Weekend, DRG Optik.
- Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate: Kaufland România, Carrefour România, Profi Rom Food, Rewe România, Comerț Luci.
- Comerț cu amănuntul al produselor alimentare, băuturilor și al produselor din tutun, în magazine specializate: Dio Panprod, Tam-Carn, Luka, Producție Athos, Uno Impex.
- Comerț cu amănuntul al carburanților pentru autovehicule în magazine specializate: Benz-Mar, OMV Petrom Marketing, Barkov, LA Gas, Stop Unu.
- Comerț cu amănuntul al echipamentului informatic și de telecomunicații în magazine specializate: Agora-Electronik, Land GSM, Orange România, Senso, Cszasza GSM.
- Comerț cu amănuntul al altor produse casnice, în magazine specializate: Dedeman Bacău, Construcții Comerț, Sicmaster, Kiacom, Jysk România.
- Comerț cu amănuntul al altor bunuri, în magazine specializate: Kovaprod Farm, Plastimet Impex, Farmacia Salvia, Farmacia Hermann, Sensiblu.
- Comerț cu amănuntul care nu se efectuează prin magazine, standuri, chioșcuri și piețe: Alisca Vending, Homa, Tom Coffee Vending, Snack Box, Arbex Art Decor.

În contextul globalizării și al extinderii comerțului modern, județul Covasna găzduiește o gamă variată de lanțuri comerciale, atât naționale, cât și internaționale. Acestea includ branduri importante, precum: Kaufland, Lidl, Carrefour, La Doi Pași, Supeco, Dedeman, Profi, Penny Market, Auchan, Altex, Pepco, Sportissimo, New Yorker, Takko Fashion, Deichmann, C&A, Decathlon etc. În sfera distribuirii de carburanți, județul este deservit de importante companii din industrie, cum ar fi MOL, Petrom, Rompetrol, Lukoil. În ceea ce privește lanțurile de farmacii, județul Covasna găzduiește, printre altele: Catena, Dona, Dr. Max (care a achiziționat fostele farmacii Sensiblu), Richter, Farmacom și Help Net Farma. De asemenea, în județ se regăsesc câteva centre comerciale mari, precum: Vilcom Covasna, Orex Covasna, Sepsi Value Centre, Șugaș Commercial Centre, Euro Trade Center, Târgu Secuiesc Value Center.

4.1.4. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE TRANSPORT ȘI LOGISTICĂ

Subdomeniul transporturilor și al logisticii are un rol important în dezvoltarea economică a județului, fiindcă, pe lângă crearea de oportunități de angajare la nivel local, companiile de transport contribuie la îmbunătățirea conectivității, facilitând circulația mărfurilor, persoanelor și serviciilor. Potrivit datelor furnizate de INS, în anul 2021, în județul Covasna au fost înregistrate 456 unități locale active în sectorul transportului și depozitării. Acestea au înregistrat o cifră de

afaceri de 735 milioane lei și au avut un număr de 2.288 salariați. Observăm că majoritatea companiilor din acest subdomeniu (287) desfășurau activități de transport rutier de mărfuri. După transportul de mărfuri, vedem o concentrare mare a companiilor în activitățile de transport de persoane (114).

În ceea ce privește efectivul de salariați, în anul 2021, printre cei mai importanți angajatori din sectorul transportului și depozitării din județul Covasna, s-au numărat: Compania Națională Poșta Română, Mecena, Cross Cargo Logistics, Capitaly Taxi, Horvath&Vancsa Trans. Dacă ne raportăm la cifra de afaceri generată, cei mai importanți actori din domeniul transportului și logisticii, în ordinea descrescătoare a cifrei de afaceri, cuprind: Hope Sped, Cross Cargo Logistics, Capitaly Taxi, Covasنالog și Mecena.

- În privința altor transporturi terestre de călători, clasamentul companiilor în funcție de salariați cuprinde Mecena, Capitaly Taxi, Multi-Trans, Transport Intern și Internațional-Trans-Intex și Linka Tranzit.
- În ceea ce privește transportul rutier de mărfuri și serviciile de mutare, cei mai mari angajatori sunt Cross Cargo Logistics, Horvath&Vancsa Trans, Hope Sped, Producție și Comercială Trio-Impex și Lactalis Logistic Oiejdea.
- În domeniul serviciilor de depozitare și a activităților auxiliare pentru transport, principalii angajatori cuprind RC-CF Trans Brasov – Stația CF Târgu Secuiesc, Covasنالog, Load&Go Solutions, Norgia și Lagex Spedition.
- Cei mai mari angajatori din domeniul activităților de poștă și curierat sunt Compania Națională Poșta Română, 4X4-Factory, Tradecolet, Dorel&Lidia și Cargo Royal.

4.1.5. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE INFORMAȚII ȘI TELECOMUNICAȚII

Acest subsector este relativ slab dezvoltat în plan județean. Potrivit datelor INS pentru anul 2021, în județul Covasna existau 183 de unități locale active în domeniul informațiilor și telecomunicațiilor, care au înregistrat o cifră totală de afaceri de 192 milioane lei și au avut un număr de 822 de salariați. Majoritatea companiilor din acest subdomeniu (109) desfășurau activități de realizare a soft-ului la comandă, de consultanță în tehnologia informației și de prelucrare a datelor, administrare a paginilor web și activități conexe. În ceea ce privește angajatorii importanți din subdomeniul informațiilor și telecomunicațiilor, menționăm:

- În domeniul activităților de editare: H-Press, Editura Haromszek Kiado, Profiton, T 3 Info și Producție Servicii Hamor Soft.
- În domeniul producției cinematografice, video și de programe de televiziune, înregistrări audio și activități de editare muzicală: Szazszorszep.
- În domeniul difuzării și transmiterii de programe: Sepsi Radio și Agotika Invest.
- În domeniul telecomunicațiilor: Combridge, Telekom România Communications, Nextgen Communications, Vodafone România și Telekom România Mobile Communications.
- În domeniul serviciilor în tehnologia informației: SSY Information Services, Cosys Computer Systems, Romarg, Gnome Design și Delkasoft.

Cele mai mari companii din sectorul informațiilor și telecomunicațiilor, clasificate în funcție de cifra de afaceri, sunt, în ordine descrescătoare: Combridge, Romarg, Telekom România Communications, Vodafone România și H-Press.

4.1.6. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE SERVICII PENTRU DEZVOLTAREA AFACERILOR

Sprejiniul oferit sectorului business de către agenții ce furnizează servicii dedicate dezvoltării afacerilor joacă un rol esențial în maturizarea, consolidarea și chiar extinderea mediului

antreprenorial județean și, implicit, a economiei județului, pe fondul expertizei și al asistenței valoroase acordate.

Activități profesionale, științifice și tehnice: Potrivit datelor INS pentru anul 2021, în județul Covasna existau 485 de unități locale care se ocupau de activități profesionale, științifice și tehnice. Acestea au înregistrat o cifră de afaceri de 139,7 milioane lei și aveau, în total, 1.055 de salariați. Aceste unități locale cuprind și firme specializate în cercetare-dezvoltare, care vor fi detaliate în secțiunea următoare.

Cei mai importanți actori de pe piață, în funcție de cifra de afaceri, cuprind: Simiro Engineering (specializată în activități de inginerie și consultanță tehnică legate de acestea), Registrul Auto Român – Punct de lucru Reprezentanța Covasna, BM Bridge (specializată în activități de consultanță pentru afaceri și management), Societatea Mixtă Româno-Germană de proiectare și producție V&K (specializată în activități de arhitectură) și Prestări K-2 (specializată în activități veterinare).

În funcție de numărul de salariați și specificul activităților desfășurate, la nivelul județului, cei mai importanți angajatori din acest subdomeniu cuprind:

- Activități juridice și de contabilitate: A&C Associated, Libra Plus, Eximcont, Logicont și Cont-Exp Service.
- Activități administrative centrale și de consultanță în management: BM Bridge, PCS Ambient și Plant Consult.
- Activități de arhitectură și inginerie, testare și analiză tehnică: Tyrom Lab 2007, Registrul Auto Român – Punct de lucru Reprezentanța Covasna, Simiro Engineering, Art Work Prestige și Vitus Customs Consulting.
- Servicii de cercetare-dezvoltare: IQ Games.
- Publicitate și cercetare de piață: R-Design Team, Kobak Stormer, Prestări Servicii D Signer și Star-Advertising Factory.
- Alte activități profesionale, științifice și tehnice: Cipral, Wooden Design Furniture, Dascal Image, Grizzly&Co.Design Studio și Angelo Expres.
- Activități veterinare: Prestări K-2, Kingvet, Barlevet, Felina și Hosvet.

Activități de servicii administrative și activități de servicii suport: În ultimii ani, s-a observat o creștere semnificativă a subdomeniului de servicii administrative și de suport, ca urmare a tendinței de externalizare a funcțiilor pe care întreprinderile, instituțiile și gospodăriile le gestionau anterior intern. Externalizarea serviciilor administrative și de suport a devenit din ce în ce mai des o practică strategică pentru companii, oferindu-le oportunitatea de a se concentra pe activitățile cheie și de a obține avantaje competitive prin accesul la resurse și competențe specializate. Acest model de externalizare oferă, de asemenea, o alternativă mai convenabilă și mai flexibilă decât angajarea pe termen nedeterminat a personalului necesar pentru aceste funcții. Astfel, companiile pot beneficia de expertiza și competența specialiștilor din domeniul serviciilor administrative și de suport, fără a fi nevoie să-i angajeze permanent. Conform datelor INS pentru anul 2021, în județul Covasna existau 179 de unități locale active în acest subdomeniu, care au înregistrat o cifră de afaceri totală de 62,9 milioane lei și au angajat un număr de 1.596 de persoane. Cele mai multe dintre companiile cu acest profil (45) furnizează servicii suport pentru întreprinderi. Cei mai mari angajatori din domeniu sunt, în funcție de serviciile prestate:

- Activități de închiriere și leasing: Skat Kart Competiții.
- Activități de servicii privind forța de muncă: Help Hejja.
- Activități ale agențiilor turistice și a tour-operatorilor, alte servicii de rezervare și asistență turistică: Sun Travel.
- Activități de investigații și protecție: S.P.C. Escort și Bodyguard Security.

- Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri (aferele claselor CAEN 81): Cleantech și Daltek Group.
- Activități de secretariat și servicii suport: Serv INM BSL.
- Activități de organizare a expozițiilor, târgurilor și congreselor: Arbomax.
- Activități de servicii suport pentru întreprinderi n.c.a.: Rincorp Invest, Androna Oil, Gadget Boutique, Laurus și 2114 Întorsursa Brad.

4.1.7. ANALIZA SUBDOMENIULUI DE FINANCIAR ȘI DE ASIGURĂRI, INCLUSIV FINANȚE-BĂNCI, BURSE DE VALORI ȘI BURSE DE MĂRFURI

Serviciile bancare, de intermediere financiară, creditare și asigurări furnizate de instituții bancare, financiare și alte companii de profil au un rol esențial în stimularea dezvoltării economice a județului, fiindcă acestea le permit indivizilor și companiilor își să gestioneze eficient nevoile financiare. Astfel, companiile din această sferă facilitează activitățile economice, promovează investițiile și oferă o plasă de siguranță, atât pentru persoanele fizice, cât și pentru întreprinzători/investitori. Potrivit datelor disponibile pe platforma Tempo online a INS, în anul 2021, județul Covasna avea un total de 61 de unități locale active în domeniul financiar și de asigurări:

- În activități ale holdingurilor exista o singură unitate locală activă.
- În alte activități de creditare existau 13 unități locale active.
- În activități de intermediere a tranzacțiilor financiare exista doar o unitate locală activă.
- În activități auxiliare intermediarilor financiare, excluzând activitățile de asigurări și fonduri de pensii, numărul de unități locale active era de 6.
- În activități ale agenților și brokerilor de asigurări erau înregistrate 38 de unități locale active.
- În alte activități auxiliare de asigurări și fonduri de pensii, existau 2 unități locale active.

Finanțe-bănci (intermedieri financiare): În ceea ce privește activitățile financiar-bancare din județ, actorii principali sunt agențiile și sucursalele marilor instituții bancare din România. Astfel, în județul Covasna se găsesc sucursale și agenții (inclusiv filiale mai mici, în anumite comune) ale Banca Transilvania, BCR, Banca Românească, ING, EximBank, BRD, CEC Bank, Alpha Bank, UniCredit Bank, Raiffeisen Bank, Garanti Bank, Banca Cooperatistă Eurocoop și OTP Bank etc.

Asigurări: În județul Covasna, unitățile locale active care se ocupă de activități legate de asigurări, reasigurări și fonduri de pensii sunt concentrate preponderent în Sfântu Gheorghe. Acestea includ agenții ale operatorilor naționali de asigurări (precum Generali, Asirom, Omniasig, Transilvania Broker de Asigurare, Allianz-Țiriac, Uniqa Asigurări, Groupama, Expert Broker de Asigurare, Champion Broker de Asigurare), cât și firme locale (precum Arpemix Consult Broker de Asigurare, Sfântu Asigurări, Asigurări Heldasig, Safety Broker, JanArp Asigurări etc.).

Burse de valori și burse de mărfuri: Conform bazei de date listafirme.ro, în anul 2022, în județul Covasna existau doar 6 firme active (care au înregistrat venituri de minim 1 leu în bilanțul contabil) ce se ocupau de activități auxiliare intermediarilor financiare, cu excepția activităților de asigurări și fonduri de pensii. Această categorie de activități include servicii precum facilitarea tranzacțiilor pe piețele fizice sau electronice, cu scopul de a sprijini cumpărarea și vânzarea de acțiuni, obligațiuni și contracte de mărfuri. Astfel, pe plan județean, compania de top din acest subdomeniu, în funcție de cifra de afaceri înregistrată în 2022, este Bizti SRL. Menționăm și faptul că Bursa Română de Mărfuri are un terminal în municipiul Sfântu Gheorghe, care este administrat de către BRM Covasna.

4.1.8. ANALIZA SUB-DOMENIULUI DE TRANZACȚII IMOBILIARE

La nivelul județului Covasna, sectorul tranzacțiilor imobiliare este relativ slab dezvoltat, pe fondul cererii scăzute pentru locuințe, spații de birouri, de depozitare, industriale, comerciale etc. Acest fenomen este strâns legat de puterea de cumpărare limitată a populației, dar și de fenomenul migraționist intern și extern.

Potrivit datelor INS din anul 2021, în județul Covasna existau 89 de unități locale active în acest domeniu, care au generat o cifră de afaceri totală de 40,1 milioane lei și au avut un număr de 434 de angajați.

În general, companiile din acest subdomeniu sunt microîntreprinderi, care au 1-2 angajați. În acest sens, doar 3 companii se încadrează în categoria întreprinderilor mici, cu peste 10 angajați, și anume: Logistika (cu obiect de activitate cumpărarea și vânzarea de bunuri imobiliare proprii), Inter Domo și Sugas (ambele având ca obiect de activitate închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii sau închiriate).

4.1.9. ANALIZA SUB-SECTORULUI DE SERVICII PRIVATE SANITARE, EDUCAȚIONALE, CULTURAL-RECREATIVE ȘI DIVERSE

Servicii educaționale: Potrivit datelor INS, în anul 2021, județul Covasna găzduia 53 de unități locale active în sectorul serviciilor educaționale, care cumulată o cifră de afaceri de 12 milioane lei și circa 130 de salariați. În funcție de numărul de angajați, cei mai importanți actori din piață sunt: Doma Drive (școală de conducere – pilotaj), Transport Servicii Partisa (școală de conducere – pilotaj), Andrei&Eniko (școală de conducere – pilotaj), Afacov Calificari Profesionale și Pentacar Servicii (furnizor de servicii de formare profesională).

Servicii de sănătate și asistență socială: Din cauza dificultăților cu care se confruntă serviciile publice de sănătate în a răspunde necesităților cetățenilor, importanța și numărul unităților medicale private (clinici private, cabinete stomatologice, laboratoare de analize, ateliere de tehnică dentară etc.) au crescut semnificativ în ultimul timp. Conform datelor INS din anul 2021, județul Covasna a înregistrat 91 de unități locale active în domeniul sănătății și asistenței sociale. Acestea au generat o cifră de afaceri de 45 milioane lei și au angajat un total de circa 240 de persoane.

La nivelul județului, cei mai importanți angajatori din domeniul sănătății și asistenței sociale cuprind: Pro Vitam (parte a rețelei naționale de laboratoare medicale cu același nume), Centrul de Diagnostic Andimed (laborator medical), Immunoeye (centru medical de specialitate) Clinica Sante (parte a rețelei naționale de laboratoare medicale cu același nume) și Hajmed (unitate medicală autorizată).

Servicii de spectacole, culturale și recreative: Conform datelor INS, în anul 2021, în județul Covasna existau 84 de unități locale active în furnizarea serviciilor recreative, culturale și de spectacole. Acestea au înregistrat o cifră de afaceri de 73 milioane lei și au angajat un număr de 872 de persoane. Cei mai importanți angajatori din județul Covasna sunt: Sepsi Rekreativ, BVB Game, Nowogames International Gaming, Compania Națională Loteria Română – Punct de lucru Sfântu Gheorghe și SC Euro Forunado.

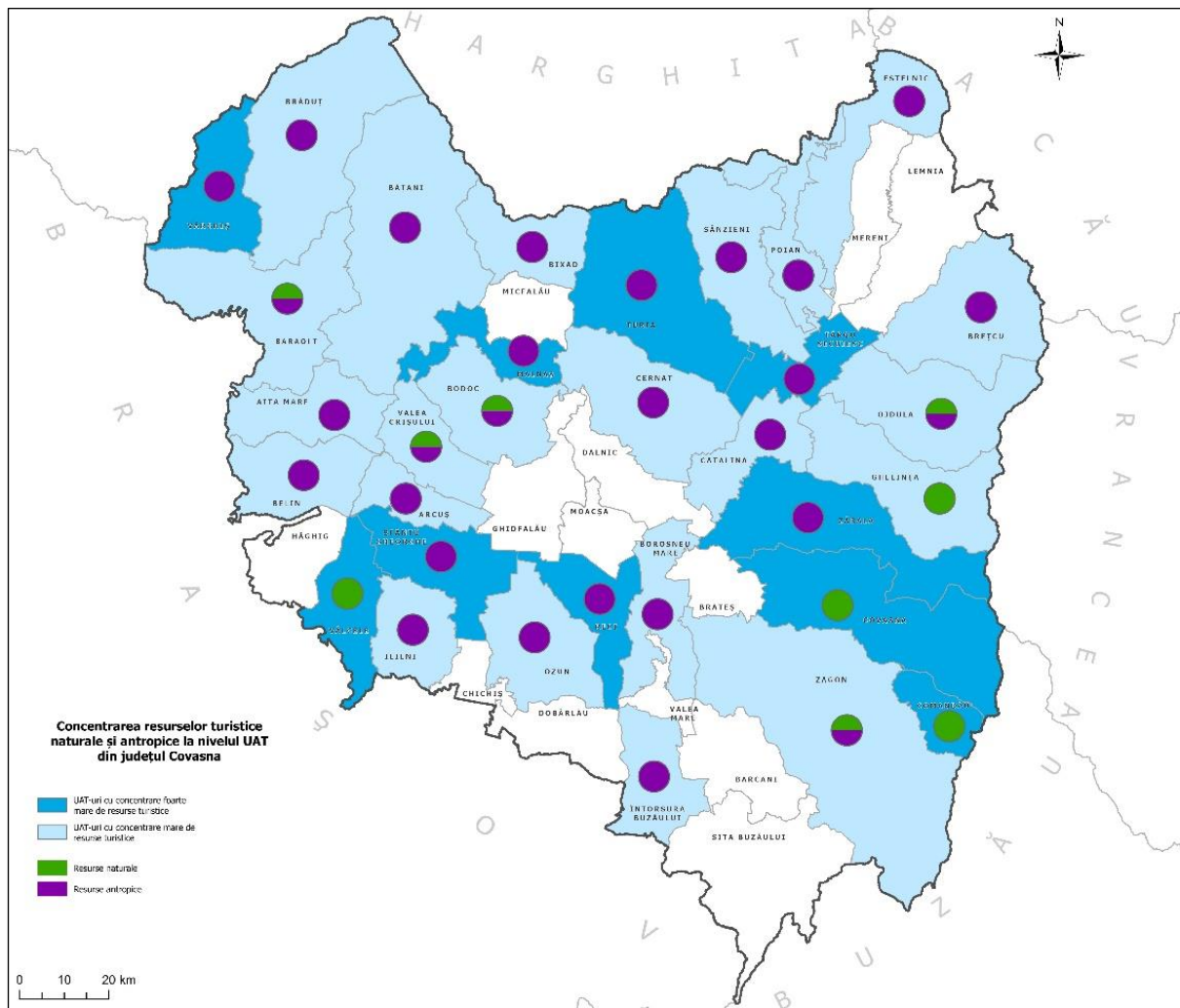
Alte activități de servicii: În contextul analizei, nu putem omite celelalte servicii furnizate în județul Covasna, precum serviciile private de igienă și estetică personală (frizerii, saloane de înfrumusețare etc.), serviciile funerare, organizările de evenimente, sălile de fitness, spălătoriile etc. Astfel, potrivit datelor INS pentru anul 2021, în județ existau 109 unități active în alte activități de servicii, generând o cifră de afaceri totală de 20 milioane lei și având 281 de angajați. Cei mai mari angajatori în aceste domenii sunt: President Beauty (salon de înfrumusețare), Fauna Trade Com (producător de jocuri și jucării), Virclean Trio (spălătorie de covoare), Producție și Comerț Coditex și Davai (alte activități de servicii).

4.2 TURISMUL

Potrivit Legii nr. 190 din 2009 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național (PATN), Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice, 32 dintre UAT-urile din județul Covasna sunt încadrate în PATN ca având resurse naturale și antropice mari și foarte mari. Mai exact, 22 de UAT-uri au o concentrare mare de resurse naturale și / sau antropice, iar 10 UAT-uri au o concentrare foarte mare de astfel de resurse turistice. Situația din județ, care este prezentată și în cartograma de mai jos, se prezintă după cum urmează:

- UAT-uri cu concentrare mare de resurse naturale: Ghelița;
- UAT-uri cu concentrare mare de resurse antropice: Întorsura Buzăului, Aita Mare, Arcuș, Bățani, Belin, Bixad, Boroșneu Mare, Brăduț, Brețcu, Catalina, Cernat, Estelnic, Ilieni, Ozun, Poian, Sânzieni;
- UAT-uri cu concentrare mare de resurse naturale și antropice: Baraolt, Bodoc, Ojdula, Valea Crișului și Zagon;
- UAT-uri cu concentrare foarte mare de resurse naturale: Covasna, Comandău, Vâlcele;
- UAT-uri cu concentrare foarte mare de resurse antropice: Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc, Malnaș, Reci, Turia, Vârghiș, Zăbala.

Figura 97 – Concentrarea resurselor turistice din județul Covasna

Sursa: prelucrare proprie după PATN

De asemenea, prin Ordinul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană nr. 19 din 2019, 45 de UAT-uri din județul Covasna au fost încadrate în zona montană, 40 dintre acestea fiind comune: Sfântu Gheorghe, Târgu Secuiesc, Baraolt, Covasna, Întorsura Buzăului, Aita Mare, Arcuș, Bărcani, Bățani, Belin, Bixa, Bodoc, Boroșneu Mare, Brate, Brăduț, Brețcu, Catalina, Cernat, Chichiș, Comandău, Dalnic, Dobârlău, Estelnic, Ghelița, Ghidfalău, Hăghig, Ilieni, Lemnia, Malnaș, Mereni, Micfalău, Moacșa, Ojdula și Ozun.

Conform Planului Național de Dezvoltare Rurală (Planul Strategic PAC 2023-2027), la nivelul județului există 12 UAT-uri încadrate ca fiind Zone cu Întărită Valoare Naturală, iar majoritatea dintre acestea sunt comune: Comandău, Întorsura Buzăului, Bărcani, Sita Buzăului, Brețcu, Dobârlău, Ghelița, Hăghig, Lemnia, Ojdula, Vâlcele, Valea Mare și Mereni.

4.2.1. INFRASTRUCTURA TURISTICĂ, INCLUSIV DE CAZARE, A JUDEȚULUI

Conform datelor furnizate de INS, în anul 2022, în județul Covasna, existau 149 de unități de primire turistică cu facilități de cazare, fiind cu 49% mai multe față de anul 2012. Cea mai mare parte dintre acestea era reprezentată de pensiunile agroturistice (30,2%), care erau urmate de apartamente și camere de închiriat (29,5%), pensiuni turistice (14,1%) și hoteluri (11,4%). Cea mai ridicată concentrație de unități de primire turistică se înregistrează în localitățile Covasna (24), Sfântu Gheorghe (21), Târgu Secuiesc (12), Turia (10), Întorsura Buzăului (7), Sita Buzăului (7), Aita Mare (6), Cernat (5), Zăbala (5), Baraolt (4), Arcuș (4) și Bixad (4), conform aceleiași surse de date.

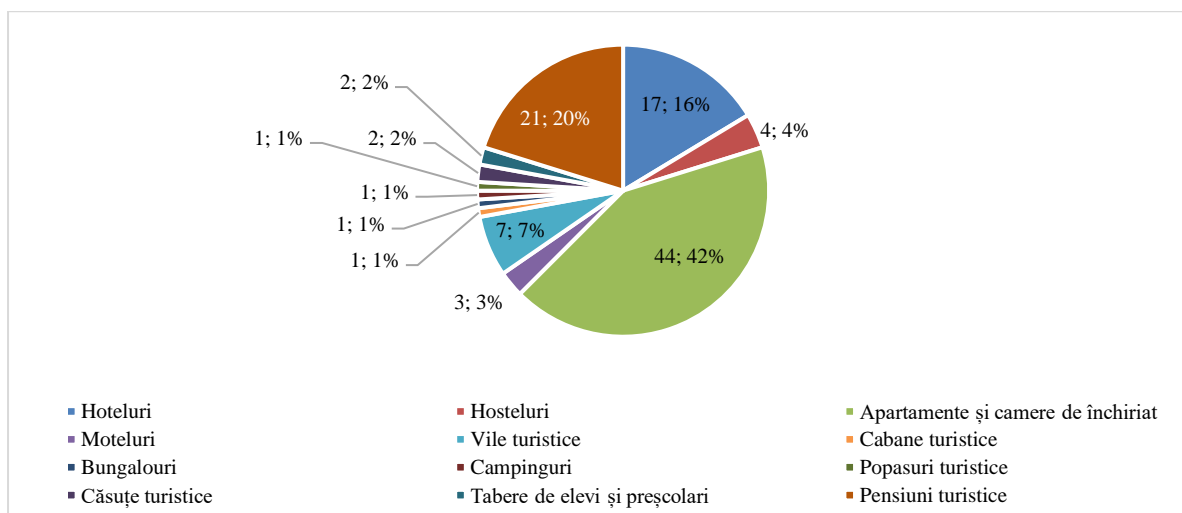
În județul Covasna, structurile de cazare sunt distribuite astfel: hotelurile sunt localizate predominant în Covasna (9) și Sfântu Gheorghe (6), iar câte un hotel se găsește și în Târgu Secuiesc, respectiv Turia. La acestea se adaugă câte un hostel în Târgu Secuiesc, Bățani, Comandău și Ozun, respectiv câte un motel în Brețcu, Dalnic și Reci.

În ceea ce privește apartamentele și camerele de închiriat, acestea sunt răspândite în localități precum Covasna (7), Aita Mare (6), Întorsura Buzăului (5), Târgu Secuiesc (4), Sita Buzăului (4), Sfântu Gheorghe (3), Bărcani (3), Cernat (3), și câte una în Baraolt, Arcuș, Bixad, Estelnic, Malnaș, Micfalău, Sânzieni și Turia.

Referitor la vilele turistice, două dintre acestea se găsesc în Comandău și câte una în Târgu Secuiesc, Covasna, Arcuș, Malnaș și Turia. Pensiunile agroturistice sunt localizate în Turia (4), Valea Crișului (4), Bixad (3), Ozun (3), Reci (3), Sita Buzăului (3), Zăbala (3), Sfântu Gheorghe (2), Arcuș (2), Brăduț (2), Cernat (2), Dalnic (2), Ghelița (2), Vâlcele (2). Câte o pensiune agroturistică există și în Baraolt, Covasna, Întorsura Buzăului, Bodoc, Comandău, Dobârlău, Ilieni și Moacșa.

În ceea ce privește pensiunile turistice, cele mai multe se găsesc în Sfântu Gheorghe (9), Târgu Secuiesc (5) și Covasna (5), iar câte una se află în Baraolt și Întorsura Buzăului. La unitățile prezentate mai sus se adaugă o tabără de elevi și preșcolari situată în Moacșa și una în Zăbala, o casuță turistică aflată în Zăbala, o cabană turistică, un popas turistic și o casuță turistică în Turia, un bungalow în Covasna și un camping în Sfântu Gheorghe.

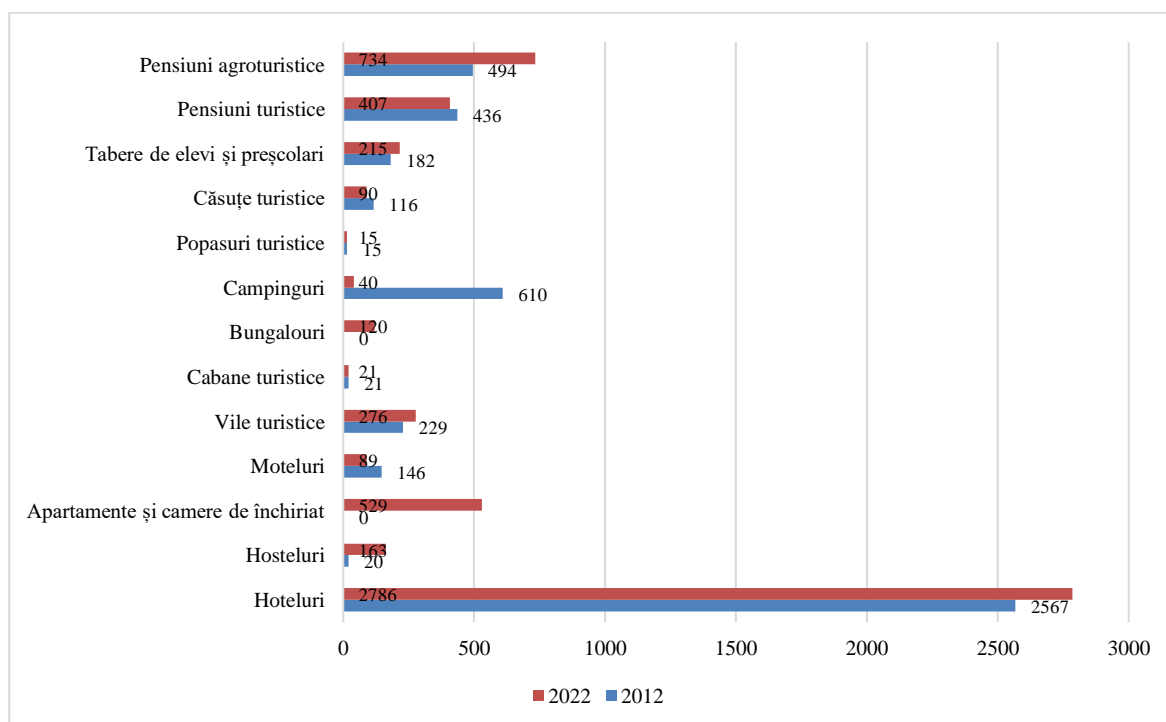
Figura 98 – Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare din județul Covasna, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform INS, în anul 2022, județul Covasna dispunea de o capacitate de cazare turistică de 5.485 de locuri, reflectând o creștere de 13,4% față de anul 2012. În intervalul cuprins între 2012 și 2022, se remarcă creșteri semnificative ale capacității de cazare în cazul hostelurilor (de aproape 8,2 ori), pensiunilor agroturistice (+48,6%), vilelor turistice (+20,5%) și în cazul taberelor de elevi și preșcolari (+18,1%). În aceeași perioadă, capacitatea de cazare a hotelurilor a crescut cu 8,5%, de la 2.567 de locuri la 2.786 de locuri. Pe de altă parte, între 2012 și 2022, a scăzut capacitatea de cazare a campingurilor (-93,4%), motelurilor (-39%), căsuțelor turistice (-22,4%) și pensiunilor turistice (-6,7%), iar capacitatea de cazare a popasurilor și cabanelor turistice a rămas aceeași.

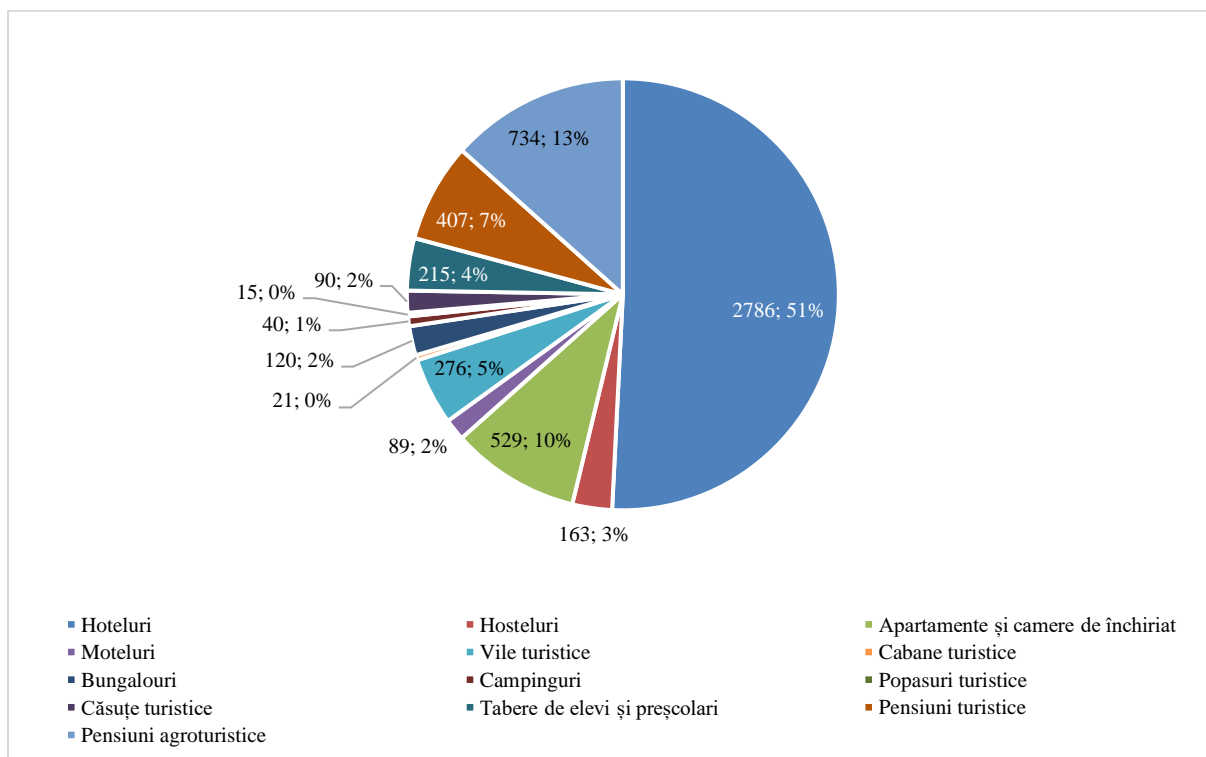
Figura 99 – Capacitatea de cazare turistică existentă în județul Covasna, pe tipuri de structuri de primire turistică, 2012 vs 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Raportat la capacitatea de cazare turistică existentă, hotelurile ocupau cea mai mare pondere (50,8%), fiind urmate de pensiunile agroturistice (13,4%), apartamentele și camerele de închiriat (9,6%), pensiunile turistice (7,4%), vilele turistice (5%) și tabere (3,9%). Celelalte structuri reuneau, împreună, sub 10% din locurile de cazare din județ, iar cele mai mici capacități se înregistrau de către cabanele și popasurile turistice, respectiv de campinguri (care puneau la dispoziție, fiecare, sub 1% din numărul total de locuri de cazare din județ).

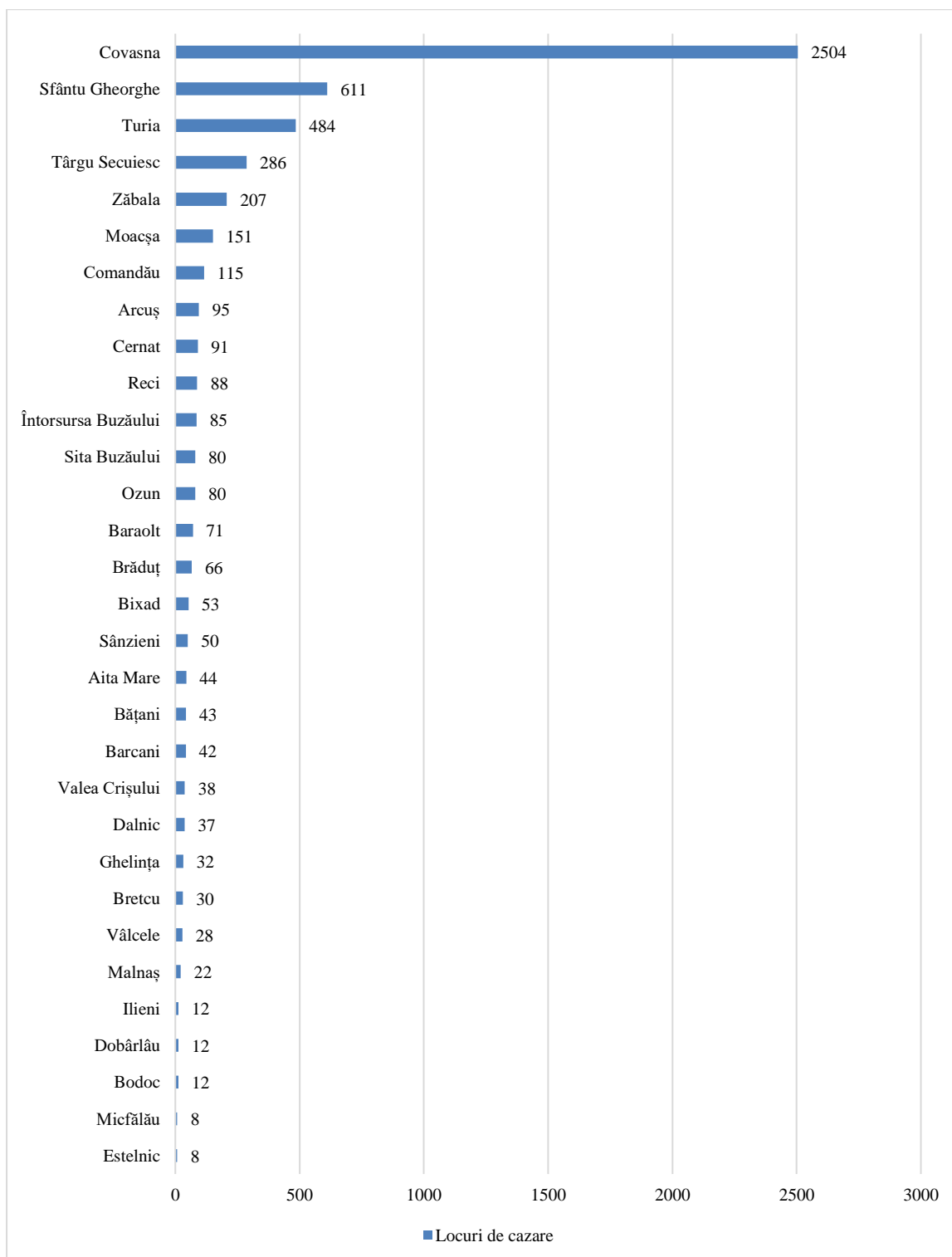
Figura 100 – Capacitatea de cazare turistică existentă în județul Covasna, după numărul de locuri de cazare, pe tipuri de structuri de primire turistică, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Cele mai mari capacități de cazare sunt concentrate în Covasna (2.504 locuri), Sfântu Gheorghe (611), Turia (484), Târgu Secuiesc (286), Zăbala (207), Moacșa (151), Comandău (115), Arcuș (95), Cernat (91), Reci (88), Întorsura Buzăului (85), Ozun (80) și Sita Buzăului (80). La capătul opus, cele mai puține locuri de cazare se găsesc în Micfalău (8), Estelnic (8), Ilieni (12), Dobârlău (12) și Bodoc (12).

Figura 101 – Capacitatea de cazare turistică existentă în localitățile din județul Covasna, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Analizând capacitatea de cazare turistică în funcțiune (numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către unitățile de cazare turistică, ținând cont de numărul de zile cât sunt deschise unitățile în perioada considerată) pentru anul 2022, observăm că aceasta ajunsese la 1.484.303 număr locuri-zile, înregistrând o creștere de 13% față de anul 2012. Dacă ne uităm la distribuția capacității de cazare turistică în funcțiune pe tipuri de unități de cazare, în cazul anului 2022 constatăm că predominau hotelurile (56,7%), pensiunile agroturistice (15%), pensiunile

turistice (8,2%), vilele turistice (5,7%), hostelurile (5,1%) și apartamentele și camerele de închiriat (4,8%). Localitățile care dispuneau, în același an, de cele mai mari capacități de cazare turistică în funcțiune erau Covasna (703.493), Sfântu Gheorghe (186.079), Turia (158.912), Târgu Secuiesc (93.015) și Comandău (41.975). La acestea se adăugau Ozun, Arcuș, Sita Buzăului, Reci, Cernat, Brăduț și Întorsura Buzăului, fiecare având peste 20.000 locuri-zile. La capătul opus, întâlnim Ghelinta (2.190 locuri-zile), Malnaș (3.300), Ilieni (4.380), Bodoc (4.380), Vâlcele (6.572) și Valea Crișului (6.772), care înregistrau cea mai scăzută capacitate de cazare turistică în funcțiune.

Potrivit listei cu structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate din România, ce a fost publicată în luna octombrie 2023 de către Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, în județul Covasna există: 12 unități ce pun la dispoziție apartamente de închiriat și 87 care oferă camere de închiriat, o cabană turistică, 2 campinguri, un spațiu de campare, 7 căsuțe de tip camping, 12 hosteluri, 21 de hoteluri, 5 moteluri, 13 pensiuni agroturistice, 76 pensiuni turistice, un popas turistic și 8 vile turistice.

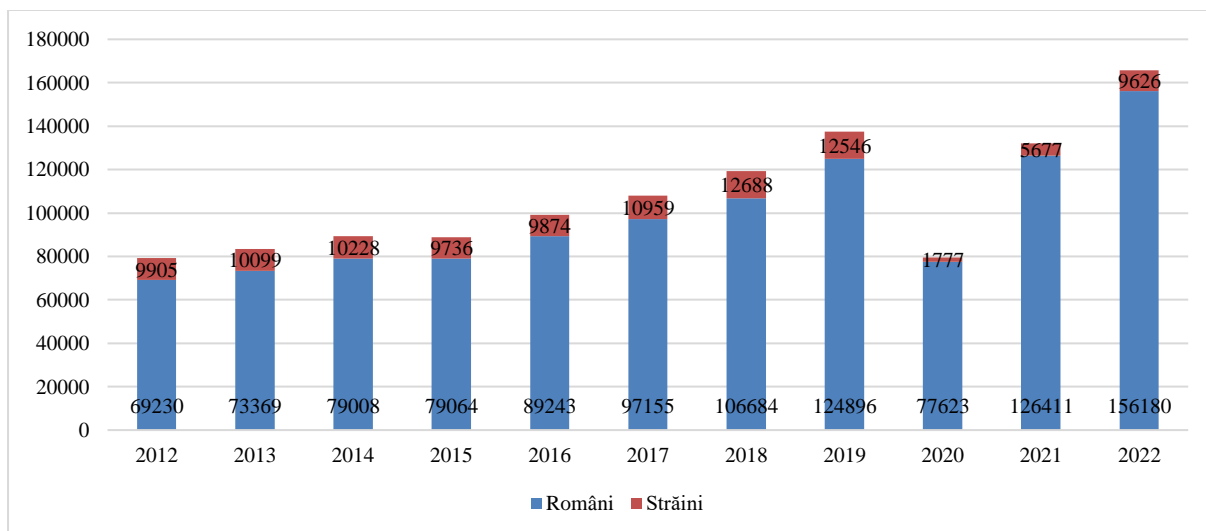
4.2.2. CIRCULAȚIA TURISTICĂ DIN JUDEȚ

În anul 2022, județul Covasna a găzduit un total de 165.806 turiști, dintre care 94,2% erau de naționalitate română și 5,8% străini. Cei peste 160.000 de turiști cazați în județul Covasna reprezentau 5,6% din totalul turiștilor cazați în Regiunea de dezvoltare Centru, respectiv 1,3% dintre cei cazați în întreaga țară. Comparativ cu anul 2012, observăm o creștere de 109,5% a numărului total de turiști cazați în județ în 2022, însă, dacă raportăm analiza la proveniența turiștilor, observăm că între anii 2012 și 2022, numărul turiștilor români cazați în județ a crescut cu 125,6%, în timp ce cel al turiștilor străini a scăzut cu 2,8%. Cel mai mic număr de turiști străini a fost înregistrat în anul 2020, în contextul pandemiei de Covid-19, iar cei mai puțini turiști români s-au înregistrat în anul 2012. În 2018, județul Covasna a înregistrat cel mai mare număr de turiști străini, iar în 2022 a fost înregistrat cel mai mare număr de turiști români.

În anul 2022, majoritatea turiștilor care au vizitat județul Covasna au ales să se cazeze în hoteluri (64%). După hoteluri, structurile cu cei mai mulți turiști cazați au cuprins pensiunile agroturistice (12,9%), pensiunile turistice (7,8%), apartamentele și camerele de închiriat (5,3%) și vilele turistice (5%). Hostelurile și campingurile au fost preferate de numai 3,1% dintre turiști, iar motelurile, bungalourile, căsuțele turistice, cabanele turistice și popasurile turistice au găzduit, cumulativ, sub 2% din numărul total de turiști cazați în județ în anul 2022.

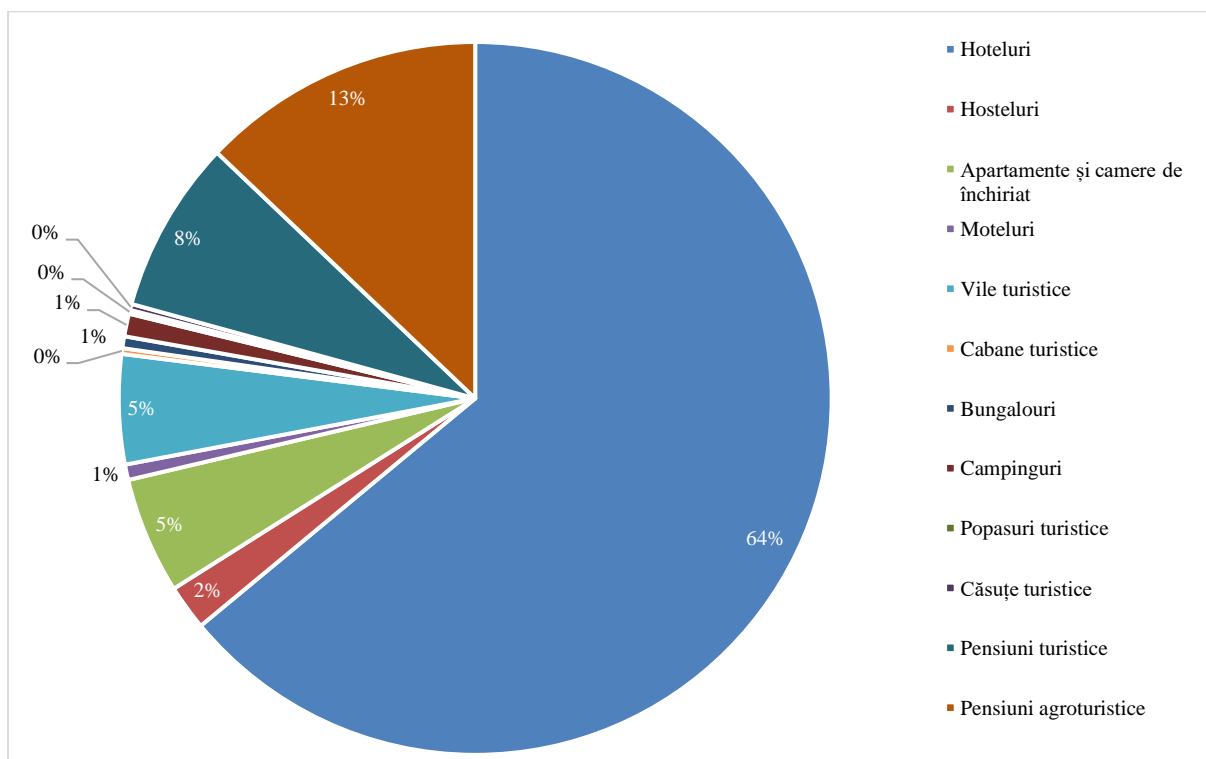
Referitor la destinațiile preferate de către turiștii cazați în județul Covasna în anul 2022, cei mai mulți au ales Covasna (34,5%), Turia (23,4%) și Sfântu Gheorghe (18,1%). Alte localități, precum Zăbala (4,6% din totalul persoanelor cazate în județ în acel an), Brăduț (2,5%), Comandău (2%), Sita Buzăului (1,4%), Cernat (1,4%), Arcuș (1,3%), Dalnic (1%) și Bixad (1%) au înregistrat ponderi mai modeste în topul destinațiilor turistice. Restul localităților nu au depășit 1% din numărul total de turiști cazați la nivel județean în cursul anului 2022.

Figura 102 – Dinamica sosirilor turiștilor în structurile de primire turistică din județul Covasna, 2012-2022

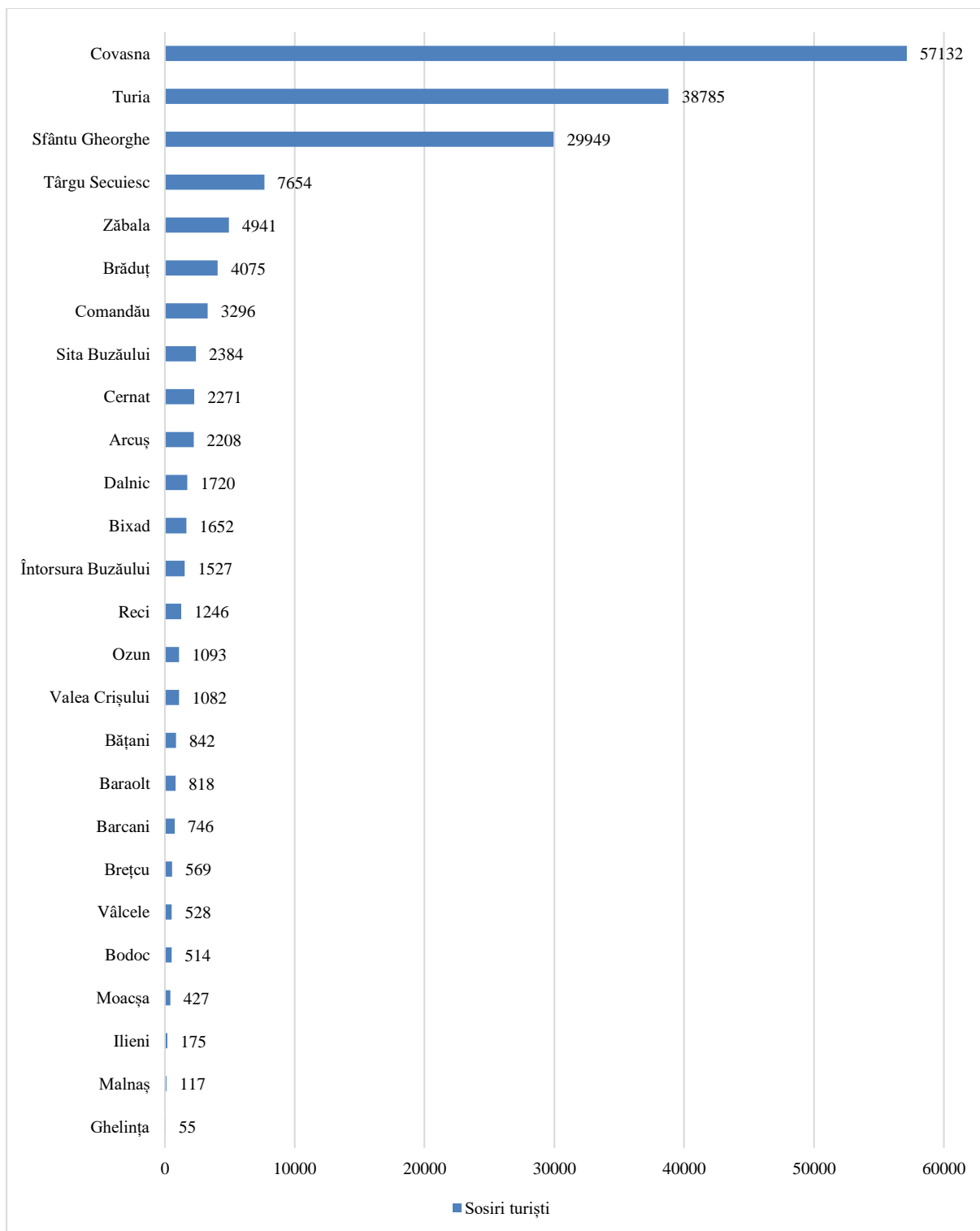
Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 103 – Ponderea turiștilor cazați în județul Covasna, în funcție de tipul structurii de primire turistică, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Figura 104 – Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică din județul Covasna, pe localități, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Analizând numărul de înnoptări din structurile de cazare turistică, conform datelor INS, putem observa că în anul 2022, la nivelul județului s-a înregistrat un total de 594.745 de înnoptări, predominând înnoptările turiștilor români (95,4%) în detrimentul celor ale turiștilor străini (4,6%). Comparând aceste cifre cu cele din anul 2012, se poate constata o creștere nominală de 25,8% în numărul total de înnoptări turistice în anul 2022, însă, raportat la tipurile de turiști, înnoptările

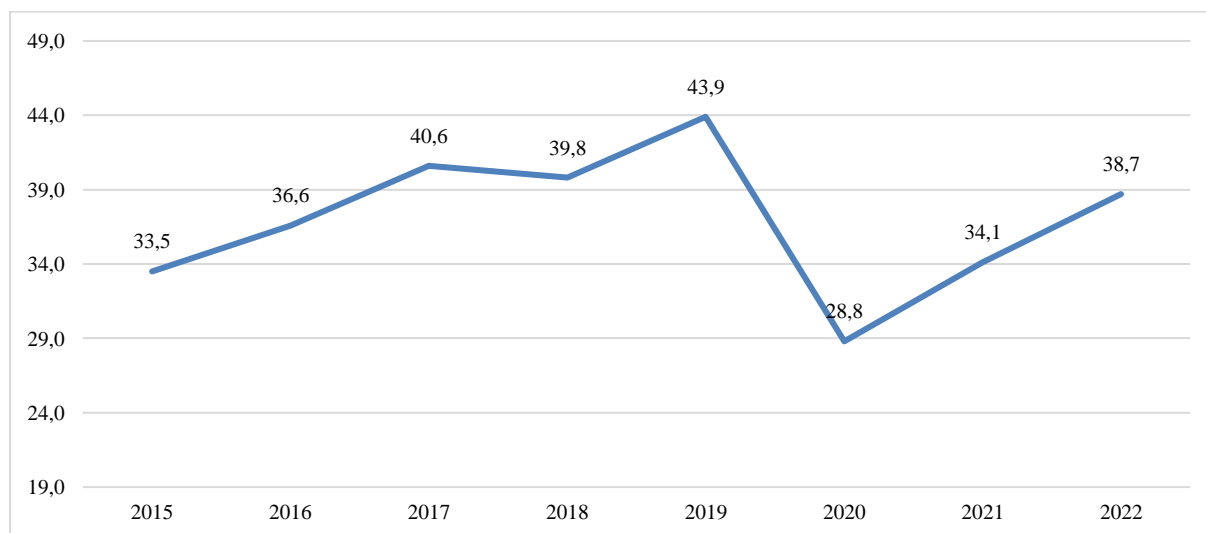
turiștilor români în județ au crescut cu 28,4%, în timp ce cele ale turiștilor străini au scăzut cu 11,3%. În același an, județul Covasna a înregistrat 7,6% din totalul înnopțărilor turistice din Regiunea Centru și 1,6% din cele de la nivel național.

Pe tipuri de structuri de primire turistică, au predominat înnopțările turistice din hoteluri (73,7%). Alte tipuri de structuri, precum pensiunile agroturistice (8,2%), pensiunile turistice (5,5%), apartamentele și camerele de închiriat (5,2%), vilele turistice (4,5%) și hostelurile (1,4%), au avut ponderi mai mici în totalul înnopțărilor din județul Covasna. În contrast, înnopțările înregistrate la nivelul motelurilor, bungalourilor, campingurilor, căsuțelor turistice, cabanelor turistice și popasurilor turistice au reprezentat, cumulativ, doar 1,5% din totalul înnopțărilor din județ.

În anul 2022, cele mai multe înnopțări turistice au fost înregistrate în Covasna (351.421), Turia (82.663), Sfântu Gheorghe (58.428), Târgu Secuiesc (17.080) și Cernat (10.702). La capătul opus, în localitățile Ghelița, Bretcu, Moacșa, Ilieni și Malnaș, numărul înnopțărilor nu depășea 1.000.

În luna august 2023, indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune din județul Covasna a fost de 52,8 procente. Acesta se calculează prin raportarea numărului de înnopțări realizate, la capacitatea de cazare turistică în funcțiune, din perioada respectivă. Datele INS cu privire la acest indicator sunt disponibile numai începând cu anul 2015. În anul 2022, indicele a atins 38,7 puncte procentuale, reflectând o creștere de 15,5% față de nivelul înregistrat în anul 2015. Se remarcă o scădere semnificativă a indicatorului între anii 2019 și 2020, probabil pe fondul pandemiei COVID-19, urmată de o ușoară revenire în următorii doi ani. Cea mai mare valoare a indicelui (43,9 procente) a fost înregistrată în anul 2019.

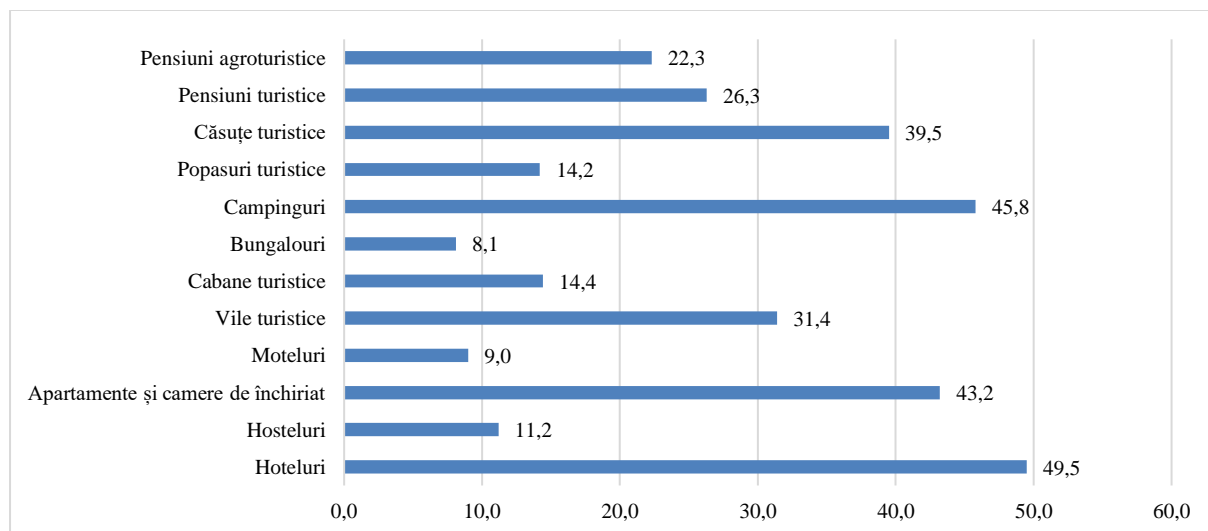
Figura 105 – Dinamica indicelui de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune din județul Covasna, 2015-2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

Conform datelor INS pentru anul 2022, indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică din județul Covasna a variat în funcție de tipul structurilor de primire turistică. Astfel, hotelurile înregistrau un indice de 49,5%, urmate de campinguri (45,8%), apartamente și camere de închiriat (43,2%), căsuțe turistice (39,5%) și vile turistice (31,4%). Valori semnificative ale acestui indice s-au înregistrat și în cazul pensiunilor turistice (26,3%) și pensiunilor agroturistice (22,3%). În contrast, cele mai scăzute valori au caracterizat bungalourile (8,1%), motelurile (9%), hostelurile (11,2%), popasurile turistice (14,2%) și cabanele turistice (14,4%).

Figura 106 – Indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune din județul Covasna, pe pricipalele tipuri de structuri de primire turistică, 2022

Sursa: INS, baza de date Tempo Online

4.2.3. POTENȚIAL TURISTIC ȘI FORME DE TURISM PRACTICABILE. DOMENII DE EXCELENȚĂ

Județul Covasna oferă o paletă variată de opțiuni pentru pasionații de turism. Aceștia pot descoperi bogăția naturii prin turismul activ, pot explora cultura și tradițiile locale în satele autentice, se pot relaxa și revigora în bazele balneoclimaterice sau se pot bucura de turismul de aventură prin activități precum drumețiile sau ciclismul. Județul Covasna oferă oportunități inclusiv pentru turismul de afaceri.

Turismul de sănătate – turismul balneoclimateric: Turismul balneoclimateric se axează pe valorificarea resurselor naturale pentru îmbunătățirea sănătății și pentru relaxare. Acesta cuprinde vacanțele ce vizează revitalizarea și reechilibrarea, în destinații care oferă terapii balneare, climatice, de wellness și de înfrumusețare. Acest tip de turism se concentrează pe beneficiile aduse sănătății și stării de bine prin utilizarea resurselor naturale - izvoarele minerale, mofetele, aerul curat sau condițiile climatice specifice anumitor zone. Stațiunile balneoclimaterice din județul Covasna pun la dispoziția turiștilor tratamente, băi și terapii pentru o gamă variată de afecțiuni sau, pur și simplu, pentru relaxare, oferind, de asemenea, facilități de spa, wellness și recreere.

Datorită activităților post-vulcanice, județul Covasna găzduiește numeroase izvoare de apă minerală, care prezintă variații semnificative în ceea ce privește compoziția chimică, fiind de variate tipuri - feruginoase, sulfuroase, bicarbonatate etc. Ca urmare, aceste izvoare pot avea culori (gălbenui, maronii sau albicioase etc.), mirosuri și gusturi (sărate, acide sau sulfuroase etc.) diferite. Apele minerale sunt abundente și pot fi găsite atât pe marginea drumurilor sau în stațiuni precum Covasna și Balvanyoș, cât și în sticle de apă minerală îmbuteliată sau captate în bazine mici din lemn, cunoscute sub numele de băi tradiționale secuiești. Acestea din urmă oferă o modalitate reconfortantă de răcorire în timpul verii și pot fi găsite în locații precum Băile Apor, Băile Csiszár la Băile Balvanyoș, etc. Apele minerale sunt, de asemenea, folosite în stațiunile turistice din județ în scopuri balneoterapeutice. Ele pot fi consumate atât intern, cât și extern, datorită beneficiilor lor asupra organismului. În plus, combinația dintre proprietățile terapeutice ale apelor minerale și efectul vasodilatator creat de CO₂ sub formă de mofetă reprezintă un tratament benefic pentru sănătate. Aerul din stațiuni, îmbogățit în ioni negativi, oferă o sursă

suplimentară de susținere pentru sistemul nervos și contribuie la întărirea sistemului imunitar prin resursele terapeutice naturale disponibile.

- Principalele băi tradiționale din județul Covasna cuprind: Baia Bugyogó (Valea Zălanului), Baia Csókás (Cernat), Baia Fetelor Apor (Băile Balvanyos), Baia Fortyogó (Peteni), Baia lui Moș Martin (Bățanii Mici), Baia Nádika, Baia Puturosu' (Belin), Baia tradițională Sutei (Olteni) și Băile Csiszár (Băile Bálványos).
- Principalele mofete din județul Covasna cuprind: Băile Fortyogó (Peteni), Băile și mofeta Mikes, Mofeta de la Centrul băi Hătuica, Mofeta Csiszár Băi (Turia), Mofeta de la Hotel Căprioara (Covasna), Mofeta de la Hotel Covasna & Cerbul (Covasna), Mofeta de la Hotel TTS (Covasna), Mofeta particulară Bardócz (Covasna), Mofeta particulară Bene, Mofeta Semseyne bugyogója (Malnaș băi), Mofeta de la Spitalul de Recuperare Cardiovasculară Dr. Benedek Géza (Covasna), Mofeta Șugaș Băi, Mofeta Valea Jajdon (Turia), Mofeta de la Valea Zălanului și Peștera Puturosu (Turia).

Turismul de sănătate include și componenta de wellness și înfrumusețare, care se axează pe îngrijirea personală, pe promovarea stării generale de bine și pe îmbunătățirea sănătății fizice și mentale, precum și pe îmbunătățirea aspectului fizic și relaxare. Turismul de wellness și înfrumusețare din județul Covasna a devenit tot mai popular în rândul turiștilor care caută să beneficieze de servicii pentru sănătate și să se bucure de momente de relaxare în timpul călătoriilor lor. Mulți dintre operatorii de turism din județul Covasna (și în special hotelierii din stațiunile turistice) pun la dispoziția turiștilor o gamă variată de facilități - spa-uri, saune, centre de fitness, piscine, servicii de cosmetică, masaj și terapii etc.

Pentru a revigora turismul balnear din județul Covasna, autoritățile locale au lansat, în anul în 2006, proiectul Drumul Apelor Minerale, finanțat din fonduri europene. Acest proiect a avut ca obiectiv principal reabilitarea a 8 stațiuni din județul Covasna, cunoscute pentru izvoarele naturale de apă minerală. Scopul proiectului a fost dezvoltarea unei infrastructuri solide pentru turismul balnear, implicând: renovarea clădirilor de băi, construirea de pavilioane pentru izvoarele de apă minerală și revitalizarea izvoarelor naturale din localitățile vizate. În aceste stațiuni, apele minerale sunt utilizate în scopuri terapeutice, conform indicațiilor medicale specifice.

În același context, merită să amintim faptul că în decembrie 2021 s-a desfășurat ceremonia de decernare a premiilor Termalia 2021, un eveniment de referință pentru industria spa și pentru turismul medical din România. Această reuniune adună experți, furnizori de servicii spa și profesioniști din turismul medical, beneficiind de recunoaștere la nivel global și având în spate înaltul patronaj al World Spa Organization. În cadrul acestui eveniment, județul Covasna a fost onorat cu premiul pentru Cea mai bună Destinație Spa din România 2021, în urma nominalizărilor făcute de public și a evaluării echipei de jurați și a experților spa. Alegerea a luat în considerare criterii precum reputația, implicarea comunității și opinia publicului. De asemenea, județul Covasna a obținut încă trei premii, aferente companiilor locale:

- Cea mai bună Experiență Spa 2021 a fost acordată Balvanyos Resort;
- Cel mai bun Tratament Semnătură 2021 a fost obținut de Balvanyos Resort;
- Cel mai bun Conac Spa 2021 a fost acordat Castle Hotel Daniel.

Turismul cultural – turismul nobiliar: Turismul cultural reprezintă o formă de călătorie care se concentrează pe explorarea și înțelegerea aspectelor culturale, istorice și artistice ale unei destinații. Acesta implică vizitarea obiectivelor culturale (muzee, galerii de artă, situri arheologice, clădiri istorice, locuri de cultură și tradiție), dar și participarea la evenimente culturale locale (festivaluri, spectacole de teatru, concerte și expoziții). Județul Covasna oferă o paletă bogată și variată de resurse antropice, fiind o destinație ideală pentru cei interesați de turismul cultural.

Comparativ cu alte județe, Covasna este deosebit de potrivit și atrăgător pentru turismul nobiliar, care se concentrează pe explorarea moștenirii și patrimoniului nobiliar, oferind turiștilor

posibilitatea de a vizita conace, castele și alte proprietăți istorice asociate nobilimii. Turismul nobiliar permite vizitatorilor să descopere istoria și cultura nobilimii din județ, să exploreze clădiri istorice și să se familiarizeze cu stilul de viață nobiliar.

În județul Covasna există numeroase conace și castele de vizitat, așa cum deja a reieșit din secțiunea dedicată resurselor turistice antropice. Reamintim câteva dintre edificiile din județul Covasna care sunt apreciate de turiștii care practică acest tip de turism - Castelul Daniel din Vârghiș, Castelul Kálnoky - Muzeul Vieții Transilvănene, Castelul Mikes-Szentkereszty și Conacul Koréh-Dénes. Vizitatorii au oportunitatea de a învăța despre istoria și cultura nobiliară, inclusiv despre cele mai renumite familii nobiliare, titluri și tradiții. Un aspect esențial al turismului nobiliar este experiența personalizată pe care o oferă. Mai multe proprietăți nobiliare din județul Covasna au fost transformate în hoteluri sau pensiuni, oferind turiștilor posibilitatea de a trăi o experiență autentică de nobil, cazați în camerele și suitele acestor clădiri istorice. Aceste proprietăți pot organiza și evenimente culturale sau sociale, precum petreceri tematice, seri muzicale sau degustări de vinuri, oferind astfel turiștilor șansa de a experimenta stilul de viață nobiliar. Ghizii și gazdele pot oferi informații detaliate despre nobilimea locală.

Turismul activ: Turismul activ este o formă de călătorie care presupune participarea activă a turiștilor la diverse activități și aventuri. Acesta se concentrează pe experiențe dinamice și participative și se adresează celor care doresc să exploreze, să se implice în activități sportive sau să trăiască aventuri în timpul călătoriilor lor. Turismul activ implică deseori activități desfășurate în aer liber, precum drumeții, escaladă, ciclism, călărie etc., prin care turiștii se pot bucura de peisaje naturale și de mișcare.

Datorită resurselor turistice naturale și antropice, județul Covasna este foarte potrivit pentru turismul activ: opțiunile din județ satisfac o plajă variată de interese și abilități, de la persoanele care caută aventuri intense și activități sportive la cele care preferă drumeții ușoare și explorarea naturii. În general, turiștii pot explora rezervațiile naturale, munții, pădurile și celelalte medii naturale din județ.

Pentru turiștii interesați de turismul activ, județul Covasna oferă o gamă variată de resurse naturale și facilități de agrement, printre care:

- Atracții naturale, precum Ciomad-Balványos, Dealul Ciocaș-Dealul Vițelului, Dealul Pivnițele Mari, Mestecănișul de la Reci, Munții Bodoc-Baraolt, Rezervația naturală Cheile Vârghișului și Tinovul Apa Roșie.
- Centre de echitație, printre care se numără Bartha Ranch & Horse Driving Center, Centrul de echitație al Contelui Kálnoky, Centrul de echitație Barabás, Centrul de echitație Zonda, Centrul Ecvestru al Ținutului Secuiesc, Clubul Ecvestru Sacramento și Manejul Contelui Mikes.
- Observatoare de animale, precum Grădina cu Struți din Întorsura Buzăului, Observatorul de urși din Cormoș, Observatorul de urși de la Zabola Estate, Observatorul de urși de lângă Lacul Sfânta Ana și Saciova Hills.
- Balon cu aer cald, la X Balloon Transylvania.
- Activități precum paintball cu Gamma Paintball și scufundări la My lake - Centru de scufundări.
- Parcuri de aventură, precum panoul de escaladă, terenul de Minigolf, terenul de tenis și parcul de aventură Băile Șugaș, Parcul de aventură Körtövés și Parcul de aventură Balványos.
- Ștranduri și piscine, precum Baza de înot și Ștrandul din Sfântu Gheorghe sau Grand Santerra Spa de la Balványos Resort.
- Pârtii de schi, precum Pârtia de schi Lőrincz Zsigmond, Pârtia de schi Oprea din Valea Mare și Schi resort de la Șugaș Băi.
- Patinoare, în Sfântu Gheorghe, Covasna și Târgu Secuiesc.

- Locuri de pescuit sportiv, inclusiv Balta Bixad - Fishing & Relax Camp, Balta Casa Pompelor, Balta de pescuit Belin, Balta Lunca Ilieni, Lacul Moacă-Pădureni, Lacul Reci, Magic Lake Sfântu Gheorghe și Pensiunea Fűzi-tó din Aita Medie, precum și Șugaș Lake din Sfântu Gheorghe.
- Trasee de bicicletă, precum Drumul Nemirei, Drumul Verde Sepsi, Traseul Easy Ride, Traseul Ride și Zeroo.
- Trasee tematice:
  - Mestecănișul de la Reci - Drumul legendei: Acest traseu forestier se întinde pe o distanță de 5 km, cu o diferență de nivel de doar 20 de metri și poate fi străbătut în aproximativ o oră și jumătate, fie cu bicicleta, fie pe jos, fiind potrivit atât pentru adulți, cât și pentru copii. Copiii pot urmări un desen animat despre legenda Mestecănișului de la Reci, folosind codurile QR disponibile în cele 5 stații plasate de-a lungul traseului.
  - Traseul educativ-tematic Cetatea Zânelor: Acest traseu a fost inițiat de către Regia Națională a Pădurilor - RNP Romsilva în colaborare cu Direcția Silvică Covasna și Asociația de Turism și Ecologie CovAlpin. Este un traseu autoghidat care utilizează coduri QR pentru a furniza imagini și informații interesante despre ecosistemul local, în timpul plimbării.

În acest context, merită să prezentăm și cele mai importante 7 rute de drumeții din județul Covasna:

- Covasna (Hotel Montana) - Poiana Cocorea (972 m): Acest traseu începe din parcare la Hotel Montana în Covasna și continuă în pădure, oferind priveliști frumoase spre oraș. Durata estimată este de aproximativ 1 oră și 30 de minute, cu o dificultate ușoară.
- Covasna (Hotel Clermont) - Cetatea Zânelor: Traseul pornește de la Hotelul Clermont din Covasna și continuă printr-o pădure frumoasă până la Cetatea Zânelor. Este un traseu ușor, cu o durată estimată de 1 oră și 30 de minute.
- Oraș Covasna – Sanatoriu – Valea Zânelor – Koroberc – creasta Munții Vrancei – Vf. Lăcăuți (1.777 m): Acest traseu de drumeție pornește de la Hotelul Clermont și trece prin diferite peisaje naturale, inclusiv cascada pe sub Șiclău. Este un traseu dificil, cu o durată de 11-12 ore.
- Comuna Zăbala – Vf. Lăcăuți: Traseul începe în fața Castelului Mikes din Zăbala și continuă printr-o pădure frumoasă și pe vârfurile de munte. Este o drumeție dificilă, care durează aproximativ 12-13 ore.
- Canton Mate Pal – Vf. Lăcăuți: Traseul începe de la Cantonul Mate Pal și merge în sus pe munte până la Vârful Lăcăuți. Acesta este un traseu ușor, cu o durată de 1 oră și 30 de minute până la 2 ore.
- Comandău - Creasta Munții Brețcului – Vf. Lăcăuți: Pornind din centrul localității Comandău, acest traseu trece prin pădure și pe creasta Munții Brețcului. Este un traseu de dificultate medie, cu o durată de 7 ore 30 de minute până la 8 ore.
- Ojdula – Vf. Oituz – Izvor: Acest traseu începe în centrul comunei Ojdula și continuă pe Dealul Dumbrava și prin păduri pitorești. Este un traseu de dificultate medie, cu o durată estimată de 3 ore 30 de minute până la 4 ore.

Turismul rural – turismul slow food: Turismul rural reprezintă o modalitate de călătorie care implică vizitarea și cazarea în zonele rurale, departe de aglomerația mediilor urbane. Acest tip de turism oferă vizitatorilor oportunitatea de a experimenta viața la țară, cultura locală și frumusețea naturii din mediile rurale.

Opțiunile de turism rural din județul Covasna permit turiștilor să se conecteze cu comunitățile locale, învățând despre obiceiurile și tradițiile lor și interacționând cu locuitorii. Aceștia pot participa la evenimente culturale, precum dansurile tradiționale, festivalurile locale și

manifestările comunitare. În plus, destinațiile rurale din județ sunt înconjurate de peisaje naturale impresionante.

De asemenea, în județ se practică turismul slow food. Anumiți operatori din zonă oferă turiștilor ocazia de a degusta mâncăruri tradiționale și produse locale. Turiștii pot participa inclusiv la la pregătirea acestor preparate sau la culegerea fructelor și legumelor.

Forma obișnuită de cazare este reprezentată de pensiunile agroturistice, care oferă turiștilor șansa de a se caza în mediul rural și de a se bucura de servicii și produse autentice. În județul Covasna, localități precum Ghelinta, Bicfalău, Cernat și Arcuș sunt recunoscute pentru opțiunile oferite în materie de turism rural.

Pe lângă momentele de relaxare, turiștii pot lua parte la activități de agrement, precum pescuitul, echitația, ciclismul sau observarea păsărilor, în funcție de localitatea aleasă din județ.

Turismul de afaceri (business / corporate): Turismul de afaceri, cunoscut și sub denumirea de turism corporate, reprezintă o formă de turism în care indivizii călătoresc în scopuri legate de afaceri sau de activitatea lor profesională. Această categorie de turism implică în mod obișnuit participarea la întâlniri de afaceri, conferințe, evenimente corporative, negocieri, sesiuni de formare și alte activități legate de sfera profesională și de mediul de afaceri. Astfel de activități sunt găzduite în principal în hotelurile de 4 stele din stațiunile turistice ale județului Covasna. Aceste unități de cazare găzduiesc întâlniri cu clienții, furnizorii sau partenerii de afaceri, conferințe sau evenimente de networking, seminarii de formare, prezentări sau târguri și expoziții comerciale etc.

4.2.4. STAȚIUNI TURISTICE

Conform formei consolidate a Hotărârii nr. 852 din 13 august 2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, localitățile din județul Covasna care sunt atestate ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local cuprind: Covasna (stațiune turistică de interes național), Balványos, Bărcani, Ozun și zona turistică a municipiului Târgu Secuiesc (stațiuni turistice de interes local). Municipiul Târgu Secuiesc, comuna Ozun și comuna Bărcani au primit doar recent, mai exact în luna decembrie a anului 2022, statutul de stațiuni turistice de interes local, printr-o Hotărâre de Guvern. Această recunoaștere este importantă pentru perspectivele de dezvoltare turistică a județului Covasna, deoarece va conduce la o creștere a fluxului turistic și, implicit, la o sporire a veniturilor investitorilor din industria turismului. Pe termen mediu și lung, această dezvoltare se va reflecta pozitiv asupra economiei din județ.

În lista de mai jos, prezentăm principalele stațiuni turistice din județul Covasna, și anume cele care sunt frecvent vizitate și apreciate atât de către turiștii autohtoni cât și de către vizitatorii străini, indiferent dacă dețin sau nu statutul oficial de stațiuni de interes local sau național.

- Stațiunea Balványos: Muntele Puturosu (1.143 m), unde este situată și stațiunea, face parte din masivul Ciomad-Balványos și reprezintă cea mai sudică manifestare la suprafață a fenomenelor postvulcanice din lanțul Carpaților Orientali. Aceste fenomene postvulcanice reci (mofetele, solfatarele și apele minerale) au o importanță semnificativă din punct de vedere geologic, turistic și terapeutic. Peștera Puturosu este considerată cea mai mare mofetă naturală din Europa. Alte grote sulfuroase relevante cuprind Grota Timsós, Grota Ucigașă și Cimitirul Păsărilor. Diversitatea apelor minerale din zonă este valorificată prin existența numeroaselor băi tradiționale - mici piscine cu diverse proprietăți terapeutice, aflate în mijlocul pădurilor. Izvoarele tămăduitoare, cum ar fi Băile Apor, Băile Mikes și Băile Csiszár, sunt destinații ideale băi revigorante în timpul verii. Zonele de interes turistic includ Peștera Pucioasa, Băile tradiționale Apor și Csiszár, Cetatea Balványos, Tinovul Buffogó, Cimitirul Păsărilor, traseele turistice, Băile tradiționale Mikes, centrul de wellness, Rezervația Tinovul Mohoș și lacul vulcanic Sfânta Ana.
- Stațiunea Biborțeni: Aceasta este așezată la poalele Munților Harghita, la o altitudine de 490 de metri, în vecinătatea localității Sfântu Gheorghe. Stațiunea oferă facilități pentru băi calde și

reci, precum și izvoare pentru cure interne, principala atracție turistică din Biborțeni fiind tocmai izvoarele minerale. Primele informații despre existența și beneficiile apelor minerale datează încă din perioada romană, când erau folosite pentru diverse afecțiuni ale tractului digestiv, rinichilor, căilor urinare, tulburărilor endocrine și de asemenea, în tratamentul bolilor cardiovasculare. Apele minerale de la Biborțeni sunt exploatare încă din 1890 și sunt recunoscute în întreaga țară, sub marca Biborțeni.

- Stațiunea Bodoc: Aceasta este situată la o altitudine de 549 de metri, la poalele Munților Baraolt și Bodoc, la o distanță de 11 kilometri de localitatea Sfântu Gheorghe. Prima menționare documentară a acestei localități datează din anul 1332. Apele minerale de aici sunt cunoscute în întreaga țară sub denumirile Bodoc sau Bodoc-Matild. Stațiunea Bodoc este recunoscută pentru tratamentul mai multor tipuri de afecțiuni - digestive, respiratorii, ale rinichilor și căilor urinare etc.
- Stațiunea Covasna: Aceasta se găsește la poalele versantului vestic al Munților Brețcului, în partea de sud a depresiunii Târgu Secuiesc. Stațiunea este recunoscută ca una dintre cele mai bogate din țară în ceea ce privește apele minerale, foarte variate în compoziția fizico-chimică. În cadrul stațiunii se regăsesc izvoare de ape minerale carbogazoase, bicarbonatate, clorurosodice, iodobromurate, feruginoase, arsenicale sau ușor sulfuroase. Apele minerale de la Covasna se remarcă prin conținutul lor bogat în acid carbonic de origine vulcanică. Un alt element terapeutic specific stațiunii îl constituie mofetele, care sunt folosite, în principal, pentru tratamentul bolilor aparatului cardiovascular. Apele minerale de la Covasna sunt recomandate în tratarea unor afecțiuni precum cele cardiovasculare, ginecologice, cele legate de aparatul locomotor, problemele dermatologice, tulburările metabolice și cele ale sistemului nervos. Gazul de mofetă din Covasna, având un conținut de 80-98% bioxid de carbon, are un efect vasodilatator și contribuie la reducerea tensiunii arteriale, aducând beneficii sistemului cardiovascular și circulației periferice. Acest gaz este prezent în facilitățile de tratament de la hotelurile Covasna, Căprioara și Montana. Un alt aspect terapeutic semnificativ îl reprezintă bioclimatul din zonă, care exercită o influență puțin solicitantă asupra sistemului nervos central și vegetativ, precum și asupra glandelor cu secreție internă. Hotelurile din Covasna oferă vizitatorilor diverse terapii și o gamă extinsă de servicii de wellness, având facilități proprii de tratament.
- Stațiunea Băile Fortyogo: Băile Fortyogo sunt amplasate în apropierea orașului Târgu Secuiesc și se remarcă prin bogăția lor de izvoare cu apă termală și proprietăți medicinale, care sunt folosite pentru tratarea diverselor boli interne. Stațiunea găzduiește și o bază de echitație și un circuit de karting, recunoscut pentru competițiile naționale și internaționale organizate.
- Stațiunea Malnaș-Băi: Stațiunea Malnaș-Băi, situată între Munții Baraolt și Bodoc, se află la o altitudine de 565 de metri, la aproximativ 22 de kilometri nord de Sfântu Gheorghe, în comuna Malnaș. Prima menționare documentară a acestei stațiuni datează din anul 1913, sub denumirea de Malnásfurdoș, care se traduce drept Băile Malnaș. În trecut, renumele stațiunii s-a datorat izvoarelor de apă minerală și emanațiilor de gaze mofetice, care au atras numeroase personalități ale vremii. Malnaș-Băi este recomandată în tratamentul mai multor afecțiuni, precum cele hepatice sau cardiovasculare, nevroze astenice și afecțiuni respiratorii. Totuși, specializarea principală a stațiunii se concentrează pe afecțiunile tubului digestiv. Stațiunea dispune de instalații pentru băi calde cu apă minerală, instalații pentru mofete, buvete pentru cura internă cu ape minerale și un bazin cu apă minerală în aer liber.
- Stațiunea Ozunca-Băi: Ozunca-Băi este o stațiune balneoclimaterică situată la o altitudine de 750 de metri, în comuna Bățani, în Depresiunea Ozunca, la 5 kilometri distanță de gara Bixad. Această stațiune s-a dezvoltat în jurul izvoarelor de apă minerală din zona izvorului Ozunca, încă din anul 1896, când erau amenajate bazine cu borduri de lemn, umplute cu această apă minerală. Apa de la Ozunca este recunoscută pentru beneficiile sale asupra copiilor cu poftă scăzută de mâncare, fiind administrată sub formă de cure de băut. De asemenea, aceasta

tratează o serie de afecțiuni precum cele cardiovasculare, digestive, afecțiunile renale și ale căilor urinare, bolile respiratorii, nevroza astenică și tulburările endocrine. Principalul punct de atracție turistică din localitate este mlaștina cu apă minerală, o rezervație naturală protejată, în care cresc flori și plante rare precum floarea de cenușă și planta carnivoră Drosera. O altă atracție turistică este izvorul de apă minerală de la Pisztrangos, care este bogat în calciu și care a format un con imens de tufă calcaroasă prin depunerile sale.

- Stațiunea Șugaș Băi: Amplasată la o altitudine de 747 de metri, la doar 8 kilometri distanță de localitatea Sfântu Gheorghe, stațiunea Șugaș Băi oferă servicii balneoclimaterice recomandate în tratamentul afecțiunilor sistemului circulator și al bolilor cardiace, datorită calității excepționale a apelor din zonă și a prezenței mofetelor. Primele mențiuni istorice despre acest loc datează din anul 1840, când localnicii au inițiat activități de minerit în căutarea aurului, însă, în loc de metale prețioase, au descoperit gazul cu proprietăți terapeutice remarcabile. Stațiunea Șugaș Băi este potrivită și pentru cei în căutare de activități recreative, indiferent de anotimp, fiindcă oferă: un parc de aventură, un panou de escaladă, pârtii de schi, terenuri de tenis și minigolf, un centru de wellness și numeroase trasee de drumeții și mountain bike bine marcate în împrejurimile stațiunii.
- Stațiunea Vâlcele: Stațiunea Vâlcele este situată la poalele versanților împăduși ai Munților Baraolt, în valea pârâului Vâlcele, la o altitudine de aproximativ 690 de metri și la o distanță de 11 kilometri de Sfântu Gheorghe. Datorită apelor sale vindecătoare, așezarea de la poalele Munților Baraolt era cunoscută încă din timpul dacilor și romanilor, sub numele de Castrum Aqua Vivarum. Stațiunea Vâlcele este indicată în tratamentul unor afecțiuni precum cele cardiovasculare, nevrozele astenice, afecțiunile respiratorii cronice, afecțiuni ale tubului digestiv și glandelor anexe, afecțiuni hepatobiliare, afecțiuni ale căilor urinare, afecțiuni ale sistemului nervos periferic și ale plăcii motorii, afecțiuni reumatismale, boli de nutriție și metabolism, precum și boli profesionale. Un rol semnificativ în dezvoltarea profilului de stațiune al localității l-a avut contele Nemes, care, a construit, în anul 1770, prima unitate de cazare și restaurant din zonă, o construcție cu două etaje în stil elvețian, atrăgând astfel nobilimea în acea perioadă. În prezent, în stațiune funcționează Centrul de Patologie Neuro-Musculară Dr. Radu Horia.

4.2.5. REȚEAUA DE OPERATORI TURISTICI DIN JUDEȚ

Rețeaua de operatori turistici din județul Covasna este compusă dintr-o varietate de organizații, agenții și companii implicate în industria turismului. Acestea (con)lucrează pentru a promova și dezvolta destinația turistică și pentru a oferi servicii turistice călătorilor, astfel încât să le asigure acestora o experiență turistică completă. La nivelul județului Covasna, rețeaua de operatori turistici cuprinde:

- Unități de cazare turistică: Hotelurile, motelurile, pensiunile, vilele și celelalte tipuri de unități de cazare, care au fost prezentate în detaliu în secțiunea dedicată infrastructurii de cazare turistică.
- Unități de alimentație publică și diverse alte localuri: Restaurantele, cafenelele, barurile și alte locuri de servire a mâncării și băuturilor, care sunt foarte numeroase la nivelul județului, fiecare dintre acestea având propriul specific / propria tematică, atât din perspectiva meniului, cât și a atmosferei.
- Atracții turistice: Parcurile, muzeele, monumentele istorice, rezervațiile naturale și facilitățile de agrement fac, la rândul lor, parte din rețeaua turistică a județului, reprezentând elementul principal de atragere a vizitatorilor.
- Companii de transport: Companiile de transport, cum sunt și companiile de închirieri auto, cele care oferă servicii de transfer și cele care asigură transportul public, sunt o altă verigă a acestei rețele, facilitând accesul turiștilor la resursele turistice din județ.

- Ghizi turistici: Ghizii turistici (atât angajații agențiilor de turism, cât și ghizii independenți) oferă excursii și tururi ghidate pentru a ajuta turiștii să exploreze și să înțeleagă mai bine resursele turistice din județ. La momentul elaborării prezentului studiu, platforma oficială de turism a județului Covasna – visitcovasna.com – cuprindea o listă de 7 ghizi turistici.
- Agenții de turism: Companii sau agenții care vând pachete turistice, rezervări de hotel și alte servicii de călătorie. În această categorie intră și touroperatorii, adică acele companii specializate în crearea și vânzarea de pachete turistice complete ce includ cazare, transport, excursii și alte servicii pentru turiști. Tabelul de mai jos prezintă lista agențiilor de turism din județul Covasna, care sunt licențiate de către Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului. Tabelul a fost elaborat în baza datelor disponibile pentru luna octombrie 2023.

Tabel 18 – Lista agențiilor de turism din județul Covasna, licențiate de Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, octombrie 2023

OPERATOR ECONOMIC	DENUMIREA AGENȚIEI	LOCALITATE	TIP AGENȚIE
SC CAT-MAR TOUR SRL	CAT-MAR TOUR	SFÂNTU GHEORGHE	INTERM. ONLINE
SC CAT-MAR TOUR SRL	CAT-MAR TOUR	SFÂNTU GHEORGHE	INTERM. ONLINE
TRANSILVANIA TOURIST SERVICE SRL	TRANSILVANIA TOURIST SERVICE	SFÂNTU GHEORGHE	ORGANIZATOARE
SUN TRAVEL SRL	CHRISTIAN TOUR	SFÂNTU GHEORGHE	INTERMEDIARA
INTERNATIONAL TOURISM & TRADE SRL	INTERNATIONAL TOURISM & TRADE	SFÂNTU GHEORGHE	ORGANIZATOARE
TANGRI TOUR SRL	TANGRI TOUR	TÂRGU SECUIESC	INTERMEDIARA
TREFF TURISM SI COMERT SRL	TREFF	SFÂNTU GHEORGHE	ORGANIZATOARE
TREFF TURISM SI COMERT SRL	TREFF	TÂRGU SECUIESC	ORGANIZATOARE
AKY PROD COM SERVICE SRL	CONTELE KALNOKY	VALEA CRIȘULUI	ORGANIZATOARE
PRODUCTIE DARAGUS S.R.L.	DAR - TOURS	TÂRGU SECUIESC	INTERMEDIARA
SIND ROMANIA SRL	SIND ROMANIA	SFÂNTU GHEORGHE	ORGANIZATOARE
ATLANTIC TRAVELS INTERNATIONAL SRL	ATLANTIC TRAVELS INTERNATIONAL	SFÂNTU GHEORGHE	INTERMEDIARA
MORNINGSTAR TOUR SRL	MORNINGSTAR TOUR	SFÂNTU GHEORGHE	ORGANIZATOARE
ARNA TRAVELS SRL	ARNA TRAVEL	SFÂNTU GHEORGHE	INTERMEDIARA
ALTEX ROMANIA SRL	ALTEX ROMANIA	SFÂNTU GHEORGHE	ORGANIZATOARE
SUNNY MOMENTS SRL	SUNNY MOMENTS	TÂRGU SECUIESC	ORG. ONLINE
STAY HERE RENTALS SRL	STAY HERE RENTALS	SFÂNTU GHEORGHE	INTERMEDIARA

Sursa: Ministerul Economiei, Antreprenoriatului și Turismului

- Asociații de turism: Organizații care lucrează pentru a promova și dezvolta turismul local, ocupându-se inclusiv de coordonarea eforturilor între operatorii turistici și de desfășurarea

campaniilor de marketing pentru județ. În acest context, merită să aducem în discuție două inițiative fanion din județul Covasna, care, prin activitățile derulate, contribuie în permanență la dezvoltarea și promovarea potențialului turistic al județului:

- **Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Covasna:** Asociația a fost înființată cu scopul de a stimula și promova turismul local. De-a lungul timpului, această asociație a organizat și susținut diverse programe și evenimente turistice, contribuind la îmbunătățirea calității serviciilor turistice și la creșterea numărului de vizitatori în județ. Prin urmare, misiunea principală a asociației vizează diversificarea, dezvoltarea și îmbunătățirea calității serviciilor turistice locale, cu accent pe promovarea valorilor și tradițiilor autohtone. Echipa Visit Covasna participă constant la expoziții și târguri de turism. Unul dintre cele mai recente evenimente a fost participarea la târgul de turism Utazás Kiállítás 2022, din Budapesta, unde au prezentat atracțiile turistice și locațiile premium din Regiunea Centru, într-un stand comun alături de asociațiile de promovare turistică din județele Harghita și Mureș. Printre cele mai recente inițiative ale asociației, merită menționate organizarea unui infotrip în martie 2022, dedicat agenților de turism, turoperatorilor, agențiilor de vânzare și organizatorilor de evenimente din România. Scopul acestui infotrip a fost de a crește vizibilitatea facilităților și obiectivelor turistice din județul Covasna, pentru ca acestea să fie incluse în ofertele generale ale turoperatorilor și pentru a facilita dezvoltarea relațiilor de afaceri între aceștia și prestatorii de servicii turistice din județ. În plus, în februarie 2021, Asociația pentru Dezvoltarea Turismului din județul Covasna a lansat un newsletter informativ despre problemele și modificările actuale din domeniul turismului, destinat antreprenorilor din industrie. Acest newsletter, dezvoltat cu sprijinul Consiliului Județean și al Camerei de Comerț și Industrie a Județului Covasna, este distribuit către aproape 180 de antreprenori din domeniul turismului din Covasna.
- **Clusterul Regional Balneoturistic Transylvania:** La inițiativa a șapte organizații naționale și ministere de resort, în România, în luna februarie a anului 2014, a fost constituit primul cluster de turism balneologic, sub denumirea de Cluster Regional de Balneoturism transilvania, care operează în Regiunea Centru a României, având sediul la Sfântu Gheorghe. Acest cluster a fost creat cu scopul de a promova colaborarea între multiplele categorii de factori interesați care pot beneficia de utilizarea responsabilă a resurselor de apă minerală naturală, printre aceștia numărându-se persoanele fizice, specialiștii în domeniul sănătății, instituțiile de învățământ, spitalele, proprietarii de resorturi balneare, furnizorii de asigurări și experții în politici de sănătate, precum și serviciile de protecție a mediului, planificatorii urbani și regionali, arhitecții și peisagiștii. Inițiatorii clusterului au identificat numeroase obiective strategice, printre care dezvoltarea de produse turistice integrate și complexe, participarea în sau inițierea de proiecte de cercetare și promovarea inovației în sectorul turismului medical și de sănătate, modernizarea infrastructurii spațiilor medicale etc. Clusterul sprijină activitățile de cercetare în domeniu, respectiv dezvoltarea de produse și servicii noi, cu accent pe industria medicală. Membrii clusterului sunt interesați de stabilirea de parteneriate care să susțină dezvoltarea turismului medical și de sănătate, tehnologiile și tratamentele pentru îmbătrânirea activă, promovarea prevenirii bolilor și dezvoltarea stațiilor balneare.
- **La cele două organizații de mai sus se adaugă și numeroasele ONG-uri specializate în turism, care se implică activ în crearea și implementarea de programe, proiecte și inițiative ce contribuie la dezvoltarea turismului din județ în mod sustenabil și responsabil.**
- **Centre de informare turistică:** În această categorie intră centrele naționale, respectiv cele locale de informare și promovare turistică. Toate centrele turistice care activează pe raza județului

Covasna sunt prezentate inclusiv pe platforma oficială de turism a județului Covasna – visitcovasna.com.

- Centrele Naționale de Informare și Promovare Turistică din România oferă o gamă variată de servicii pentru a sprijini turiștii. Responsabilitățile acestora cuprind furnizarea de materiale de promovare la nivel local, regional și național, oferirea de informații generale despre opțiunile turistice și atracțiile din zona deservită, prezentarea unităților de cazare și locurilor de servire a mesei din zona deservită și din împrejurimile acesteia. De asemenea, aceste centre furnizează informații despre ofertele turistice disponibile, inclusiv în materie de excursii și sejururi și oferă asistență în ceea ce privește rezervarea biletelor de transport și a biletelor pentru evenimente. La nivelul județului Covasna funcționează Centrul Național de Informare și Promovare Turistică Târgu Secuiesc.
- Centrele locale de informare și promovare turistică sunt entități specializate, care operează sub autoritatea și supravegherea Consiliilor Locale ale unităților administrative-teritoriale. La nivelul județului Covasna, găsim Centre de informare turistică în Baraolt, Covasna și Sfântu Gheorghe.

4.2.6. PROMOVARE TURISTICĂ

Dacă discutăm despre promovarea turistică a județului Covasna, unul dintre cele mai importante instrumente este reprezentat de centrele locale și naționale de informare turistică. Acestea susțin dezvoltarea și promovarea turismului din județ, constituind valoroase surse de informații (despre atracțiile locale, opțiunile de cazare, modalitățile de transport, evenimentele și activitățile disponibile etc.) pentru turiști. De asemenea, centrele de informare turistică furnizează materiale informative precum broșuri, hărți și ghiduri, constituind puncte de contact pentru turiști, prin acordarea de asistență cu privire la preocupările acestora, inclusiv în materie de siguranță, regulamente de călătorie și servicii de urgență. În județul Covasna, există mai multe centre de informare turistică și un centru național de informare și promovare turistică, acestea fiind descrise în detaliu în secțiunea dedicată rețelei de operatori turistici din județ.

De asemenea, merită să amintim funcționarea Filialei A.N.T.R.E.C. Covasna, o ramură a Asociației Naționale de Turism Rural Ecologic și Cultural din România. Fondată în anul 1994 cu sprijinul și expertiza organizației europene de profil și cumulând peste 2.500 de membri din industria ospitalității din România, Asociația cuprinde filiale județene și regionale în întreaga țară. Aceasta reprezintă principalul canal de promovare și reprezentare a rutelor, destinațiilor, obiectivelor, infrastructurii și serviciilor turistice, respectiv a tradițiilor rurale românești și europene, a produselor și a intereselor proprietarilor sau administratorilor de resurse turistice naturale sau culturale din România.

Desigur, Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Covasna desfășoară o activitate remarcabilă în promovarea județului ca destinație turistică. Prin participarea sa activă la numeroase evenimente naționale și internaționale de profil, precum expoziții și târguri de turism, asociația aduce în prim-plan resursele turistice ale județului. Această implicare constantă la nivel național și internațional asigură o expunere valoroasă a județului și a atracțiilor sale în rândul turiștilor și a factorilor de decizie din industria turismului. În plus, Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Covasna lucrează în mod activ pentru a atrage investitori, agenții de turism și alți promotori interesați, cu scopul de a valorifica potențialul turistic al județului. Aceasta organizează diverse activități de promovare la nivel local, aducând la un loc diverși factori interesați (reprezentanți ai comunității, întreprinzători locali și autorități, influenceri, actori din sectorul de media și presă etc.) pentru promovarea și dezvoltarea turismului local. Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Covasna administrează și pagini de Social Media (Facebook, Instagram), unde promovează diverse activități și resurse turistice din județ, derulând inclusiv

campanii tematice, cum este și cazul campaniei de creștere a vizibilității antreprenorilor autohtoni din domeniul turismului sau al celei de celebrare a oamenilor și a locurilor din județ.

Principalul mijloc de promovare online este reprezentat de website-ul visitcovasna.com, o platformă online extrem de atractivă și comprehensivă din perspectiva informațiilor oferite. Acesta cuprinde secțiuni informative (opțiuni de cazare și masă, transport, resurse turistice, modalități de petrecere a timpului liber, etc.) care acoperă principalele tipuri de turism practicabile în județ - turismul de sănătate, turismul nobiliar, turismul activ și turismul de afaceri. În plus, platforma prevede pagini dedicate activităților culturale, evenimentelor, gastronomiei locale etc., alături de o pagină cu informații suplimentare de interes (noutăți, modalități și operatori de transport, ghizi și agenții de turism, centre de informare turistică etc.).

În plus, menționăm și [Visit Covasna County](http://VisitCovasnaCounty.com), aplicația mobilă oficială a Județului Covasna, care este disponibilă pe dispozitivele mobile cu sisteme de operare IOS și Android. Această aplicație furnizează o listă a obiectivelor turistice, calendarul evenimentelor culturale și informații utile despre unitățile de cazare, restaurantele și alte servicii turistice din județ. Proiectul a fost inițiat de Asociația pentru Dezvoltarea Turismului în Județul Covasna și a fost dezvoltat pe platforma Eventya.

Consiliul Județean Covasna găzduiește o secțiune specială dedicată turismului pe website-ul său oficial. Aici, turiștii pot găsi o prezentare generală a principalelor atracții turistice din județ, reunite sub denumirea generică de Cele șapte minuni ale județului Covasna.

Pe lângă sursele web menționate anterior, există o varietate de bloguri, platforme online și forumuri de turism, precum și pagini web care furnizează informații despre atracțiile turistice din județ, oferă sfaturi pentru experiențe plăcute de călătorie, prezintă opinii și recenzii ale turiștilor etc. Aceste resurse sunt, de obicei, create și gestionate de către persoanele pasionate de călătorii, oferind astfel o perspectivă personală și autentică asupra destinației turistice.

Nu în ultimul rând, mediul online găzduiește numeroase pagini și grupuri de Social Media, în special pe platforme precum Facebook sau Instagram, care promovează turismul din întregul județ. Aceste canale prezintă fotografii, povești de călătorie, evenimente și recomandări directe din partea turiștilor și a comunității locale.

5. CONCLUZII, PROBLEME, DISFUNȚIONALITĂȚI ȘI PRIORITĂȚI DE INTERVENȚIE

5.1. PROBLEMATICA GENERALĂ A STRUCTURII ECONOMICE ȘI IDENTIFICAREA ELEMENTELOR CARE CONDIȚIONEAZĂ DEZVOLTAREA

Din analiza critică a situației existente rezultă o serie de aspecte cheie și probleme ce condiționează dezvoltarea, care sunt legate de dinamica economică și structura activităților economice, de dinamica forței de muncă și de disparitățile teritoriale din punctul de vedere al potențialului dezvoltării economice:

- Conform datelor EUROSTAT pentru anul 2020, județul Covasna a avut o contribuție de doar 7% la Produsul Intern Brut al Regiunii Centru, situându-se în coada clasamentului regional al județelor. În plus, deși PIB-ul județean pe locuitor a înregistrat o impresionantă creștere de 74,7% între 2010 și 2020, depășind rata regională de creștere (+71,1%), pe cea națională (+66,4%) și chiar pe cea europeană (UE-27, +20,5%), în anul 2020 acest indicator a fost cu 23,2% sub media regională (clasând județul Covasna pe ultimul loc în Regiunea Centru), cu 27,1% sub media națională și cu 47% sub valoarea medie a UE-27. Cu toate acestea, trebuie să menționăm că în 2010, PIB-ul pe locuitor al județului reprezenta doar 36,6% din media UE, în timp ce în 2020 a crescut la aproximativ 53%. În același an, județul Covasna a înregistrat cea mai mică VAB dintre județele Regiunii Centru. Aceste date arată că procesul de convergență la performanțele europene se desfășoară treptat și necesită mai mult timp pentru îmbunătățirea principalilor indicatori economici care-i reflectă stadiul de dezvoltare.
- Dacă analizăm structura mediului de afaceri din județul Covasna în funcție de clasele de mărime (în baza numărului de salariați) ale unităților locale active, putem observa că predomină microîntreprinderile, care, în anul 2021, constituiau 88,5% din totalul unităților active din județ. Această tendință este clar vizibilă în sectorul industrial, unde, dintre cele 625 de unități locale active în domeniu, doar 9 sunt întreprinderi mari și 35 sunt întreprinderi mijlocii, sectorul fiind dominat de către microîntreprinderi (73,3%) și de întreprinderile mici (19,7%). Trendul este cu atât mai pronunțat în sectorul de servicii, unde, în anul 2021, 91,9% dintre unitățile locale active în domeniu erau microîntreprinderi, urmate, la mare distanță, de către întreprinderile mici (7,3%). Întreprinderile mijlocii au avut o pondere de numai 0,8%, în județ fiind înregistrată o singură întreprindere mare. În același an, din cele 433 de unități locale active din sectorul construcțiilor în județul Covasna, cea mai mare parte (88,5%) erau microîntreprinderi, în timp ce 10,2% erau întreprinderi mici. La acestea se adăugau și 6 întreprinderi mijlocii, dar nicio întreprindere mare.
- Nivelul de antreprenoriat în rândul tinerilor din județul Covasna este relativ scăzut. În iulie 2023, doar 6,8% dintre acționarii și asociații persoanelor juridice din județ aveau sub 29 de ani, în timp ce 21,8% aveau peste 60 de ani, grupul cel mai numeros al acestora (28,8%) situându-se în intervalul de vârstă de 40-49 de ani. Nici în cazul titularilor și membrilor persoanelor fizice autorizate, întreprinderilor individuale și întreprinderilor familiale, situația nu este mult mai pozitivă: doar 11,9% dintre aceștia aveau sub 29 de ani, în timp ce 13% se încadrau în categoria de peste 60 de ani și majoritatea acestora (31,1%) se situa în intervalul de vârstă de 40-49 de ani. În plus, în iulie 2023, județul Covasna avea numai 120 de societăți de tip SRL-D în funcțiune, aflându-se pe ultimul loc la nivel național în ceea ce privește numărul de SRL-D-uri înființate.
- Dacă analizăm structura mediului de afaceri după domeniile de activitate, putem observa că majoritatea unităților locale active (28,3% din totalul acestora) sunt concentrate în sectorul comerțului și în industria prelucrătoare (12,4%), domenii care nu aduc o valoare adăugată semnificativă. Deși, într-o notă pozitivă, vedem că pe locul al treilea se află unitățile locale

active ce se ocupă de activități profesionale, științifice și tehnice (10,3%), ponderea lor rămâne una relativ mică, mai ales atunci când ne gândim că, la ponderea de peste 40 procente ocupată de companiile din comerț și industria prelucrătoare, se adaugă alte circa 20 de procente provenite din sectorul transporturilor și depozitării (9,7%), respectiv construcții (9,2%). Cu toate acestea, este important să menționăm că atunci când comparăm situația unităților active din județul Covasna în anul 2021 cu cea din anul 2011, vedem creșteri semnificative ale numărului de unități active în domenii cu valoare adăugată mare, precum activitățile profesionale, științifice și tehnice (+165) sau tehnologia informației și comunicațiilor (+62).

- Deși în anul 2021, cifra de afaceri a întreprinderilor din sectorul industrial a crescut cu circa 72,4% în comparație cu anul 2011, sectorul industrial al județului Covasna nu se remarcă ca fiind foarte puternic, fiindcă, în anul 2021, cifra de afaceri a firmelor industriale din Covasna a reprezentat doar 2,6% din totalul Regiunii Centru (plasând județul pe ultimul loc din regiune din perspectiva acestui indicator), respectiv circa 0,5% din totalul național. Această situație se datorează, într-o oarecare măsură, faptului că sectoarele industriale din județ sunt dominate de firmele din domenii cu valoare adăugată redusă: industria alimentară (20,8% din totalul firmelor), prelucrarea lemnului (19%), fabricarea de mobilă (8,5%), alte activități industriale neclasificate (8,2%), industria construcțiilor metalice (6,7%) și fabricarea altor produse din minerale nemetalice (4,8%). Această situație prezintă dezavantaje pentru economia județului, deoarece sectoarele cu valoare adăugată ridicată sunt cele care pot aduce o contribuție semnificativă la dezvoltarea economică, având potențialul de a crea noi locuri de muncă, de a genera venituri semnificative și de a stimula inovația și progresul tehnologic și fiind asociate cu salarii mai ridicate, angajați bine pregătiți și utilizarea tehnologiilor avansate.
- Distribuția pe subdomenii a unităților locale active în servicii relevă predominanța firmelor specializate în activități cu valoare adăugată redusă: activități comerciale (39,3% din totalul celor 3.400 de unități locale active în servicii), transport și depozitare (13,4%), HORECA (8,1%), activități de servicii administrative și de suport (5,3%). În contrast, subdomeniile care generează valoare adăugată mai mare sunt subreprezentate în totalul unităților locale active în servicii, din Covasna: activități profesionale, științifice și tehnice (14,3%), tehnologia informației și comunicațiilor (5,4%), învățământ (1,6%), intermediari financiare și asigurări (1,8%) și activități de spectacole, culturale și recreative (2,5%). Același tipar reiese și din analiza cifrei de afaceri înregistrate în anul 2021, unde activitățile cu cea mai mare contribuție au fost comerțul (cu o pondere de 70,8%) și transporturile (13,9%). Cu toate acestea, este important de menționat că, atunci când comparăm cifrele din 2021 cu cele din 2011, observăm creșteri semnificative în numărul de unități locale active din activități profesionale, științifice și tehnice (+165 de unități), tehnologia informației și comunicațiilor (+62 de unități), alte activități de servicii (+61 de unități), alături de creșteri mai modeste în cazul intermediarilor financiare și asigurărilor (+18 unități), învățământului (+29 unități) și tranzacțiilor imobiliare (+42 unități).
- Exporturile realizate de companiile din județul Covasna în 2022 au fost în principal concentrate pe bunuri cu valoare adăugată relativ mică sau cu competitivitate redusă - produse din lemn, cu excepția mobilierului (34,9% din totalul exporturilor), articole textile și textile (27,1%), animale vii și produse animale (12,3%). Într-o măsură mult mai mică, exporturile au inclus și bunuri cu o valoare adăugată mai mare, precum mașinile, aparatele și echipamentele electrice (7%), sau materiale plastice, cauciucul și articole din acestea (3,8%).
- În ceea ce privește infrastructura de CDI, care joacă un rol esențial în creșterea capacității de inovare din județ, și implicit a competitivității și a performanței sale, în Covasna au fost identificate doar două astfel de infrastructuri dintr-un total de 116 existente la nivelul Regiunii de Dezvoltare Centru și 1.990 la nivel național, acestea activând în domeniile ingineriei ceramice și al medicinei. Totuși, într-o notă pozitivă, menționăm faptul că la finalul lunii septembrie 2023, în municipiul Sfântu Gheorghe a fost lansat Centrul Național pentru

Bioeconomie, în cadrul incubatorului de afaceri local. Acesta reprezintă un pas semnificativ în direcția consolidării capacității de cercetare-dezvoltare-inovare din județul Covasna.

- Rolul agriculturii în economia județului Covasna este în declin, iar această tendință este determinată de mai mulți factori. Interesul populației pentru practicarea agriculturii este în scădere, în special în rândul tinerilor. De asemenea, populația ocupată în agricultură îmbătrânește, iar veniturile acestora sunt reduse. Un alt factor este subutilizarea stimulentele disponibile și absorbția redusă a fondurilor nerambursabile. În plus, rentabilitatea activităților agricole informale este relativ mică, afectând sustenabilitatea financiară a acestora pe termen mediu și lung. Pe fondul acestor factori, și nu numai, observăm că, în comparație cu celelalte județe (Brașov - 52,4%, Alba - 51,8%, Harghita, Mureș și Sibiu - 59%) din Regiunea Centru, ponderea terenurilor agricole în suprafața totală a județului Covasna (50,1% din suprafața județului) este cea mai mică. Totuși, menționăm că aceste date vor fi revizuite după încheierea procesului de cadastrare a țării.
- Comparând datele de la Recensământul Agricol din 2020 cu cele de la Recensământul Agricol din 2010, vedem că numărul total de exploatații agricole din județ a scăzut cu aproximativ 25,5%. În plus, în anul 2020, doar 1,1% dintre exploatațiile agricole din județul Covasna aveau personalitate juridică. Exploatațiile cu personalitate juridică din județ aveau, în medie, o suprafață de 106,8 hectare (45,2% sub media națională), situându-le pe penultimul loc la nivel regional. Astfel, în anul 2022, din totalul suprafeței arabile cultivate din județ, 84% se aflau în gestiunea exploatațiilor agricole individuale, în timp ce numai 15,3% erau administrate de exploatații agricole cu personalitate juridică și o pondere nesemnificativă, de 0,7%, era gestionată de către instituții din sectorul public. Această formă de agricultură, deși tradițională, este mult mai vulnerabilă în fața riscurilor externe, deoarece agricultorii care lucrează informal în agricultură nu beneficiază de drepturile și protecțiile legale care le revin celor care operează sub o formă juridică.
- Deși județul Covasna dispune de resurse valoroase de apă, sectorul piscicol nu este exploatat la potențialul său maxim, iar pescuitul este o activitate mai degrabă recreativă. În anul 2021, în județul Covasna, erau înregistrate doar 8 unități active în domeniul pescuitului și acvaculturii, care aveau un număr total de 23 de angajați și o cifră de afaceri combinată de 6,308 milioane de lei. De asemenea, în iulie 2023, numai 12 amenajări piscicole erau înregistrate în Registrul Unităților de Acvacultură al MADR. Astfel, vedem că potențialul resurselor piscicole este subexploatat, deși acestea ar putea fi valorificate nu doar pentru producția de pește, ci și pentru dezvoltarea unor noi afaceri din domeniul HORECA și a unor activități turistice non-invazive, în zonele învecinate râurilor și lacurilor.
- Potrivit datelor oferite de DS Covasna, volumul de masă lemnoasă tăiat ilegal în anul 2022 a fost de 1.627 mc. În consecință, Direcția Silvică Covasna a întreprins măsuri pentru prevenirea și combaterea activităților ilegale asupra fondului forestier din județ, iar ca urmare a acestor eforturi, au fost înregistrate 213 infracțiuni, s-au aplicat 33 de sancțiuni contravenționale și s-au confiscat 216 metri cubi de material lemnos. Actele ilicite în domeniul forestier prezintă amenințări semnificative atât pentru mediu, cât și pentru economia județului, ca urmare a pagubelor produse naturii (perturbarea ecosistemului forestier, eroziunea solului, contaminarea apei și pierderea habitatelor pentru speciile de plante și animale), impactul negativ asupra emisiilor de carbon (deoarece arborii absorb dioxidul de carbon din atmosferă, contribuind la atenuarea schimbărilor climatice) și efectele economice adverse.
- În județul Covasna se remarcă o distribuție inegală a unităților de primire turistică. De pildă, cele mai mari capacități de cazare sunt concentrate în localități precum Covasna (2.504 locuri), Sfântu Gheorghe (611), Turia (484), Târgu Secuiesc (286), Zăbala (207), Moacșa (151), Comandău (115), în timp ce alte localități dispun de un număr foarte mic de locuri de cazare - Micfalău (8), Estelnic (8), Ilieni (12), Dobârlău (12) și Bodoc (12).

- Deși numărul total de turiști cazați în județul Covasna a depășit 160.000 de persoane în anul 2022, aceștia au reprezentat doar 5,6% din totalul turiștilor cazați în Regiunea Centru și numai 1,3% din numărul total de turiști cazați în întreaga țară. În același an, județul Covasna a contribuit cu doar 7,6% la totalul înoptărilor turistice din Regiunea Centru și cu 1,6% la totalul înoptărilor la nivel național. În același context, menționăm și că în august 2023, indicele de utilizare netă a capacității de cazare turistică disponibilă în județul Covasna a atins doar 52,8 procente, în ciuda faptului că vorbim de plin sezon de concedii și vacanțe. Aceste procente reduse subliniază nivelul scăzut de rentabilitate al afacerilor din sectorul turistic și insuficiența numărului de clienți în unitățile de cazare, în comparație cu potențialul și oferta de spații de cazare disponibile în județ.
- Analiza populației ocupate din județul Covasna pentru anul 2021, în funcție de sectoarele economice, arată că cea mai mare parte a populației activa în domenii cu valoare adăugată relativ scăzută, precum industria prelucrătoare (28,2%), comerțul (17,2%), agricultura (12,2%), construcțiile (6,6%) și transporturile (6%). La polul opus, sectoarele cu potențial mare de generare a valorii adăugate, precum activitățile profesionale, științifice și tehnice (2%), intermedierea financiară și asigurări (0,5%), tehnologia informației și comunicațiilor (1,1%), alte activități de servicii (1,2%) și activitățile de spectacole, culturale și recreative (1,3%), înregistrau ponderi foarte reduse în populația ocupată a județului. În general, atunci când o proporție semnificativă a populației ocupate dintr-un anumit teritoriu lucrează în sectoare economice cu valoare adăugată scăzută, această distribuție ocupațională poate încetini creșterea economică a respectivului teritoriu.
- Comparând numărul de salariați și numărul total al populației ocupate din Covasna, pentru anul 2021 vedem o diferență de 24.266 persoane, care ne arată că numai 67,4% din totalul persoanelor ocupate din județ sunt angajate, în timp ce 32,6% dintre acestea desfășoară activități informale sau semi-formale, cu precădere în agricultură și construcții. În general, acest grup de persoane își desfășoară activitățile economice pe cont propriu - prin intermediul PFA-urilor, întreprinderilor individuale sau întreprinderilor familiale, uneori chiar fără forme legale, sau lucrează în gospodăriile proprii, mai ales în agricultură.
- În subdomeniile industriei din județul Covasna, observăm că majoritatea persoanelor sunt angajate în ramuri care nu sunt extrem de performante sau inovative, nu necesită competențe înalte și, implicit, nu oferă salarii ridicate: industria prelucrării lemnului (29,6% din totalul angajaților din industria județului Covasna), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (12,6%), industria alimentară (12,5%). Principala excepție este reprezentată de fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor, o ramură mai competitivă, ce contribuie cu 10,5% la numărul total de persoane angajate în industrie. Raportându-ne la salariile din industria județului Covasna, vedem că, în anul 2022, acestea au fost cu 21,3% mai mici decât media regională și cu 19,4% decât cea națională. În același an, sectoarele care ofereau cele mai mari salarii din industrie - industria energetică și a gazelor (5.401 lei), fabricarea hârtiei (4.486 lei), industria extractivă (4.201 lei), producția de autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (4.108 lei), fabricarea altor produse din minerale nemetalice (3.803 lei) și construcțiile metalice (3.714 lei) - angajau doar 22,2% din forța de muncă activă în industria județului Covasna.
- În anul 2022, sectorul construcțiilor din județul Covasna înregistra un total de 5.000 de persoane ocupate, dintre care 1.247 lucrau pe cont propriu, fie în țară, fie peste hotare, numărul angajaților din unitățile locale active din sectorul construcțiilor fiind de 3.753 de persoane. Observăm, astfel, existența fenomenului de ocupare informală în sectorul construcțiilor, în ciuda faptului că, la nivelul județului, salariul mediu net lunar din construcții era de 3,3 ori mai mare decât în 2012 și cu 0,4% mai mare decât media regională, depășind cu 13,3% media salariilor din județul Covasna. Dacă ocuparea informală din sector ajunge la un nivel ridicat,

aceasta poate avea diverse consecințe negative atât asupra economiei județului, cât și asupra capacității de finalizare a proiectelor de investiții publice și private.

- În anul 2020, în județul Covasna au fost identificate 48.407 de persoane care erau lucrând la acel moment sau lucraseră anterior în agricultură, plasând județul Covasna pe penultimul loc la nivel regional. Dintre acestea, 98% lucrau în exploatații agricole fără personalitate juridică, în timp ce numai 2% erau angajate în exploatații agricole cu personalitate juridică. În același context, menționăm că în anul 2021, numărul salariaților din sectorul agricol era de numai 2.170 persoane (echivalentul a 24,2% din totalul populației ocupate în agricultură). Prin urmare, cele peste 6.930 de persoane ocupate în agricultură practicau în principal agricultura de subzistență, lucrând în gospodăriile proprii sau pe micile loturi de teren deținute pentru consumul propriu și, în unele cazuri, pentru a-și completa veniturile prin vânzarea surplusului.
- În anul 2022, câștigul salarial nominal mediu net lunar din județul Covasna s-a situat cu 14,2% sub media regională și cu 21,3% sub media națională, tendință care s-a menținut în ultimii 10 ani, deoarece județul Covasna a înregistrat un salariu mediu net sub nivelul mediei regionale și naționale pe întreaga perioadă analizată. Totuși, este îmbucurător să observăm că aceste discrepanțe s-au redus ușor față de nivelurile din anul 2012 (când salariul mediu net din județ era cu 15,9% mai mic decât media regională și cu 25,7% sub media națională).
- Distribuția șomerilor din județul Covasna, pe categorii de vârstă, în anul 2022, arată o situație îngrijorătoare, dată de ponderea alarmantă a șomerilor tineri: din totalul acestora, 1.664 de persoane aveau sub 29 de ani, în timp ce 1.469 de persoane aveau vârste cuprinse între 30 și 55 de ani, iar 351 de persoane aveau peste 55 de ani. La numărul mare de tineri ce se confruntă cu dificultăți în obținerea unui loc de muncă, și, implicit, cu un risc ridicat de șomaj prelungit, se adaugă și faptul că, din totalul șomerilor înregistrați în județul Covasna în luna iunie a anului 2023, doar 10,1% au beneficiat de indemnizații de șomaj. Celelalte persoane șomere sunt expuse vulnerabilităților majore de sărăcie și excluziune socială, având un nivel mai redus de trai și o calitate mai scăzută a vieții. Dacă analizăm distribuția șomerilor în funcție de mediul de rezidență, observăm că problematica este mai pronunțată în mediul rural: în luna decembrie a anului 2022, dintr-un total de 3.212 de șomeri, 29,4% proveneau din mediul urban, în timp ce 70,6% proveneau din mediul rural.
- La nivelul județului sunt vizibile numeroase diferențe între mediul urban și rural, care se manifestă în mai multe domenii, accentuând inegalitățile între localități și împiedicând dezvoltarea economică echilibrată și integrată a teritoriului. De exemplu, distribuția întreprinderilor și a oportunităților de angajare arată o concentrare evidentă în centrele urbane și în comunele din jurul acestora, fapt care limitează perspectivele economice ale zonelor rurale, contribuind la nivelul scăzut de dezvoltare al acestora.

5.2. EVIDENȚIEREA DISFUNȚIONALITĂȚILOR ȘI A PRIORITĂȚILOR DE INTERVENȚIE

Principalele disfuncționalități identificate în analiză și potențialele priorități de intervenție pentru eliminarea / diminuarea acestora sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Tabel 19 – Centralizator disfuncționalități și priorități de intervenție

Nr. crt	Descrierea disfuncționalităților	Priorități de intervenție
1	Contribuție redusă a județului Covasna la Produsul Intern Brut al Regiunii Centru, plasându-se sub valorile medii înregistrate la nivel regional, național și european și generând cea mai mică valoare adăugată brută din regiune.	Întărirea poziției pe care județul Covasna o ocupă în economia regională și națională, prin consolidarea principalilor indicatori macro-economici.
2	Mediul de afaceri caracterizat de fragmentarea în numeroase întreprinderi de (foarte) mici dimensiuni, județul găzduind cei mai puțini profesioniști activi juridic din întreaga țară și fiind caracterizat de o densitate redusă a agenților economici.	Stimularea dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii din județ, în vederea consolidării poziției pe care această categorie o ocupă în mediul județean de afaceri.
3	Nivelul de antreprenoriat în rândul tinerilor din Covasna relativ scăzut, fapt reflectat atât prin prezența redusă a acestora în rândul acționarilor, asociațiilor și membrilor de PFA/II/IF din județ, dar și prin numărul mic de SRL-D și de întreprinderi înființate de studenți.	Stimularea antreprenoriatului în rândul tinerilor și sprijinirea acestora în vederea lansării unor noi idei și modele de afaceri în piață.
4	Mediul de afaceri dominat în mare parte de domenii de activitate care aduc o valoare adăugată redusă, situație ce caracterizează atât industria prelucrătoare, cât și sectorul de servicii și care se manifestă prin numărul de întreprinderi active în aceste domenii, prin cifra de afaceri și exporturile realizate de companiile din județ.	Orientarea profilului economic al județului către activitățile economice ce generează bunuri și servicii inovatoare, caracterizate de o valoare adăugată semnificativă și de un potențial ridicat de competitivitate pe piața națională și internațională.
5	Performanță modestă în materie de inovare, situație ce caracterizează, de fapt, întreaga Regiune Centru și care este accentuată de prezența redusă a infrastructurilor de CDI pe teritoriul județului.	Dezvoltarea capacităților publice și private de CDI, în vederea dezvoltării potențialului de inovare al agenților economici și al organizațiilor de cercetare din județul Covasna.
6	Rolul în declin al agriculturii în economia județului Covasna, tendință vizibilă din mai multe perspective, între care ponderea redusă a terenurilor agricole în suprafața totală a județului, reducerea numărului de exploatații agricole din județ, diminuarea efectivelor de animale în ultimii ani, sau contribuția redusă a produselor locale în producția agricolă națională.	Modernizarea sectorului agricol local, prin adoptarea practicilor de ultimă generație, care utilizează tehnologia pentru a deveni mai sustenabile din punct de vedere ecologic și climatic, mai eficiente în ceea ce privește producția și ca rezultat, mai profitabile și mai atractive din punct de vedere financiar.
7	Sectorul agricol bazat pe activități informale și caracterizat de o pronunțată fragmentare, precum și de lipsa unui spirit asociativ puternic în rândul agricultorilor, fiind preponderent compus din exploatații agricole individuale, de dimensiuni (foarte) reduse, care nu au personalitate juridică și care se concentrează în principal pe asigurarea nevoilor de subsistență.	Îmbunătățirea capacității exploatațiilor agricole din județ, pentru ca acestea să poată deveni surse sustenabile de venituri și să contribuie la creșterea prosperității economice a județului, inclusiv prin promovarea colaborării și a asocierilor între agricultori.
8	Sectorul piscicol neexploatat la potențialul său maxim, pescuitul fiind o activitate mai degrabă recreativă și nu o sursă constantă și stabilă de venituri.	Încurajarea dezvoltării pisciculturii în rândul agenților economici din Covasna, în vederea valorificării sustenabile a potențialului piscicol de care județul dispune.

9	Fondul forestier vulnerabil în fața practicilor ilegale și expus la numeroasele riscuri naturale și antropice, care își manifestă efectele tot mai puternic, de la an la an.	Elaborarea unui set integrat de măsuri pentru a asigura protecția resurselor forestiere din județ, cu scopul de a minimiza riscurile la care acestea sunt supuse.
10	Distribuția inegală a unităților de cazare turistică pe teritoriul județului, utilizarea redusă a capacității de cazare turistică disponibilă și prezența foarte mică a vizitatorilor străini în totalul turiștilor care își petrec vacanțele în județ.	Continuarea eforturilor de dezvoltare și valorificare a resurselor turistice disponibile în Covasna, prin intermediul colaborărilor dintre sectorul public și cel privat, cu scopul de a întări industria turistică din județ.
11	Ponderea scăzută a ocupațiilor care necesită niveluri înalte de educație, competențe și responsabilități (și implicit, remunerații mari), scăderea populației active și a celei ocupate în ultimii ani, rate de activitate și de ocupare care se situează sub media regională și națională sau procentul semnificativ de persoane ocupate informal, în raport cu cele salariate.	Cooperarea dintre instituțiile publice și reprezentanții sectorului privat, în scopul implementării unor inițiative menite să sprijine dezvoltarea durabilă a resursei umane din județ și să stimuleze capacitatea acestuia de a contribui la prosperitatea socio-economică.
12	Ocuparea forței de muncă în sectoare economice cu valoare adăugată relativ mică, care nu se remarcă neapărat prin inovație sau competitivitate ridicată (atât în sectorul industrial, cât și în cel al serviciilor).	Sprijinirea tranziției resursei umane către meseriile viitorului, prin susținerea companiilor care creează oportunități de angajare în sectoare caracterizate de specializarea inteligentă, adopția tehnologiilor de ultimă generație și valorificarea intensivă a cunoașterii în vederea inovării, deci care au nevoie de o forță de muncă educată și specializată.
13	Numărul mic de persoane care practică activități agricole, munca informală, desfășurată preponderent în exploatații agricole fără personalitate juridică, numărul redus de angajați în întreprinderile agricole în comparație cu cei care se ocupă de agricultura de subsistență.	Consolidarea competențelor și cunoștințelor agricultorilor din județul Covasna, în vederea tranziției forței de muncă din agricultură (și, în special, a tinerilor fermieri) către acele activități agricole ce sunt desfășurate în cadre formale și bine organizate, necesitând pregătire specializată și oferind, implicit, venituri stabile și durabile și care sunt aliniate celor mai recente practici de productivitate, sustenabilitate și progres tehnologic.
14	Somajul pronunțat în rândul tinerilor din județul Covasna și în special în cazul celor care provin din mediul rural.	Lansarea și derularea, cu frecvență constantă, a unor inițiative menite să diminueze rata șomajului în județ, în special în rândul tinerilor și al locuitorilor din mediul rural, prin implementarea unor programe mixte (teoretice și practice) de creștere a nivelului de educație, calificare și specializare al acestora.
15	Disparități semnificative în dezvoltarea socio-economică a localităților, în special în ceea ce privește contrastul dintre mediul rural și cel urban.	Redresarea parcursului dezechilibrat de dezvoltare socio-economică din județ, prin intermediul unor intervenții integrate, care să reducă decalajele identificate, vizând îmbunătățirea standardului de viață al locuitorilor, creșterea atractivității pentru antreprenori și investitori și întărirea vizibilității în rândul turiștilor.

BIBLIOGRAFIE

- Recensământul Populației și Locuințelor 2011;
- Recensământul General Agricol, 2010 și 2020;
- Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021-2027;
- Situația Clusterelor din România – Clustero;
- TEMPO Online;
- Edemos.insse.ro;
- Eurostat;
- Listafirme.ro;
- Camera de Comerț și Industrie Covasna;
- Inspectoratul Teritorial de Muncă Covasna;
- Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Covasna;
- SOLARGIS, Banca Mondială;
- Global Solar Atlas;
- Global Wind Atlas;
- Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei;
- Agenția pentru Protecția Mediului, Filiala Covasna;
- Foaia de parcurs pentru o strategie în domeniul bioeconomiei a județului Covasna;
- Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027
- Institutul Național de Statistică;
- Direcția Județeană de Statistică Covasna;
- Consiliul Județean Covasna;
- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale;
- Ministerul Antreprenoriatului și Turismului;
- Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației;
- Planul Strategic Național Multianual pentru Acvacultură 2022 - 2030
- Agenția Națională pentru Resursele Minerale;
- Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare – Filiala Teritorială de I.F. Covasna;
- Informarea privind raportul de activitate pe anul 2021 și semestrul I 2022 al ANIF – Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Covasna – Instituția Prefectului Județului Covasna;
- Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Covasna;
- Oficiul Național al Registrului Comerțului;
- Direcția pentru Agricultură Județeană Covasna;
- Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor Covasna;
- Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Covasna;
- Garda Forestieră Covasna;
- Direcția Silvică Covasna;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național (PATN), Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice;
- Ordinul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea criteriilor de încadrare și a listei localităților din zona montană nr. 19 din 2019;
- Planul Strategic PAC 2023-2027;
- Informații colectate de la diverși operatori economici din județul Covasna;
- Strategia Integrată de Dezvoltare a Județului Covasna 2021-2030;

- Surse online:
  - https://ro.wikipedia.org/wiki/Jude%C8%9Bul_Covasna
  - <https://www.asimcov.org/business-incubator>
  - <https://www.facebook.com/aicar.romania/>
  - <https://covasnamedia.ro/diverse/incepere-proiect-construire-cladire-cu-functie-de-servicii-de-incubator-de-afaceri-in-municipiul-sfantu-gheorghe>
  - https://www.facebook.com/ADRCentru.ro/posts/2125734787603144/?locale=zh_CN&paipv=0&eav=Afatl-14AD8bpw-Dgm6pb3c_nSduMjRdB46ms23FzYtx07jm_GYTheFujhG6NX5Pn-g&_rdr
  - <http://regio-adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/12/ADR-Centru-Fisa-proiect-Incubator-afaceri-Sfantu-Gheorghe.pdf>
  - <https://www.undemergem.ro/ro/regions/judetul-covasna>
  - <https://intersectiiculturale.ro/covasna/>
  - <https://www.cjcv.ro/ro/capeni.html>
  - http://regio-adrcentru.ro/wp-content/uploads/Document_Files/PORStudiiRegionale/00001243/951i6_Profil%20judetului%20Covasna.pdf
  - <http://www.isujcv.ro/assets/files/PAAR-FINAL2016.pdf>
  - <https://forestmania.ro/biomasa-in-centrul-atentiei-romania-are-de-ieri-bioeconomy-hub/>
  - <https://www.greencluster.ro/romana/clusterul-green-energy-cine-suntem.html>
  - <https://transylvaniatextile.eu/>
  - <https://ingenius-hub.eu/wp-content/uploads/2021/01/Microclimate-Centru-web.pdf>
  - <https://mesageruldecovasna.ro/medalie-de-aur-pentru-3-soiuri-de-cartofi-create-la-scdc-tg-secuiesc/>
  - <http://sfgH.rosilva.ro/>
  - [https://covasnamedia.ro/actualitate/arhiva-fabricii-de-suruburi-de-la-targu-secuiesc-a-fost-preluata-de-primarie \)](https://covasnamedia.ro/actualitate/arhiva-fabricii-de-suruburi-de-la-targu-secuiesc-a-fost-preluata-de-primarie))
  - <https://www.el-co.ro/despre-noi>
  - <https://ro.wikipedia.org/wiki/EL-CO>
  - [https://covasnamedia.ro/actualitate/fostii-angajati-ai-iame-sfantu-gheorghe-se-intalnesc-pentru-a-sarbatori-ziua-constructorului-de-masini \)](https://covasnamedia.ro/actualitate/fostii-angajati-ai-iame-sfantu-gheorghe-se-intalnesc-pentru-a-sarbatori-ziua-constructorului-de-masini))
  - <https://www.wall-street.ro/slideshow/Companii/84852/REPORTAJ-Cum-s-a-asezat-praful-pe-legendarul-pachet-de-Carpati.html?full>
  - <https://www.bizbrasov.ro/2022/03/23/fosta-fabrica-de-tigari-din-sfantu-gheorghe-unde-se-produceau-brandurile-comuniste-carpati-sau-bucegi-se-va-transforma-in-centru-cultural-si-turistic/>
  - <https://covasnamedia.ro/social/casarbor-duce-covasnenii-inapoi-acasa>
  - <https://casarbor.ro/>
  - <http://www.textila-oltul.ro/aboutus.aspx>
  - <https://covalact.ro/despre-noi/istoria-covalact>
  - https://covasna.insse.ro/wp-content/uploads/2023/04/Anuar_Covasna-2022.pdf
  - http://regio-adrcentru.ro/wp-content/uploads/Document_Files/PORStudiiRegionale/00001243/951i6_Profil%20judetului%20Covasna.pdf
  - <https://www.regiocentru.ro/wp-content/uploads/2023/04/Profilul-judetului-Covasna.pdf>

- <https://www.ccicv.ro/topul-firmelor?an=2022&dupa=cifra%20de%20afaceri&top=1>
- http://www.adrcentru.ro/Document_Files/ADStudiiRegionale/00000077/e6rq1_Analiza%20potential%20eolian%20Regiunea%20Centru1.pdf
- https://be-rural.eu/wp-content/uploads/2022/01/RO_OIP-Covasna-_BioRoadmap.pdf
- https://romania594.blogspot.com/2020/01/capacitati-de-productie-energiei_23.html
- <https://sfantugheorgheinfo.ro/stiri/news-3375>
- <https://www.sfantugheorgheinfo.ro/stiri/sfantu-gheorghe-va-avea-un-sistem-energetic-eficient-si-ecologic>
- <https://energy-center.ro/actualitate-news/se-poate-si-in-romaniaprimul-parc-fotovoltaic-auditat-pentru-grija-fata-de-natura-s-a-dezvoltat-in-judetul-covasna/>
- <https://www.greencluster.ro/english/>
- <https://intersectiiculturale.ro/covasna/>
- https://romaniainterbelica.memoria.ro/judete/trei_scaune/
- https://ro.wikipedia.org/wiki/lista_rezerva%c8%9biilor_naturale_din_jude%c8%9bul_covasna